

THE *Late* HON. MR. SORABJI SHAPOORJI BENGALEE, C.I.E.
ONE OF THE EMINENT PIONEERS OF THE SOCIAL, RELIGIOUS, AND
FEMALE EDUCATIONAL REFORMS IN THE PARSI
COMMUNITY FROM 1860 TO 1890.

THE DĪNKARD,

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE FIRST PART OF
BOOK IX., WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN
CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH
AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND
A GLOSSARY OF SELECT WORDS,

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,
PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA,
BOMBAY.

VOLUME XVII.

BOOK IX.,

CONTENTS OF THE GĀTHIC NASKS, PART I.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES
OF THE
SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

Bombay :

BRITISH INDIA PRESS

IN THE YEAR 1291 OF YAZDAJARD, AND 1922 OF CHRIST.
(*All rights reserved.*)

Printed by B. Miller, Superintendent, British India Press, Mazagon, Bombay
and Published in India by Darab Dastur Peshotan Sanjana, B.A.,
85, Cumballa Hill, Bombay.

CONTENTS.

	PAGES.
EDITOR'S INTRODUCTION	
THE PAHLAVI TEXT OF THE DINKARD, BOOK IX. (Chaps. I.—XXXI.), with transliteration in Roman characters ..	1-108
ENGLISH TRANSLATION OF THE DINKARD,	
BOOK IX. (Chaps. I.—XXXI.).	
The Benediction *	1
The Pahlavi Introduction	
PART I., THE SÜDGAR NASK.	
The Benediction	2
CHAPTER I. Ahunavairya: The recital of the Yathâ-ahû-vairyô (§ 3); and the result therefrom (§ 4).	2-4
„ II. Ashem-Vohû	4
„ III. Yênghê-hâtâm: formation of man (§ 1); blessings of life (§ 2); Charity	5
„ IV. Yâniun-manô: man's growth, Dahâk's blemishes, relieving the distress of the poor (§ 7).	6-7
„ V. Khshmairyâ: neglect of relations, a priest's death in a foreign country	7-8
„ VI. At-tâ-vakhshyâ: excellence of five blessings, degrees of fortune (§ 3); four things giving happiness and five treasures (§§ 5, 6); a drunkard, how to take meals (§ 9)	8-10
„ VII. Tâ-vê-urvâtâ: the revelation unto Zarathushtra, and the four periods, ruin of religion and sovereignty	10-11
„ VIII. Hvaêtumaiti: effects of the worship of Aharman, and other evil spirits; sin of speaking while eating and drinking (§ 4); time for the service of Sraôsha, and other divine beings (§ 5)	11-14
„ IX. Yathâ-Âish: sin of the sodomite, the seven beings who are identical with Aharman in evil.	15

		PAGES.
Chavesta	X. Yâ-shyæôthnâ : complaint of to spirit of fires, desire of the fire to mount to the sky (§ 11). care of the fire	15-18
"	XI. Yasna : assembly of the angels, function of fire in the world, and its use, reward of persons taking care of the fire (§§ 5, 6), and the penalty for those who injure the fire, (§§ 11-12), not worshipping the Deity (§ 14); coming of Ast-vidât (§ 18); belief for the existence of Heaven, the Renovation and the Resurrection (§ 19); lamentation over the dead (§ 20); falsehood and deception (§§ 22-24); selection of a <i>zôti</i> , (§§ 25-27); suppression of sin (§ 28); not committing breach of faith.	18-24
"	XII. Ushtavaiti : exaltation of Zarathushtra, proper recitation of the <i>Mânthras</i> , (§§ 3, 4); condition of a glutton, (§§ 4, 5); goodness of the <i>Ameshuspentas</i> , reward of persons helping Zarathushtra's disciples	25-26
"	XIII. Tat-thwâ-peresâ : power of the spirit of the <i>darûn</i>	26
"	XIV. At fravakshyâ : Zarathushtra seeing the soul of Keresâspa Keresâspa's achievements ..	27-28
"	XV. Kâm-nemôi-zâm : coming of the Ast-vidât and the state of the body after death; preparation for life after death, (§§ 7-10); seven immortal chiefs, (§ 11).	28-32
"	XVI. Spentâ-mainyu : penance for sinners, redemption of the soul	32-34
"	XVII. Yézi : five sins, unlawfully slaughtering sheep and cattle	34-35
"	XVIII. At-mâ-yavâ : effect of chattering while eating, conflict between body and soul, reciting the Ahunavar and the Ashem	35-36
"	XIX. Kat-môi-urvâ : extolling a priest, the description of hell, and of the Chinvat Bridge, taking a harlot as a wife, (§§ 5-7), breaking a promise.	37-39
"	XX. Vohu-kishathra : reign of Dahâk, blessings bestowed by Yim, (§§ 2-3); miseries of Dahâk's reign, (§§ 4-6); Fraêdun's victory over Dahâk, (§§ 8-10); spread of the news, the	

		PAGES
CHAPTER	Mâzendarân-people being defeated by Fraëdûn, (§§ 17-24)	39-45
„	XXI. Vahishtâ-îstish: best prayers, Kâi-Ûs's vic- torious sway, demons uniting to bring about his fall, (§§ 4-9) ; words of Khûsrôî to Naîryô- sangha	45-48
„	XXII. Airyaman: Kâi-Khûsrôî and his meeting with Vâê; what he did at the Renovation	49-51
„	XXIII. Varsht-mânsar Nask, I., Aêthrapaitish: Nature of the birth of Zarathushtra, his being announced the <i>Ratu</i> and its effect on the demons; their attempts to smite him, his three utterances (§§ 4-9) ; panic of demons at his birth, Ahuramazda's protection for him, and his advice unto Zarathushtra, spiritual creation of creatures	51-56
„	XXIV. Varsht-mânsar Nask, II., Yathâ-ahû-vaîryô: sovereignty and dastûrship, Ahuramazda's being regarded as sovereign and dastûr	56-57
„	XXV. Varsht-mânsar Nask, III., Ashem-vohû: glori- fication of righteousness	57
„	XXVI. Varsht-mânsar Nask, IV., Yênghê-hâtâm: Ahuramazda's address unto Zarathushtra	58
„	XXVII. Varsht-mân-sar Nask, V., Yânim-manô: worthi- ness of Zarathushtra, the nature of the <i>gurd- demâna</i> , discipleship of Frashôshtra, Zara- thushtra's sagacity	58-61
„	XXVIII. Varsht-mânsar Nask, VI., Khshmaîtyâ: the complaint of Gensh-urvan, abandoning and overthrowing, creation of the creatures, progress of mankind through animals, Zara- thushtra's appointment to help animals, Aharman's wish for the destruction of crea- tures, the righteous man created for help of creatures, Ahuramazda knows of all deeds done by men, and determines their reward, Zarathushtra's unique position	61-65
„	XXIX. Varsht-mânsar Nask, VII., Ad-tâ-vakhshyâ, the Revelation and the Mânthras are worthy of homage, choice of will by man, lying of Aresh,	

		PAGES.
CHAPTER	choice of Aharman and Ahuramazda, Revelation being sent for the salvation of creatures, persons who will bring about the Renovation, power of light to destroy evil	65-68
„	XXX. Varsht-mânsar Nask, VIII. Tâ-vê-urvâtâ: reciting the Revelation, blessings proceed from Ahuramazda, and troubles from Aharman, working of the two spirits, and their conflict, deceit of Aresh, reward of those who help the righteous, a bad sovereign, Evil Spirit opposing the righteous, and remedy therefrom, not following the apostate, coming of Fire, blessings of Hvardat and Amerdat ..	69-75
„	XXXI. Varsht-mânsar Nask, IX., Hyaetumaiti, coming of three deceitful demons, their deceitful words, how they affect man's conduct, (§§ 3-6); how evil came into the world, how Yima rendered the creation happy, a bad man ruins pastures, carrying corpses on domestic animals and beasts of burden; wicked men and the harm they do, they seek destruction of the men of good religion, and spoil their ceremonies, the <i>kîys</i> and <i>karaps</i> , punishment of sinners, world becoming perfect	75-82

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dinkard to the end of Book VIII. The present volume places before the public the Pahlavi text, transliteration, and translations into English and Gujarati of the first thirty-one chapters of Book IX. The only old MS. available for the editing of Book IX. is DM., including the missing folios found in DP., and K., which have been carefully followed while preparing the text contained in this volume.

The edition of the Pahlavi text of Book IX., has now been put before the public for the first time in this form, and an attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translations as readable as possible for the student as well as the layman, without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for its close study. No pains have been spared to give the most correct text so far as possible, and to enhance the utility of the work by the addition of copious notes* illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references, and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Books VIII. and IX. are particularly interesting and important parts of the voluminous Pahlavi work, the Dinkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Avesta Nasks relating to the Zarathushtrian Religion including its moral, social, and penal codes. It appears that at the time when these books of the contents were written almost the whole of the sacred Avesta literature and its Pahlavi Version, with the only exception of the Vashtag Nask, had been in existence. The writer seems to have relied entirely

* For several of which I am indebted to an Irânian scholar.

on the Pahlavi Version, for where he could not obtain the Pahlavi Version, as in the case of the Nâdar Nask, he has not ventured to give the contents of that particular Nask from the original Avesta accessible to him. As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having thoroughly studied the Pahlavi Version, for when we compare his analysis of the *Vendidad* with the Pahlavi rendering of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original Pahlavi.

Ancient Zarathushtrian Avesta Scriptures have suffered much through the ravages of time but it is our good fortune that through the Dînkard, Books VIII. and IX., we can get some idea of their scope and contents. From the Avesta Nasks existing at the present day it is possible to suggest the probable extent in pages of the Avesta Nasks, or of the entire Avesta literature as it had existed in the period when it was authoritatively rendered into Pahlavi in the Sâsânian dynasty. The size of each of them may be given in pages approximately as follows :—

				Av. pages.			
Gâthic Nask	1	Suta-kara (Sûlgar)	29
"	"	"	2	Varshita-mâthra	51
"	"	"	3	Bagha	60
Haudha-mâthric	4	Dâma-dâta	57
"	"	"	5	Nâdar	41
"	"	"	6	Pî-haka	56
"	"	"	7	Rata-dâta haïtag	65
"	"	"	8	Barish	23
"	"	"	9	Kashkîsrôb	34
"	"	"	10	Vishtâspa-sâsta	13
Gâthic	11	Vashtag	54
Dâtic	12	Chitra-dâta	14
Gâthic	13	Spenta	61
Dâtic	14	Baghân-Yasnya	135
"	"	"	15	Nikâtûm (or Nikigtôm)	375
"	"	"	16	Dûbâ-srû-jiti	172
"	"	"	17	Hûspârama	276

					AV. PAGES.
Dâtic	18	Sagâtum 325
"	19	Jvid-Shaêdâ-Dâta 141
Gâthîc	20	Hadhaôkhta 53
"	21	Staôta-Yasnya 72

Hence the total number of pages of the twenty-one Nasks is approximately 2,104, of which only 423 pages survive now in the editions of the existing Avesta texts by Westergaard and Geldner.

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the Author discreetly formulates a definite plan for himself, in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First he purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks, and then a detailed description "of what is accessible in its different *hâs* and *fargards*" (§. 22). This plan, somehow, the author does not observe throughout the whole treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters of Book VIII., and tolerably well, till we reach the end of chapter XIV. From the next chapter he seems to have given up his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plan, and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Book IX. contains the detailed description of the first three Nasks in accordance with the scheme formulated by the author in his Pahlavi Introduction to Book VIII. It is our misfortune that only the first three Nasks are so described in details by the author. The summary of the different *fargards* or chapters of the Sûdgar Nask is given in chapters II.—XXIII., of the Varsht-Mânsar Nask in chapters XXIV.—XLVI., and of the Baga Nask in chapters XLVII.—LXVIII.

We are unable to know whether the folios containing the detailed description of the other Gâthic and Hadha-Mâthric Nasks are missing from the MSS. now extant or the author abandoned his scheme as Spencer did in his *Faerie Queene*.

The three Gâthic Nasks summarised in Book IX., as it appears from their contents, were devoted to explanatory commentaries on the various *hâs* or chapters of the Gâthâs contained in the Staôta-yasht Nask, the first of the Gâthic Nasks. This fact further draws our attention to the division of the Avesta Scripture into twenty-one Nasks to correspond to the twenty-one words of the Ahunavairya formula.

The Sûdgar Nask is the first Nask treated in this Book. From the description of its different *fargards* or chapters we learn that the Nask was devoted to elucidating important points from the Avesta text of the various *hâs* of the Gâthâs with suggestive remarks and allusions to the history and legends prevailing in ancient Irân. Thus the story of Keresâspa including Zarathushtra's intervention for saving the soul of the great hero from hell was narrated in the fourteenth *fargard* of this Nask. Similarly the struggle between Dahâk and Fraêlûn, with the ultimate triumph of the latter, forms the theme of the twentieth *fargard*. A portion of the twenty-first *fargard* of this Nask contained the interesting story of the glory of the reign of Kâi-Ûs, and his final downfall on account of the machinations of the demon of wrath.

When we study the Gâthâs as we now hold them, we are surprised to note that fire is mentioned in very few places therein. The tenth and the eleventh *fargards* of the Sûdgar Nask are devoted to fire, and they thus furnish to us the source of various rituals connected with the fire, and of observances for consecrating the holy symbol as we find prevailing among the ancient Irânians. Some of the passages describing the complaint of the fire such as §§ 11-12 in chap. X., and § 1 in chap. XI. are highly poetic.

The other *fargards* of this Nask furnish us with very useful information regarding various moral principles in vogue among the people during whose times the book was composed. Truth and righteousness are extolled in very high terms, while vice in all its forms is abhorred. The Nask indirectly shows us the importance attached in those times, early in the history of civilization as they were, to the attention bestowed on the training of the character in the youth. It was principally on account of the influence he exercised on character that the *dastur* was given such a high place in Irânian society. He was both the preceptor and the judge. He knew what was right, and was hence the best person to decide cases of deviation from the true path. An Irânian could not break his promise under any circumstances whatsoever, even though there was not the "slightest ground to maintain it at law." (*Vide* chap. XI., § 30). The description of the horrors of hell and that of the way to it for the wicked, are also given with a view to make people recoil from evil in all its manifold forms. (*Vide* chap. XIX., §§ 2-3).

It may be mentioned here that each *fargard* of this Nask is named after the beginning words of each *hâ* or the Gâthâs. The first three *fargards* are named after the three sacred formulæ: the *Ahuna-vahar*, the *Ashem-vothû*, and the *Yênghê-kâtâm*. Again one *fargard* is called the Yasna to correspond with the Yasna Haptanghâiti, while the last *fargard* is the Aicyaman, Yasna LIV., furnishing the theme for it. This last chapter is almost wholly devoted to the exploits of the Kayânian monarch Kaî-Khûsrôî.

The Varsht-mânsar Nask deals with the chapters of the Gâthâs and the three formulæ from quite a different standpoint. Unlike the last Nask we find that the author adheres to the Avesta text of the Gâthâs more closely and more faithfully; and hence we are able to trace the connection of each section to some line in the corresponding *hâ* of the Gâthâs.

The chief object of the Nask appears to be to bring home to us the great truths embodied in the Gâthic hymns in their application to facts.

The first *fargard* of it, which is called the *Aêthrapaitish*, treats of some text which is now lost to us. It deals with the birth of Zarathushtra and his great powers for repelling the demons. It is to be regretted that such an important text which might have thrown a flood of light on some of the early years of the life of the great Prophet, should have disappeared from our sacred writings.

The next three *fargards* of this Nask are devoted to commentaries on the three oft-repeated formulae, the *Yathâ-ahû Vairyo*, the *Ashem-vohu* and the *Yêngnî-hâtâm*. The fifth *fargard* (chapter XXVII.) introduces us to the first chapter of the Gâthâs proper. The study of this and the following chapters will show that the *fargards* of this Nask followed the text of the Gâthâs more closely than those of Sûdgar Nask. We can easily trace the connection between the contents of this Nask to almost each line of the corresponding Gâthic text. (See my footnotes to the English Translation).

The eighth *fargard* of this Nask, summarised in chapter XXX., contains the interesting conversation between Zarathushtra and the demon Aresh, which must have furnished the basis for a similar story we read about the temptations of Zarathushtra in *Vendidâd* XIX. The conflict between good and evil formed the subject matter of a part of this *fargard*.

The last chapter in this volume (Chapter XXXI.) deals with the evil wrought by demons in various ways.

The history of the early copies of the Pahlavi text of the Dînkard may be settled from the first and second colophons found in DM^c and DE.* The first colophon states that the

* The Manuscript copy of the Dînkard in the hand-writing of my learned ancestor, the late Dasturân-Dastur Edulji Darabji Sanjana of Bombay.

surviving Books III-IX., of the Dīnkard now extant, were found and discovered in Asuristān, near Bagdād, whereof the earliest copy was made by Māh-vindāt, son of Narimān, son of Bahrām, son of Mehrvān on the Dīn rūz of the month of Tīr, in the year 369 after the 20th year of Yazdajard, son of Shahryār (about July 1020, A.D.). Consequently, it was made after about 170 years of the first compilation of the work by Ataro-farobag, son of Farrukh-zād, who had a religious controversy with Abālīsh in the presence of Khalifah al-Māmūn, who reigned from A.D. 813-833 (see also Shikand-gūmānik-Vijār, chaps. IV., IX., and X.). It is manifest from this colophon by Māh-vindāt that he had not copied his text from the original manuscript of the Dīnkard of Atarōpāt, son of Hīmid, but from a copy supposed to be the earliest surviving in his time, in which the first two books were already missing. The second colophon appended to the earliest copy now surviving, mentions as its writer Shaharyār, son of Ardashir, son of Rustam, son of Erach, son of Kōbād, son of Irān-shah, who completed his copy on the day of Ahuramazda of the month of Spendarmad, in the year 865 after the 20th year of Yazdajard, (about 1516 A.D.). The original of that copy by Shaharyār, had been transcribed by Marzbān, son of Spendād, son of Marzbān, son of Mehrvān, son of Spendād, son of Mehrvān, son of Marzbān, son of Dalūshn-ayār, son of Rōz-veh, son of Shah-mard. "The date of Marzbān's copy," says Dr. West, "may be approximately fixed by observing that his father's first cousin wrote a copy of Ardā-Virāf and Gōsht-Fryān, mentioned in K. 20, in the year 690 of Yazdakard, while his great-great-grand-uncle wrote a similar copy, mentioned in MHs, in the Parsi year 618. If this Parsi year be reckoned from the era of the 20th year of Yazdakard, as seems probable, these dates give 52 years for three generations; and Marzbān, living one generation later than the writer of A. Y. 690, may perhaps have written his copy of the Dīnkard about A. Y. 707 (A.D. 1338); so that there was probably another copyist

intermediate between him and Mâh-vindât-i Nare-mâhân, of whom no record has been preserved.....The third colophon was written by Mâh-vindât, son of Behram, son of Ardashir of Tûrkâbâd, who completed his copy, from that of Shahryâr, on the day Âvân of the month of Khûrdâd in the Pârsi year 1009 after the 20th year of Yazdakard (21st December 1659 N. S.). This copy which constitutes the manuscript B, [called DM. in this volume] was afterwards approved by Vâhrâm, son of Mâh-vindât, son of Rûstâm, son of Anoshak-roban, son of Rûstâm of Tûrkâbâd, who blesses the writer of the second colophon, on the day of Tishtar, of the month of Vohûman, in the year 1038 of Yazdakard (18th August, 1669, N. S.). It was also finally seen and approved by Rûstâm, son of Gushtâsp, son of Erdishêr, who likewise blesses the writer of the second colophon.....”

For the use of the student of this volume I quote here some of Dr. West's general remarks on Books VIII. and IX. of the Dinkard, contained in his Introduction, pp. XXXVIII-XLIII:—

“In dealing with this account of the Nasks it is always necessary to remember that the compiler of the Dinkard relies entirely upon their Pahlavi versions, as he states distinctly in Dinkard VII., chapter 1., 3; he occasionally mentions the Avesta texts, as in chapters VI., 1, XII., 1, and it is abundantly evident to the practised translator, that Avesta phrases often underlie the Pahlavi passages which seem to be quoted at length from the original Nasks, especially in Dk. IX.; but for some of the details mentioned there may be no older authority than a Pahlavi commentary, and this should ever be borne in mind by the sceptical critic in search of anachronisms.”

“Regarding the authorship of the summary account of the Nasks, contained in the Dinkard, Books VIII., IX., it may be reasonably assumed, in default of any positive information, that the compiler was Âtûrpâd, son of Hêmêd, the last editor of the Dinkard. And as nothing is said about any previous treatise being consulted, it may be safely supposed that he had access to the Avesta texts and Pahlavi versions of all the Nasks he describes, fully three centuries after the Mahamadan conquest of Persia. The only Nask he could not obtain was the Vashtag, and the Pahlavi version of the Nâdar was

also missing.....The survival of so much of the sacred Zoroastrian literature, during three centuries of Mahamadan era, indicates that the final loss of nearly all this literature was not so directly attributable to the Arabs as the Parsis suppose. So long as a considerable number of the Persians adhered to their ancient religion, they were able to preserve its literature almost intact, even for centuries; but when through conversion and extermination, the Mazdoworshippers had become a mere remnant, and then fell under the more barbarous rule of the Tartars, they rapidly lost all their old literature that was not in daily religious use. And the loss may have been as much due to their neglecting the necessary copying of manuscripts, as to any destructiveness on the part of their conquerors; because the durability of a manuscript written on paper seldom exceeds five and six centuries....."

I again express my indebtedness to the indefatigable labours of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. E. W. West, for his translation of the Dinkard, Book IX., in the Sacred Books of the East (Vol. XXXVI). His attempt, however helpful, has still all the draw-backs of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dinkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. So I have at places differed considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Nasks were intended to give expression. At the same time there are other places where I have thought it appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration.

Concluding, I beg to apologise for the long delay in the publication of this volume, due to dearth of suitable paper and other circumstances.

85, CUMBALA HILL,
Bombay, 26th July, 1922.

[illegible]

kâmêd gûftan; aêvak amataş mandavam kâmêd bavihûnastan; aêvak amat ôl kâr vazlûnêd; 2 amataş âfrin yezbamûnêd kardan; 4 amat ôl rad-franâmîşnih yazîşna î gâsânbar; 5 amat ôl drûj barâ barîşnih; 6 amat ôl amâvandih; 6 amat ôl pîrûzgarîh kârîzâr; 7 amat ôl zak î Amosûspendân yazîşna, amat yazîşna î Amesû-spendân kâmêd kardan; 8 amat ôl zak î yaşbarûbân fravâhar yazîşna; 9 amataş tôkhma ôl damîg kâmêd ramîtuntan; 10 amataş gûşna kâmêd shedkûnân; 11 amat ôl nîshâ bavihûnastan vazlûnêd; 12 amataş pavan kôf-l lâlâ hêmnunêd vazlûntan; 13 amataş ôl rûstâg-l kâmêd vazlûntan; 13 amat avîg-râs barâ vazlunêd; aiyôp amataş pavan zak î âvân vidarg barâ kâmêd vazlûntan.

1-1. K omits.—2. DM omits.—3. DM omits final ḥ.—4. ḥ in DM.—5-5. ḥ in DM.—6. DM ḥ.—7. ḥ in K.—8-8. DM repeats these words through error.—9-9. DM omits.—10. Thus in DM; K gives ḥ.—11. DM gives ḥ.—12. DM ḥ; K ḥ.—13. All ḥ.—14. ḥ in DM.

CHAPTER II.

[illegible]

CHAPTER III.

[illegible]

CHAPTER 11

(1) Dadigar fargard *Ashem-rohiq*, madam stâyishna-
i yasharâyihi i da'ena mizd, va astâyishnih i pûhal min
yasharâyihi patiyânih:

Yasharâyih pâhlûm âzâ/ih hait.

CHAPTER III.

(1) *Sadigar fargard*, “*Yëinghé Hâtām*,” madam vabidûnt i mardûm pavan dêr-zâyishnûh, va amat 50 shnat barâ zivênd, afrâ dêr yehvûntan ; zak-îch i râmishna zivishnatar min an-shûtâân pavan barin zagash zindakih aôsh madan.

(2) Va nèvakih i stih barâ zak i yasharâyiḥ zûshâram râi
ôl arjânikân yehabûnihêt ; va azârik sachihêt. •

1-1. All missing in K.—2. DM adds 𐎠𐎢𐏁—3. DM adds 𐎠𐎡𐏁—4. Thus
DM ; K 𐎧𐏁𐎥—5. DM adds 𐎠𐎣—6. DM adds 𐎠𐎤—7. DM omits.—8. In
DM ; K omits.—9. Thus K ; DM gives 𐎧𐏁𐎥𐎶𐎵 which West would read
as *gadiṣi-ašā*, “are impoverished.”

(3) וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

CHAPTER IV.

(1) וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

(2) וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

(3) *Va donā-ieh aēghash zak ī shaēdān dād rūbāg ōl
shaēdān zūr kard yehvūnēd, tūbānīg aīsh mūn ōl ar'jānik
kh'āstār mindavam la yehabūnēd.*

Yasharāyih haīt pāhlūm āvādih.

CHAPTER IV.

(1) *Chahârūm fargard, Yânîmanôg, madam aēgh dēr
zihîšnîh zak ī pavan tan ī pasîn pāhlūm; va dadîgar zak ī
kanun amatash khrad, va farhâkht hūzvānikîh, va tūkhshâkîh,
va patūk-kârih ī havând zindagîh kâriginîdârân, levatâ;
afash denâ 5 akârinîdâr levatâ levit: âzvarîh, va anpatûgîh,
va ashgêhânîh va rîdîh, va avârûn mar'zîdârih.*

(2) *Va denâ-ieh aēgh Dahâk denâ 5 âhûg yehvūnt, va
min zak barâ, Fraēdûn avar-aôjîhast, afash pavan zak ī Yim
kaên vânid.*

1. DM omits suf. ۳.—2. DM adds suf. ۳.—3. DM omits.—4. In
DM, K writes ۳۳۳۳.—5. DM adds ۳۳۳۳.—6. DM. ۳۳۳۳.

(3) اے دلہن و بھائی سس سس و دلہن کے دوست

၂။ အထွေထွေ အချက်အလက်များ
 ၃။ အကျဉ်းချုပ် အချက်အလက်များ
 ၄။ အကျဉ်းချုပ် အချက်အလက်များ
 ၅။ အကျဉ်းချုပ် အချက်အလက်များ

(±) ו' מלך שם ט' מלך שלטון מלך דניאל ו' אלד מלך למו ו'

የጋራ ጥራት ማረጋገጫ

(5) $1^2 + 2^2 + 3^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$

[illegible]

(6) "අප සිටින බලය මිලදුන් කර ගන්නා බලයට වඩා වැඩි බලයක් විය යුතුය."

באלה הן נחלקים בין שני המינים

(7) " 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 106

1. חתום על כל דבר שיש בו חשש להפגזת הציבור, וכל דבר שיש בו חשש להפגזת הציבור, וכל דבר שיש בו חשש להפגזת הציבור.

על שם שם⁷ , ו-אין לעסן , ו-ע-ע-ע-ע⁸ טאן וואס

(3) Va madam girâyîh i denâ 4 âhûg va girân zihîshnih i azash i hait mastûkih, va davûn ham-khâkih, va yasharmôgih, va khû-t-zôshagih.

(4) Va denâ-ich aêgh Yim denâ 4 âhûg min gêhân barâ hangârdan, va âkhar amargîh shâyast nivârdan.

(5) Va madam pâhrîz î min ôlâ mûn, pavan gûbîshna âzâdan pavan âkhûn dûz, va avâgîh î staft gûbîshna î anâkhûn î ham-ikhâk.

(6) Va denâ-ich aêgh ôl drûj vîn libbemâih yehabûnêd,
mûn zak î saritar farmân baên gêhân rûbâkinêd. •

(7) Va inadam drigūṣṣh mūst-âômānd pāhlūm darmān garzishnīh va mūstagar min garzishna ī mūst-âômānd lakhvār pafshīrīshnīh ; va a-padīrīshnīh va a-vāvrigānīh vā a-dahīshnīh yehvūntan.
:

1. DM has ~~उप~~ ५.—2. DM omits.—3. In DM.—4. DM adds ~~उ~~
—5. DM ~~उप~~ ५.—6. DM ~~उप~~ ५.—7. DM ~~उप~~ ५.—8. DM has ~~उप~~ ५
which West reads *a-gâsânih* and translates "want of Gâthâ lore."

לְמַעַן יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 (3) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

CHAPTER VI.

(1) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 (2) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

lakhvâr ôl nafshâ bûm lâ yehamtûnêd, zak râi mâ min zak
 barâ baên zak bûm zerkhûnishna stahamagih î yasharmôgân
 yehvunêd.

(3) Va madam avartar zôrîh î mainûg î gâsân, zak-ich î
 râdîh pavan bûkhtan î rûbân min dûshahû.

Âvâdîh pâhlûm yasharâiyh haît.

CHAPTER VI.

(1) Shashûm fargard, *At-tâ-vakhshûyâ*, madam pâhlûnih
 î 5 âvâdîh: fratûm pavan yasharâiyh, va dadîgar pavan
 frazand î nêvag, va sadîgar pavan zimig î rôdishna-âômand,
 va ebahârûm pavan ramag î mêshân, va panjûm pavan fra-
 hakhtîh î pavan kh'êshkârih.

(2) Madam khelkûnishna î ôl tûkshâkân gadâ, ôl
 ashgêhânân shekunâîh.

1. K repeats ~~ac~~ through error.—2. K adds ~~r~~.—3. DM ~~ac~~—
 4. K ~~ac~~—5. DM omits final ~~ac~~.—6. DM omits.—7. DM prefixes ~~r~~.
 —8. K ~~ac~~; DM adds ~~ac~~.—9. K, —10. DM has ~~ac~~ instead of the final ~~ac~~.

- (6) *Madam 5 gaujishna i ârâdih pâhlûm, kh^vêshkârih, va tûkhshâgih, va khûrsandih, va vaîlât-hûshih, va chârâg-garih.*
- (7) *Madam pâhrîz i min yetibûnastan i levatâ mastûgân.*
- (8) *Va denâ-ieh aêgh lâ pavan zôshishna i Yazadân mâdgunagân kh^vârêd, mûn pavan mâdgunagân hû-kh^vârishna avârûn-mînishna, zadâr va bêshidâr i aîshân va sachinidâr i kârân yehvûnêd.*
- (9) *Va denâ-ieh aêgh zak zya-tân khûrishna vashtamûnt-aê aêgh ar'jânig-gâs; va aêghat vashtamûnt spûg yehvûnâd, al sangig, aê aêgh amatat vashtamûnt kerfag vabidûn, va min viyâs pâhrîz; va aêgh-at zak i vashtamûnih ana-aôshag shâdih, aêgh drêgûshân bâhar vabidûnî, afat drêgûsh âfrînênd; va drêgûsh i yasharûb dâdistân ash pâhlûm haît âfrîn.*
- Ârâdih haît pâhlûm yasharâyih.

(6) *Madam 5 gaujishna i ârâdih pâhlûm, kh^vêshkârih, va tûkhshâgih, va khûrsandih, va vaîlât-hûshih, va chârâg-garih.*

(7) *Madam pâhrîz i min yetibûnastan i levatâ mastûgân.*

(8) *Va denâ-ieh aêgh lâ pavan zôshishna i Yazadân mâdgunagân kh^vârêd, mûn pavan mâdgunagân hû-kh^vârishna avârûn-mînishna, zadâr va bêshidâr i aîshân va sachinidâr i kârân yehvûnêd.*

(9) *Va denâ-ieh aêgh zak zya-tân khûrishna vashtamûnt-aê aêgh ar'jânig-gâs; va aêghat vashtamûnt spûg yehvûnâd, al sangig, aê aêgh amatat vashtamûnt kerfag vabidûn, va min viyâs pâhrîz; va aêgh-at zak i vashtamûnih ana-aôshag shâdih, aêgh drêgûshân bâhar vabidûnî, afat drêgûsh âfrînênd; va drêgûsh i yasharûb dâdistân ash pâhlûm haît âfrîn.*

Ârâdih haît pâhlûm yasharâyih.

1. DM *va*—2. DM. omits.—3-3. K *va*—4. K *va*—5. Thus DM.—6. K adds *3*—7. DM adds *va*—8. K *va*; DM *va*.

CHAPTER VII.

(1) 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 "𐬵𐬀𐬭𐬀" 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀
 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀

(2) 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀

CHAPTER VII.

(1) *Haftûm fargard, Tâ-ve-rat, madam nimâyishna i ôl Zaratûshtra âninag i 4 awbâm i baên Zaratûshtrân hazangrôg-zim:—fratûm zahabâin, zak mûn padash Âûharmazda ôl Zaratûshtra Daêna nimûd; dadigar sînuin, zak mûn padash Vishtâspa min Zaratûshtra Daêna padirast; sadigar pûlâvêdîn, zak awbâm mûn yasharâyih ârastâr Âtrôpâd i Mahraspendân baên zerkhûnt; çahârûm âsin-avar-gûmîkht awbâm, denâ mûn baên frêh-zerkhûnishnih i pâdôkhshâyih i yasharmôg va avârig saritarân.*

(2) *Madam vishûpishna i Daêna, va khûdâyih, va nizârîh*

1. DM and K read 𐬵𐬀𐬭𐬀.—2. DM, K 𐬵𐬀𐬭𐬀.—3. Thus DM and K.—4.

וּבְיָמֵינוּ וְכִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ וְיִשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ
 כִּי עָלֵנוּ כְּעֶשְׂרֵי שָׁנִים
 (3) מִן הַיָּמִים וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 כִּי וְלֹא יִשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם

CHAPTER VIII.

(1) עַל הַיָּמִים וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם
 וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם וְעַד הַיּוֹם

î kolâ gûnag vêhîh va nêvagîh, va frûd vashtan î haêm va
 khraz min Airân mataân baên ham awbâm.

(3) Aûshmûrishna î kabad shkaftîh va zakhamîhastan
 î awbâm ôl zak girâyîh î shapîrân zîndagîh î baên âvâyishn-
 îgîh yehvûnêd.

Pâhlûm yasharâyîh âvâdîh haît.

CHAPTER VIII.

(1) Hashtûm fargard, *Kh̄etumâit*, madam pâhriz î min
 âyazishna î Ganrâg Mainûg râi, ana-astûbân î Daêna; va zak î
 min âyazishna î Andar va avô Sâvar râi, ana-ayîvyâst dâd;
 va zak î min âyazishna î Tâûrîw va Zârîch râi, aêva-mûg
 dûbârishna; va zak î min âyazishna î Akatâsh râi, dûsh-nigî-
 râi-gar; va zak î min âyazishna î hamâg shaêdân râi, a-mâr-
 jan dâd anshûtâ, va shnâyînîdan mâdagvar.

1. DM., K. omit.—2. DM omits.—3. DM has meo.—4. K adds
 1.—5. K omits final 1.—6. DM adds ::.—7. DM., K. 114.—8. DM,
 K. 1.—9. DM 114.—10. DM., K. 114.

1. *zak* *âkhar*, pavan *Aûshahîn radîh*, va *ôlâ i yashtâr zak i jûrdâyân âvâdîh nividakinîdagîh*; va *gâs i yazishna i Mitrô i frâg-gaôyôd*, va *Râmishna kh'ârûm mainôg*, avîrtar pavan *Hâvan radîh*; va *ôlâ i yashtâr zak i gôspondân ramag nividakinîdagîh*; va *gâs i yazishna i Ashavahisht*, va *Âtâsh-ich i Aûharmazda*, avîrtar pavan *Rapiswîn radîh*; va *ôlâ i yashtâr zak i yasharâyih ramag nividakinîdagîh*; va *gâs i yazishna i Bûr'zî khûdâc nekedân i Âvân nâf*, va *mayâ-ich i Aûharmazda-dâd*, avîrtar pavan *Aûzâêrîn radîh*; va *ôlâ i yashtâr zak i vîrân ramag nividakinîdagîh*; va *gâs i yazishna i yasharûbân fravâhar*, va *nekedân i vîr ramagân*, va *sâlân-ich hûmânishnih*, va *amâvandih-ich i*

1. Corrected. DM. *𐬰𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀*. K. *𐬰𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀*—2. DM. omits.—3. Thus DM. and K.—4. Thus corrected.—5. DM., K. prefix *𐬀*.—6. DM., K. *𐬀* for final *𐬀*.—7. DM. *𐬀*.—8. K. omits.—9. In DM., K. *𐬀*.—10. DM. *𐬀*.—11. All add the Pâzand form *𐬀𐬀𐬀𐬀*.—12. Thus DM.; K. prefix *𐬀*.—13. DM. *𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀*.

١. ٢. ٣. ٤. ٥. ٦. ٧. ٨. ٩. ١٠. ١١. ١٢. ١٣. ١٤. ١٥. ١٦. ١٧. ١٨. ١٩. ٢٠. ٢١. ٢٢. ٢٣. ٢٤. ٢٥. ٢٦. ٢٧. ٢٨. ٢٩. ٣٠. ٣١. ٣٢. ٣٣. ٣٤. ٣٥. ٣٦. ٣٧. ٣٨. ٣٩. ٤٠. ٤١. ٤٢. ٤٣. ٤٤. ٤٥. ٤٦. ٤٧. ٤٨. ٤٩. ٥٠. ٥١. ٥٢. ٥٣. ٥٤. ٥٥. ٥٦. ٥٧. ٥٨. ٥٩. ٦٠. ٦١. ٦٢. ٦٣. ٦٤. ٦٥. ٦٦. ٦٧. ٦٨. ٦٩. ٧٠. ٧١. ٧٢. ٧٣. ٧٤. ٧٥. ٧٦. ٧٧. ٧٨. ٧٩. ٨٠. ٨١. ٨٢. ٨٣. ٨٤. ٨٥. ٨٦. ٨٧. ٨٨. ٨٩. ٩٠. ٩١. ٩٢. ٩٣. ٩٤. ٩٥. ٩٦. ٩٧. ٩٨. ٩٩. ١٠٠.

CHAPTER IX.

(1) ١. ٢. ٣. ٤. ٥. ٦. ٧. ٨. ٩. ١٠. ١١. ١٢. ١٣. ١٤. ١٥. ١٦. ١٧. ١٨. ١٩. ٢٠. ٢١. ٢٢. ٢٣. ٢٤. ٢٥. ٢٦. ٢٧. ٢٨. ٢٩. ٣٠. ٣١. ٣٢. ٣٣. ٣٤. ٣٥. ٣٦. ٣٧. ٣٨. ٣٩. ٤٠. ٤١. ٤٢. ٤٣. ٤٤. ٤٥. ٤٦. ٤٧. ٤٨. ٤٩. ٥٠. ٥١. ٥٢. ٥٣. ٥٤. ٥٥. ٥٦. ٥٧. ٥٨. ٥٩. ٦٠. ٦١. ٦٢. ٦٣. ٦٤. ٦٥. ٦٦. ٦٧. ٦٨. ٦٩. ٧٠. ٧١. ٧٢. ٧٣. ٧٤. ٧٥. ٧٦. ٧٧. ٧٨. ٧٩. ٨٠. ٨١. ٨٢. ٨٣. ٨٤. ٨٥. ٨٦. ٨٧. ٨٨. ٨٩. ٩٠. ٩١. ٩٢. ٩٣. ٩٤. ٩٥. ٩٦. ٩٧. ٩٨. ٩٩. ١٠٠.

hûtâshîd î hûrûst î pîrûzgar-ieh î Aûharmazda-clâd, va vânidârîh-
 ieh î pavan avar-rûbishnîh, âvîrtar pavan Ayvîgsrûgsrim
 radîh; va ôlâ î yashtâr harvisp âvâdîh bûn, va harvisp yasha-
 râyîh paêdâgîh bar nivîdagînîdagîh.

Yasharâyîh âvâdîh pâhlûm haît.

CHAPTER IX.

(1) Nôhûm fargard, Yasâ-dîsh, madam shaêdâîh, va zad-
 gadâîh, va pûr-rîmanîh, va girân gandîh, va girân vinâsîh, va
 âzâr, hamâg mainûgîg va stîhîg nêvagîh, î kûn-mar'z. (2)
 Va girân vinâsîh vijârdagîh va rabâ kirfaq kh'êshînîdârîh
 î ôlâ î hanjîdâr, va shkift vinâsîh î ôlâ î shnâyînîdâr î zak
 vinâskâr.

1. DM omits.—2. DM ١.—3. Thus DM.—4. Thus corrected.—5.
 Corrected. K has ١٠٠.—6. Some such word as ١ or ٢ has probably
 disappeared from here.—7. K adds ١.—8. DM prefixes ١.—9. DM inter-
 changes these words.—10. DM., K, add ١.

(3) *šawēdā dāštan* *gar'zishna* *min būrdārān* *i âtâšh min zak mân aēghshân pâhriz* *i âtâšh kardan pavan dâd*, *ôl zak mân aēghshân pâhriz* *i âtâšh kardan pavan dâd levit*; *va tamâ min zak i shaēdân rasishna* *va pashanjishna yavyân i yal-âomand* *va tapishna-âomand* *va afsâr-astishna-âomând mânâk stard* *shkebâhônast*; *va beshâzishnîh zyash min zak akhdagîh*, *pavan frâc būrdârîh i aûbash zak i zyashân dakyâ râsîn*, *ayêw hû-gûn*, *ayêw hûkerêt*, *ayêw hadanapâd*, *ayêw kadârchâi zak i hû-bôdtûm min aûrvarân yehevûnt*.

(4) *Sadigar*, *gar'zishna* *i min jêh mûnash pavan dashtân madam yehamtûnêd*, *gand* *va rimân i min dashtân aûbash yehamtûnîned*, *va akhdagîh* *va stardîh i azash ebîgûn ajpar-nipisht*.

(5) *Chahârtem*, *gar'zishna* *i min jêh mûn shnûk* ¹¹ *pavan atûrdâd*

(3) *Dadigar*, *gar'zishna min būrdārân i âtâsh min zak mân aēghshân pâhriz i âtâsh kardan pavan dâd*, *ôl zak mân aēghshân pâhriz i âtâsh kardan pavan dâd levit*; *va tamâ min zak i shaēdân rasishna* *va pashanjishna yavyân i yal-âomand* *va tapishna-âomand* *va afsâr-astishna-âomând mânâk stard* *shkebâhônast*; *va beshâzishnîh zyash min zak akhdagîh*, *pavan frâc būrdârîh i aûbash zak i zyashân dakyâ râsîn*, *ayêw hû-gûn*, *ayêw hûkerêt*, *ayêw hadanapâd*, *ayêw kadârchâi zak i hû-bôdtûm min aûrvarân yehevûnt*.

(4) *Sadigar*, *gar'zishna i min jêh mûnash pavan dashtân madam yehamtûnêd*, *gand* *va rimân i min dashtân aûbash yehamtûnîned*, *va akhdagîh* *va stardîh i azash ebîgûn ajpar-nipisht*.

(5) *Chahârtem*, *gar'zishna i min jêh mûn shnûk* ¹¹ *pavan atûrdâd*

1. DM omits.—2-2. DM omits.—3. K omits.—4. DM *šawēdā dāštan*—

5. DM., K. *šawēdā*.—6. DM. *šawēdā*.—7. DM., K. *šawēdā*.—8. DM. *šawēdā*.—

9. K adds *i*.—10. DM., K. *šawēdā*.—11. Or, *zânûk*.

Եւ յաւանդեալս Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան

(6) Եւ յաւանդեալս Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան

(7) Եւ յաւանդեալս Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան

(8) Եւ յաւանդեալս Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան
 Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան Կոստան

*baēn shedkūnā, gēs vizârd, va nam va khavîdagîh min rôshâ
 levatâ mûi rîman-igh azash ōl âtâsh aûpastan, va ana-
 khursandihâ jaldan, akhdagîh va stardîh i azash.*

(6) Panjûm, gar'zishna min ab va sardâr i apûrnâyig
 pavan lakhvâr lâ dâshtan i apûrnâyig min âtâsh, va hîkbra va
 avârig adâdîh zyash min zak apûrnâyigân madam yehamtûnêd.

(7) Shashûm, gar'zishna min paityârâg mûnash zak i
 ayôshdâsra aga-daōna madam debrûnayên, azash vâd i dahân
 madam damîdan, va pavan kâr farmûdan ana-âmâr yehevûnêd.

(8) Haftûm, gar'zishna i shkift-tar va girântar yemâfel-
 ûnêd min ôlâshân mûnash pavan garûb var madam var'zênd,
 va amatash pavan bûkht va airikht paêdâg kard yehevûnêd,
 padash jvid dâdistân yehevûnd.

1. K Եւ յաւանդեալս.—2. DM., K. prefix i to the word.—3. DM joins this up
 with the preceding.—4-4. K transposes these words.—5. DM omits.—
 6. So DM.; K. omits.—7. Thus DM and K.—8. DM Եւ յաւանդեալս.—9. K Եւ յաւանդեալս—
 10. DM., K. Եւ յաւանդեալս.—11. DM adds Կոստան.—12. K Եւ յաւանդեալս

טוּן אַזאַן מַחֲסֵה טַעֲמֵהּ דַּ מַּחֲסֵה דַּ מַּחֲסֵה אַזַּן טוּן אַזַּן
עֲלֵיהֶם מַחֲסֵה דַּ מַּחֲסֵה אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אֲשֶׁר-כִּדְּשָׁה וְאֵל אַזַּן דַּ מַּחֲסֵה אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן

(13) וְאֵל אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן

CHAPTER XI.

(1) אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן
אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן אַזַּן

pavan mâinûg havâd afzâr-i î chîgûn zak yehabûnam, mûn pavan zak harvist ahvô î ast-âômand barâ vardîh, ôl zak î asar rôshnih zakâi, va ôl zak î asar târikîh zakâi.

(13) Va denâ-ich aêgh mûn âtâsh pâhrîz vabîdûnayên, ash zak î mahîst tarsgâyîh baên Aûharmazda kard yehevûnêd.
(14) Yasharûbân shnâyînîdârih pâhlûm, va zak î ôlâ bêshishna saryâtûm; zak amat khûshnûl frâdinênd dâd î Yazadân, aêgh barâ afzâyênd; amat bêshî rêshînênd shaêdâ, aêgh barâ kâhênd.

Haît yasharâyîh âvâdîh pâhlûm.

CHAPTER XI.

(1) 11-ûm fargard, Yêсна, madam hanjaman î mainûgân yazadân gar'zishna î âtâsh râi, va hanjamanig garzishna î âtâsh levatâ gûftan î denâ-ich aêgh:—"Lâ latamâ yehevûnam, min latamâ lâlâ hanjam, min zimîg madam

1. K., DM. אַזַּן אַזַּן—2. Only K.—3. DM adds אַזַּן—4. K אַזַּן אַזַּן—
5. K omits.—6-8. DM אַזַּן אַזַּן אַזַּן ; K אַזַּן אַזַּן אַזַּן—7. K אַזַּן אַזַּן אַזַּן

וּמִן הַיָּד הַזֶּה הָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
כִּי ד' כִּי שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

(12) וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

(13) וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

(14) וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

(15) וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן
וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

(16) וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן עַל הַיָּד וְהָיָה שֶׁהָיָה לָהּ שֵׁן

*nôshâ min pûs radih avâkinid, lâ pavan harvist dashtân-méyah
yehabûnd zak-i zahâg berâ.*

(12) Va madam tôjishna i frobishna i avârig adâdih i
pavan âtâsh ê yehevûnéd, mardûn min âtâsh ê ôl sardârih mad
yekavimûnéd, lâ dâdihâ sardârinéd.

(13) Va madam andar'z i ôl Zaratûhasht pavan ehigâmehâi
i vashtamûnéd Yazdân yashtan, va anayasht lâ vashtamûntan.

(14) Va madam kâmag i Ganâk Mainôg aêgh al aish
vabidûnân-âl yazishna va niyâyishna i Yazdân, va al khûdâi va
dastôbar yakhsenunânêd, aêghshân al kâmag yehevûnâd ôl biçh
frârûnih.

(15) Va madam andar'z i pavan âvâist-hômandihâ yashtan
i Yazdân pavan zak i pâhlûm yazishna.

(16) Va zak i âsrûk i avinâs; va miyânag zak i

1-1. K omits.—2. K ۛۛ.—3. In K.—4. K ۛۛ.—5. K omits
final ۛ.—6. K ۛۛ for ۛ.—7. In K only. 8. The gap in DM ends
here.—9. DM omits.

עבדלו' ארס' וועט לט' עלס' כ' צו' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 (17) א' כ' ע' ו' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 עבדלו' ארס' ע' ו' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 עבדלו' ארס' ע' ו' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע

(18) א' כ' ע' ו' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע

(19) א' כ' ע' ו' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע
 כ' ד' וס' כ' ד' עבדלו' ארס' לט' עלס' כ' צו' ע

âsrûk mûnash vinas lâ frêh min aêvag aredûsh â-bûn;
 va zak i nitûm zak i âsrûk mûnash lâ frêh min khôr-i
 pavan bûn.

(17) Va mûn baên vis i mazdayastân âkhar min 15 shnat
 asrûd-gâsân, pavan vinâskârih chêgûn kalbâ ôlâshân pishôn
 ramitunt, vinâs i drâyân-guyishnih ôl hûn yehvûnt, va
 apadîrîshnikih zagash rûbân min Mânsarspend.

(18) Va madam madan i pavan kolâ damân ast-vidâd
 ôl aôsh-hômandân, mûn aôsh mad yekavimûnêd mûn-ich lâ.

(19) Va madam minîshna i darvandân aêgh lâ haît zak i
 pâhlûm ahvân, lâ yehamtûnêd Frashakard Kardârih, lâ rîst
 pavan zak lâ lâ aûstinênd, va lâ zak vardîshna yehamt-
 ûnêd; va denâ-ich aêgh kadbâ ôl ham nikirênd darvand,
 mâ haît zak i pâhlûm ahvân, yehamtûnêd Frashakard

1. DM adds 2.—2. DM omits.—3. K adds 4.—4. K omits 5.—

5. DM ends in 6.—6. DM adds 7.—7. DM has 8.—8. K adds

9. Thus DM. K adds 10.—10. K adds 11.—11. K and DM omit.

וּמִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ לִלְלָה לִרִיסְטָא זַכְּ יֶעֱכָוִימִן־נִינְעֵנְדִּי, וְאֶדְלִין זַכְּ וָרְדִּישְׁנָא יֶהֱמֹתִינְעֵדִי
 כְּדִי אֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ

(20) וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ

(21) וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ
 וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ דְּמִלְּבָרִיךְ וְאֶלְמִסְטִין מִלְּבָרִיךְ

Kardârih i shapîr, lâlâ rist pavan zak yekavîmûnînênd, va aêdûn zak vardishna yehamtûnêd.

(20) *Va madam andar'z i pavan shîvan va mûi madam vidardakân lâ kardan; va âkhar min barâ-vidîrîshnih i hamâg daênô-âshnav ôl mainôgân lâ afzâyînîdan bêshishna i mainôg-ich, i âhûg min kardan i shîvan va mûi madam vidardakân; va denâ-ich aêgh yasharûbân fravâhar, min âkhar i nafshâ yazishna va âfrîn i gabrâân i yasharûbân bavîhûnd, lâ shîvan va mûi.*

(21) *Va denâ-ich, aêgh lâ kolâ aish tan levatâ rûbân ham-kâmag yehevûnêd, khûrîshna zak tanû kâmag, va kh'âstak-agh anbâr; yasharâyînîdârih rûbân kâmag, va dâsar-ich i barâ yehabûnd.*

(22) *Madam pûrsishna i yasharûb Zaratûhesht, aêgh mûn*

1. All 𐬵𐬀𐬯.—2. DM 𐬵𐬀𐬯.—3. DM omits.—4. All 𐬵𐬀𐬯.—5.

K adds 𐬵.—6. K adds 𐬵.—7. K and DM omit.—8-8. K omits.—9.

K 𐬵.—10. K 𐬵.—11. DM repeats.—12. DM 𐬵𐬀𐬯.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

(28) 'ا' مرقی سے ملتا ہوا اور 'ا' سے ملتا ہوا 'ا' سے ملتا ہوا

מִן הַמִּשְׁכָּן וְעַד הַיָּמִים הַהֵם וְעַד הַיָּמִים הַהֵם וְעַד הַיָּמִים הַהֵם
וְעַד הַיָּמִים הַהֵם וְעַד הַיָּמִים הַהֵם וְעַד הַיָּמִים הַהֵם
(29) עַל כֵּן הָיָה כִּי הָיָה הַיָּמִים הַהֵם עַל כֵּן הָיָה

[illegible]

al ôlâ i adâlm; mâ aêdûn lak frâz-yehamtûnishnîh ê ôl
garôdmân”.

(26) Va dená-ich aêgh dũsh zôt sarítar min zôtîh.

(27) *Va denâ-ich aêgh ôlâ i vinâs ayûkhtâr pêsh havât mînishna i anawi-haît, âkhar avôkshshâyishnih, va âkhar sharm, va âkhar nyôkshidârih ; va âkhar pavan zak, drûj vinâskârih mitrôk-drûj yehevûnêd.*

(28) Va denâ-ich aêgh harvisp gabrâ i rêshidâr pêsh zak
i hau-barishnih dedrûnând, âsrûk-ich i srâyishna ayûktâr,
va âsrûk-ich i âdehig, va âsrûk-ich i aûzdehik, va âsrûk-ich i
nafshâ kh'êshâvand.

(29) Aêdûn ôl lak yemalelûnam, Spîtâmân ! aêgh al mitrôk-drûjih, al amat levatâ darvandân ham-pûrsagîh, aêgh pûsht vadidûnând afash mas dâdistânih baên lâ; havâd al amat levatâ

1. DM omits.—2. DM adds $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ —3. Only DM.—4. DM adds $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$; K adds $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ —5. DM adds $\frac{1}{2}$ —6. K omits.—7. All add $\frac{1}{2}$ —8. K adds $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ —9. DM adds.

וְשֵׁשׁ שָׁמַיִם וְשֵׁשׁ אֲרָצִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים

CHAPTER XII.

- (1) שֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 (2) וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 (3) וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 (4) וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים
 וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים וְשֵׁשׁ מַלְאָכִים

nafshâ daênân ê yasharûbân, pavan mindavan-ich mas dâdis-
 tânih; mî kolâ 2 mitrô haît, darvandân-ich va yasharûbân-ich.
 Haît âvâdih yasharâyih pâhlûm.

CHAPTER XII.

- (1) 12-ûm fargard, *Âshltavâit*, madam hûr'zishnikîh î Zara-
 tûhasht pavan khûshnûdîh î Âv, va âimêd î aûbash harvisp dâm.
 (2) Va madam lâ avêzag aûshmûrdan î Mânsar, mûn
 mânsar lâ pavan dastôbar yemalelûnêd.
 (3) Va denâ-ich aêgh Mânsar î gabrâ î âhûkinîdag adinâih
 ôl zak î anâhûkinîdag divâk dedrûnyên.
 (4) Va denâ-ich paêdâg aêgh gabrâ î âzvar î ashkam bûn-
 dag min andâzishna, aêvâch ôl tanû râminîdârîh, kolâ vinâs
 rôêshâ aûbash aêdân yakhsenunêd ehigûn dâr-l mûn ghîp î kolâ
 rîmanîh aûbash.

1. DM omits.—2. K 𐭠. DM adds 𐭠.—3. Thus DM. Rest 𐭠𐭠𐭠𐭠.—4. K
 𐭠𐭠𐭠.—5. All 𐭠.—6. DM. Rest 𐭠𐭠𐭠.—7. DM omits.—8. DM 𐭠𐭠𐭠;
 K 𐭠𐭠.—9. K omits initial 𐭠.—10. K 𐭠𐭠𐭠.—11. Thus K. Rest 𐭠𐭠𐭠.

(5) דנא־יח אֶגְהּ וְאֶחְחֵל אֶגְהּ-שְׁחַן בָּרָא

וְיֶקְטֹלֻנְחֵל, מִן פָּאן מִיָּאן סְטָוַר יֶחֱבֻנְט יֶקָבִימֻנְד,

(6) וְדֵנָא־יח אֶגְהּ אֶזְבָּיִשְׁנָא יַזְדָּאן מִנִּידָן

לֵוָתָא גֻּפְתָּן, וָ גֻּפְתָּן לֵוָתָא קָרְדָּן, וָ קָרְדָּן פָּאן

(7) וָ מַדָּמָא אֲוֶזָג וְהִיחַ יַמְסֻסְפֵּדָן, וָ הָמִיחַ

זָגָשְׁחָן מִנִּישְׁחָן גֹּבִישְׁחָן כֻּנִּישְׁחָן אֻכְוִין, וָ דָאֲדָרִיחַ וָ

פָּרְוַרְדָּרִיחַ וָ פָאנָכִיחַ זָגָשְׁחָן אֲוָאֲדִיחַ יַזְדָּאן גֵּחָחָן.

(8) מַדָּמָא יֶחֱבֻנְט יַזְרָתֻחַשְׁט פָּאן

שְׁחָפִירִיחַ חִיגֻן נַפְשָׁא.

(9) דֵּנָא־יח אֶגְהּ מִן אֵל הָבִישְׁתָּן יַזְרָתֻחַשְׁט

מִנְדָּוָם יֶחֱבֻנְחֵל, אֶשְׁ מֹזְד וָ פָאֲדָאֲהִישְׁחָן אֶעֱלִין

חִיגֻן אֲמָתָשְׁ אֵל זָרָתֻחַשְׁט מִנְדָּוָם יֶחֱבֻנְד הָוָאֲנָא.

הַיֵּת פָּאֲלִיּוּם אֲוָאֲדִיחַ יַשְׁחָרְאִיחַ.

(5) *Dená-ich aêgh Vâc ôlâshân-ich var'ehêl aêgh-shân barâ yektelûnêl, mûn pavan miyân stavar yehvûnt yekavimûnd, mûn âz-i shaêdân-dâd.*

(6) *Va denâ-ich, aêgh azbâyishna i Yazdân minîdan levatâ gûftan, va gûftan levatâ kardan, va kardan pavan a-fradiftârih kârig.*

(7) *Va madam avêzag vêlih i Amesuspendân, va hamûh zagashân minishna gôbishna kûnishna akvin, va dâdârih va parvardârih va pânakih zagashân âvâdih i Yazdân gêhân.*

(8) *Madam yehabûnt i Aûharmazda Zaratûhasht pavan shapîrih chigûn nafshâ.*

(9) *Denâ-ich aêgh mûn ôl hâvishtân i. Zaratûhasht mindavam yehabûnêl, ash mozd va pâladahishna aêlûn chigûn amatash ôl Zaratûhasht mindavam yehabund havânâe.*

Haît pâhlûm âvâdih yasharâyih.

(2) ו' וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי

(3) ו' וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי
 וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי

(2) *Va bavîhûnastan i Keresâsp min Aûharmazda zak i pâhlûm ahvân pavan zak kardârih, amatašh kûšht gaz Srôbar, va stahamagih i zak paîtîyârag; va amatašh vâniđ Gandarev i zâiri-pâšnân, shkaftih i zak drûj; va amatašh zad khun-nûshag i Nivigân Dâštânigân, va garân anâgih va vizand i azshân; va amatašh râminîđ tagig vâl, min gêhân zîyânih lakhvâr ôl dâmân sûdih yehêtyûnt; pavan-ich zak i amat Dahâk min band harjag yehevûnêđ, va pavan merenchinîdan i gêhân madam dûbârêđ, va dâm avisyâinîdârih garâyêđ, ôlâ angizîhêđ, va pavan vâniđan i ôlâ va zak i kabad-aôj drûj, ôl gêhân va dâm farâkltêđ.*

(3) *Va hamêmâlih i âtâsh ôl Keresâsp pavan mîst i patash kard, va lakhvâr dâštan zyash min vahisht; va aîyyârih i Gôsh-aûrvan aûbash pavan âvâdih i patash kard, va pâtan zyash min dûsh-ahû.*

1. DM omits.—2. DM וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי.—3. DM וְנִסְמָנִי וְנִסְמָנִי.—4. Thus DM; K וְנִסְמָנִי.—5. DM, וְנִסְמָנִי.—6-6. DM omits.

(6) *va âkhar, amatsghân zak tanû vishûp, bôd aêdûn
ehigûn mēgh i dēnûtag amat ôl vachagân barâ taqêd, ôl
nazdigîh zak i vishûftag tanû taqêdan, pavan garân ashâdîh
ôl tanû nigîrîdan, aêgh zak tanû sangîn baên mâ
nêvagîh yehevûnt, kanun ôl mâ anâgîh mad yekavimûnêd,
aûshmûrdan.*

(7) *va amat zak tanû pavan zîndagîh vinâskâr yehevûnt,
madam lâ mekablûnâ zyash, baên zak zîndagîh, zak i bôd
madam pâhrîz i min vinâs va var'zîdan i kerfag, ôl zak tanû
af râsînîdan lukhvar hû-garâyîdan.* (8) *Denâ-ieh aêgh-at zimânag
i nêvagîh i gashnag yehevûnt, va zak i anâgîh drâj haît.* (9) *Va
denâ-ieh aêgh baên stîh mardûm mûn 100 shnat barâ zîvêd kim
aêgh zak mûn 100 shnat lâ zîvêd; va zîndagîh andag andag
sachîhastan, va han-ehaptan i zîndagîh; va nêshâ va kh'âstag,*

(6) *Va âkhar, amatsghân zak tanû vishûp, bôd aêdûn
ehigûn mēgh i dēnûtag amat ôl vachagân barâ taqêd, ôl
nazdigîh zak i vishûftag tanû taqêdan, pavan garân ashâdîh
ôl tanû nigîrîdan, aêgh zak tanû sangîn baên mâ
nêvagîh yehevûnt, kanun ôl mâ anâgîh mad yekavimûnêd,
aûshmûrdan.*

(7) *Va amat zak tanû pavan zîndagîh vinâskâr yehevûnt,
madam lâ mekablûnâ zyash, baên zak zîndagîh, zak i bôd
madam pâhrîz i min vinâs va var'zîdan i kerfag, ôl zak tanû
af râsînîdan lukhvar hû-garâyîdan.* (8) *Denâ-ieh aêgh-at zimânag
i nêvagîh i gashnag yehevûnt, va zak i anâgîh drâj haît.* (9) *Va
denâ-ieh aêgh baên stîh mardûm mûn 100 shnat barâ zîvêd kim
aêgh zak mûn 100 shnat lâ zîvêd; va zîndagîh andag andag
sachîhastan, va han-ehaptan i zîndagîh; va nêshâ va kh'âstag,*

1. DM omits.—2. DM ۱۳۳۰۰.—3. DM, K, ۱۳۳۰.—4. Thus K; DM omits.—5-5. DM ۱۳۳۱۰.—6. DM ۱۳۳۰۰۰.—7. K ۱۳۳۰ ۲۳.—8. K omits.—9. K ۱۳۳۰.—10. DM, K. omit.

וּמִשְׁכָּנִי אֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
עַד אֶתְּנֶה לְךָ

(10) וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ

(11) וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ
וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ וְאֶתְּנֶה לְךָ

va avârîg stihîg atân hamâg pavan âc-bâr shedkûnâ, ôl hân
aîsh madân.

(10) Va denâ-ieh aêghî amat mardûm nisang-ieh aêvar'j i
pavan zak i dôst-âômmand va patyân-âômmand râs râê, madam
vichîrishnîg tûshag vichîhênd, va frêhîhâ madam yekhsenund;
zyashân avîrtar sazêd avârîg i zak i jâvîdân âvâyishnîg azash
hû-vichîrishnîg tûshag vichîhaitan, va sâkhtan, va levatâ nafshâ
madam dâshantan.

(11) Va madam 7 a-aôsh khudâi i baên kêshvar i Kh'anîras
yehabûnt yekavîmûnêd, afshân madam gadâ va vazorg-aôjîh,
vâ nevagîh-ieh i aîyyârân, va, zîndag va pâ tôkshîhâi i baên
kolâ 2 ahvân:—Van-i-Jvîd-bîsh madam Airân-vêj, va pavan
zak i Frâkhangânân gâs; va Gokpat baên ana-Airân matâân;
va Pêhshôtanîû i Vishtâspân pavan Kangdez i sad-kandag,

1. DM., K. 100; K adds 1.—2. DM omits.—3. DM 100—4.
DM 100—5. K omits. DM. 100—6-6. DM 100; K 100—
7-7. DM., K 100—8. K omits initial 100.—9. K 100—

۱. *va drafsh mûn baên zak bêvar, zak î būland-shân mûn sihâ*
samûr yakhsenund, î Daêna nyôkshîdâr î yasharûb min âkharîh
î Peshyâôtanû î Vishtâspân; va Frûdakhsht î Khûmbyagân î
Hûshâng berâ, mûn pâdôkhshâi î pavan mayâ î nâêvtâg; va
Ashavâzd î Pôûrudakhsht berâ, mûn sharîtâ madam pavan
bâlist î paêdâktûm dasht î Pêshinâs; va Barâzd î kûshishna
kerdâr; va hashttûm Kaç î nâmîg, Vishtâsp! haît mûn
Kai-Khûsrôî yemalêlûnêd, mûn zak î lak Daêna î Mazdayasnân
rûbâgîh-ieh yehabûnêd, va baên-ieh khavîtonêd; mûn zak î li
var'zishna î shapîr yehabûnêd frâz-vâvarîgânîh, aêgh kardari î
li pavan vâvarîgân i gêhân yakhsenunêd.
Yasharâyîh âvâdîh pâhlûm haît.

1. DM., K. *va drafsh*—2. DM omits.—3. DM., K. *sihâ*—4. DM
samûr—5. DM *yaçav*—6. K *ç*—7. DM *paêdâktûm*—8. K has *va* for
 final *ç*—9. K *yaçav*.

[illegible]

(4) Va madam pûhal i ôlâ i nûymîdâr va khashîâr pavan sedûsh, ehigûn mûn zîndag âsin i vidâkht pavan galûg lakhivâr rizend. (5) Va madam pâdfrâs i nêshâ mûn tanû pavan zanib ôl gahcâ i yasharûb yehabûnêd, azash lakhivâr yechtûnêd, ehigûn amatash zûzag bâstân pavan hakht baen vazlûn-âe va barâ-yâtûn-âe; va burîdan râsih zyash mûn zak i pâhlûm ahvân. (6) Va madam a-bûkhtishnih i dravandân rûbân mûn dûshahvû vad tanû-i-pasin. (7) Va madam pâdfrâs i dravandân, denâ-ieh ehigûn gôspend-i mûn zîndag pavan regelâ, rôeshâ nigûn, âkûst yekavimûn-âe, afash angûst zahî-âb mâzgânig pavan vinig taeh-âe.

(8) Va madam gâsîn pavan mainîg var î pavan hamîg

1. DM omits.—2. The text repeats the word through error.—3. DM $\alpha\pi\varsigma$.—4. K omits.—5. DM, K. $\iota\eta\delta$.—6. K $\delta\pi\pi\epsilon$.—7. K, DM α . See § 10 below.—8. DM adds ι .—9. K $\omega\delta$.—10. K omits.—11. K adds ι .—12. DM, K $\mu\alpha$.—13. K $\mu\omega\delta\alpha$.—14. DM $\alpha\pi$.

[illegible][illegible]

gar'zishnig gûbishna debrûnayên, aêgh: "Anâg lak, tanû î sîj-âômand! mûn tar gushmag kard, mûn tar nazdig yehamtûmîniîd havâ-d avê zak î vadtûm ahvân".

(5) Va madam aêgh a-vîshag, va khânag, va nihânehig
nişhân i gushnag-zivishnîh, afash bêshâzishmîh Ahunavar (va)
Yasharâyih gûftan; va denâ-ieh aêgh amat ôl gûmêz
yetibûn-âe, Ahunavar frâj srâyih, va Yasharâyih âkhar
amat lâlâ-aîst-âe, aêgh kamist lak nasînâd shaêdâ drûj.
(6) Va amat ôl nârîg madam sâtûn-âe Ahûnavar
fratûm srâyih, va Yasharâyih âkhar amat andarg hakht
vabêdûnâ-âe; mâ aêdûn lak zak-ieh haît pavan Yasharâyih
yasharûbtar va pîrûjgarêr mûn lak berâ vabêdûnâ-âe

1. K ႁႃႃ.—2. K adds ႁ.—3. K ႁႁႁ; DM ႁႁႁ.—4. DM joins it to the previous word.—5. K omits.—6-6. DM ႁႁႁ ႁႁႁ.—7. DM omits.—8. DM, K, add ႁ.—9. Thus DM; K omits final ႁ.

(7) מִדָּאֵי שֶׁ שָׁפָא חַי' וְכִי שִׁמְרוּ וְכִי לִמְדוּ דְּמִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ
 כִּדְּ וְעַל־מִיָּהּ מִיָּהּ וְעַל־כִּדְּ מִיָּהּ מִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ
 וְעַל־מִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ וְעַל־מִיָּהּ

(8) וְעַל־כִּדְּ מִיָּהּ מִיָּהּ וְעַל־כִּדְּ מִיָּהּ מִיָּהּ וְעַל־כִּדְּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 לִבְּ לִבְּ לִבְּ לִבְּ לִבְּ לִבְּ לִבְּ לִבְּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ

CHAPTER XIX.

(1) מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ

(2) מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ
 מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ

(7) *Denâ-ich aêgh, amat baên ôl khânag vazlûn-âe, mainûg î khânag, va harvispa zak î yasharûbân stî î baên zak mân, mûn havând, va yehevûnt, va yehevûnd, nemâz deprûnâ-âe, va Ahûnavar yemalêlûn.*

(8) *Va madam-ich tansîdan î darvandân, zak-ich sûl zyashân pavan khûdâ-yih lâ râst khelkûnt.*

Âvâdîh pâhlûm yasharâyih haît.

CHAPTER XIX.

(1) *19-ûm fargard, Kad-mêg-ravag, madam aêgh rûbân amat ôl ham yehantûnd, zak î ôlâ î nêvag dastûbar, î rûbân dûst, rûbân bûr'zênd, pavan zak aêgh-ash lâ rêshînîd, va min dûsh-ahû netrûnt.*

(2) *Madam târigîh, va bûr'z-âômândîh, va dûr-abûnîh î siyâyîh, va a-vêhîh î dûsh-ahû; va nazd-gandishnîh, va nazd-*

[illegible]

(4) 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

nihûmbîh, va pîshang-bâlinih, va snêzâr madam yehamtûnîshnîh,
va dard-âômandîh, va bêsh-âômandîh, va shkift-bîmîh i
dûsh-ahûgân. (3) Deuâ-îch aêrh-ash ajpar lakhvâr ramîunt
yekavîmûnêd, min Chakâd i Dâûi i madam Airân-vêj ôl Albûrz,
i haît Chînag-pûhal, afash azîr i miyân dûsh-ahû babâ, i vidâr
haît i hamâg yasharûb va dravand; va lechadôn yasharûbân
vidâr 9 nîzag pâhnâi, aêvag aêvag dêrangîh 3 nâi frâkhûîhêd;
pavan dravandân vidâr chigûn aûstarg tekh yehevûnêd.

(4) “ Aêdân ôl lak yemalelûnam, Spîtâmân ! aêgh râstîh gahrâ fravâmêd tarist Chyân-vidarg î dūr-nâmîg-îch nêvâg pûhal : mâ barâ gahrâ î râstîh-âômand Âštâd î shapîr î frêh-dâtâr î gêhân, va Mitrô-îch î frêh-gâvyôd, ash min zak tangîh bûjênd, chîgûn zak î hazâr-gân sipâh.

1. K ṣṭṛam.—2-2. DM ṣṭṛā—3. DM ṣṭṛā—4. K ṣṭṛā—5. K
ṣṭṛā—6. K ṣṭṛ—7. K ṣṭṛ—8. DM., K ṣṭṛā—9-9. DM omits.—10.
So DM; K. ṣṭṛā.

(5) עשורו וז' לו ימיו אעפאסו עז כסורו עז כז ולבדעל
 סווס עז כז לך לך ולבדעל עז כז לך לך סווס סווס
 ו עז כז לך לך וז' כז עז כז לך לך ו' עז כז לך לך
 עז כז לך לך עז כז לך לך וז' כז עז כז לך לך
 עז כז לך לך

(6) עשורו וז' לו ימיו אעפאסו עז כז עז כז
 סווס סווס עז כז וז' ו' לך לך עז כז עז כז
 עז כז לך לך (7) ו עז כז עז כז ו' לך לך עז כז
 ו עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז
 ו עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז
 ו עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז
 עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז עז כז

(5) “*Aêdûn ôl lak yemafelûnam, Spîrâmân ! aêgh Mitrô al madam drûkhtâr yehovûn-âe, al amat levatâ dravandân ham-pûrs-âe, al amat levatâ kh’êsh-daênân i yasharûbân ; mâ kolâ 2-ân mitrô haît, dravandân-ieh va yasharûbân-ieh ; mitrô haît gûrg-ieh, Zaratûshtra ! levatâ vachagân ; zak î jêhîg mitrô shkift-tar huit, Spîrâmân !*”

(6) “*Aêdûn ôl lak yemafelûnam, Spîrâmân ! aêgh al jêh âkhiz-âe avô vabidûnishna, aêgh-ash nêshâ al vabidûn, va levatâ ûpayamishnih, aêghagh levatâ al khelmûntan.* (7) “*Va hat jêh akhiz-âe ôl vabidûnishna, va levatâ ûpayamishnih, ôl al âkhar frâj shedkûnêsh, al pavan tangih, va al pavan frâkhûih, va al pavan tanû, va al khayâ zûshâram râê ; mâ mûn jêh âkhizêd ôl vabidûnishna, va levatâ ûpayamishnih, va ôl al frâz shedkûnayên tanû ayôv khayâ zûshâram râi, zak ôlâ zîvinêd mân, va vîs, va zand, va matâ mitrôgân-*

1. DM omits.—2. K יו.—3. Thus K ; DM עז.—4. DM adds עז.—5.

DM omits final עז.—6. DM omits initial יו.—7. K. omits.—8. Thus

DM ; K עז.—9. DM יו.

דלִּילָאֵי כִּי כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם (8) עֲלִיָּוָא עֲלִיָּוָא
 סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 עֲלִיָּוָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם (9) עֲלִיָּוָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 עֲלִיָּוָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם

CHAPTER XX.

(1) לִּיִּסְרָאֵלִיִּם "סַמְוּוֹלָא" כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 עֲלִיָּוָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם

(2) כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם
 כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם כִּד סַמְוּוֹלָא דִּכְּדִּי לִּיִּסְרָאֵלִיִּם

drûj min zak yehovûnêd, zak ôlâ rûbân zîvînêd. (8) Aêdûn farzandân aêghshân mitrôg-drûj madam yehamtûnêd pavan dûsh-âmûjishnih; ôlâ i darvand baên bûn i dûshahû pavan a-farzandih barâ shekabahûnêd. (9) Havâ-d darvandân min denâ-ieh nêvagih levît, mûnash yehabûnt kabed Aûharmazda zak nêvakih."

Pâhlûm yasharâyih haît âvâdih.

CHAPTER XX.

(1) 20-ûm fargard *Vohûg-khshatra*, madam stahmagihâ vabîdûntan i Dahâk khûdâyih madam bum i 7; va pêsh rûbâgih zyash farmân min gadâ ân vardishna.

(2) Madam hanjamanigân pûrsishna i Dahâk madam chim i vêsh-âomandih i ambâstag mardûm âkhar min karinîdan i Yim va khûdâyih i Dahâk, va mardûm ôl Dahâk pasakhûn gûftan, aêgh: "Yim lakhvâr dâsht yekavimûnâd min gêhân niyâz va shaknâih, va sûd va tishna, va zarmân va margih, va

1. K adds —2. DM ١٢٥٦—3. DM ١٢٥٦—4. DM adds ١٢٥٦—5.

All add —6. DM omits,—7. DM ١٢٥٦—8. Thus K, DM ١٢٥٦—9. All omit.

בבליה סגד עולא וואסוואסא לא סגד וואסא לא סגד
סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד

(6) ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד

(7) סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד
(8) ו לא סגד וואסא לא סגד וואסא לא סגד

siĵ; aēgh-ash ehārag bavîhûnast lâ shâyad, mûn lâ vârcd min tanû; aēgh, patvand azash lâ sâtûnêd."

(6) "Va lak gaðspend î farâkhû-raftâr, min anshûtâân sag yakhsenunêd; va lak min lenâ barâ âvêrd zak î bâmîg, î rōshān, î Yim-i-Shaēta î hû-ramag, mûn pavan harvispa akhi(h) madam yehamtûnishnih, pavan hamâg zimistân zyash pavan hû-tâvishnih tâft, aēgh-ash jîvâg pavan nêvagih kardan barâ mad."

(7) "Hûsh-âdmānd havâ-âe; Bêvarâsp ! lak-ieh barâ sêgih ehigûn denâ dâdistân aêdûn, aēgh khûdâi î saryâ mandavam-î î aêdûn saryâ; amân ôlâ î shapîr khûdâi kâmag; bâhar madam deprûnishnih mandavam avô ôlâ yehabûnim, mûn khûdâi î shapîr âvâyad amat vabidûnayên."

(8) Va madam vânidan î Farêdûn Dahâk, va marginîdan

1. DM adds ו—2. DM., K. וואסא—3. DM omits.—4-4. K. omits.

5. DM וואסא—6. DM prefixes ו—7. Thus corrected. DM., K. וואסא—

8. Thus DM; K. adds ו—9. DM וואסא—10. DM. omits.

[illegible][illegible][illegible]

(14) א' תרביע של פאנל דב ר וכל ואלו כחן (אשר ממש ושו)
ממש¹⁰ שש¹¹ ענין ופועלם ונסכססו¹² כסס¹³ לך שו ד
לסון¹⁴ חסדאשו עיטת לך שו ופועלם שסס¹⁵ על סס¹⁶
למעל לך¹⁷ ואין סס¹⁸ על סס¹⁹ ואלו תרביע של פועלם ד ואלו כחן

afshân aêdûngûft, aêgh min Yim kanûn aêghshân zad Az-î-Dahâk, mâ lâ kanûn vichîd madam avô harvispa kêshvar mûn 7 zak î shapîr gûbîshna, zak î sarîtar Az lâ yemalelûnêd; va lâ pavan kh'ahîshna bavîhûnêd zak î nêvag çharâtig, va zakich î âr'zûg î kh'âstâg.

(13) Va denâ-ich aêgh amatash nêshâ va kh'âstagh zyash
âvâyishnîg medamûnûnast dâshtan âkâsih mad, adînash pavan
sûlag-âômand î zahabâin baên âhikht, va zak î bûndagh airisht
pavan mainûg jivâgîh ôl gerêstagh barâ mad î Az-î-Dahâk.

(14) Va denâ-ich aêgh mûnash zak î ôlâ barâ zad, brâd, ayôv nâp, ayôv pad, layôv kadârchâi nabânazdisht, zyashân lâ pavan zak î garân medammûnast, afshân lâ pavan mînishna minîd, aêghshân aiyyâd-ich lakhvâr lâ kard; afshân aêdûn gûft aêgh, mânpat zak barâ zad

1-1. K ~~grc~~—2. DM omits.—3-3. DM ~~new~~—4. K adds ~~r~~—5. K ~~grc~~—6. Thus DM and K.—7. Thus K; DM ~~new~~—8. DM ~~grc~~—9. Thus DM and K.—10. K omits.—11. DM, K. add ~~r~~—12. Thus DM; K adds ~~r~~—13. Thus DM; K ~~new~~—14. DM prefixes ~~r~~

אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְאֵלֵּךְ כִּי אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי

(15) וְ מִלְּפָנֵי שַׁלְוָה וְאֵלֵּךְ כִּי אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
בְּשֵׁלֵךְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי

(16) וְ מִלְּפָנֵי שַׁלְוָה וְאֵלֵּךְ כִּי אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי

(17) וְ מִלְּפָנֵי שַׁלְוָה וְאֵלֵּךְ כִּי אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי
וְ מִלְּפָנֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי

mûn harvispa âtâshân min Daëna avô švâyard; zak mânpad, dahyûpad, zak barâ zad mûn harvispa-gûn ôlâshân khûdâi.

(15) *Va denâ-ich aêgh kolâ jivâg aêgh ôlâ barâ mad, âsip i min sij baên neflûnast, afshân zak i stavar âtâsh âsiftan pâhriz râi.*

(16) *Va donâ-ich aêghash pavan gûmêzag var'zid hûvarshita zak-ich i dûshvarshita Az-i-Dahâk.*

(17) *Va madam ham-pûrsid Mâzendarân matâân, âkhar min vânidan i Dahâk, pavan gâshtan i ôl Kh'anîras, va spûkhtan i Farêdûn; afash pavan ketrûnishna frâz vakhdûnt i ham jivâg pavan kabad marag patîdan; afshân būlandih râi, zarêh i Farâkhû-kard hait aêgh vad miyân rân, hait aêgh vad nâfag, va zak i zôfartar jivâg vad ôl fûmâ mad.*

1. Thus DM; K מַלְאכֵי—2-2. Thus corrected. DM מַלְאכֵי; K מַלְאכֵי—

3. DM omits.—4-4. K repeats.—5. Thus DM; K omits final וְ—6. DM

adds : וְ אָו עֲלֵימָא' מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי מַלְאכֵי—7. DM מַלְאכֵי—8. K adds וְ—9. K

מַלְאכֵי מַלְאכֵי—10. DM omits.—11. K מַלְאכֵי.

(18) וְאִם כִּי יִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל

(19) וְאִם כִּי יִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל

(20) וְאִם כִּי יִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל וְיִשְׁמַע אֶת הַקֹּל

(18) Va amat avô denâ kêshvar mad havând, yalân-shân garân ziyân va zanishna kardan, mardûmân pavan gar'zishna ôl Fâredûn madan, va gûftan aêgh: "Chim-at barâ zad Az-î-Dahâk, mûn hû-khûdâi yehevûnt pavan pâdakhshâyih; aêghash bîm lakhvâr dâsht, va vijûyidâr azash denâ kêshvar barâ netrûnt nin Mâzendarân matâân.

(19) Afshân madam sarîtarîh i Mâzendarân, va kh'ârgûnih i anshûtâ i denâ kêshvar baên ôlâshân, denâ-ich gûft, aêgh adîn yemalelûnd aêgh:—"Mâ aêdûn ôlâshân dâdistân, mâ dûsh-âômmand, aêghshân karg haît sûlag-âômmand, aêgh-shân sûlag haît, karitunishna-âômmand, aêgh aêvag ôlâ i tanid avô karitund; vîr lenâ ôlâshân-ich minîm, pavan hanâ yakhsenunîm, aêgh mardûm havând."

(20) Va madam ham-yehamtûnishnih i Fâredûn levatâ

1. Thus K; DM 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥.—2. DM. omits.—3. Thus K; DM 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥.—

4. K 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥.—5. DM 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥.

געקענטערטע שוין דאסער דערשטער ו' שווערעלעך
 ו' אפערטערטע געקענטערטע שוין דאסער ו' שווערעלעך
 אפערטערטע געקענטערטע שוין דאסער ו' שווערעלעך
 געקענטערטע שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך

(21) ו' געקענטערטע שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך
 שוין דאסער ו' שווערעלעך

Mâzendarân matâân pavan dasht i Pêshânîkas, va patkârdan i
 ôl ôlâshân aêgh: "Mâzandar matâ-id, havâ barâ zad Az-î-
 Dahâk, mûn sti arvandtûm, mûn kolâ girân pâdakhshâi
 yehevûnt, shaêdâân mardûmân; havâ-ash pavan zak i ôlâ
 zanishna frâz yehabûnt havâ-am Aûharmazda, tarvinîdârtar min
 zak andâmân pavan hamêmâr i nafshâ stûb kardan; adîn denâ
 zak i li matâ barâ zanêd, lekûm mûn Mâzendar-matâ-id."

(21) Va Mâzendarân Farêdûn spûk minîd, va pavan
 afsôs aôvâz gûft aêgh: "Aêdûn aê yehevûnêd aêgh lak
 barâ zadan Az i Dahâk, mûn sti arvandtûm, mûn kolâ 2
 hû-pâdakhshâi yehevûnt, shaêdâân mardûmân, afash lak,
 pavan zak i ôlâ zanishna, frâz yehabûnt havâi Aûharmazda,
 tarvinîdârtar min zak andâmân, adîn-ich lenâ baên denâ

1. Thus DM; K שווערעלעך. —2. Thus DM and K. —3-3. DM שווערעלעך.
 —4-4. K שווערעלעך. —5. Thus DM and K. —6. DM adds שווערעלעך. —7. DM omits.
 —8. K שווערעלעך. —9. So K; DM שווערעלעך. —10-10. DM שווערעלעך. —11. DM adds
 שווערעלעך. —12-12. DM omits. —13. DM adds שווערעלעך.

אֶלְיָא אֶשְׁמָא אֶבְיָג, בִּשְׁחָסֵפ 2 דָּנָר, פָּאָוּן וִינָאִסְנִידָן וָא
 קָהִידָן; וָא שְׂרֹשְׁ-יָשָׁרְיָא 3, וָא דַּהֲמָאֵן אֶפְרִין 4 פָּאָוּן
 פְּרֵחְ-דַּהִישְׁנִיח, פָּאָוּן נִיבָרִישְׁנָא-דַּהִישְׁנִיח; וָא בִּזְכָּרְתָּרְתִּים
 מִן שְׁחָן דַּהֲמָאֵן אֶפְרִין יֶהֱוֹנֹת. (2)
 וָא דֵּנָא-יֶחְ אֶעֱגְה, קֶרְפָּאֵן אֶפְדִּיתִים מִן נָרִיקָאֵן
 חֲמָאֵה יֶאֱזָאֵל-תֹּכְחִמָג יֶבִישְׁתָּאֶסְפָּאֵן; וָא מִן אֶסְפָּאֵן אֶסְפִּי יֶשְׁחָאֵל יֶבִישְׁתָּאֶסְפָּאֵן;
 וָא מִן תֹּרָאֵן תֹּרָא יֶגֻשְׁנָא בַּרמָאֵיִן; וָא מִן מֶשְׁחָאֵן מֶשֶׁח יֶפְרֵחְ-וֹכְחֵתָר, יֶגֶפָר, יֶסְפֵּד אִיר-וָרָג, יֶסְתָּר-פֶּסִיד
 אַוָּר-נַאֶעֱמָג פָּאָוּן פָּאֶשְׁבַּכְחֵתָג, וָא זָרִין פֶּסִיד אַוָּרְתָּר-נַאֶעֱמָג
 זָרְד; וָא אֶבְיָג-יֶחְ מִן וֹלָשְׁחָן וֹל 1000 אֶבְיָג-יֶחְ-יֶגֶדָא
 בָּאָוּנִיח יֶדַּהֲמָן גַּבְרָא יֶיָשָׁרְוּב, מִן דַּהֲמָאֵן יֶשְׁאִירָאֵן
 אֶפְרִין פַּדָּאש, לָא אֵיבָוֵד. (3)
 וָא דֵּנָא-יֶחְ אַנְד-עְחַנְד פָּאָוּן גַּבְרָא וָא נֶשְׁחָא שְׁאִירִיח,
 פָּאָוּן מַר וָא יֶהֱ שַׁרִיתָרִיח.

lêlyâ Aeshma aêvag, Bûshâsp 2 dânar, pavan vinâsînîdan va kâhîdan; va Srôsh-yasharya 3, va Dahâmân Âfrîn 4 pavan frêh-dahîshnih, pavan nivârishna-dahîshnih; va bûkhtârtûm min shân Dahâmân Âfrîn yehevûnt.

(2) *Va denâ-ieh aêgh, kerpân afditûm min nârikân Hûmâe i âzâd-tôkhlmag i Vishtâspân; va min aspân asp i shaêl i Vishtâspân; va min tôrâân tôrâ i gûshna Barmâyûn; va min mêshân mêsh i frêh-ôkhtar, i géfar, i spêd air-vârag, i star-pêsid avar-naêmag pavan pashakhtag, va zarîn pêsid avartar-naêmag zard; va aêvag-ieh min ôlâshân ôl 1000 aêvag-ieh-i i gadâ bâvandih i dahâm gabrâ i yasharûb, mûn dahâmân i shapîrân Âfrîn padash, lâ ayâvêd.*

(3) *Va denâ-ieh and-ehand pavan gabrâ va nêshâ shapîrih, pavan mar va jêh sarîtarîh.*

1-1. Thus DM; K places אֶבְיָג before אֶפְדִּיתִים.—2. Corrected. K, DM אֶבְיָג—3-3. DM joins these up.—4-4. DM אֶפְרִין—5. K adds אֶפְרִין.—6. DM omits.—7. DM, K adds יֶהֱ.

[illegible][illegible]

(10) $\int_0^1 \frac{1}{x^2} dx = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{k^2} = \frac{\pi^2}{6}$

zak ângûn rahâ khûdâiyî zyâsh madam 7 bûm dâsht, pavan-âsh
minishna kh'ârgûn kardan, afash ôl khûdâiyî i âsâmân va gâs i
Amesuspendân âr'zûgînîdan. (6) Va Kâi-Ûs, nin niyâzangarih
i Aeshna va avârig sha'edâ zyâsh ham-kâr, ôl zak akârinîdan
yekavimûnâd, pavan-ieh patkârishna va âzishna i Yazadân
afash lâ vasht. (7) Va lechadôn Albûr'z, levatâ kâbed sha'edâ
va darvand va mardûn vad par i tom lâlâ dûbâristan,
pavan zak kanârag Kayân gadd tinâ kerp yehevûntan, va
Kâi-Ûs min sipâh kâdâ madam rîzihastan.

(8) Va pavan-ich navag aparig patkârishna i Yazadân i avartûm min zak dush-âkâsih lâ vashtan. (9) Va âkhar Dâdâr Kayân gadâ lakhvâr ôl nafshâ karitunt, va sipâh i Kâi-Ûs min zak bûr'z ôl zimig ham-pastan, va Kâi-Ûš ôl zarêh i Frâkhû-kard vâzîdan.

(10) Va denâ-îç yemalelûnêd aêgh barâ ôlâ aîsh min âkhar-ash

1. K 1414.—2. DM omits.—3. K adds "בגד".—4. K 1414.—5. DM
"בגד".—6. DM prefixes "ב".—7. Perhaps for "בגד"

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ

CHAPTER XXII.

(1) לְכָל-אֶחָד מֵעַמְּךָ אֲשֶׁר יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ

*Nëriyôgsang i frôh-dâdâr i gêhân; afash pavan zak gobishna
 frâz shedkûnâ; va zak i pavan hûsh-âômmand yehevûnt Kâi-Ûs.
 Pâhlum âvâdih yasharâyih haît.*

CHAPTER XXII.

(1) 22-ûm fargard, *Aîryaman*, madam ham-yehanitûnêd
 i Kâi-Khûsrôî va Vâê-i-dêrang-khûdâi nazd ôl Frashakard;
 pûrsîdan i Kâi-Khûsrôî ôl Vâê-i-dêrang-khûdâi madam
 zadan zyash ehand min pêshinîgân, mûn pavan var'j va
 gadâ avartûm yehevûnt havând min anshûtâân. (2) Va
 pasakhûn i Vâê-i-dêrnag-khûdâi, madam zadan zyash ôlâshân;
 va pavan zak pasakhûn vakhdûntan i Kâi-Khûsrôî Vâê-i-
 dêrang-khûdâi, va frâz vardînîdan i ôl zak i gumlâ kerp,
 va madam yetibûnastan va vazlûntan i leyatâ Airân
 hanjamanîgân, ôl tamâ aêgh shekbakhûnt pavan hûg *Haôisht* i

1. K adds כִּי.—2. DM omits.—3. K adds וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ.—

5. DM adds וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ.—6. DM, K have final וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

[illegible]

Qhigehast, va zadan zyash yâtôg Frâsiyâv; va stayîdan î Kai-
Khûsrôî Daêna Mazdayêsna.

(6) Va madan î haît tûbânig Keresâsp, gad ôl yedâ, ôl ôlâshân padîrag madam î ôlâ Ges yâtûg mân; barâ yekavîmûnâtan î ârdig rânûdâr Tûs, va karituntan zyash ôl Keresâsp ôl astûbânih î madam Gâsânîgih, va hamîh î levatâ ôlâshân; va stâyîdan î Keresâsp yasharâyih, va ramituntan zyash zak î arem-zadâr.

(7) Pavan denâ-ieh yemalêlînêd âegh, aêdîn ôlâshân gabrâ avô ham yehamtûnd, Frashagard kardârih î pavan denâ fargard va zak-ieh î avârig jivâg gûft yekavimûnêd; harvispa arvand-âômmand avarkâr, va harvispa tagig-âômmand tag, va ôlâshân vabîdênând Frashagard pavan kâmag baên ahvân a-zarmân va a-marg, va a-sûdishna va apûyishna, vad hamâi va hamâi rûbishnîh.

Haît pâhlum ârâdih yasharâyîh.

1. DM omits.—2. DM, K ၵုၵ်းမိၵ်း.—3. K omits.—4. K has ၵုၵ်းမိၵ်း at the end.—5. K omits the final ၵု.

CHAPTER XXIII.

THE VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) *Asra-pâtîsh, pavan pûrsishna i Maîdôgmâh ôl Zaratûshstra madam ehîgûnîh i zerkhûnishna i Zaratûshstra, va madan i zyash ôl Daëna; va pasakhûn i Zaratûshstra madam kôkhshishnig ham-yehamtûnishnûh i zivînîdâr va marginîdâr mainôg pavan zak i ôli zerkhûnishna.* (2) *Va denâ-ich aêgh amatash zak i bûrdâr ham-visîhâ did vagadân sâpt i Aredvig-sûra, âsyâ va pûshst i Yasharîshvang, va sinôg va aîrûgspâr Mainôg i Râdîh dâshst, va Daëna pâhlûg, va Kayân gadâ sinôg marshst.*

(3) *Va denâ-ich aêgh amatash zak i bûrdâr ham-visîhâ did vagadân sâpt i Aredvig-sûra, âsyâ va pûshst i Yasharîshvang, va sinôg va aîrûgspâr Mainôg i Râdîh dâshst, va Daëna pâhlûg, va Kayân gadâ sinôg marshst.*

(4) *Va gûftan i Zaratûshstra mainôgîhâ pavan vagadân garân zerkhûnishna aêgh: "At ehîgûn ahvô kâmag, mûn zaôta havâih,*

CHAPTER XXIII.

(1) *Varsht-mânsar haît 23 fargard.* (2) *Fratûm, Asra-pâtîsh, pavan pûrsishna i Maîdôgmâh ôl Zaratûshstra madam ehîgûnîh i zerkhûnishna i Zaratûshstra, va madan i zyash ôl Daëna; va pasakhûn i Zaratûshstra madam kôkhshishnig ham-yehamtûnishnûh i zivînîdâr va marginîdâr mainôg pavan zak i ôli zerkhûnishna.* (3) *Va denâ-ich aêgh amatash zak i bûrdâr ham-visîhâ did vagadân sâpt i Aredvig-sûra, âsyâ va pûshst i Yasharîshvang, va sinôg va aîrûgspâr Mainôg i Râdîh dâshst, va Daëna pâhlûg, va Kayân gadâ sinôg marshst.*

(4) *Va gûftan i Zaratûshstra mainôgîhâ pavan vagadân garân zerkhûnishna aêgh: "At ehîgûn ahvô kâmag, mûn zaôta havâih,*

1. DM has 𐬨𐬀 instead of the final 𐬨𐬀 and repeats the word.—2. In K only.—3. DM adds 𐬨𐬀.—4. DM omits.—5. DM adds 𐬨𐬀.—6. DM adds 𐬨𐬀.—7. DM adds 𐬨𐬀.—8-8. K adds 𐬨𐬀; DM adds 𐬨𐬀.—9. DM adds 𐬨𐬀.—10. So in K; DM adds 𐬨𐬀.—11. DM adds 𐬨𐬀.—12. DM adds 𐬨𐬀.—13. DM adds 𐬨𐬀; K adds 𐬨𐬀.

[illegible]

frâz ôl li yemalêlûnih"; va pasaklûm min Aûharmazda aêgh:—"Aêdûn radîhâ min yasharâyih ehigâmehâi frâz yasharûb âkâsihâ yemalêlûnam; lak havâih frêh-êh ar'jtar, va lak yasharûbtar, va lak âkâstûm; va lak yemalêlûnih Daëna i Mazdayesnân ôl harvispô-gûn dâmân." (5) Pavan zak gôbîshna ôl shaêdân mainôgîhâ tîr aêdûn yehamtûnêd, ehigûn min tagîg air i aratêstâr i Kai-Vishtâsp, mânâg i ôld i pavan garân-mânîh shaditunt tîr ôl padîrag pûsh-jushna patkapishna. (6) Davyaîd Ganrâg Mainôg ôl shaêdân aêgh:—"Anâg lekûm yehevûnt shaêdâ-îd; barâ anbîn yehevûnîd." (7) Aêdûn-êh Zaratûshstra khayâ min shaêdân sardârîh barâ gûft, amatash denâ-êh gûft aêgh:—"Qhigûn Ahvô kâmag;" va patîdan i shaêdân pavan zanîshna ôl Zaratûshstra, yekavimûnâd padîrag i ôkâshân mainog-yezad, lakhvâr dâsthan zyashân, baên zak suesh min

1. K omits final ḡ—2. DM omits.—3. Thus DM; K adds ḡ—
4-4. K ከጋራ ሆኖ—5-5. DM ከጋራ; K ህ ጋራ—6. K ይዘውታል—7. Thus
K; DM ህ ደፍ—8. DM and K የመነሻ—9. K የመ—10. DM, K መ—
—11. DM omits.—12. DM joins up to the preceding.—13. Thus DM; K
adds ህ—14. DM, K በመጨረሻ

(10) וְאָמַת זְרַתֻּשְׁטְרָא הָמָאגְ תַּנֹּה בַרְא זֶרְכְּהִינְט
 אִסִּיפ בַּעֲן שְׁחַעְדָּאן אִנְפַּסְת, וְאִ שְׁחַעְדָּא פַּוּאן אִנְשִׁיטָאֵב לַחְיִוָּר אֶל
 דִּוְשִׁ-אַהֻ דִּוְבָאִרִּיסְת; רֹשְׁחַנִּיחַ בַּעֲן דַּמָּאן אִפְזִוּדַּאן, וְאִ חַרְוִיסְפַּא
 זַאק אִ סְפֵנָאג-יֶזַעַד דַּאֵם רִנְוִיחַסְטַאן, וְאִ נֶוְגַאגִּיחַ-רִּוּבִישְׁנִיחַ
 גֻּפְטַאן. (11) וְאִ אֹוְחַרְמַזְדָּא אֶל זְרַתֻּשְׁטְרָא פַּוּאן אִוְרְוֶאכְחִ-
 מַנִּיחַ בַּרְא וּאֶכְחִדֻּנְט פֶּאֶרִיז קַרְדַּאן, וְאִ אֶרֶדְוִיגְ-סִוְרָא וְאִ
 יַאשְׁחַרַּאִישְׁ-וַאֵג, וְאִ קַאדָּא קַאִיָּאן גַּאדָּא זְרַתֻּשְׁטְרָא תַּא
 מִוְשְׁטַאן אִ אֹוְחַרְמַזְדָּא אֶל זְרַתֻּשְׁטְרָא גֻּפְט, אֶעֱגְח:—“אֶלָּא אִ
 דַּאִנָּאג מִנִּעֶשְׁ.” (12) וְאִ זְרַתֻּשְׁטְרָא פַּוּאן זַאק פַּאסַּאכְחִוּ
 מַאִנֹּוּגִיבָּא גֻּפְט, אֶעֱגְח:—“מַזְדַּאִיֶּסְנַא הַאִוָּא-אַמ, וְאִ מַזְדַּאִיֶּסְנִיחַ
 אִ זְרַתֻּשְׁטְרָא פְּרַאנָּאמַאם;” אֶאֱ אֶעֱגְח:—“אֹוְחַרְמַזְדָּא פִּרִּיסְטַאג
 הַאִוָּא-אַמ, וְאִ אֹוְחַרְמַזְדָּא פִּרִּיסְט-אַמ.”

(13) אֹוְחַרְמַזְדָּא אֶל זְרַתֻּשְׁטְרָא גֻּפְט, אֶעֱגְח:—“יַזַּאדָּאן
 אִסְטַאֵי, אַזַּאשְׁחַאן הַאִמִּיחַ בַּוִּיחִוּ, וְאִ שְׁחַעְדָּאן קֹוֹלָא אֶזְשְׁחַאן יַוִּידָּאגִּיחַ

(10) Va amat Zaratûshtra hamâg tanû barâ zerkhînt
 âsip baên shaêdân ânpast, va shaêdâ pavan ânshîâv lakhîvâr ôl
 dûsh-ahû dûbârist; rôshanih baên dâmân afzûdan, va harvispa
 zak i Spenâg-yêzad dâm rînihastan, va nêvagîh-rûbishnih
 gûftan. (11) Va Aûharmazda ôl Zaratûshtra pavan âurvâkh-
 manih barâ vakhdînt pâhriz kardan, va Arêdvîg-sûra va
 Yasharayish-vang, va kâdâ Kayân gadâ Zaratûshtra tan
 mûshstan i Aûharmazda ôl Zaratûshtra gûft, aêgh:—“Ôlâ i
 Dânağ mînešh.” (12) Va Zaratûshtra pavan zak pasakhûn
 maînôgîbâ gûft, aêgh:—“Mazdayêсна havâ-am, va Mazdayêsnîh
 i Zaratûshtra franâmam;” aê aêgh:—“Aûharmazda firistag
 havâ-am, va Aûharmazda firist-am.”

(13) Aûharmazda ôl Zaratûshtra gûft, aêgh:—“Yazdân
 stây, azashân hamîh bavîhûn, va shaêdân kolâ azshân jvidâgîh

1-1. DM 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀.—2. K adds 𐬀.—3. K 𐬨𐬀𐬭𐬀.—4. DM 𐬨𐬀𐬭𐬀.—5. K
 omits.—6. DM 𐬨𐬀𐬭𐬀.—7. DM omits.—8. Thus DM; K 𐬨𐬀𐬭𐬀.—9. DM
 𐬨𐬀𐬭𐬀.—10. DM 𐬨𐬀𐬭𐬀.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו (20)
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו

CHAPTER XXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK II.

(1) וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו
 וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו

nivârdârîh va a-vardishnîgîh î min vêhîh âstôbâr, va yazadân
 âmûkhtâr, va âmûzgâr î shapîr Daêna avartar haîtiîh. (20) Va
 hangard î madam han-barishnîh î zak âtâsh mûn âtâsh î pavan
 khânag hanjâunishna ôl zak, va yashtan î zak mayâ î
 nazdtar ôl kotrûnishna, va zak î nafshî mainôg; mûn a-yasht
 zak âtâsh, mayâ, va mainôg, va ham-kûmagîh râi avârig âtâsh,
 va mayâ, va mainôg yazêd, hêh î min ôlâshân zak â-yazishna lâ
 mekablûnâ; va padirishna î avârigân zak î gabrâ yazishna
 âêdûn ychevûnt amatash zak 3 yasht yekavimûnêd.

Yasharâyîh âvâdîh pâhlûm haît.

CHAPTER XXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK II.

(1) Dadîgar fargard Yatâg-âhûg-vâiryôg, madam arjânîgîh î
 pavan stîhîg va mainôgîg nêvagîh pavan khûdâi va dastôbar-dârîh

1. Thus K; DM 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.—2. DM adds 𐭠.—3. K adds 𐭠.—4. Thus
 corrected; DM has 𐭠, K. omits.—5. Thus DM; K has 𐭠𐭣𐭥𐭥.—6. K only.—
 7. DM, K omit.—8. Thus corrected; DM, K 𐭠𐭣𐭥𐭥.—9. Thus DM; K 𐭠𐭣𐭥𐭥.

שׁוּׁן שְׁמִי וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא

(5) וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא

(6) וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא
 וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא

(7) וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא וְשִׁמְיָא

pavan yehamtûnînidan î Vishtâsp va ôl-ash aîyyârih, zak î ôlâ khûdâyih ôl-ash nîrûgîh.

(5) Va Frashôshtarân-ich hâvishtîh va tarsagâsih, va stâyishna î Frashôshtar pavan rûbâg kardan î Daêna, râst vidâragîh pavan zak î Aîharmazda milayâ, va ôlâ-shân î Frashôshtar ôl Daêna hâkht hamâg yasharûbih.

(6) Madam stâyishna î Zaratûhshtra denâ-ich, aêgh: "Lâ land apâ-râs, lâ pavan yân, lâ pavan frashna, va lâ frâz nivêgin-ishnîh, amat-ich Daêna ôl aîshân nimâyesh, va lâ pavan kadâreghâi, Spitâmân ! lanâ mûn Amesûspend havâim, va sûd-dahishnîh î ôl kh'âstârân khûrishna va vastarg ôl lanâ, mûn pavan yazishna Yazadân asûdag yehovûnêd."

(7) Va madam dôst netrûntan, va a-dôst virâstan, va pâñagîh

1. K omits—2. DM omits final ו—3. Thus K; DM omits ו—4. DM omits final ו; K has ו—5. K has ו—6. K only.—7. DM joins up the final ו to the next word.—8-8. K has ו—9-9. Thus in K; DM ו

۱. ۱۰۰۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۲. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۳. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۴. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰

(4) ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۲. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۳. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۴. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰
 ۵. ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰

Gōsh-aürvan, aēgh :—"Am ōl stih zak shkaft va akhdagih al brēhin; va hat-am ōl stih brēhinih, zyam aūz-ūsh-tānīhā barā yehabūn, aēgh amālīdār yehavamam, va zak dūshvār dard ayūvam; ōl tagig yehabūntan mānshān pavan aiyyārīh pānagih i li kardan patūgih haūt, amat-īgh Kig va Karap havā-nd."

(4) Va levatā rāst gar'zishnīh ī Gōsh-aürvan, va āvō-khshâyishna ī Amesūspendān pavan zak gar'zishna, ākhar-īgh dahishna ī dām, mūnash bacn mēh va pāhlūm mar'dūm ōl kūsh-ishna ana-āvishna ī Acēgat; amat-īgh ghal ham-bāstag pavan rēsh va bēsh gar'zishnīh ehigūm Gōsh-aürvan min a-dahishnīh, levatā-īgh a-paitiyāragih ī Kigān Gōsh-aürvan mēh-dādīstān-ihā-tar yehavūnt. (5) Mar'dūm pavan göspend aiyyārīh

1. Thus K; DM ۱۰۰۰۰۰.—2. K only.—3. K adds ۱.—4. K has ۱۰۰۰۰۰. DM has ۱۰۰۰۰۰.—4a. Both add ۱۰.—5. Thus DM; K has ۱۰۰۰۰.—6. Both ۱۰۰۰۰.—7. DM omits ۱۰.—8. Thus K; DM has ۱۰.—9. Thus DM, K omits final ۱۰.—10. Thus K; DM ۱۰۰۰۰.—11. K adds ۱۰.—12. K omits initial ۱۰.—13-13. K has ۱۰۰۰۰ instead.—14. DM adds ۱۰.—15. Thus K; DM has ۱۰۰۰۰.

[illegible]

yasharāyih i pāhlūm, *āwāyīdan i ōl kār va kīrtag*". (8) *Va pūrsishna i Gōsh-aūrvan aēgh! "Ōl mūn havā brēhīnīd va tēshī! havā-am;"* va pasakhūn aūbash aēgh: "*Ōl ōlā i tūkhshāgi(g) va padmānīg.*"

(9) Va bavîhûnast î Gôsh-aûrvan göspendân râi aiyyâr va srâyishna; yehabûnt î Aûharmazda ôl aiyyârih î göspend gabrâ î yasharûb, va srâyishna î göspendân râi shîrîn-veh baen mayâ va aûrvan; aêgh vashtamûntan dâsthan î göspend ôlâ pâdakhshâ mûnash haît yehabûnêd vâstar, va zak-ieh î göspendân dahishnaî tûkshûg, aêgh-ash vâstar yehabûnêd; afash pasûsh-haûrvô-î min zak pêdagimîd mûn göspend barâ arzâyinêd, va ôlâ-ieh mûn zak î darvand î aeshmô ana-Air vânishna yehabûnêd, aêgh stûb vahidûnayên. (10) Arzâyinîdan î Aûharmazda göspend; andar'z î ôl mardûmân pavan padmân-kherishmih, va garên pâhal î ôlâ î a-dâdihâ göspend bêsh yehabûnt, î Gôsh-aûrvan pavan mainôg

1. K omits.—2. K ພຸ່ມພະ.—3. K only.—4. Thus K; DM ສັກສິນ
 5-5. K ພຸ່ມພະ.—5^a. Better ພຸ່ມພະ *shirīnīk*.—6. K ພຸ່ມພະ.—7.
 Thus K; DM ພຸ່ມພະ See § 1.

וּמְנִימֵהוּ וְהַמְּנִימֵהוּ לְעֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ וְהַמְּנִימֵהוּ
 מִלְּפָנֶיךָ כִּי כִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ
 (7) וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ כִּי כִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ
 מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ
 עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ
 כִּי כִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ
 עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ
 (8) וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ כִּי כִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ
 מִלְּפָנֶיךָ (9) וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ כִּי כִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ וְכִדְּךָ עֵשׂוֹן מִלְּפָנֶיךָ וְהַמְּנִימֵהוּ מִלְּפָנֶיךָ

va dūsh-hūkh̄ta, va dūsh-hūvar̄sh̄ta li haît kh̄h̄r̄ish̄na; va zak ī ōl̄ish̄h̄n zūsh̄am mūn baēn zak haît pavan dūshm̄ata, va dūsh-hūkh̄ta, va dūsh-hūvar̄sh̄ta.” (7) Va gūftan ī Aūhar̄maz̄da aēgh, “Zak ī shap̄ir mīn̄ish̄na li haît, Genr̄âg Mainōg! va zak ī shap̄ir gōb̄ish̄na, va zak ī shap̄ir kūn̄ish̄na; āsm̄ân li haît vastarg, mūn frad̄tūm fr̄âz br̄h̄m̄id mūn zak ī gēh̄n stī, mūn pavan zak sag madam har̄vispa sag bar̄â yehab̄ant̄ yekavimūnēd, aēghash ham̄âg gōhar̄ ānēn pēsīd yekavimūnēd; hūmata, va hūkh̄ta, va hū-var̄sh̄ta li haît kh̄h̄r̄ish̄na, va zak ī ōl̄ish̄h̄n zūsh̄am mūn baēn zak haît pavan hūmata, va hūkh̄ta, va hū-var̄sh̄ta.”

(8) Va denâ-igh aēgh lâ-shm̄n r̄âst bar̄â vich̄id dūsh-dēnâg ghuēd̄i; va lâakarj r̄âst bar̄â vich̄inēnd mūn kām̄ag zak ī Akōman. (9) Va madam vim̄âr̄m̄udan ī shaēd̄ân zak ī ansh̄ūt̄ân ahv̄ân pavan frad̄īftan-igh ī ansh̄ūt̄â ōl̄ ansh̄ūt̄â mūn shaēd̄ân frad̄īpish̄na

1. K only.—2. Thus K; DM has *va*.—3. K adds *va*.—4. K *va*.—5. K omits.—6-6. K *va*.—7. K omits.—8. Both omit.—9. Thus K; DM *va*.—10. K *va*.

1. 6000 2. 6000 3. 6000 4. 6000 5. 6000
 (10) 6. 6000 7. 6000 8. 6000 9. 6000 10. 6000
 11. 6000 12. 6000 13. 6000 14. 6000 15. 6000
 16. 6000 17. 6000 18. 6000 19. 6000 20. 6000
 21. 6000 22. 6000 23. 6000 24. 6000 25. 6000
 26. 6000 27. 6000 28. 6000 29. 6000 30. 6000
 31. 6000 32. 6000 33. 6000 34. 6000 35. 6000
 36. 6000 37. 6000 38. 6000 39. 6000 40. 6000
 41. 6000 42. 6000 43. 6000 44. 6000 45. 6000
 46. 6000 47. 6000 48. 6000 49. 6000 50. 6000
 51. 6000 52. 6000 53. 6000 54. 6000 55. 6000
 56. 6000 57. 6000 58. 6000 59. 6000 60. 6000
 61. 6000 62. 6000 63. 6000 64. 6000 65. 6000
 66. 6000 67. 6000 68. 6000 69. 6000 70. 6000
 71. 6000 72. 6000 73. 6000 74. 6000 75. 6000
 76. 6000 77. 6000 78. 6000 79. 6000 80. 6000
 81. 6000 82. 6000 83. 6000 84. 6000 85. 6000
 86. 6000 87. 6000 88. 6000 89. 6000 90. 6000
 91. 6000 92. 6000 93. 6000 94. 6000 95. 6000
 96. 6000 97. 6000 98. 6000 99. 6000 100. 6000

va madan ī anshūtā, pavan zak ahū, ōl ahvōil dūsh-rūbighnīl.

(10) Va yehaintūnīdan ī Aūharmazda ōl dāmān būjāgil, khūdāyīl va Daēna dānāgil; va lakhvār pedamībastan ī padash rōsh va bēsh ōl shaēdān, va khūdāyīl lakhvār ōl Aūharmazda, va mīzd ī Vohūman va āvāyītan ī yazadān yekhsenund; va pādakhshāyīl pavan far'jām mardūm madam shaēdā, va shapīr madam sarītar, va yasharūb madam darvand; va madam ehīgūnīl ī ōlāshān ī frashagard kardār. (11) Va dend-īch aēgh: "Paēdāgil ōlāshān havā-nd, Spītāmān Zarathushtra! mūn frashagard vabīdūnānd, baēn ahvān daraght ōlāshān havānd, va zayan-hāvand pavan kh'ahīshna ī yasharāyīl; va spūg-vāng ōlāshān havānd; va madam pavan mīnīshna yasharāyīl yasharāyīnēnd mīndāvam ī frārūn. (12) Mūn avō ōlāshān madam zak ī Stōta gōbīshna srūd yekavīmūnēd, aēgh pavan gāsān gōft yekavīmūnēd, aēgh:—"Aēdūn levata mūn ī lak

1. K adds 1.—2. K only.—3. K only.—4. K only.—5. K omits.—6. K only.—7. K only.

(16) 'ו' אַס מַדְּמָן נ' וְכִי כִלְהִימָן עוּן מִן כִּלְהִימָן אֶסְמִי
 מִמֶּנִּי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי

אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי

CHAPTER XXX.

VARSHT-MÂNSAR NASK VIII.

(1) מִמֶּנִּי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי
 אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי אֶסְמִי

(16) *Va madam andar'z î ol mardûmân pavan 3 mandavam, mûn padash yehovûnêd frashagard, va dâman nèvag-rûbîshnîh, Daëna î râst bavîhûnastan, min vinâsîshna î dâman pâhçikhtan, pavan nèvaghî î mardûman tûkhshîdan.*

Âvâdîh yasharâyîh pâhlûm haît.

CHAPTER XXX.

(1) *Hashtûm fargard, Tâi-ve-rat madam andar'z î pavan aûshmûrdan î Daëna, va âkâsîh î ajash ol âstûbânân, padash âkâsînidan ol ana-astûbânân, pavan andâzag î paëdâgîg dânişna î nimûdârîg gûftan, va kadârehâi mûn padîraftan va mûn-îch lâ padîraftan mînidan; ol Daëna karîtant sûd î min hâkhtan î mardûm ol Daëna vêsh hâvishtîh-îch, va min vêsh hâvishtîh stîhîgîhâ avzûnîg masîh, va maînôgîhâ frêh*

1. K only.—2. Thus DM; K has *vorvor*—3. K omits final *o*—

4. K adds *o*—5. K omits.

וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'

(6) וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'
 וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה' וְיִשְׁמְעוּ מִלִּפְנֵי ה'

dādār, hūzvân va nîrang-ich î var yehabûnt; va karitunishna î Yazadân ôl aîyyârih, va rasishna î Yêzata ôl karîtantârân aîyyârih, va tarvinîdan zyashân bêsh, va yehabûntan zyashân âzâdîh va yasharâyih-ich; va zak-ich shapîr khûdâi î Aûharmazda âshtag, va lakhvâr ârastârîh î tanûân aîmîd î hanîg shapîr dahishnân, pavan karituntan î Yazadân ôl aîyyârih va rasîdan (î afash); aêgh andâzishna zak î frârûn dânishna pavan Volûman Daëna î shapîr mûn haît qhigâm-ich hû-dânâgîh vispa haîtôân, yehevûntân, yehevûnêdân.

(6) *Va madam drâyishna î Aresh shaêdâ ôl Zaratûshtra, va pasakhûn î Zaratûshtra pavan zak î Aûharmazda andar'z, va mâ baên' ham babâ, qhigûnash Daëna yemalelûnêd, aêgh-ash ôl ôlâ gûft Aresh shaêdâ aêgh:—"Adîn franâman, Zaratûshtra! ôl zak î shaêdân hanjaman, mûn lak râi yêtibûnd pavan ham gâs 3 lîlyâ va 4 yôm."* (7) *Pûrsid-ash mûn ôlâ*

1. Only in K.—2.2. K 1000.—3. Thus K; DM 1000.—4. Thus K; DM has 1000.—5. K 1000; DM 1000.

[illegible]

Zaratûshstra aêgh:—“Aresh-am drûjtûm! mâ li pavan zak pād-dahishna haît hat lekûm pavan gôbishna yazam?” (8) Afash ôl ôlâ guft Aresh, î shaêdân drûjtûm, aêgh:—“Lak pāda-khshâi yehevûnih baên mardûmân pavan kâmag dahishnûih baên ahvân, ehigûm-at benafshâ avâyad; va a-hôsh yehevûnih, Spîtâ-mân!” (9) Afash min ôlâ pûrsîd, Zaratûshstra, aêgh:—“Aresh! î shaêdân drujtûm, anshûtâ mûnash lekûm yasht havâid, pavan-ich zak î zahâg berâ, pavan-ich zak î pavan khûrsandih bavi-hûnast jêh, aêgh-ash pavan khvêshih î lekûm dâsht, ehigûm aîsh min ôlâshân a-hôsh?” (10) Afash zak î ôlâ lâ guft kabad âkâsih Aresh î shaêdân drûjtûm. (11) Gûft-ash Zaratûshstra aêgh:—“Ôlâ havâ-am, ôlâ zûsham, aêgh ôlâ nafshâ hava-am, va mandavam î ôlâ vabîdûnam, va zak dâd va zak âfrigânih aûshmûram î hû-dânâg Aûharmazda, kâmag rûninidâr.”

(12) Va madam bûâgîh î hamâq dâm pavan mânsar; va

1. K has ~~some~~⁵.—2. Only in K.—3. K has ~~yes~~—4. K adds !—
5-5. Thus DM: K has ~~2~~ ² ~~gawp~~ ² ~~u fpp~~.

טַוּטִּי וְ כִּי מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן

(17) כִּי מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן
 וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן וְ מִן הַמִּשְׁכָּן

dâênuih va dún-mînishnih, va yasharâyih milayâih va dûsh-
varshht kârih, va pavan zak yasharâyih aûshmûrdârih dâvânsihâ-
ieh, ana-iyârag mizdih i a-var'zidâr yasharmôg. (16) Va madam
kâr i Dûlâr, pavan farjâmînîdan padash avartûm shnûsîhêd;
amatash gêhân (va) daêna tâshid: va amatash ôl tanû-âomandân
khayâ yehabûnt, amatash ânûg va kûnishna âvôrid, va amatash
ôl kâmag-âomandân kâmag yehabûnt, aêgh bahar i stih va
mainôg ôlâ vêsh kh'êshînîdan.

(17) *Mûn bûndag-mînishnih pavan tanû mâhmânînid,*
bûndag-mînishnih ham-pûrsid: va baên bâkhtârih i kolâ 2
mainôg mûn shapîr va mûn-ieh saritar jvid jvid ôl nafshâ
avzâr; va kâr i Daêna i Aûharmazda pavan ahvâ va
mînishna, vêsh-nigîrishnih akârîh va chârâg i anshûfâ madam
vishûftan zyashân vinâs, mâ Aûharmazda hamâg. âkâs zak

1. Thus K; DM has 1400p.—2. K only.—3. K prefixes r.—4. K
 omits.—5. DM suffixes r.—6. K omits final v.—7. The text in K
 breaks off here finally.—8-8. DM joins these up.

amareg azarmān, Zarathuštra i amat zaf i 30-ūm satōy-zim barā ychevūt. (9) 30 satōy-zim zaf i 11 gēhān ychevūt havōd aēgh frātīm amat bān dāhāst havōd, aštān dāstān gēhān of lak akasāh frātīm yematōmān, amat mad havōd of gēhān dāsh-ahū.” (8) Dend-ēgh aēgh:—“Ojāstān kinēy spādān rī sūhān zōhar zaf-i sārīar vīndid, padhāstān zaf-ēgh i kīrāng zaf i sārīar zōhar pavān gōbāstān spādān yafid, pavān olā- (7) Va dend-ēgh aēgh:—“Sārīar lekām darvānd-id, pavān būndag-mānīnīh pavān tāh māhānīdān.”

avēstīd andar z i of anstīdān mādam pāhīr i mīn sūndān rī gīstār, hamāy rōstīnīh ychevūt bān alvān; lekām bārī pavān yafīdān nīyāyīstān, amat yematōmān zaf i yafīstānīh pavān hān-bārīstīnīh mīn-tān pāhīr yematōmān, va sārīar pōstīpārī dāvōd zantīnā vādīnāyēm. (6) Sārīar spādān-id pavān ālīar-ēgh hāt ālēh māhānīd; amat-ēgh-tān pavān

amareg azarmān, Zarathuštra i amat zaf i 30-ūm satōy-zim barā ychevūt. (9) 30 satōy-zim zaf i 11 gēhān ychevūt havōd aēgh frātīm amat bān dāhāst havōd, aštān dāstān gēhān of lak akasāh frātīm yematōmān, amat mad havōd of gēhān dāsh-ahū.” (8) Dend-ēgh aēgh:—“Ojāstān kinēy spādān rī sūhān zōhar zaf-i sārīar vīndid, padhāstān zaf-ēgh i kīrāng zaf i sārīar zōhar pavān gōbāstān spādān yafid, pavān olā- (7) Va dend-ēgh aēgh:—“Sārīar lekām darvānd-id, pavān būndag-mānīnīh pavān tāh māhānīdān.”

۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸. ۹. ۱۰. ۱۱. ۱۲. ۱۳. ۱۴. ۱۵. ۱۶. ۱۷. ۱۸. ۱۹. ۲۰. ۲۱. ۲۲. ۲۳. ۲۴. ۲۵. ۲۶. ۲۷. ۲۸. ۲۹. ۳۰. ۳۱. ۳۲. ۳۳. ۳۴. ۳۵. ۳۶. ۳۷. ۳۸. ۳۹. ۴۰. ۴۱. ۴۲. ۴۳. ۴۴. ۴۵. ۴۶. ۴۷. ۴۸. ۴۹. ۵۰. ۵۱. ۵۲. ۵۳. ۵۴. ۵۵. ۵۶. ۵۷. ۵۸. ۵۹. ۶۰. ۶۱. ۶۲. ۶۳. ۶۴. ۶۵. ۶۶. ۶۷. ۶۸. ۶۹. ۷۰. ۷۱. ۷۲. ۷۳. ۷۴. ۷۵. ۷۶. ۷۷. ۷۸. ۷۹. ۸۰. ۸۱. ۸۲. ۸۳. ۸۴. ۸۵. ۸۶. ۸۷. ۸۸. ۸۹. ۹۰. ۹۱. ۹۲. ۹۳. ۹۴. ۹۵. ۹۶. ۹۷. ۹۸. ۹۹. ۱۰۰.

(20) ۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸. ۹. ۱۰. ۱۱. ۱۲. ۱۳. ۱۴. ۱۵. ۱۶. ۱۷. ۱۸. ۱۹. ۲۰. ۲۱. ۲۲. ۲۳. ۲۴. ۲۵. ۲۶. ۲۷. ۲۸. ۲۹. ۳۰. ۳۱. ۳۲. ۳۳. ۳۴. ۳۵. ۳۶. ۳۷. ۳۸. ۳۹. ۴۰. ۴۱. ۴۲. ۴۳. ۴۴. ۴۵. ۴۶. ۴۷. ۴۸. ۴۹. ۵۰. ۵۱. ۵۲. ۵۳. ۵۴. ۵۵. ۵۶. ۵۷. ۵۸. ۵۹. ۶۰. ۶۱. ۶۲. ۶۳. ۶۴. ۶۵. ۶۶. ۶۷. ۶۸. ۶۹. ۷۰. ۷۱. ۷۲. ۷۳. ۷۴. ۷۵. ۷۶. ۷۷. ۷۸. ۷۹. ۸۰. ۸۱. ۸۲. ۸۳. ۸۴. ۸۵. ۸۶. ۸۷. ۸۸. ۸۹. ۹۰. ۹۱. ۹۲. ۹۳. ۹۴. ۹۵. ۹۶. ۹۷. ۹۸. ۹۹. ۱۰۰.

denâ i li merenchiniğna yehabûnd, ôl denâ i li Daêna, mûn zivîshna-âomandih yemelelûnd, aêgh:—“Amat zivastan shâyidan pavan râs i lanê; va dravand havând, va pavan masîh kâhinênd vatarîh-ieh, aêgh pavan pêshôpâyîh va pasôpâyîh i mûn hanâ i lak Daênâ; i vinâs vabîdûnând va mûn lak ganâg khalag yemelelûnd, avêzag Spîtâmân!”

(20) “Ganrâg ôlâshân-ieh yemelelûnd mûn hanâ i lak Daêna i Mazdayêsnân aûshmôrênd, ôlâshân, Zaratûshtra! min lak zak-ieh i rêshinand vindishna, hanâ aêgh hazalênd; va tar hanâ i lak yazishna mînênd, va tar nîyâyishna; va tar zak i kolâ 2 vâvarigânîh mînênd, Avistâg va Zand, mûn avô lak li frâj gûft mûn min mainôgân avzûnîgtûm havâ-am. (21) Va zak i ôlâ i *pâhlâm yasharûb yazishna rêshênd, nîyâyishna-cha min Zaratûshtra i Spîtâmân hâvisht ychevânt; zak mûn barê

1. Thus DM; K ۵.—2. DM omits.—3. DM, K ۳۱۳.—4. DM

۵۴۵۵۵۵۵.—5. DM, K ۵۵۵۵۵۵۵.—6-6. In DM only.—7. DM ۵۴۵۵۵۵۵.—

8. *DM adds ۵۵.—9. DM ۵۵۵۵۵.—10. DM ۵۵۵۵۵

THE DĪNKĀRD¹,

BOOK IX.

ON THE VARIOUS EXPOSITIONS² OF THE HOLY BOOKS
OF THE RELIGION.²

THE BENEDICTION.³

May the divine pleasure of Ahuramazda (the Lord of Supreme Wisdom) be ever fulfilled, (and) the holy Religion of the worshippers of Ahuramazda be greeted with adoration!

INTRODUCTION.³

The Ninth Book pertains to the cantos and books⁴ of the several holy sciences,² with a view to a reduction within proper compass⁵ of the divisions and sections (comprised) severally in every one of the holy sciences,² and for an appropriate exposition of a selection⁶ therefrom, as would render it an epitome of the vast information contained in them.⁷

¹ The "Encyclopædia of the Religion" would be a free rendering of the name.

² The ninth book of the Dinkard explains the matter of all the Gâthās in three aspects assigned consecutively to the first three Nasks only. It is evident from the nature of the rest of the Nasks that their subject-matter was quite of a different kind, and hence was never treated of in this ninth book.

³ West places this and the Introduction under the 1st chapter. Hence his numbers of chapters will always be one in advance of ours.

⁴ According to Dinkard, Book VIII, Intro. 19, all the divisions of the twenty-one Nasks amounted to one thousand. But as to their exact number see Pahlavi *Nīrangistān*, Book III, chap. VII, App. B., § 10, n. 5. See also Dink., Bk. VIII, Intro. 22-23.

⁵ I.e., with a view to reduce them into a handy abridgment.

⁶ As West points out, the reference is to the matter abridged in the last chapter of the ninth book.

⁷ The three first Nasks and their abridgment.

PART I.

THE SŪDGAR¹ NASK.

THE BENEDICTION.

Praise be to the Revelation establishing the worship of Ahuramazda, which resists the powers of Evil and promotes obedience to the law of Ahuramazda.

CHAPTER I.²

THE AHUNAVAIRYA.

1. The Sūdgar comprises twenty-two books. The first (of these) books (is) the "Yathâ-ahû-vairyô";³ as the Yathâ-ahû-vairyô (stands) for the basis of the Religion.⁴ 2. And from it is the formation of the Nasks,⁴ and from it are those which concern the three⁵ primary branches of knowledge,—

¹ Some idea of the contents of this Nask may be formed from chapters I.—XXII which follow, and from chapter I of Book VIII.

² In Dr. West's divisions of the ninth book, the Introduction is taken to make chapter I, and hence this chapter is numbered II in his translation. And the difference will therefore continue in the rest of the work.

³ The text has Yathâ-ahû-vairyôk as the Pahlavi form of the name. See Bk. VIII, Intro. 6, and notes in that connection. Few texts in the Avesta have been so variously translated as the Ahunavar formula. We should, however, choose the following as the most acceptable in view of the suggestions of Yas. XIX:—

"When the Supreme Being asserted Himself by fulfilling His divine will, He then (became also) the Supreme Regulator just in accordance with the divine law of righteousness, by the establishment of the noble Vohuman (Good Mind) (in the Universe) and of the activities of life by Ahuramazda, and of the government of the divine kingdom (of the world) by the Lord God (in) Whom He determined (Himself thus) as the noble guiding Pastor over the poor erring souls."

^{4,1} See Dinkard, Book VIII, Introduction 4-6.

⁵ West gives "six", reading *shash* (6) instead of *sê* (3). We think the reference is to the three main branches of all knowledge, known in Zarathushtrian lore as the Gâthic, the Hadha-Mâthric and the Dâtig, and associated with the three lines of the Ahunavar which is taken as the fountain-head of all sciences. See again Dinkard, Book VIII, Introduction 4-6, and notes in that connection.

hence, indeed, is shown in its own place its supreme position¹ above all other sciences.

3. And here is recounted (a list) respecting the fortitude and success which result from a recital of the Yathâ-abû-vairyô at the commencement of acts :—²

(a) (One must recite) one, when one wishes to say something to one; one, when one wishes to request something of one; (and) one, when one proceeds to do a work.

(b) Two,³ when one wishes to pronounce his blessing.

(c) Four,⁴ when (about to be engaged) in a righteous homage, in a holy thanksgiving service of the Gâhambâr.

(d) Five,⁵ when (it is) for driving Evil out.

(e) Six, when (it is) for fortitude in; and six, when (it is) for success in battle.

(f) Seven, when (one proceeds) to the holy thanksgiving service of the Ameshaspentas⁶; or when one wishes to perform the holy thanksgiving service of the Ameshaspentas.

(g) Eight, when (one proceeds) to the holy thanksgiving service of the Fravâhars of the righteous ones.⁷

(h) Nine, when one wishes to cast seed into his land.

(i) Ten,⁸ when one wishes pregnancy⁹ to result.

(j) Eleven, when one proceeds to ask for a wife.

(k) Twelve, when one expects to go up on a mountain.¹⁰

(l) Thirteen, when one wishes to proceed to an inhabited place¹¹; thirteen¹² when one has to turn away from the track; or¹³ when one wishes to cross a ford.¹⁴

¹ As being the fountain-head of all sciences. ² See Shâyast-lâ-Shâyast, chap. XIX and the Rivâyât of Bahman Pânjîâ, etc. ³ Also in Âfrîngân-i-Dabihân. ⁴ In *Âfrîngân-i-Gâhambâr*, ⁵ In *Âfrîngân-i-Sraôsh*. ⁶ And of the Yazads. ⁷ And in the *Âfrîngân-i-Gâthâ*. ⁸ Ten are recited in the *Âfrîngân-i-Ahuramazda*.

⁹ See Pr. gushn, "pregnancy." ¹⁰ Twelve when one recites *Âfrîngân-i-Rapithuîn*. ¹¹ Pr. rûstâ. ¹² The text has "12", but as Shâ-lâ Shâ. XIX, 14, gives "13", we see no reason why one need stick to a text which breaks a running order, in preference to that other which fits in so well. ¹³ The text gives *atrak*, but that apparently is an error for *ayôp*. West notices this possible error, but prefers to retain the word as the text gives.

¹⁴ See Pr. *âbûguzar*, "a ford."

4. (Similarly) as to where a Yathâ-abû-vairyô is to be first recited for the smiting of the demons; (and) as to the beneficent results from a proper recital of the words of the Ahûnavar, the summary of everything for Zarathushtra having to recite; and as to (the fact that) through chanting aloud every word of the Ahûnavar with a pious mind a demon is disabled and (there is gained) the protection of person and property from the (evil) opponent.

5. About the classification of the twenty-one Nasks also in accordance with the first, second, and third lines (*gâs*) of the Ahûnavar.

6. About the advancement of the creatures through the liberal thought, the liberal word, and the liberal deed which are furthered by the righteous priest; and about the veneration that is to be shown to him exceedingly; and the constant contemplation of righteousness; and the existence of its recompense.

Righteousness is the most excellent good¹.

CHAPTER II².

THE ASHEM-VOHÛ.

1. The second fargard "*Ashem-vohû*",³ is about the glorification of righteousness which is the reward of the Religion; and (about) the deprecation at the sin of going ⁴ against ⁴ righteousness.

Righteousness is the most excellent good.

¹ These are the opening words of the *Ashem-vohû* formula, which are placed at the end of every chapter of the *Dînkard* as a closing benediction.

² The text of this entire chapter is missing in K.

³ *Ashem-vohûg* as the Pahlavi writes. The formula signifies:—

"Righteousness is the most excellent good. It is divine happiness. Divine happiness (can be) for that which (happens to be) righteousness for the sake of righteousness (itself as) the most excellent (thing)."

The term "good" in the Avesta is used quite in Aristotelian sense.

⁴ Evidently from Av. *paîti-yâ*, "to go against."

CHAPTER III.

THE YĒNGHĒ-HÂTÂM.

1. The third fargard, "Yēnghé Hâtâm"¹ is about the formation of men by slow and steady growth² and their being slowly reduced to dust (again) when they have lived on for fifty³ years; (and about) death coming at the extreme⁴ limit of one's life even in the case of one who among men has lived a life of the greatest comfort⁵. 2. And that the (true) blessings of life are bestowed, on account of (their)⁶ love of righteousness, only on the worthy people, and that everything else passes away (as transient)⁷. 3. And this also that the man of means who gives nothing to the deserving person who begs something (of him), shall⁸ have made current the law of demons⁸ (thereby), and given strength⁹ to the demons.⁹

Righteousness is the most excellent good.

¹ Written in Avestic characters here. The formula signifies:—

"Now, on account of righteousness, Ahuramazda hath been knowing well whosoever's good deed is of superior merit as regards the life of worship. (And here) do we venerate and adore both females as well as males among such people."

² What follows makes it evident that the reference is to an individual human life only.

³ DM. gives "70" as West has already noticed. It is impossible to consider the decline of life to commence at that age. West recalls the three standards of age, *zaurura*, *hana*, and *pairista-khshudra* of which the first, according to the *Farhang-i-Olm*, commences at 50.

⁴ Pr. *barin*, "highest." The reference is apparently to the highest limit of age to which it is possible for man to live, and not to the special limit of an individual man's life.

⁵ The man who lives a life of virtue, comfort, and peace, may hope to have it prolonged to its extreme limit. But he, too, can never hope to live for ever, and decline must set in in his life also at the proper period determined by the law of nature, even when it is not cut off before that by adverse circumstances.

⁶ Of the worthy people.

⁷ In other words, soul, and virtue and its reward are the only things permanent; the rest is all transient.

^{8,8} West renders, "is produced by the demons."

^{8,9} West prefers to render, "has committed falsehood."

CHAPTER IV.

THE YĀNĪM-MANŌ.

1. The fourth fargard, "Yânün-manô",¹ is about how the far and distant (*dir*) growth into the final embodiment is the best²; and, secondly, how (the growth is the best) in the present condition when wisdom, and learned eloquence, and diligence and perseverance, which put life to its proper uses, (are) with one, and (when) these five, *viz.*, avarice,³ lack of energy, sloth, stupidity⁴, and wicked intercourse, which misuse life, are not with him. 2. And also about this that these five blemishes existed in Dahâk, and hence Farêdûn was incited, and he subdued him to avenge Yim⁵.

3. And about the gravity of these four vices and the heinous growths therefrom, which are:-- drunkenness, mean⁶ companionship, apostasy, and selfishness. 4. And also this that Yim chased⁷ these four vices out from the world, and afterwards he was able to spread immortality in the world.⁸ 5. And about avoiding him who (becomes) furtive (*dîz*) at the searching⁹ test of words by the theologian¹⁰, and (seeks) support of the inconsiderate¹⁰ words of the theologian of his own class who does

¹ These words introduce the whole of the Gâthâs; but the name here is specially attached to the first Hâ of the first Gâthâ. The Pahlavi form here is *Yânîmanôg*.

² Here was apparently answered, in a way as to convince the faithful, the constant question as to why need the souls of men be subjected to a long struggle when God might be expected to place all in the heavenly condition at once.

³ See Pr. *âzvar*, "avaricious."

⁴ See Pr. *âdan*, "to be stupified."

⁵ See Dinkard, Book VIII, ch. XII. 8-9, and notes there.

⁶ Ar. *dân*, "mean."

⁷ See Pr. *hangâr*, "haste." West reads *avakûdo*, and translates "drove", comparing Pr. *kâlîdan*, "to put to flight."

⁸ Cf. Pers. *azdah*, "pierced through," or *âzdan*, "to prick with a needle."

⁹ Pr. *âkhîn*, "a theologian," "an orator," "a preacher."

¹⁰ See Pr. *shtap*, *shtab*, "precipitate."

not deserve that name¹. 6. And also this that whoever spreads a wicked decree through the world, attaches² his heart to the side of the principle of falsehood².

7. And about the best remedy for the complaint of the distressed poor, and the relief³ of the distressed from complaints of distress; and the existence of unacceptableness, and unbelievableness, and narrow-mindedness. 8. And about undoing the continuation of the distressed in a true reasonable complaint;⁴ and the disposal of the reasonable complaints of the true complainants by those who extend in grades from the lowest judge⁵ to the supreme arbiter who is Ahuramazda.

The goodness of righteousness is the best.

CHAPTER V.

THE KHSHMAIBYĀ.

1. The fifth fargard, "Khshmaibyā",⁶ is about the neglect of the father towards the son, and of the son towards the father, and of the brother towards the brother, and of the friend towards the friend, and of the husband towards the wife, and of the wife towards the husband, through excess and loss⁷ of impulse

¹ The man who cannot face the test of truth with courage and rather would like to have to do with insincere preachers, is evidently a person without scruples, and hence must be avoided by honest people. West renders this whole passage in a different manner.

^{2,2} West, "gives stout-heartedness to the fiend."

³ Probably related to Pr. *fashurdan* "to press." The initial "p" may represent Av. *upa*. West renders "repelling derangement."

⁴ I.e., it is an essential duty of those in power to remedy the wrong of the distressed. In any case divine powers would immediately set themselves to work to that end; but it is no less incumbent on human powers, therefore, to work to the same end.

⁵ Apparently one appointed by human powers.

⁶ The first word of the second Hā of the first Gāthā. (Yas. XXIX, 1) written "Khshmaibyā" in Pahlavi.

⁷ See Pr. *khanj* "lost." West reads *khang* and translates "festivity," evidently thinking of Pr. *khunuk*, "happy."

in a measure of time; ¹ and (about) the spirit ² of the Gâthâs ³ never showing neglect ⁴ towards the devoted ⁵ students and chanters of the Gâthâs. 2. About the complaint of the spirit of the Gâthâs when ⁶ a priest or ⁷ a high-priest passes away in a foreign land, and his body does not come back to his own land; what kind of birth takes place, owing to such circumstances, and the oppression of apostates ⁸ arises in the country (of his birth). 3. And about the supreme power of the spirit of the Gâthâs, and also that of liberality to save the soul from hell. ⁹

The most excellent good is righteousness !

CHAPTER VI.

THE AT-TÂ-VAKUSHYÂ.

1. The sixth fargard, "At-tâ-vakhshyâ,"¹ is about the excellence of five blessings: the first through righteousness, and the second through noble progeny, and the third through fertile (*rûdishn-âômand*) land, and the fourth through flocks of sheep, and the fifth through expertness in vocation. 2. About the allotment of fortune to the industrious, and of poverty to the

¹ See Yas. XXIX, I, where a complaint against all its woes is raised by the spirit of the living world which accordingly seeks the help of a saviour. And as a result Zarathushtra is appointed to that sublime mission.

² This is merely an idealisation of the spirit of devotion and rectitude expressed in the holy Gâthâs. ³ I.e., ever blessing those who live a life of devotion and rectitude. ⁴ Lit. "attached."

⁵ West retains the repeated words 𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬎, reads them as *dehigânô umat*, and translates, "although of the country-folk."

⁶ Like the Persian , the Pahlavi 𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬎 signifies "or" as well as "and".

⁷ It is probably meant that when holy men of known sanctity die in the midst of their people or their remains return to them, the spirit of piety and devotion is strengthened among such people; whereas on the other hand it is weakened to a degree of irreligiousness among the people when they die in foreign lands and their remains do not return to their country.

⁸ The spirit of devotion and rectitude is apparently the best medium of saving souls from perdition.

⁹ The opening words of the third Hâ of the Ahunavaiti Gâthâ (Yas. XXX, 1). The Pahlavi text writes *At-tâ-vakhshyâ*.

indolent. 3.¹ About the sedate² winning fortune to the one-fold degree, and the peripatetic to the two-fold, the hurrying to the three-fold, and the rushing to the four-fold, and those riding³ the horse to the five-fold degree, and those driving in a chaise⁴ to the six-fold, those engaged in understanding and interpreting the law to the seven-fold, and those in the complete security of wealth⁵ to the eight-fold, those engaged with expert industry in the tilling of land to the nine-fold, and those engaged in teaching the Māthra-spentas⁶ to the ten-fold degree.

4. About the great penitence of the man advanced in age, owing to the indolence passed in youth. 5. About the four things which when a man has accumulated in youth, he becomes the most happy thereat: first, beneficent learning; second, wealth which yields income; third, a virtuous wife; and fourth, a prosperous house. 6. About the five treasures⁷ of perfect prosperity: vocation, and industriousness, and contentment, and presence of mind⁸, and resourcefulness.⁹

¹ This explains the meaning of the previous paragraph in fuller terms.

² The first six circumstances of those recounted here appear to refer to the phases of physical activity to which men are severally disposed apart from their other qualifications or engagements. Thus for instance, it is not meant that the sedate are as a rule the least blest. As a matter of fact the seventh and the tenth, which are the highest, imply mainly sedentary occupations. ³ See Av. *baremma* in this sense. West renders it into "carrying."

⁴ West apparently sees the word related to the Pr. *rāh* and accordingly translates, "road". But the word seems to be a transliterated form of Av. *ratha*, "chariot." Hence perhaps the reference here might be to the warriors who fight for their country. ⁵ The reference may be to people who know how to invest their property the most securely. ⁶ "The bounteous holy words of meditation." West, "The bounteous texts" or "Liturgy."

⁷ "Store-holders", says West, reading *ganj-dānō*, and suggests that the word might also be read *dāzaydānō*, "seals."

⁸ Cf. Pr. *vaślah*, "fortitude." West reads *nirakhl* and translates "guileless understanding." ⁹ West renders, "provision of means"

7. About abstaining from sitting in the company of drunkards. 8. And, this too, that he drinks of alcoholic ¹ preparations ¹ not with the approval of the good spirits, who by too much drinking of alcohol becomes of perverted understanding, and the cause of annoyance to others and to those who ² discharge (their) duties. ² 9. And this, too, that when you partake of your meal, do so in a proper ³ place ³; and wherever it is taken by thee it should be light and not heavy; so that when thou hast partaken of it, perform virtuous acts, and abstain from sin; ⁴ so that when thou partakest of it (thou derivest) immortal pleasure; (and) where (there are) holy mendicants ⁵ thou shalt provide a share (for them), (and) the mendicants will bless you (therefor); and the decision as to the holy mendicant is that his blessing is the best.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER VII.

THE 'TÂ-VÊ-URVÂTÂ.

1. The seventh fargard "Tâ-vê-urvâtâ," ⁶ is about the revelation to Zarathushtra of the nature of the four periods in the

¹ Av. *madhu*, Pr. *mâc*. West reads *mât-gunagânô*, "varieties of wine."

² *Sachinâdâr-i-kârân*. West translates, "disturber", *kêpinâdâr*.

^{3,3} West reads *arjânâk gâs*, and translates, "suitable place."

⁴ One who has eaten and drunk heavily is, of course, incapacitated for these.

⁵ The *drigûsh* proper did not probably go a-begging from door to door, but lived a holy life in seclusion or in some hermitage where the religiously inclined would keep them supplied with the necessities of life. It is not clear whether the Zoroastrian priesthood entertained as a necessary portion of itself any monastic order similar to that which held in the Christian Church, or among the Hindus and the Buddhists. Probably it did not. But facts like those mentioned here and in Dink., Bk. VI, D. chap. III, may lead one to assume that the *drigûsh* were in any case allowed a status of high sanctity among the ancient Zoroastrians.

⁶ The opening words of Yas. XXXI, the fourth Hâ of the first Gâthâ, written *Tâ-vê-rat* in Pahlavi.

millennium of Zarathushtra¹: first, the golden, that in which Ahuramazda revealed the Religion to Zarathushtra; second, the silver, that in which Vishtâspa accepted the Religion from Zarathushtra²; third, the steel, the period in which was born Âtarôpâta³ son of Maharaspend, the organizer of righteousness; fourth, the period mixed with iron, this (was) the period in which (was to be) the abundant propagation of the sway of the apostates and other evil people.

2. As regards the ruin of the Religion⁴ and of sovereignty⁴, and the minimization of every kind of goodness and virtue, and the deterioration⁵ of nature and wisdom, from the Irânian realms during the same period. 3. (And) an account (is given) of the manifold confusion and the torments⁶ of the period owing to the desire for (taking) the life of the good people which becomes⁷ a necessary circumstance therein⁷.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER VIII.

THE HVAÊTUMAITI.

1. The eighth fargard "*Hvaêtumaiti*,"⁸ is about the abstinence of mankind from want of steadfastness in the Religion, owing to the worship of Aharman⁹; and that from the habit¹⁰ of going about without the sacred vestures on,

¹ See Bahman Yt. I, 1-5; West rightly sees a connection of the theme here with the opening words of Yas. XXXI, 14.

² See Dink. Bk. VII, ch. III, 64-87, and Bk. VIII, ch. X, 2-3; and also such accounts as are given in the *Shâh-nâmâh*.

³ See Dink. Bk. VIII, Intro. 21 and the note there.

^{1,4} West gives "reign of religion."

⁵ Pahl. *frûd-vashtan*.

⁶ Pahl. *zakhamîshastan*. ⁷ West, "subsists in scumliness."

⁸ The name given to Yas. XXXII, the fifth Hâ of the first Gâthâ. It is read *Khaêtumaiti* by Parsi priests, and written *Khvetumait* in Pahlavi.

⁹ The Evil Spirit. What is discussed here is quite in agreement with opening stanzas of Yas. XXXII.

¹⁰ Pahl. *dât*. Otherwise the word might be read *zât*, "being in the nature of."

owing to the worship of Andar¹ and that of Sâvar¹; and that from improper moving in² single foot-covering² due to the worship of Tâûrîw¹ and Zârîch¹; and that from⁴ having evil view of things³ owing to the worship of Akatâsh⁴; and that from the habit of being without the serpent-scourge⁵ due to the worship of all the demons; and their special knowledge.

2. About the hungry⁶ disposition of him who eats and drinks chattering;⁷ and the delight of the demons on that

^{1.1} Supposed to be the same as Indra of the Hindu Pantheon. The idea preserved in Vend. X, 9 and 10, and Vend. XIX, 43 that (*Akem-manô*), *Indra*, *Sâuru*, *Nâmgahithya*, *Tauru*, and *Zairicha* are evil powers working against (*Vohu-manô*), *Asha Vahishta*, *Khshathra-vairiya*, *Spenta Âramaiti*, *Haurvatât*, and *Amereâtât*, respectively, is worked up in detail in Pahlavi writings; see Bûnd. I, 27, XXVIII, 7-13, XXX, 29; Epis. of Mânûshehîhar I, x, 9; Pahl. Yas. XLVII, 1, etc. Answering to them are found in the Hindu Pantheon Indra, Sharva (an appellation applied to Shiva), the Nâsatyas, and Sanskrit words *tura*, "diseased," and *juras*, "decay." It is apparent that this opposition must have been established by the leaders of the schism on the Irânian side irrespective of the meanings the ideas conveyed to the Indian party. It will be seen that the sin of moving without the sacred vestures on is ascribed to the instigation of Andar in Bûnd. XXVIII, 8.

² See Bûnd. XXVIII, 13, where this sin is attributed to the instigation of Tâûrîch; and cf. also Ardâ-Vîrâf, XXV, 5. The reference seems to be to feet with only stockings on; but if what is read as *aêva* be an error for *aê* or *awê*, the word must signify "without boots on," or "barefooted."

³ Apparently evil or perverted vision is necessarily a vice allied to wild passion. ⁴ See Bûnd. XXVIII, 20, where the sin is attributed to the instigation of Pahl. *Akatash*, Av. *Akatasha*. ⁵ See Vend. X, 13, and XIX, 43; and Bûnd. XXVIII, 20. He is closely associated with Aêshma in all those texts. ⁶ See Bûnd. XXVIII, 21, 22; and Dînk. Bk. VIII, chap. XVII, 2. It is translated differently in Vol. XV, and said to be the same as *khrafstraghna*. See Pahl. Vend. XVIII, 6. ⁷ See Pr. *gushnah*, "hungry." ⁸ Cf. Bûnd. XXVIII, 13; Sh. Iâ-Sh.-IV, 9; V, 1-7; Dînk. VIII, XLII, 37; Aêr. I, vii, 3, 6, 8; Nir. I, xiv: C; II, xxvi: D, 8, 9; III, vii: A, 3; Dât. D. LXXIX, 8; etc. Gravity at meals was considered so essential by the ancients that they forbade uttering anything between the opening and closing of Grace before and at the end of meals, respectively. This rule was probably applied with all its rigour only to religious meals, and to the congregations of priests under every circumstance of eating or drinking, or while attending any of the sacred functions. As for the word in the text, see Pr. *darâyîdan*, "to speak aloud."

account,¹ and the admonition regarding not uttering words during eating and drinking. 3. On the thanksgiving to², and propitiation of the Divine Being² before eating and drinking, and also on finishing; and (on) the purification of the mouth by its praise of righteousness.³ 4. And about him who, owing to his not observing the dictates of Religion⁴, scores no good deed which he⁵ might perform, and does not attain (therefore) to the most excellent abode.⁶

5. And about the time for the service of Sraōsha,⁷ the Righteous, (being) mostly in the course of the first half of the night,⁸ and the celebrator's humble⁹ prayer⁹ (invoking) his protection from the spiritual fiend⁷; and the time for the service of Rashnû¹⁰ and Âshtâd,¹¹ mostly after that (time), in the Aûshahîn¹² *gâh*, and the celebrator's humble

¹ Av. *mar*, "to count." Because the demon of greed becomes strengthened thereby. It seems to be meant that when people chatter at meals, they show too much of joy at the satisfaction of material pleasures, and thereby encourage lower desires. ^{2,2} By the recital of the formula of Grace, which is compulsory on the faithful.

³ Not only because it is to be carefully cleaned before closing the Grace, but also because it is believed that the holy word has a great cleansing and purifying power. It may just be noted that, in closing grace, the *Ashem-vohu* formula is thrice recited for the glorification of righteousness.

⁴ West, "not possessing a high-priest by habit." See however the meaning the word generally has in modern Persian. West seems to think that the reference here is to people's engaging a high-priest,—or, at any rate, priests under the guidance of a high-priest,—to perform ceremonies. See his note in the place.

⁵ West prefers "they," and thinks that the reference is to priests engaged to perform a sacred office for the benefit of one's soul.

⁶ Or, "heaven," as might be said in common language.

⁷ See Pahl. Yas. I, 22; Bûnd. XIX, 33; XXX, 30; Zâdsparam XI, 7; Sh.-lâ-Sh. XIII, 43; XVII, 3; XXII, 17; Dink. Bk. VIII, VIII, 3; XLIII, 16; Dâd.-Dinîg, XXVIII, 5-6; etc.

⁸ From nightfall up to midnight.

^{9,9} See the expression *nivadîkinam* of the Pahlavi Yas. I, where it represents the Av. *ni-vaîdhayemi*, the term which expresses the act of worship in relation to every individual good spirit celebrated therein.

¹⁰ See Pahl. Yas. I, 23; Sh.-lâ-Sh. XVII, 4; Dât.-D. XIV, 4; XXX, 2.

¹¹ See Pahl. Yas. I, 23; Sh.-lâ-Sh. XVII, 4; Dât.-D. XXX, 2; A. V. V. 3. 6.

¹² From midnight up to dawn. See Nir. II, v, 2-3; Bûnd. XXV, 9.

prayer for abundance of grain; and the time for the service of Mithra¹ of the extensive products and of the spirit² of the pleasure of enjoying (fruits of right toil,³ being) mostly in the Hāvan³ *gāh* (from dawn up to midday), and the celebrator's humble prayer for flocks of sheep; and the time for the service of Asha-Vahishta⁴ and also of Âtarsh⁴ of Ahuramazda (being) mostly in the Rapithwin⁵ *gāh* (from mid-day up to mid-afternoon), and the celebrator's humble prayer for the flocks of righteousness; and the time for the service of the sublime⁶ lord of the female (powers), the fountain head of the holy water, and of Apân (the spirit of the holy water) created by Ahuramazda⁷ (being) mostly in the Aûzairin *gāh* (from mid-afternoon till dusk), and the celebrator's humble prayer for troops of heroes; and the time for the service of the *fravâhars* of the righteous ones, and of the females bearing troops of heroes, and of the years of happy dwelling, and also of the spirit of Ama (courageousness,) which is well-formed and handsome and victorious, and created by Ahuramazda, and of the spirit of triumphant ascendancy,⁸ (being) mostly in the period (*gāh*) of Aiwisrûthrem⁹ (from dusk up to midnight), and the celebrator's humble prayer for the springing-up of every prosperity and the fruit of every variety of the manifestation of righteousness.

Righteousness is the best good.

¹ See Pahl. Yas. I, 9; Dât.-Dinîg XIV, 3; Dînk, XLIII, 16.

² *Rāmishna Khvîrâm mainûg*, a translation of *Râman Khvîstra* of the Avesta. See Pahl. Yas. I, 9. ³ See Nir. II, vi, 1-3; Bûnd. XXV, 9-10.

⁴ See Pahl. Yas. I, 12; Dînk. VII, iii, 74-76; Zarâtûst Nâmah; Sh.-Jâ-Sh. XV, 5, 12, 13; Bûnd. XXXI, 38. ⁵ Till 3 p.m. See Nir. II, viii, 1-2; Bûnd. XXV, 9-10.

⁶ See Pahl. Yas. I, 15, and the corresponding Avestic terms; also Avesta Fragment VII; Yt. II, 9; Yt. V, 72; XIX, 52; Gâh. III, 8, etc.

⁷ See Nir. II, ix, 1-3; Bûnd. XXV, 9; Sh.-Jâ-Sh. XXI, 4-7.

⁸ See Pahl. Yas. I, 18-19 and corresponding Avestic passages; Gâh IV, 2, 10. ⁹ See Nir. II, x, 1-3.

CHAPTER IX.

THE YATHÂ-ÂISH.

1. The ninth fargard, "Yathâ-âish,"¹ is about the demoniac condition, the blasting of glory, the complete pollution, the heavy stinking, the grievous sinfulness and the oppression of the sodomite to every spiritual and worldly good. 2. And the atonement for heavy sinfulness and the appropriation of sublime good deed by him who is a tormentor,² and the tremendous sinfulness of him who pampers that sinner. 3. Of the seven³ ones³ who are regarded as identical (*hâvand*) with Aharman in the evil of great wickedness—such as Az-î-Dahâk⁴ in sorcery, and Az-î-Srôbar⁵ in frightfulness, and Vadak⁶ in the production of evil⁷ progeny,⁷ and Tûr-î-Brâdar-vakhsh⁸ in destroying the righteous, and the apostate⁹ in heinous sinfulness—the passive and active committers of sodomy are declared to be unique in heinous sinfulness.

The best good is righteousness.

CHAPTER X.

THE YÂ-SHYAÖTRANÂ.

1. The tenth fargard, "Yâ-shyaöthanâ,"¹ is about the complaint of the spirit of the fires to Ahuramazda, with respect to seven classes of men. 2. First, on account of the people

¹ The Pahlavi writes "Yâsâ-âish." These are the first words of the sixth Hâ of the Ahunavairi Gâthâ. They are written corruptly here as well as in the other two Nasks which follow, and in the Yasna.

² See Pr. *hanjidan*, "to vex."

³ See Dât.-i-dinîg LXXII, 2-9 for a more detailed account of these.

⁴ See Dink. Bk. VIII, XII, 8; and XXXIV, 13. It will be seen that this last transposes the main sins of Dahâk and Srôbar.

⁵ See Dink. VIII, XXXIV, 13. The apostate's main sin is said there to be "falseness."⁶ The mother of Dahâk. See Dât.-i-dinîg LXXII, 5; LXXVIII, 2; Bd. XXXI, 6. ⁷ See Av. *hunu* in Yas. LI, 10; Yt. X, 113; XIX, 41. Or, Av. *vôhuni*, hence *khân-nûshakih*.

⁸ The text has *Aharman* which is inverted in DM. But Dât.-i-dinîg LXXII, 5, and Dink. VIII, XXXIV, 13 indicate the error.

⁹ The opening words of the seventh Hâ of the Ahunavairi Gâthâ. The text writes "Yâ-Shyâôсна." The theme which follows appears to be based on Yas. XXXIV, 4 being taken as the central idea in that Hâ.

of the house treating it as contemptible and without ¹ reverence, ¹ and molesting it indiscreetly, and making use of it with unwashed hands²; and of the maid crushing a live ³ coal ² by holding it under the sole of (her) foot, or of one who brings shoes³ within (its) flame. 3. Second, the complaint on account of men carrying the fire from the house where the proper care of the (consecrated) fire is to them as a law, to the house where the proper care of the fire (is) not as a law to them; and there, owing to the approach and bespattering ⁴ of the demons, it is lying dismayed ⁵ like a heroic ⁶ youth, who is feverish and languid ⁷; and its cure from that contamination ⁸ was by taking to it pure frankincense ⁹, or aloewood ¹⁰, or sandal-wood ¹¹, or pomegranate ¹² root ¹², or any of the most fragrant woods. 4. Third, the complaint on account of the hussy through whom, owing to the menstruation which arises in her, the stink and pollution from the menstruation are brought to it, and (there result) through it illness and dismay as written above. 5. Fourth, the complaint on account of the hussy who, resting her knees ¹³ against the firestand, would unfold ¹⁴ her plaited hair, ¹⁴ and the falling of moisture and sweat from the head

^{1.1} *A-pūzesh* (?); see Pr. *pūzhesh*, "apology."

^{2.2} See Pr. *khurg* "live coal." West reads *āvilag*, and translates "blister"; see Pr. *āblah* "blister." ³ See Pr. *gīvah*, "a kind of shoe." West apparently reads *snesh*, as he translates it "weapon." ⁴ See Pr. *pashanjidan* "to be sprinkled." ⁵ See Av. *starta*.

⁶ *Yala-āōmand*, see Pr. *yalah*. ⁷ Pr. *afsardan* "to freeze." ⁸ Pahl. *akhdagh*, rendering of Av. *āhiti*, "pollution." Vd. V. § 27.

⁹ See Vend. VIII, 2, 3, 79; IX, 32; XIV, 3; and XVIII, 71, for the fumigatory objects mentioned here. The word here represents Av. *ūrvāśna*. West translates "sandal-wood"; but it is probably related to the word "resin," and may rather yield the sense we prefer. Its comparison with Pr. *rāsan*, a certain plant, does not appear quite satisfactory.

¹⁰ Av. *vōhugaona*. West and others translate, "frankincense."

¹¹ Av. *vōhu-kerti*. Probably the word is the same as the Gujarati *sukhad*. West and others translate "aloe-wood." The Pahlavi form in the Vendidad is *hūkart*. ^{12.12} *Hadanapād*, Av. *hadhānaēpata*. ¹³ The word in the text appears to be *shnūk*, though usually we have *zānūk*. But the Avestic forms *ā-khshnush-cha* of Yas. LVII, 6, and *frasnaosh* of Vend. VII, 2, etc., may favour this rare form also. ¹⁴ Pahl. *gis vijārd*; comp. Av. *guēsu*, "plaited hair." West, "arranged her curls."

with the hair and filth from it on the fire; and the consumption¹ of it with disgust, and illness and dismay (resulting) therefrom. 6. Fifth, the complaint, on account of the father and guardian of a child, of not keeping the child away from the fire, and the bodily refuse and other improprieties which reach it from the children. 7. Sixth, the complaint on account of the adverse treatment (*paitiyârag*) which an unclean adherent of the evil creed (*agr-daêna*) may give to it by blowing on it the (foul) breath of his mouth,² and which is incalculable in its use ordered by him. 8. Seventh, the complaint, which one says is more awful and more grave (than others) on account of those who would perform with it an ordeal as a pledge (*garûb*), and when it is made manifest as regards the acquitted and the guilty,³ they differ in their decision⁴ about it. 9. And in (these) complaints (there is one) regarding what is polluted and very filthy⁵ being placed with what is pure (on fire), and its blazing for a polluted or an unlawful use (by) simultaneous (*âevagânag*, at the same time) burning and blazing as though both might be necessary. 10. And (about) the undesirable and rapid burning and blazing, the shocking consumption of polluted matter by burning it; and in an unlawful operation that injury, necessarily in both the cases, is done (to the fire) by its burning.⁶

11. And this, too, it⁷ says thus:—“I am not of here,⁸ and from here I shall rise, (that is) from the earth up to the sky;⁹

¹ Pers. *jalidan*, “to gnaw.” ² See Pr. *dahân*. ³ The word is apparently a transliteration of the Av. *irikhta* which is translated by *fristak* in Pahlavi. The form had evidently a technical value in ancient Persian law as appears in so numerous ways in, for instance, the *Mâdigân-i-Hazâr Dâdistân*. ⁴ In other words, it would be a very grave offence against the law and religion if people agree to decide a case by means of the fire ordeal and then refuse to accept its decision. The words *âêdûn chîgûn amatash kold* are found supplemented in Dr. West’s manuscript. The words from *âevakânag*: . . . *havâ-ae* are missing in K. ⁵ Pr. *yawam*, “disastrous.”

⁶ By the foul and obstructive gases from the impure matter having to be consumed. ⁷ The spirit of the fires. The dialogue is a quotation from the Pahl. of the Nask. ⁸ I. e., not entirely a thing of the world, even when manifested in fire. ⁹ Evidently referring to the flame always appearing to rise skywards. The words recur in the next chapter, § 1.

I alone am Thy son,¹ more (indeed) to Thee than any of the other creatures (in the world.)”² 12. And to him, replied Ahuramazda thus:—“So thou, O Fire! shouldst preside, carrying in that function that mace in the spiritual state³; it is such a powerful means⁴ given by Me, whereby thou turnest the whole corporeal world,⁵ some to the infinite light, and some to the infinite darkness.”⁶

13. And this, too, that whosoever shall take proper care of the fire, will have shewn the greatest veneration to Ahuramazda.

14. The propitiation of the righteous is the best thing, and what is annoyance to them is the worst; when satisfied they promote the law of God, that is, they further it; when annoyed, they afflict the demons,⁷ that is, they diminish their influence.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XI.

THE YASNA.

1. The eleventh fragard “Yasna⁸ (Haptang-hâiti),¹” is about the assemblage of the angels of spiritual existences for (considering) the complaint of the fire, and the expression

¹ This is a peculiar appellation of fire almost invariably applied to it in the Avesta in the form of “*Ātarsh putra Ahurahē Mazdāō*.” It evidently signifies the presence of the divine Essence in Fire, which renders it so adorable in its purest concept. ² As the most adorable object in all the corporeal world, even in its physical manifestation. ³ See the prelude to the *Ātash Niyâyēsh*, where *Ātar* is called the *rathashtūr*, and Vend. VIII, 80, according to which *Ātar* destroys evil creation. ⁴ Reading *arzār-tūbān*. ⁵ See Selections of Zâdsparam XI, 8, according to which the world has been placed under the guardianship of *Ātar*.

⁶ See Vend. XIX, 34, according to which the fire *Nairyō-sangha* is said to be with all pious souls when they pass on to the state of bliss. See also *Ātash Niyâyēsh* §§ 12, and 18, or Yas. XXXIV, 4, according to which *Ātar* helps good souls to reach the luminous state and smites wicked souls.

⁷ Evidently by not allowing the annoyance to lead to any act of violence.

⁸ Or, the “Yasna of Seven Chapters”, viz., Yas. XXXV-XII. It is sometimes simply called the “Yasna” in ancient writings; See Nir. Bk. I, v, 1-5. It will be seen that Yas. XXXVI particularly deals with *Ātar*.

of the complaint of the fire in that assembly, (repeating) this, too, thus:—"I am not of (this world) here, and from here I am raising myself, from the earth up to the sky,¹ and there I will shine on the seven climes of the earth, as (do) the moon, and the sun, and even the divinely created stars which shine with their own light."² 2. And (about) the utterances of Ahuramazda as to the right complaint of the fire, and as to the impossibility of keeping the fire free from adversity in the midst of the corruption by creatures of the world; and (about) the fire being satisfied because of its being a good thing that even the fire is not appointed free from adversity, owing to the impossibility of preventing the adversity even to fire, on account of the non-existence of the creatures in the world with inadversity; so the divine manifestation for the care (thereof).

3. The speech of the fire (was) thus: "If there be not that one mode, as I have expressed a desire for, that I may shine"³ thou knowest, O Ahuramazda! that such a thing cannot possibly be granted to me among the creatures⁴, then take me, O Ahuramazda! then give me there, O Ahuramazda! (and) be Thou carrying me in the midst of Airân-vêj!⁵"

4. The beneficent fire was placed by the Creator, Ahuramazda, in the house (of man) for⁶ advantageous use⁷ as a contributive aid (to men and nature;) and He uttered in words thus:—"Such⁷, O thou who art My fire! (shall be)

¹ See X, 3 above.

² In other words, the spirit of fires objects to be subjected to all sorts of uses in this world, and would rather choose to shine like a luminary in the sky. It is however persuaded by the supreme wisdom of the Deity to see its mistake and to realise the utility of its presence in the world, the Divine Being commanding all care to be taken of it there. Hence the advocacy of such care by the Zoroastrian Religion. See what follows.

³ As a luminary in the sky.

⁴ Because it has to operate in the midst of them, "for advantageous use, as a contributive aid (to men and nature)." See the next section.

⁵ *Airyanem vaêjô* of the Avesta. It was the original home of the Aryan people, and the best portion of all the world, where Zarathushtra first propagated his Religion. See Vend. F. I, 3; II, 21; Bûnd. XX, 42; XXXII, 3; Z. S. IX, 8; etc. Fire sought to be placed there owing to the people of Airân Vêj being in the habit of taking great care of fire.

^{6,6} West renders, "without being handled," or "by friction" (Pers. *sûlan* "to rule" and refers to Dink. VIII, XXXVI, 19. ⁷ "For advantageous use, and as a contributive aid."

thy own growth into every abode that thou comest,—into every village, into every province, into every country—and thus they shall exalt thee, the waters and the plants, and also those that are the *fravâhar*; of the righteous, when they shall bring unto thee the consecrated offerings, and mankind shall bring to thee dry firewood, which is examined in light;”¹ hence it is said thus: “This is the (sacred) Âtrô-Goshnasp”² (so offer to it the consecrated (*zôhar*) offerings.)

5. About the equivalent of the reward of the cutter, and the inspector, and the kindler of the firewood—when all the three discharge their functions through the love (of the thing), they are affiliated to righteousness. 6. About the nature of the reward of him who washes and who purifies (*dagyâ-kerdâr*) and cleanses the sides³ of the fire-seat,³ and of him who places the firewood, and of him⁴ who purifies with water (the fire-censor),⁴ and who kindles up the fire, and who takes to it the firewood according to the solemn (*girân*) commands, for the proper use of cooking-pots (and) such-like, and the sin of him who disturbs (the fire). 7. And about him who destroys a side of the fire-seat. 8. About him who carries damp wood (to the fire); 9. About the blessing of the fire upon men by whom it is propitiated. 10. About the admonition as to not bringing to the fire what is due to the violence (*zûr*) of the thief and the highwayman, and the heavy sinfulness of him who would carry polluted matter to it, and injury to the fire, which was so from

¹ The words *khûshk & pavan rôshnâh nigîrîl* are a translation of the Avestic *hikûsh raochas-pairisitem* of Vend. XVIII, 27; Yas. LII, 10, and Niyâyish V, 16.

² See Bund. XVII, 3, 7 according to which it represents one of the three phases of the breath of life which promote the growth of the world. Kaekhûsrô is said to have consecrated a temple to it in Âtrôpâtgân (Âzerbaijan,) on the Asnavant mountain, in the vicinity of the Chêchast Lake.

The two other supreme fires are the Frôbag and the Bûrzîn-Mitrô.

³ West translates it by “has dropped”, and thinks it is related to Av. *srasch*. Whereas it represents Av. *thrakhti* with the meaning we give here; see Nir. II, xxv, 13; and xxvii, 4, 5.

^{4,4} West remarks that the *frâz-âsnâdâr* would be washing in the mode signified by the Av. *frasnâiti*, as distinguished from *upasnâiti*, in Vend. VIII, 98, 99; Mân. Ep. II, iii, 2 and iv, 2. Av. *fra-snd*, “to cleanse with water;” Av. *frasnâta*.

the blemish-giving of the demons, and from him who was fit to adore it with a good offering (*hâ-barishn*)¹. 11. And this, too, that owing to not taking proper care of the fire (it would so happen that) when a woman is advanced² to the condition of bearing children, they will not grant to her the pregnancy of a son,³ at every menstrual excitement (in her). 12. About the penalty which is for the progress⁴ of other acts against the law with respect to the fire, by man on whom the guardianship of fire has devolved, and would not exercise that guardianship (*sardârinêd*) according to the law.

13. And about the admonition unto Zarthushtra as to offering up thanks to the Deity for whatever one would partake of, and as to not eating what is not (thus) consecrated.

14. About the desire of Aharman that people shall not perform the worship and adoration of the Deity, and shall not have a ruler and a *dastîr*, so that they may have no desire for any straightforward act.⁵ 15. And about the admonition regarding the necessity of having to worship the Deity by means of the best thanksgiving-service. 16. And that regarding the priest who is devoid of all sin, and the priest of the middling rank in whom (there is) no more of sin than one Aredûsh,⁶ which is not original (sin); and that regarding a priest of the lowest rank whose sin is not more than a *khôr*,⁷ which is not original. 17. And whosoever in the village of the Mazda-worshippers fails to recite

¹ And still would be offering in ignorance what is due to such evil insinuations. ² Lit., "is helped on to." West, "is assisted by a propensity for a son" (*pûs radth*).

³ Yas. LXII, 5 indicates that among the boons Âtar bestows on devout votaries is a brilliant offspring. Naturally, one who takes care of his health sufficiently well to have kept aflame in oneself the fire of life in its purest strength may well be blest with the best type of progeny. ⁴ West would read the word *frôbishn* as *pavan rôbishn*, and render "for progress."

⁵ Because without a state leader and a spiritual guide, society would fall into disorder and corruption.

⁶ A guilt amounting in the scale of spiritual valuation to 120 *dirhams*. See Sh.-lâ-Sh. 1, 2; XI, 2; XVI, 5; Aêr. II, 5; Dink. VIII, xix, 64; xxxi, 39; Vend. IV, 17 etc. ⁷ This amounts to double the Aredûsh guilt.

the Gâthâs (of Zarathushtra) after the age of fifteen¹, is in sinfulness just like the dog to whom they throw morsels, and having the sin of unseasonable chatter² originated in him, and the non-acceptance of his soul by the (spirit of) the *mânthraspenta*³. 18. And about the coming of Ast-vidâd⁴ (the demon of the disintegration of the body) at all times to mortals, (both) to those that have approached (the time of) death⁵, and also to those who have not. 19. And about the idea of the wicked that there is no Heaven, (that) the Renovation⁶ does not occur, and (that) the dead⁷ are not raised then, and (that) such a transformation cannot occur; and also this that the wicked shall perceive the falsehood for the same (reason) because the Heaven does exist, the Renovation of the best shall occur, the dead shall be raised thereby, and the evolution shall thus be brought about. 20. And about the admonition as to not making lamentation⁸ and weeping⁹ over the dead¹⁰; and (about) not augmenting (thus) the distress of the spirit of life after the passing away of every faithful one of the Religion to the spiritual world by making lamentation and weeping over the departed⁹; and also (about) this that the *fravâhars* of the righteous ones desire after themselves the *yazishna* and *âfringân* from righteous men¹¹, and not lamentation and weeping. 21. And (about) this also that in every one the body is not of the same will with the soul¹², (because) food is the desire of the body, and so also the accumulation of wealth; (whereas) righteous pursuit is the desire of the soul, and so also the gifts¹³ which they give away

¹ See Nir. I, iv, vi, viii; II, iv; etc. ² See Sh.Lâ-Sh. V, and Aêr. vii, 3-8. ³ Cf. Vend. XIX, 34 where Nairyô-Sangha, an idea similar to *mânthra-spenta*, is said to accompany the souls of the righteous on their entry into Heaven. ⁴ Av. *Astô-vidhōtu*. See Vend. IV, 49; V, 8, 9; Bûnd. XXVIII, 35; Dât.D. XXXVII, 44. ⁵ At mature age. ⁶ See Yas. XXX, 9; LXII, 3; Vend. XVIII, 51; Yt. XIII, 58. Yt. XIX, 11-12; Bûnd. XXX; etc. ⁷ See Yt. XIX, 11; Bûnd. XXX, etc. ⁸ See *Pr-shîvan*, "wailing." ⁹ See Pr. *mûfidan* "to weep." ¹⁰ See Ardâ Virâf, XVI, 7, 9. ¹¹ See Yt. XIII, 49-50.

¹² And hence a conflict may naturally arise between the interests of the body and the soul, when one has to use proper discrimination in deciding, otherwise one may fall into error. ¹³ Av. *dâthra*, "gift."

(readily)¹. 22. About the inquiry of the righteous Zarathushtra as to who it is that has banished² all goodness and excellence from himself, and (yet) thinks he has not banished (them), and does not feel regret for that loss. 23. And the reply of Ahuramazda that it is he who has been deceived³ by his own tongue⁴ through the utterance of words, so that he has become worthy of death through the utterance of a lie. 24. And this, too, that thereby he becomes a weapon of Aharman, so the perfect-mindedness is Spendarmat's own, and so the fiend of falsehood⁵ is a strength to the good Religion when owing to dull-mindedness a person does not respond (to the evil impulse), that is, he does not tell a lie owing to dull-mindedness. 25. And this, too, that one who establishes in the office of the *zôti*, one⁶ who is not in holy orders⁶ (*a-dâham*), before him who is a wise and learned *zôti* (leading priest)⁷, worships (as it were) the demons with a thousand-fold offering.⁸ 26. And this, too, *viz.* :—"Thou shalt bring to the office of the *zôti* one ordained in holy orders,⁵ (and) not one not so ordained; because thus thou shalt attain to the *garôt mân* (supreme heaven)." 27. And this, too, that an evil-minded *zôti* is worse than (evil) *zôtiship*.

¹ Which would render it an act of true charity. Otherwise, "and the gifts which they (the sacred beings) give" (in the next world). ² *Apârinâd* (Av. *apara* "far"), or *âzârinî* "ruined", "injured". ³ See Pr. *zîv* "deceit." ⁴ In his attempt to hide a falsehood or guilt by deliberate lies, for which he feels not the slightest compunction.

⁵ Which, for instance, is seen in dull-mindedness, as in this case here; and which therefore becomes, in spite of itself, the cause of preventing the evil of telling deliberate lies.

⁶⁻⁶ See Nir. I, i, 1. ⁷ See Nir. II, xxix, 2.

⁸ Because such a *zôtar* might introduce so grave errors in the service as not only to miscarry it, but also to contribute to the powers of evil by leading on to contrary results. See Nir. II, vii, 4; xxiii, 2 and 5 where such a thing is said to happen when one offers anything to the water during the hours of darkness, or when one pours libations without reciting the Ahuna-vairiya, or without gazing at the fire.

CHAPTER XII.

THE USHTAVAÏTL.

1. The twelfth fragard, "Ushtavaiti,"¹ is about the exaltation of Zarathushtra by the propitiation of the spirit of the holy water², and the hope of all the creatures in him.² 2. And about the imperfect (*lâ-avîzak*) recitation of the *mânthras* by him who does not recite them with the help of the high-priest.³ 3. And this, too, that about the *mânthras* which a man, who is corrupt and unprincipled, offered at a place that is uncorrupted (or sacred).⁴ 4. And this, too, is manifest that (when) an insatiate person with a stomach fuller than in moderation, is simply for the gratification of the body, he has every sin hanging on his head just like a gibbet (*dâr-î*) on which (appears) hanging every impurity (*shasp*).⁵⁻⁶ 5. This, too, that the windiness (or flatulence) tears⁷ even those, that is, kills those who have grown mighty round the waist,⁸ owing to the greed created by the demons. 6. And this, too, that the adoration of the Deity in mind while speaking, or in utterance while doing a thing, or in acting with sincerity (*avar-dîptârih*)⁹ is efficacious. 7. And about the pure goodness of the *Ameshaspentas*, and the sameness in thought, word, and deed of them all,¹⁰ and the flourishing of the world of God through their creation, nourishment, and protection. 8. About Ahuramazda having produced Zarathushtra with goodness like

¹ The text has *Aûshtvâit*. The name of Yas. XLIII. ^{2,2} See Yt. XIII, 93. ³ Evidently because he knows how to recite it best. It might not be intended that others should not recite it at all; only its efficacy would be less in that case. ⁴ I.e., a ritual would be spoiled where everything might be pure and correct but the reciter corrupt. ⁵ Compr. Pers. *shasp*, "leaping," "jumping." ⁶ The passage is a bit differently translated by West. But it appears that a person who is simply for the gratification of the body, is so full of the marks of sin hanging on his body, that he is aptly compared to a gibbet dripping with the remains of a carcass. ⁷ See Av. *verch* "to tear." ⁸ The reference seems to be to such men as the one mentioned in the preceding, who gratifies his body. ⁹ Compr. Pers. *dabddâb* or *dabddr*, "sincere." This settles that prayers performed with a right motive during other acts are quite efficacious. ¹⁰ See Yt. XII, 83.

His own.¹ 9. This, too, that whoever bestows a thing on the disciples of Zarathushtra, his reward and recompense are exactly as if he had bestowed the thing on Zarathushtra (himself).²

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XIII.

THE TAT-THWÂ-PERESÂ.

1. The thirteenth fragard, "Tat-thwâ-peresâ, ³" is about the strength and power of the spirit of the *darîn*.⁴

2. This, too, that every night the demons from hell rush into the world for the corruption and destruction of the creatures; and when they consecrate the *darîn*, its spirit jumps down (*âyîzêd*)⁵ to smite and repel the demons, and descends ninety-nine times every night to struggle with the demons; it smites and stupefies them, and keeps them back from destroying the world.

3. And this, too, that any one whatsoever of those men who recites these words (of Yas. XLIV.) in worship, becomes righteous,⁶ excepting those men who contentedly and voluntarily carry out an order for an evil act, and who deceive⁷ or make others deceive by utterances pronounced to them; so also those whose evil thought is more than good thought, whose evil word is more than good word, whose evil deed is more than good deed.⁸

4. About the removal of that which establishes (*dehishhnig*) stability in faith; hence the thorough obliteration⁹ of all other sins by the sin worthy of death, like the frightful and strong wind when it sweeps clean over a plain.¹⁰

Righteousness is the most excellent good.

¹ See Dink, VII, I, 16. ² West rightly compares Matthew XXV, 40, with this idea:—"In as much as you have done it unto one of the least of these my brethren, you have done it unto me."

³ Opening words of Yas. XLIV. The Pahl. text has "Tat-swâ-pêrs."

⁴ See Dink, VIII, XXVIII, 5; and Nir. I, viii, Apps. 2a. ⁵ Comp. Pers. *yûzidan*, "to spring." ⁶⁻⁸ Here the reference is to the text of Yas. XLIV.

⁷ Cf. Av. *sûp* "to turn upside down." ⁸ Evidently such men could never recite a holy text with any purity of mind, and cannot therefore score any spiritual merit by such recital. ⁹ See Pr. *mûshlan* "to rub off."

¹⁰ See Vend. III, 42 and its Pahlavi version; and Mainûg-i-Khrat LII, 19.

CHAPTER XIV.

THE AT-FRAVAKHSHYÂ.

1. The fourteenth fragard, "At-fravakhshyâ,"¹ is about Ahuramazd's showing unto Zarathushtra the soul of Keresâspa² in a terrible condition; and the dismay of Zarathushtra from that terrible condition and penitence; (and) Kersâsp's narration of the innumerable combats by which he elevated men, whereby they became those who kept themselves back from sin; and the eye-witnessing of him by the Creator Ahuramazda on his having smitten fire.

2. And Kersâsp's supplication to Ahuramazda for the most excellent abode, on account of such achievements as when he slew the snake Srôbar³, and put an end to the tyranny of that opponent; and when he vanquished Gandarêwa⁴ of the golden anklets⁴, and overcame (*vânîd*) the wonderful powers of that fiend; and when he smote the wicked⁵ brood⁵ of the Nîvîks⁶ and the Dâstânîks⁶, (and put an end to) their grievous harm and damage (to the world); and when he pacified the mighty wind⁷, and brought it back from injuring the world to the benefit of the creatures; and even for that when Dahiâk breaks⁸ through bonds, and rushes to destroy the world, and

¹ Opening words of Yas. XLV. The text DM. writes "At-fravakhshyâ", K. "At-fravakhsha."

² One of the mightiest heroes of the Irânian race, whose feats are celebrated in Yt. XIX, 38-44; Yas. IX, 10-11; Yt. V, 37, 38; Yt. XV, 27; Yt. XIII, 61; Bund. XXIX, 7-9; Z. V. Yt. III, 59-61; S.B.E. Vol. XVIII: App. I; the Persian Kersâsp Nâmah, etc. The Shâh Nâmah takes him to be a king Garshâsp preceding Kai-kobâd. The writer of Kersâsp Nâmah would claim for him greater honour than for the hero Rustam; and the Avesta would support him in such claim.

³ See Yas. IX, 11; Yt. XIX, 40. ⁴⁻⁴. See Yt. V. 38; Yt. XV, 28; Yt. XIX, 41. ⁵⁻⁵. West would read *hân veshkô* (Av. *hunavô Vaêskaya*), and translate "Veshko progeny of," understanding that the reference might be to the *Vaêskaya* family mentioned in Yt. V. 54, 57. The Avesta however does not associate that people with Keresâsp; hence the word might simply be read *khân-nôshak*, "a brood."

⁶⁻⁶ See Yt. XIX, 41. ⁷. West rightly recalls here the *vâtî datva* of Vend. X, 14.

⁸ See Pr. *harj*, "breaking through order."

yearns for the annihilation of creatures, he would be roused so that on (his) having subdued him or that most mighty fiend, he would give comfort¹ to the creatures of the world.²

3. And the antagonism of fire towards Keresâsp, owing to the distress he caused to it,³ and its preventing him from (entering) heaven; and the help of the Geush-urvan⁴ for him on account of the prosperity he caused in it, and the protection of him from hell. 4. And the desire expressed by Zarathushtra to the fire for absolving⁵ him from sin, and the fire complying⁶ with the desire of Zarathushtra, and the soul of Keresâsp retiring to the state⁷ of uniform existence.⁷

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XV.

THE KĀM-NEMÔÎ-ZĀM.

1. The fifteenth fargard, "Kām-nemôî-zām,"⁸ (is) about the coming of (the demon) Ast-vidât⁹ on the spot to a person¹⁰, and the non-deliverance from him of any one whatever among

¹ See Pr. *farâkhstan* "to render comfortable."

² Keresâsp is allotted this supreme feat at the end of the present cycle of time; see Bd. XII, 31; XXIX, 9; Z. V. Yt. III, 55-61.

³ West thinks that the act referred to here was that when the fire which Keresâsp had kindled, was destroyed owing to the Srôbar shaking its terrible body violently on being scorched by it.

⁴ See Yas. XXIX and Bûnd. IV. The great redeemer of the suffering world was to be Zarathushtra himself; but Keresâsp having done so much or it before him, both interceded in his behalf. 5. See Pr. *âmurzîdan*.

⁶ Pr. *hanjâstan*, "to comply with." West would follow the text of DM and read *hangâstan*, and translate, "compliance."

^{7,1} *Hamâstagan*, a state intermediate between heaven and hell. See Sh.-lâ.-Sh. VI 2; M. Kh. VII, 18; XII, 14; Dât. D. XX, 3.

⁸ Written *Kam-namâza* in the Pahlavi here. The words open the 4th Hâ of the Ushtavâiti Gâthâ.

⁹ The demon of death or disintegration. See above, chap. XI, 17. It is believed that the soul of the wicked encounters horrid scenes in the world of spirits and utters the opening words of Yas. XLVI in despair. See Yt XXII, 20; A.V. XVII, 7; M.Kh. II, 159, etc.

¹⁰ Where death takes place.

the mortals ; (and) about a solicitation (*bavîhânastan*) being of no avail to the mortal body, and (about) the transitoriness¹ of human² prosperity. 2. And this, too, that the Ast-vidât shall carry off every one of the mortals³ by means of that mysterious but well-known (*frâj-paêlâg*) strangulation,⁴ and not one can escape from him, but each one only saves that which is the soul. 3. This, too, that it is only in the lonely (spiritual state) that the soul understands (*khaditînêd*) what is spiritual reward and retribution,⁵ and it does not see them in the bodily condition ; because if it could have seen that in the bodily state, then from the very commencement it would not have performed the least sin for anything whatever of enjoyment and worldly pleasure, and from the very first it would not have flinched⁶ from virtue. 4. And about the ugliness and frightfulness of the body of man after death ; and (about) even that⁷ which has been held most precious among all necessary objects, being reduced to dust in a decaying state (*âfarsâg*), and (about) that one who was the most closely related being (consigned) to a dreary⁸ place⁸, and kept aloof from the living ones. 5. And also when, just while the conscious spirit is near the body⁹, the dog and the bird proceed for denuding the body of flesh, the conscious spirit trembling at them like the sheep before the wolf, and its struggling with the dog and the bird against (their) denuding the body of flesh, and its at first chasing¹⁰ them away by the recitation of those words¹¹ spiritually, and its considering that body to be alive. 6. And at last when the body is denuded by them, the conscious spirit like the ewe¹² which would rush at its young ones, rushing close to that denuded body, and looking at it in great

¹ See Av. *fra-sâ*, "to destroy," Pr. *farsâ* "wearing away." Transitory wealth of the mortal body which is liable to death.

² West preferring *marg* of DM., renders differently.

³ The text of DM. would have :—"And the vanishing of prosperity owing to that," etc. But the other text of K yields a much better and coherent sense.

⁴ Comp. Pr. *khub* "strangulation." West would read *afâ*, "marvel."

⁵ West translates "bridge" and recalls Dînk. VIII, xiii, 8, and xxiii, 10. ⁶ See Pr. *manshâdan*, "to nauseate," "to loathe." ⁷ Evidently the body. ^{8,8} In the *dakhma*. See Vend. VI, 44-51 ; VII, 45-50 ; VIII 10; and Dât. D. XVIII. ⁹ See Yt. XXII, 2-6 ; 20-24 ; Dât. D. XVI, 7.

¹⁰ Pr. *fasurdan*, "to chase away," "to press." ¹¹ It is not clear as to what words are exactly meant here. Probably the beginning words of Gâthâ Yas. XLVI. ¹² See Av. *daenâ*, "female."

distress¹ and reflecting (*aîshmûrdan*) as to in what a beautiful state that horrible² (*samgîn*) body was (once), and to what misery it has now come. 7. And when that body was sinful during life, about its not accepting³ during its life-time the persuasion of the conscious spirit for elevating⁴ his person by impelling the body to obviate sin and to fulfil virtue. 8. And (saying) this, too, thus: "Thy time of happiness has become short,⁵ but that of misery is long." 9. And this, too, thus:—In this world, men who live on for a hundred years are less (inferior in virtue) than those who do not live for a hundred years; and (about) the gradual passing away of life, and the sudden collapse (*hanchaptan*) of life; wife and property, and other worldly objects (which are dependent upon you) all leaving you (*atân*) at once, and coming to another person."⁷ 10. And this, too, that when mankind would offer (*âzdahênd*) up⁸ even a bonafide (*aêvarz*) list⁹ of very select provisions for the path which is friendly or inimical (*patyân-âômand*),⁹ and would possess them abundantly (*frêhihâ*), it behoves them best to choose, prepare, and take with themselves provisions well-selected and other things which are necessary for the eternal existence.¹⁰

11. And about the seven immortal chiefs¹¹ who are produced in the region of Khvaniras,¹² and their great glory

¹ DM. has *âshtaqîh*, "peace," or *ayâdakhîh*, "recalling." ² *Samgîn* a corrupt form of *sahmgîn*. ³ *Lâ-mekablunâ*. ⁴ See Pr. *ufrâshlan*, "to exalt." Pr. *hû-girâfidan*, "to impel" ⁵ See Pr. *sân*, "a bit," "a short time."

⁶ When men would commit sin for the satisfaction of momentary pleasures, and overlook the long suffering which sin would bring on them.

⁷ Here must have been treated the fact of the uncertainty and transitoriness of life and its circumstances, and the duty of men to be prepared for death at any moment and to have ready a good amount of virtuous deeds for the felicity of their life hereafter. See the next paragraph.

⁸ West reads *nazîhênd* or *âzdahênd*, and would render "have drawn out," or "offer up"; and *aêvarz*, "a register." ⁹ In his journey in the next world, namely, heaven or hell. ¹⁰ The way to heaven. ¹¹ See Bûnd. XXIX, 5, 6; and Dât. D. XC. These texts are not quite unanimous about the identity of these chiefs. They agree in accepting as such (1) the Van-i-Jvit-bîsh, (2) Gaôk-pat, (3) Peshyôtanû, and (4) Frataksht-i-khumbikân. As the remaining three, Dinkard mentions (5) Ashavâzd î Paôrûdakhsht, (6) Brâzak, and (7) Kaê Khîsrôê; the Dâtistân gives (5) Ashavazd î Paôrûdakhsht, (6) Ahmâf-Ûst î Friyân, and (7) Yôshîô î Friyân; whereas the Bundahishn has (5) Urvatadnar, and (6) Ashem-Ahmâf-Ûshîa in a corrupt form, and does not mention the seventh.

¹² The central one of the seven climes of the world, in which we live. See Bûnd. V, 9; XI, 2-6.

and mightiness, and the good powers of (their) helpers,¹ and (their being) alive, and (their) swaying power in both the worlds:—the Van-i-Jvît-Bêsh (Ills-dispelling-Tree)² in Aîrân-Vêj in the Vourukasha³ place; and Gaôk-pat⁴ in the non-Îrânian regions;⁵ and Pêshôtanû⁶, son of Vîštâsp, in Kang-dêz,⁷ (the city) of hundred moats,⁷ and of the standards (afloat) which are a myriad therein, (and) of the grandees⁸ of them, who are clad in (robes of) the black marten fur,⁹ (and) who are righteous listeners of the Religion on account of their following Pêshôtanû of Vîštâsp; and

¹ Bûnd. XXIX, 6, mentions some other immortals, two of whom are included in the seven chiefs the Dînkard gives. See also B. Yt. II, 1.

² The accounts given in such early writings as Yt. XII, 17; Bûnd. IX 5; XVIII, 9; XXVII, 2, 3, and M. Kh. LXII, 37-42 gives it quite a mysterious sense. According to these it is placed in the Vôuru-Kasha Sea next to the White Haoma, and at the source of the Arlvi Sûra. It is also said that the Chamrush or the Saêna-mru occupies the summit of it, and thence scatters its seed for the benefit of the world. The Saêna-mru might be the Simûrg so famous in the Shâh Nâmah. The tree associated with it might be the tree of knowledge standing next to the tree of immortality.

³ The word in the text may be Frâkangânân, a corruption of Frâkhôkart which represents in Pahlavi the Vourukasha Sea in the middle of which the tree is said to stand. West, *friknigânân-gas*, "the place of most excavations."

⁴ Generally known as Gaôpat Shah; see Bah. Yt., II, 1; Bûnd. XXIX, 5; XXXI, 20, 22, etc. The Bûnd. in XXIX, 5, identifies him with Aghrêras, the brother of Afrâsiyâb; but elsewhere it understands him to be a son of Aghrêras.

⁵ Because he was born of Turânian stock. He is guardian over Saukavastân, a region between Turkistân and China, or over Gaôpat, a region bordering on Irân-Vêj; see Bûnd. XXIX, 13, and Dat. D. XC, 4. The M. Kh. understands him to be a guardian over Irân-Vêj itself.

If Gaôpat is really the name of the region over which he is guardian, then the efforts to associate the meaning of the name Gaôpatshâh with his personality would be futile. It was due to such an effort that the M. Kh. understood him to be a Mazda-worshipping minotaur.

⁶ Usually Pêshyôtanû in Pahlavi; Av. Peshôtanu. He was the eldest son of Vîštâsp, and one of the holiest men in the world.

⁷ See the Shâh Nâmah; Zartôst Nâmah; Yt. V, 54, 57; Bûnd. XII, 2; XX, 31; XXIX, 4, 5, 10; XXXII, 5; Bah. Yt. III, 25, 26, etc. It was built by Prince Shyâvarshâna, during his exile in Turân, in Chorasmia. The Âbân Yasht suggests that the real name of the fortress was Kîshathrô-saôka. The Shâh Nâmah says that Kaihûsrô had stormed it during his invasion of Turân. 'To *kandag* comp. Pr. خندق "a moat."

⁸ In number 150 according to the Bah. Yt. III, 27, 39, 42. They are expected to help Peshyôtanû in his great work at the restoration of the world.

⁹ Comp. Pers. سمور *samûr*. "The fine skin or fur of the Scythian weasel or marten," also the animal itself.

Frâdaksht¹ of Khûmbyak,² the son of Hûshâng,³ who⁴ is sovereign on the deep waters;⁴ and Ashavâzd,⁵ the son of Poûrûdaksht,⁵ who is sovereign in the most prominent uplands in the plain of Pêshinâs;⁶ and Barâzak⁷ the sustainer of endeavours; and the eighth illustrious Kaê, O Vîstâspa ! who is known as Kaê Khûsrôê who, too, gives currency to thy Religion of the worship of Aburamazda, and also understands it; (and) who establishes high belief in my good practices, so that he upholds my doings before a believing world.⁸

Righteousness is the best good.

CHAPTER XVI.

THE SPENTÂ-MAINYU.

1. The sixteenth fargard "Spentâ-mainyu,"⁹ is about the penance for sinners which should be done as it is manifest from

¹ See Yt. XIII, 138; and Bûnd. XXIX, 5.

² Bûnd. XXIX, 5 thinks that this appellation was given to this personage owing to his having been brought up in a *khûmb* or jar. This might be literally true, and might have been necessitated, by his physical tenderness in infancy, his being placed in some convenient warm receptacle. Otherwise, it might simply refer to the shape of his residence.

³ West following DM. reads *awshâmand*, "mortal"; but Yt. XIII, §§ 137 and 138 helps our meaning.

⁴ See Bûnd. XXI, 6; but XXI, 4, 5, assigns it to another chief.

⁵ See Yt. V, 72, and Yt. XIII, 112 where the name is Ashavazdang Pourudhâkhshtayana.

⁶ See Yt. V, 37; Bûnd. XXIX, 7, 11; Bah. Yt. III, 59-61 which would place it in Kāvulistân, where Kersâsp is lying in the long sleep to be awakened at the Resurrection for the destruction of Dahâka. Bûnd. XXI, 20 and M. Kh. LXII 20 would place it near Mount Damâwand.

⁷ This is evidently the same as Ibairaz of Bûnd. XXIX, 6. West thinks it might be representing the Av. name Varâza of Yt. XIII, 101.

⁸ This passage seems to be a quotation from the Paklavi Version. ⁹

⁹ The opening words of Yas. XLVII, 1. The Pahlavi has turned them into *Spêmat*.

the Religion.¹ 2. And about the performance of ceremonies for man and woman, it is ordered for the woman before the man;² and (about) the fitness for supreme heaven arising through one's having recited the ceremonies oneself, or through having performed the *Gaëti-kharid* ceremonial.³

3. And about the redemption of the soul from perdition through one's having bestowed righteously and lovingly a valued⁴ horse, or a piece of cultivated⁵ land, or a virtuous woman, to the righteous man;⁶ and also (about) the woman who gives herself in marriage to the righteous man; and about charitable good works which increase from time⁷ to time, and day by day.

4. And about the penance for him who is a mourner,⁸ and a stingy (*a-dâtâr*)⁹ person in the three nights (after death), like that of him in whose throat¹⁰ they pour down molten ore again while alive. 5. And about the retribution for the woman who gives herself in marriage to a righteous man, (and) comes back from him, just as if a hedgehog¹¹ should be constantly (*bâstân*) passing in and out by her sexual organ¹²; and (about) the woman's path to the heaven being

¹ As is done in §§ 7-10 below.

² The good of the soul of a woman is of as great a concern to the Zoroastrian religion as that of a man, if indeed not even greater.

³ Evidently under the principle of what is technically known as the ceremony of *Gaëti-kharid*. See Bünd. XXX, 28, and West's note there. In its nature as a particular service it requires the performance of the *Yazishn* for nine days. *Stih-zebnûnâ* is the exact Pahl. rendering of *Gaëti-kharid*.

⁴ The word is probably Av. *raē* "wealth", but West reads *rag-i*, and translates "of a (good) race;" "a horse of good breed." Perhaps, *ras-i*, "a chariot-horse."

⁵ See Pr. *kisht* "a sown field."

⁶ See for a table of such atonements, Vend. XIV, and especially §§ 13 and 15 as directly applicable here.

⁷ As West has already observed, *vidandânag* is a hybrid equivalent of *zimânag*.

⁸ See Pr. *ûyidan* "to cry aloud." West, too, "mourner." ⁹ West reads *khastâr*, "wounder."

¹⁰ Pr. *galâ* گالہ "the throat," West reading *trôkô*, and translates, "human being."

¹¹ Pr. *chîzag* چیزاغ, "a hedge-hog." ¹² Av. *hakhti*, "abdomen."

cut off thereby. 6. And about there being no redemption for the souls of the wicked until the future existence (*Tan-î-pasin*).¹

7. And about the retribution for the wicked sinners; this, too, being of such nature as if a sheep which while alive were tied up² by the legs, head downwards, had from the back-bone³ an exudation⁴ in its toes flowing by the nose.

8. And about the Gâthâs in respect to the spiritual ordeal⁵ which comprises (*paran*) all varieties of marvels, lying dormant (*nihûmbihêd*) in him who is the righteous singer (of those Gâthâs) like the chrysalis.⁶

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XVII.

THE YÊZÎ.

1. The seventeenth fargard, "Yêzî"⁷, is about him (*aêgh*) who, shall commit (any of) these five sins, having perverted from the Religion, his own life and fortune are diminished thereby;—(*viz.*) when a man, of⁸ his own free will,⁸ worships a demon as (his) spiritual lord (*ahû*) or priestly (*Ratû*) master (in a divine worship); and when one steadfast in the Religion (worships) one having no faith in the Religion; and when one who is a teacher (reveres) one who is not a teacher, (but) ignorant; and when one who is versed in Gâthic wisdom (reveres) one who is not versed in Gâthic wisdom (and is) unintelligent.

¹ This only refers to those who would submit to no penance for their sins. Penitent souls are of course, in certain cases, redeemed immediately. It is only meant here that the most obdurate sinners will continue in a state of perdition from which they will be raised in spite of themselves at the final Renovation, when all the dead will be revived and provided new bodies.

² Prs. *akasta*, "bound." ³ *Mâzišnîg*, Pr. *mâzah*, "the back-bone." West reads *mâyayânîk* and translates "specific." He also suggests *mâsânîk*, "tumorous or coagulating;" and *mâyishnîk*, "lamentable." ⁴ See Pr. *zahâb* or *zihâb*, "flowing." ⁵ West rightly recalls that the text here has a direct reference to the text of the Pahlavi of Yas. XLVII, 6. ⁶ See Pr. *pâzîdah*, "butterfly." West, following DM, reads *apâ-pâstakô*, and translates, "without a footing." (Pr. *pâs'ah*, "the foot") ⁷ The first word of the second Hâ of the Spentâmainyu Gâthî, or Yas. XLVIII, 1. It is here written "Yezîg" in Pahlavi. ⁸ *Khûrsandîhâ*. This evidently means that an exception would be made in favour of one who would do so under compelling circumstances.

(*ana-shnâs*); and when a helper¹ of the creation (reverses) one who is not a helper of the creation and (is) unwise.

2. And this, too, that the life and fortune diminish even in the case of those who unlawfully slaughter sheep or cattle.²

3. And so, too, even those who think scornfully of Ahuramazda, O pure and righteous Spitâman! and of their own Religion, the strength of thy righteous disciples.

The goodness that is the best is righteousness.

CHAPTER XVIII.

THE AT-MÂ-YAVÂ.

1. The eighteenth fargard "*At-mâ-yavâ*,"³ is about the growth^{3a} of the demon^{3a} from one who, while eating and drinking, has chattered in a sinful way against Khûrdad (and) Amûrdad,⁴ and who makes water standing,⁵ and who wastes⁶ the semen; and (from) the hussy⁷ who spills^{7a} anything after sunset,⁸ and who throws away towards the north⁹ at night crumbs of food without reciting an Ahunavar.¹⁰

2. ¹¹ And (about) this, too, that the soul in a lonely state (*aêvalîg*) constantly (*bâstân*) desires of the body, also in these words, viz.:—"O perishable body! righteousness is a worldly state; and when thou art dormant (*khelmânih*) in superior¹² nurture,¹² righteousness (is) for advancement when thou wouldst have retreated; and righteousness is like thee in every coming

¹ *Vichîdâr*, Pr. *guzîlan*, "to assist." The spirit of Yas. XLVIII, 1-5 is suggestive of the five points here mentioned. ² See the last line of Yas. XLV, 5. It is not clear whether this would condemn animal food altogether. See Yas. XXXII, 12. ³ The opening words of Yas. XLIX, 1, which is the third Hâ of the Spentâ-mainyû Gâthâ, the opening sections of which are devoted to the fight against the wicked. The Pahlavi form here is *At-mâ-îyûbô* ^{3a} *Âpûsîh*, "pregnancy, or" increase of vices. ⁴ See chap. IX, 2; and Sh.-lâ-Sh. XV, 25-29. ⁵ This is objected to in view of the fact that the pollution of the ground as well as of the body is unnecessarily extended thereby. See Sh.-lâ-Sh. X, 5. ⁶ That is, *ana-lîn vatîdûnéd*. West reads *hû-bînînt*, and translates "sees." ⁷ See chap. XI, 5. ^{7a} Pr. *jûyêdan*, "to spill." ⁸ See Yt. V, 94-95, and Nir. II, vii, 4 for similar ideas. ⁹ See Nir. II, xxii: App. 5; and the general condemnation of doing anything in the direction of the north, as offerings to the demons. ¹⁰ See Sad-dar XXX, 1, 2; and Sh.-lâ-Sh. X, 7; XII, 18. ¹¹ This is probably suggested by the spirit of Yas. XLIX, 3. ^{12, 12} West would read *lâlâ-payamishnih* or *lâlâ-upayamishnih*, and translate "rousing up" or "fanning up," "exciting," respectively.

excepting departure; may there be (assigned to thy soul) good reward, and abundant reward, and reward of righteousness at the fetching and taking away of life¹!" 3. And when the body should behave accordingly, the soul is rejoiced, and would pronounce blessing on the body thus: "Mayest thou be happy, O perishable body! whom I have rendered tallest,² whom I have brought nearest (*tar nazdik*) to the best existence." 4. Whereas when the body shall not accept the progress of the soul, and says it is an injurious progress in superior nourishment and an injurious progress in advancement, and an injurious progress in the elevation of the soul in Religion, the soul shall pronounce a complaint thus: "Miserable art thou, O perishable body! who art rendered dwarfish,³ who art brought closest to the worst existence."

5. And about him (in whom there are) evil⁴ (*a-vishag*), imperfect,⁵ and hidden symptoms of short life, his remedy lies in the recitation of the Ahunavar and the Ashem;⁶ and this, too, that as thou wouldst sit down to make water thou shouldst recite the Ahunavar, and the Ashem afterwards when thou wouldst get up, so that the demon of pestilence might do thee the least harm. 6. And when thou wouldst go in unto thy wife, first recite the Ahunavar, and the Ashem afterwards when thou wouldst be coming together;⁷ because by so doing thou shalt be rendering the formation of thy offspring holier and more successful owing to the (recitation of the) Ashem. 7. This, too, that when thou wouldst enter a house, thou shouldst offer obeisance to and recite the Ahunavar for the spirit of the house and everything that is of the righteous of the world, which is, and was, and will be in the house.

8. ⁸ And also about the troubles ⁹ caused by the wicked, and the grief¹⁰ which is unfairly cast by them in the realm.

The perfect excellence is righteousness.

¹ Av. *vayû*, "breath" ² As tall as it could be. ³ Pers. کوشک *kūshak*, "a dwarf," ⁴ Pr. *vishag*, "good," *a-vishag*, "evil." ⁵ Pers. *khām*, "raw," "crude."

⁶ I. e., the Ahunavar and the Ashem formulæ. Cf. chaps. I and II above.

⁷ See Av. *hakhti*, "abdomen." ⁸ This would be suggested by Yas. XLIX, 11.

⁹ See Pr. تانسدان *tansidan* "to be troubled," "disturbed in mind." West, *tan-astan*, "corruption." ¹⁰ See Pr. *sūlidan*, "to mourn." West, *sūr*, "calamity."

CHAPTER XIX.

THE KAT-MÔÎ-URVÂ.¹

1. The nineteenth fargard, "Kat-môî-urvâ," is about this (that) when the souls come together, they extol the soul of him who was a virtuous high-priest, a friend of (his) soul, since he did it no harm, and he guarded it from hell.

2. About the darkness, the height², and far-reaching (*dâîr*) endlessness of the gloom, and the absence of goodness in hell; and about the close filth and the close concealment,³ and the painful⁴ reclining⁴, and the arriving at lamentation,⁵ and the painfulness, and the affliction, and the terrible fright of the people in hell.⁶ 3. This, too, that there is thrown open the Chinvat⁷ Bridge⁷ over from the Dâitî peak,⁸ which is in Aîrân Vêj, to the Albûrz;⁹ and under it at the middle is the gate of hell; and that is the path of all the righteous and the wicked; and across it the passage for the righteous becomes in width as wide as nine lances, each one (lance) being three reeds in length; whereas the passage for the wicked becomes like the sharp edge of a razor (*anîstarag*).

¹ The first three words of Yas. L, 1. The text writes the corrupt Pahlvi form *katimôîruvâk*.

² See Pr. *barz*, or *burz* (Av. *berez*), "height," "tallness."

³ West rightly recalls Ardâ Virâf LIV, 5-8, where this terrific isolation of the condemned is described. See Dâdistân, XXVII.

⁴⁻⁴ See Av. *pish* "to hurt." Comp. Pers. *bâlin*, "a cushion," "a bed." West, "sheet-pelted clambering"

⁵ See Av. *snudh* "to lament." West, "frozen advancing," Av. *snizh*, "to snow."

⁶ Ardâ Virâf might have drawn from writings such as these.

⁷ This would be the literal meaning of *Chinvat Pâhal*, "the Bridge of Selection". See Dât.-Dinûg XXI, 3-7; Yas. L, 7. As the way of truth is only one and the lapses of error numerous, it would be easy to understand how the man of error would topple over the passage of truth which the man of virtue alone would find easy to traverse. See Bund. V, 3-5.

⁸ See Bund. XII, 7; Pahl. Vend. XIX, 101. Lit. "the peak of judgment."

⁹ The *Hara Berezaiti*, erroneously identified with the terrestrial Albûrz.

4. ¹ "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that the truthful man steps forward across (*tarist*)² the Chînvat path, which is even the far-famed and sacred (*nêvîg*) bridge; because as regards the truthful person, Arshtât the Good, who is the promoter of the world, and also Mithra of the vast fertile lands,³ redeem him from that distress as though they were a (force of) thousand soldiers. 5. "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that thou shouldst not become a liar before Mithra, neither when thou hast dealings with wicked people, nor when with those of thy own religion who are righteous;⁴ because both with the wicked and the righteous (there) is a dealing of honour (*mitrô*)⁵; a promise is binding, O Zarathushtra! even with respect to a wolf with the young ones; (but) a promise with respect to the harlot is most awful, O Spîtâmân!⁶ 6. "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that thou shouldst not seize a wanton woman for use, that is, thou shouldst not take her to wife, and live⁶ with her, that is, thou shouldst not lie with her. 7. And shouldst thou seize her for use by violence⁷ and live with her, then thou shouldst not forsake her afterwards, neither in woe nor in weal, neither for the love of the body nor of the soul; because whoso would seize an immoral woman for use by violence and live with her, and would forsake her for the love of the body or of the soul, becomes owing to that a breaker of promises with respect to the house, and the village, and the province, or the realm which gave her life and sustenance, as with respect to the soul which animates

¹ West thinks that the following passages are quoted *verbatim* from the original Pahlavi text. ² Av. *tara*, "across." ³ Mithra and Rashnu preside, Justice or Truth bears the witness, and Sraôsha or the spirit of the moral order, ushers the souls at the judgment seat. Vohumano (Goodness) presides in the state of bliss to welcome the souls of the righteous who go across the passage of the holy test without falling.

⁴ Or promise, See Mihir Yt.

⁵ The next paragraph describes this at length.

⁶ Probably from Av. *ni-pi*, "to sustain", "to nourish." West reads *upayamishnih* (Av. *upa-yam*, "to subdue") and translates "compulsion," with an alternative suggestion of *upadamishnih*, "aspiration" or "attachment".

⁷ See Pr. *khastan* "to make an attack."

her.¹ 8. So also the breaking of the promise comes upon the children that (might be born) of them, through their learning evil (thereby)²; and he who is wicked, shall lie childless³ at the bottom of hell. 9. Verily sinners do not share even of that bounty which Ahuramazda has bestowed lavishly.”

The best righteousness is excellence!

CHAPTER XX.

THE VOHU-KHSHATHRA.

1. The twentieth fargard, “Vohu-khshathra,”⁴ is about the oppressive actions of the reign of Dahâk⁵ over⁶ the seven regions,⁶ and the forward spread of his command owing to subversion of glory.

2. About Dahâk’s inquiry of the members of the assembly respecting the cause of the misery⁷ of the whole⁸ lot⁸ of men after the execution⁹ of Yim and the sovereignty of Dahâk; and the people’s saying, in reply to Dahâk, thus:—“Yim had kept away from the world want and poverty, and hunger and thirst, and decrepitude and death, and lamentation and mourning, and immoderate cold and heat, and the mingling of demons with men.”¹⁰ 3. And (about) this, too, namely, “Yim was a bestower

¹ West states that she could not complain of her body receiving any harm by such neglect, but that her soul would be benefited if he stuck to her faithfully, besides society being safeguarded from a corrupt woman again going free in its midst. One, however, would think that her body too would be saved from further corruption if the man did not cast her over.

² Because owing to the mother having been thrown again into corrupt life and they having no one to protect them from her wicked associations would themselves go into corruption for which the neglecting father would naturally be held responsible.

³ I.e. the advantages of one having children would be all denied to him. ⁴ The opening words of Yas. LI, 1, or the fourth Gâthâ, which is called in Pahlavi Vohûk-khshathra. ⁵ Dînk. VIII, xii, 7-9 may be recalled here. ^{6,6} West, “over the earth of seven regions.”

⁷ *Vesh-dômandih* for *besh-dômandih* (Av. *boeshangh*) “painfulness,” ^{8,8} Comp. Pers. *anbâshan*, “to fill.” ⁹ See Yt. XIX, 46; and Bând. XVII, 5, XXXI, 5.

¹⁰ See Vend. II; Yt. V, 25; XVII, 28, etc.

of comfort—that is, he performed such deeds that from them resulted (*yehevînt*) the comfort of mankind,—and he was a fulfiller of (their)¹ desires, that is, his appreciation of virtue was by means of gifts, that is, men certainly esteemed him for (his) straightforwardness.

4. “And Aûdak² who created an injudicious passion (*varag*) for the desire of the world in Yima the Magnificent, and the good shepherd, who was slain vainly³ through violent assault, produced (*yehabînt*) want and poverty, and distress and greed, and hunger and thirst, and Wrath (*aeshma*) of the cruel weapon,⁴ and Want without pastures, Terror, and secretly working Destruction, and Dacay⁵ of decrepitude, and the seven demons who⁶ must not be worshipped.” 5. And this, too, namely, “Those who look for a son are rendered sonless by thee;⁷ the evil destiny that would be, falls⁸ (on them), and is brought about by thyself, and not caused by any calamitous circumstance (*siy*); so that no remedy could be sought for that, they could not swallow⁹ their own offspring; that is, no progeny proceeds owing to that. 6. “And thou art a sheep that is moving freely, (and) keeps the (watch) dog away from mankind; and thou hast snatched away from us him who was bright, who was splendid, Yim the Brilliant, who was the good shepherd, who owing to the attainment of universal

¹ I.e., he was naturally charitable and benevolent.

² The mother of Dahâka is said to have had this name, and supplied the matronymic Vadakân to him. See Bûnd. XXVIII, 19, XXXI, 6; Dât.-i-Dinîg LXXII, 5, LXXVIII, 2; Dînk, IX, ch. ix, 3; and Mainûg-i-Khrat, LVII, 25. The name seems to have been given to the demon of flirtation; see Pahl. Vend. XVIII, 70, and Av. Vend. XIX. 6. ³ Comp. Pers. *تاهی* *tahî* “vanity.” The reading *tân* is not suitable to the context.

⁴ The *khru-dru* of the Avesta, and a constant epithet of Aeshma.

⁵ Cf. Bûnd. XXVIII, 15-17, 23, 26.

⁶ See Vend. X, 9, 10; XIX, 43; Bûnd I, 27, XXVIII, 7-13, XXX, 29, etc. These arch-demons are known in the Avesta as Angra-mainyu, Akamanangh, Indra, Sauru, Nâonghaithya, Tauru, and Zairicha.

⁷ Cf. the anecdote ascribing to Dahâk destruction of youths daily to obtain their brains for the palliation of some disease. West thinks the reference is to people being barren through the wickedness of Dahâk. ⁸ See Pr. *shâfidan* “to fall.” ⁹ Comp. Pers. *vâridan*, “to swallow.” West reads *vâlid*, “does not extend.”

brotherhood¹ shone with extreme warmth in every winter; that is, he succeeded at rendering every place full of happiness. 7. "Thou art intelligent, O Bêvarâsp²! also do thou tell³ how this opinion is so, that a bad sovereign is a thing which is so bad; a good king is our desire, we shall pay to him the⁴ taxation to be raised,⁴ which if people would give it, is worthy of him who is a good king".

8. And about Fraêdûn's vanquishing Dahâk, and striking the mace on (his) sides,⁵ on the heart, and even on the skull in order to kill him; and about Dahâk's not dying owing to that smiting. (9.) And lastly, (about his) striking (him) with the sword, and a numerous kind of noxious creatures growing from the body of Dahâk at the first, the second, and the third striking.⁶ 10. (About) the exclamation of the creator Ahuramazda unto Fraêdûn thus: "Do not slay him who is Dahâk, because shouldst thou slay that Dahâk, thou wouldst render this earth full of snakes, and toads, and scorpions, and lizards,⁷ and tortoises,⁸ and frogs;" on which account (his) binding him with dreadful fetters is the most severe punishment of confinement.⁹

11. And (about) this, too, that when Az-î-Dahâk was put in bonds, a report came up through all the seven climes that Az-î-Dahâk was smitten, and that Fraêdûn of the Aswigân,¹⁰ the exalted and mighty, smote him. 12. And in the tenth winter¹¹ (or year) those particulars were believed,¹¹ and they

¹ West renders "who come out on every evil contingency." ² Lit. "with a myriad of horses", a title of Dahâk. ³ Av. *sangh*, Pahl. *sêgîdan*, "to tell." ^{4,4} *Bâhar i madam deprûnîshnih*.

⁵ Probably related to Pr. *par*, "wings," "arms," "sides." West reads *pišk*, and translates "nape of the neck," suggesting "reins" as also a possible meaning.

⁶ This may be taken to harmonize with the story of the two snakes growing on Dahâk's shoulders. ⁷ See Pr. *kirbâs*, "lizard." ⁸ See Av. *kasyapa*, "a tortoise", Pr. *kashau*, "a tortoise."

⁹ Damâvand is said to have been the place of his confinement.

¹⁰ Av. *Âthvyâna*, *Âthvya* (Yas. IX, 7) was the father of Thrêtaôna (Fraêdûn). See Bând. XXXI and XXXII. ^{11,11} Probably owing to the difficulty of any sure news travelling to distant countries in a convincing manner, it was that ten years had to elapse before the world knew the fact of Dahâk's overthrow without having to show any doubt on that circumstance.

said thus, that it was owing to Yim¹ that Az-i-Dahâk is now smitten by them, because the statements that are good are not yet gathered over all the climes which are seven, and the statements that are evil do not mention Az; nor do they demand in a wish the virtuous maiden, nor even desire for wealth.² 13. And this, too, that when information came to him about women or property that would appear to him desirable to have, then he admitted them into a golden cave³, and what was perfectly impregnable⁴ came from an invisible place to the den⁵ of Az-i-Dahâk. 14. And this, too, that to those who⁶ smote that one who was a brother, or a child, or a parent, or any near relative, that did not appear quite serious (*garân*), and they did not mind it (even) in thought, that is, they did not even entertain a memory thereof; and they so maintained (*gîft*) that the lord of an establishment be he who smote, he could thoroughly smite what all the flames of the demons⁷ (*divân*, "idolators") could require; that lord of establishment (being) the monarch, he could smite all those over whom he was the lord.⁸ 15. And this, too, that in every place that he came to, they (the people) would ignite a huge fire⁹ for (their)¹⁰ protection from the calamity¹⁰ which would befall (*dsib naflunast*) them through pestilence (*si*).¹¹ 16. And this, too,

¹ Because Fraedûn was, according to Bûnd. XXXI, 7, 8, the ninth in descent from Yim, and might be taken to have avenged the wrongs of his great ancestor. ² Which Dahâk's people ventured to do in Dahâk's tyrannous reign.

³ West renders "cage," recalling the *sûlâk-dômand* of Vend. II, 7, etc., which represents the Av. *suwâ*. There it is generally understood to signify "signet-ring," "plough" etc. It however appears that the word here is probably distinct from the one in the Vendidad.

⁴ Av. *airishta*, impregnable. ⁵ Av. *geredha*, "burrows," or "caverns". See Vend. III., 7. ⁶ West thinks that *mun* is an error for *amat*, and translates accordingly. ⁷ Perhaps referring to human sacrifices offered by idolators and savages at their shrines. ⁸ He thus would be commanding absolute rights over life and property. ⁹ In order that the fire might destroy contamination of their homes and property. Cf. Pers. *âsufa*, "a fire-brand." ^{10,10} Comp. Pers. *dsib uflâd*. ¹¹ Cf. the tyrant's disastrous visit of the place. West reads the word as *asp* "horse", and *si* as *safô* "hoofs", and is hence, compelled to translate "horse's hoofs."

that a mixed performance of good deeds became a vicious deed of Az-i-Dahâk.¹

17. And about the Mâzendarân-countries holding a conference, after the subjugation of Dahâk, for turning² to Khanîras³, and driving⁴ out Fraêdûn; their seizing the same by falling upon it in large numbers with a view to settle (therein); the Vourukasha Sea reached (*mad*) up to the middle of their thighs, (or) up to the navel, owing to their great height, and in the deepest place it reached up to their mouth.

18. And when they came to this region their heroes working terrible harm and havoc, people coming to Fraêdûn with complaints, and saying thus:—"Why didst thou smite Az-i-Dahâk, who was a good ruler in the kingdom; that is, dread was kept back by him, and a superintendent from him protected this region from those of Mâzendarân-countries?" 19. They said this, too, about the wickedness of the people of Mâzendarân, and the distressed⁵ state through them of the people of this region; that is, they then spoke thus: "Since such are their ways, as they are full of filth, that is, filth⁶ is theirs in underground caves, that is, caves are theirs; and they have names *i.e.*, they call one another; we men (*vîra*), too, think of them, and consider that they are human beings."⁷

20. And about Fraêdûn's encountering the people of the Mâzendarân-countries in the plain of Pêshânîkas,⁸ and making harangue to them thus: "You who are Mâzendarân-people are against me who have smitten Az-i-Dahâk, who was the most exalted in the world, who was a grievous monarch over all, demons and men; I am produced by Ahuramazda for his destruction, as the most mighty subduer by vanquishing my antagonist with the might of (these) limbs; and then you destroy this country of mine, you who are of the Mâzendarân-countries."

¹ Evidently because he managed it so viciously.

² See Pr. *gâshîtan* "to turn." ³ Thus Mâzendarân is outside Khanîras.

⁴ See Pr. *spîkhtan* "to drive out" ⁵ Pers. *khwâr* "wretched." ⁶ See Pr. *kîrah* "filth." ⁷ *i.e.* excepting speech they have no other human qualities. ⁸ See above chap. XV, § 11.

21. And the Mâzendarân-people thought lightly of Fraêdûn, and spoke in a derisive tone thus: "Indeed if it were so, that thou smotest Az-î-Daîhâk who was the most exalted in the world, who was a good sovereign over both demons and men, (and) wert thou appointed by Ahuramazda for smiting him, as the greatest vanquisher through (the might of thy) limbs, even then would we stay here, and would we settle in this place; and thou art not great, who art (only) a much grown-up sheep of great strength, having the speech of a hero among other people; we would not admit thee here."

22. This, too, that however they afterwards fled, and the victorious Fraêdûn pursued them in the near highlands; hence his nostrils flamed upon it,¹ so that they split² it through, and from his right³ nostril fell down snow⁴ which emitted⁵ all the cold of winter of cutting acuteness; while from his left nostril fell stones which, falling⁶ as big as houses, emitted and conveyed big fire of cutting acuteness. 23. The victorious and mighty Fraêdûn drove them⁷ thoroughly bound through the pursuit⁸ of the youthful Taurus Barmâyûn⁹; and he drove them to the extreme uplands whereby they were petrified¹⁰; and he smote the people of the Mâzendarân-countries in fifties, in hundreds, in thousands, in myriads, and in innumerable (multitudes).¹⁰

24. There were smitten by him (who was) the victorious and mighty Fraêdûn, two-thirds of the people of the Mâzendarân-countries, and one-third (of them) returned beaten and sick; and never afterwards, O Spîtâmân Zarthusht! did the people of the Mâzendarân-countries invade this Khanîras region; they did not even entertain a thought in mind thus: "We shall march (on it);" excepting those whose names were some such as

¹ See Pr. *furôgh* "flame." ² From Av. *daw* "to split" "to flow."

³ Comp. Av. *dashina*.

⁴ From Av. *snîzh* "to snow." ⁵ See Pr. *andâdan* "to emit."

⁶ For *aûstan*, "to fall." ⁷ West reads *ham-lâstanô*.

⁸ *Lit.*, "from the feet of." West, "carrying the dust from the feet of."

⁹ According to Bûnd. XXXI, 8, a brother of Fraêdûn. ¹⁰ *Lit.*, "whereby they are made figures of stone."

¹⁰ See Pahl. Vend. VII, 137, 139; Yt. V, 54, 58, 117.

Spitiyōsh the son of Spānsnāyōsh,¹ and Arezrāspāh the son of Spānsnāyōsh, who had proceeded (here) in search of wisdom and had gone to Frashaōshtra² of the Hvōv family.

The best prosperity is righteousness.

CHAPTER XXI.

THE VAHISHTĀ-ĪSHTISH.

1. The twenty-first fargard, the *Vahishtā-īshlish*,³ is about what prayers⁴ according to the good Religion are the best⁴:—(that) unto Mithra⁵ once every night for the destruction and reduction of Wrath⁶ in the whole world, and twice for (those of) Sloth;⁷ the third (that) unto Sraōsha⁸ the Righteous; and the fourth, (that of) Dāhmān Âfrīn⁹ for gifts of advancement and increasing gifts; and the most saving (prayer) of them being the Dāhmān Âfrīn. 2 And this, too, that the most admirable of female forms was Hūmâê¹⁰ of the noble family of Vishtāspa; and of horses the splendid

¹ Called in Bānd. XXIX. 1, Spītōit ī Aūspōsinān and Aērēzhrāsp ī Aūspōsinān. As there they are associated with the Fradadhafsh and Vidadhafsh regions, and here with Māzendārān, those regions seem to be identical with Māzendārān. The names in their Avestic forms occur in Yt. XIII. 121, as Spītōish Uspāsnaōsh and Erezrāspa Uspānu.

² The great contemporary, also relative and disciple of Zarathushtra.

³ The opening words of Yas. LIII. which comprises the fifth Gāthā. The Pahlavi writes "*Vahishtōg-īsh*." ⁴ The Pahlavi terms *khvāyishna pāhlum* here represent the Avestic words *Vahishtā-īshlish*. ⁵ West recalls Dink. VIII, ch. XLIV, 16. ⁶⁻⁶ Referring to the demons (vices) of Wrath and Sloth.

⁷ This probably does not signify any difference in the relative excellence of the yazada, etc., but implies the differing efficacy of the prayers for spiritual benefit. This can easily be seen from the fact of prayers addressed to Mithra himself being of varying efficacy according to their being recited for different purposes. ⁸ West recalls Dink. VIII, ch. IX, 3.

⁹ The prayer called "the Blessings of the Pious". West is not certain whether the Afringān-i-Dāhmān is meant here or the Afrīn-i-Dāhmān; but as the latter is mainly Pāzend, while the former comprises some of the most sacred texts, the intention of the writer here probably was to refer to the former. ¹⁰ Cf. the confused accounts of the Shāh Nāmāh.

horse¹ of Vishtâspa; and of bulls the young ox² Barmâyûn; and of sheep the most celebrated sheep³ which is fat, which is white-jawed,⁴ adorned with starry decorations in the upper portion (of its body), and embellished with gold in the yellow (*zard*) topmost part; and yet not one of those attains an equality to even a thousandth part of the glory of the righteous man, a *dâham*, by whom the Dâhmân Âfrîn of the good (is uttered).

3. And (about) this, too, that as much as there consists goodness in the relation of man and wife by so much consists the wickedness in the relation of the lewd man and the harlot⁵.

4. And about Kâi-Ûs's holding his sway victoriously over the demons and men⁶ in the seven climes, and the spread of his command (being) faster than the waive⁷ of the hand⁷; and (about) the construction of his seven⁸ palaces in the midst

¹ Tradition says that Zarathushtra had cured the horse by a miracle though the black horse mentioned in that account was not probably a horse, but Vishtasp's obscured intelligence which Zarathushtra enlightened on four fundamental points. ² The writer seems to understand this term literally; but as Barmayûn was apparently the brother of Fraêdûn, mentioned in Bûnd. XXXI, 8, and Dink. VIII, chap. XX, 22, etc., it seems to have indicated a man of great physical strength. ³ See Bûnd. XXIV, 3. The account which follows in our text here cannot point to what is known as sheep; and it is not easy to discover the exact nature of what is meant here. See West, note 3.

⁴ Reading *spêt hagarvârag*, "white-jawed," comp. Av. *hanghuharena*, "jaw." Perhaps *spêt-îsurâvdrak*, comp. Av. *asûra* in *tizhi-asûra*, "sharp-jawed." West reads *spêt-ârvârag*, "white-jawed." Reading *hîrvârag*, *hîr* being the equivalent of the Semitic *chabûn*, it might mean "of good luck."

⁵ This has a close bearing on the theme of Yas. LIII. West, too, remarks: "It is easy to trace a connection between §§ 1, 2 and Yas. LIII. 1, and between § 3 and the Pahl. Version of Yas. LIII., 6a." ⁶ DM. "by demons and men."

^{1.7} *Yedâ hûvardishna*. Kâi-Ûs, according to the Shâh Nâmah, was a great conqueror. But some of his projects of conquest were so wild that he had to encounter great hardships, and had often found himself on the verge of ruin from which only the great hero Rustam could save him. See the Shâh Nâmah for a vivid and interesting account of his reign and campaigns.

⁸ West thinks that this was probably the origin of the seven halting places of Rustam and of Isfendiyâr in the Shâh Nâmah.

of the Alburz (mountain), one of gold, and two of silver, and two of steel, and two of crystal; and (about) his stopping the numerous demons and the Mâzanian tribe¹ from destroying the world, and confining them to their own pursuits; and about the approaching at those residences of his, and the swift winding around those residences, of a person whose strength is undermined by decrepitude, and whose life is in danger of² passing away from² the body; and the removal³ of the decrepitude from him, and his strength and youth returning (to him); indeed he issues a command that no men shall be turned back from the gate (of his palace), and that they shall be (fed and) restored to the youthful age of fifteen.

5. Afterwards the demons hold a conference for the death of Kâi-Ûs, and the demon of Wrath undertaking to bring about his death, and (his) coming to Kâi-Ûs, and his rendering him discontented in mind notwithstanding that he held such a mighty empire over the seven climes, and causing him to desire for the sovereignty of the heavens and the abode of the Ameshaspentas⁴ 6. And about Kâi-Ûs not turning away from resisting and incurring the displeasure of the Divine Being, owing⁵ to his being roused to a sense of greed⁵ by Aeshma and the other demons who stood as his co-operators for undoing him. 7. And his rushing up beyond the Alburz to the utmost confines of darkness along with numerous demons, and infidels, and men; and the reason of the Glory of the Kayâns becoming a form of clay on that border, and Kâi-Ûs being still further

¹ Kai-Us's invasion of Mazendarân fills some of the most interesting pages of the Shâh Nâmah. ^{2,3} Otherwise, "through old age approaching"; cf. Pr. *pazhâd*, "old age."

³ See Pr. *khûsânidan*, "to soften," "to remove."

⁴ See the Shâh Nâmah for a detailed account of this apparently mad enterprize of Kai-Us. Still the whole circumstance is enveloped in too much darkness to enable us to see clearly. ^{5,5} *Niyâzânqarih*.

separated from all his troops. 8. And consequently (*pavan-ich*), his not turning away from resisting anew the Supreme Being, owing to his ignorance. 9. And at last the Creator revoking¹ to himself¹ the Glory of the Kayâns,² the army of Kâi-Ûs falling down to the earth from that height (of glory), and Kâi-Ûs flying to the Vouru-kasha Ocean.

10. And this, too, it says that beside him flew some one³ behind him as if he⁴ was closely attached to him; and after him rushed Naîryô-sangha,⁵ the promoter of the world, for diverting that person from him. 11. And the cry of him,⁶ the unborn Khûsrôî, who as it were marshalled a numerous army, was as follows:—"Thou shouldst not strike him, O Naîryô-sangha! the promoter of the world, because if thou shouldst destroy that man, O Naîryô-sangha! the promoter of the world, there cannot then be had the bringing about of the high-priestly⁷ dignitary,⁷ who would be the chastener of Turân; because of that man⁸ will be born one Siyâvakhsh by name, and of Siyavakhsh will be born myself who am Khûsrôî, who will bring over in a great degree to the chivalry of the good Religion the most chivalrous one⁹ from Turân, by whom will be destroyed heroes and armies, that is, I will destroy his heroes and troops; (and) who will chase to the far regions the sovereign¹⁰ of Turân." 12. The *fravâhar* of Khûsroi pleased by those words Naîryô-sangha, the promoter of the world; and the latter owing to those words gave up the pursuit, and Kâi-Ûs got wise thereby.

The prosperity of righteousness is the best!

^{1.1} *Lakhvâr ôl nafshâ karîunt.*

² See Yt. XIX, and the fol. chap. XXIII. ³ Who dissuaded him from his vain attempt, and followed him for some time hoping to bring him round.

⁴ The Fravashi of Kâi-Khûsrô, as will be seen from what follows. See West's note 4. ⁵ Av. *Nairyôsangha*. ⁶ Or, "the cry of the soul of....."

^{7.7} Probably Kâi-Khûsrô himself, though West connects this term with Turân according to his construction of the text. ⁸ Kâi-Khûsrô.

⁹ It is not clear who is meant here. ¹⁰ Afrâsyâb.

CHAPTER XXII.

THE AIRYAMAN.¹

1. The twenty-second fargard, the *Airyaman*,¹ is about the meeting of Kai-khûsrôî² and Vâê, the long-living lord,³ near to the (time of the) Renovation, and the inquiry of Kai-Khûsrôî from Vâê, the long-living lord, as to his having smitten some of the ancients who had been foremost in illustriousness and glory among men. 2. And the reply of Vâê, the long-living lord, about his having smitten them; and on that reply Kai-Khûsrôî's seizing Vâê, the long-living lord, and turning (him) into the form of a camel;⁴ and about his riding (him), and going along with the leaders of the Irânian community to the place where lies in spiritual⁵ consciousness⁵ Haôisht, ⁶ the immortal (son) of Geurva,⁶ and (his) letting him lie (there); his proceeding beyond (*kâdâ*) to the place where lies in spiritual consciousness the strife-dispelling Tûs,⁷ and (his) letting him lie (there); his proceeding still beyond to the place where lies Kai-Apîvêh,⁸ and (his) letting him lie (there).

¹ The name given to Yas. LIV from its opening words, *Â Airyemâ Ishyaô*. ² The third of the Kayânian monarchs of Irân.

³ The Pahlavi here is a translation of Av. *Vaya-dareghô-hvadhâta*. See Nyâyesh I, Dâdistân XXX. and XXXVI. See West's valuable note 7 on p. 223 of S. B. E. Vol. XXXVII.

⁴ There is nothing among our preserved texts which could clearly be recalled by the circumstances summarized in this chapter. Still West thinks that the words *Vayû-beredubyô* and *Vayôî* in Yas. LIII, 6-7 may suggest a connection. He also recalls that Dâdistân XXXVI, 3 notes that Vâê had brought about the passing away of Kai-Khûsrôî.

^{5,6} See Pr. *hûj*, "spiritual life"; or *hang*, "intellect," "power," "cave."—West translates "strength" or "cave," and suggests that it might be read *hûj*, "spiritual life." See his note 2, p. 224.

⁶ It is not easy to identify this name; but West recalls the name *Yâhta Gâurvayana* of Yt. XIII, 118, thinking nevertheless that the name answering most to an immortal of some name similar to this, would be Yôishta Friyâna of Yt. XIII, 120 who is noted to be an immortal in Bahman Yt. II, 1, and Dâdistân, XC, 3. ⁷ A prince of the Peshdâdian house who won fame as a great general under the earlier Kayânian monarchs. Bund. XXIX, 6, and Dâdistân. XXXVI, 3 mention him as one of the immortals.

⁸ According to Bund. XXXI, 25 and 28 he was the son of Kaikôbâd, the father of Kai Kâûs, and the great-great-grand father of Lohrâsp.

3. His proceeding still further beyond them, and there meeting on the way with Sōshāns,¹ the benefactor and victorious one; and of him inquired the victorious benefactor thus:—"What man art thou who ridest Vâê, the long-living lord, in a way as to drive Vâê, the long-living lord, turned into the form of a camel?" 4. And about Kai-Khûsrôï telling Sōkshāns in reply, thus: "I am Kai-Khûsrôï." 5. And the extolling by Sōshāns of Kai-Khûsrôï for having destroyed the idol-temples² on the banks of the Chêchast³ Lake, and for having smitten the sorcerer⁴ Afrâsiyâb; and Kai-Khûsrôï glorifying the Ahuramazda-worshipping Religion.

6. And (about) the coming before them of the mighty being (*huit*) of Keresâsp,⁵ with a mace in hand, near the abode of the sorcerer Ges;⁶ and there the arising of Tûs, the dispeller of strife, and his calling up Keresâsp to the faith in the holy hymns of the Cāthâs and in whatever bore affinity to them; and Keresâsp glorifying righteousness, and his overthrowing the arm-breaker⁷ thereby.

7. It states even as to these, that those personages meet thus for the fulfilment of the Renovation even as it is recounted in this fargard as well as in other places;⁸ all of them are illustrious and enterprising, and all are quick and mighty, and

¹ Lit. "The (Zoroastrian) Saviour." See Yt. XIII, 128-129; etc.

² These achievements of Kai Khûsrô are also described in the Shâh Nâmah. ³ Supposed to have been the same as the present Lake Urumiyya see Bûnd. XXII, 2; Yt. V, 49, etc. ⁴ This is a condemnatory epithet only. There is nothing to show that he practised sorcery. ⁵ See Yt. XIX, 38-44; Bûnd. XXIX, 8; Dînk. IX, chap. XV; App. I to S. B. E., Vol. XVIII; etc.

⁶ West suggests with much reason that the word in the text is probably an error for *Veshka* (see the *Veshkô* progeny in chap. XV, 2) because in no account of Keresâsp is anything said about some wicked Ges, whereas the name *Veshka* is found in such an association, and *ges* is a corruption of same. See the references in the preceding note.

⁷ Comp. Av. *aremô-shûta*, "flung from the arm", *aremô-jala*, etc.; or the word may be read *khurram zadâr*, "he who rejoiced in destruction," meaning Dahâk or Ahorman, whom Keresâsp is going to destroy at the time of the Resurrection. ⁸ See App. I to S. B. E., Vol. XVIII.

they shall fulfil the Renovation with the intention that the world may be undecaying and immortal, and without hunger and without thirst, for ever and everlasting.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XXIII.

VARSHT-MÂNSAR NASK I.

1. Of the Varsht-mânsar there are twenty-three fargards.
 2. The first (fargard), the *Âthrapaitish*¹, is regarding the inquiry of Maîdhîyômâh² from Zarathushtra as to the nature of the birth of Zarathushtra and his attaining to the Revelation;³ and the reply of Zarathushtra regarding the opposing (spirits) coming together at his birth, (namely) the life-giving and the life-destroying spirits⁴. 3. And this, too, that when his mother's village-people saw his head,⁵ they regarded it the shoulder⁶ of Aredvî-sura, (his) chest and back those of Ashish-vanguhi, and (his) bosom and abdomen⁷ those of the Spirit of Charity; and the Revelation touched (his) sides,⁸ and the Glory of the Kayânians touched (his) bosom.

¹ See Dink. Bk. VIII, chap. III. for a summary of this division. It appears to treat Gâthic hymns, and the three formulæ form a peculiar standpoint of their application to facts. The first chapter, it must be noted, treats of an unknown text which evidently treated of the qualities, powers, and blessings of a religious master exemplified at the highest in righteous Zarathushtra. The word is written *Asrapaitish* in Pahlavi. West rightly remarks that it is not certain whether the name represented the general subject of the text, or was taken from its first word.

² The cousin and first disciple of Zarathushtra.

³ Dinkard, Bk. VII relates some of the marvels of the birth and life of Zarathushtra. ⁴ These are relating to the spiritual world primarily. See Vendidad XIX, Yt. XIX, Yas. XXIX, etc.

⁵ Av. *vaghlhana*, "the head" of a good man.

⁶ Av. *supti*, "shoulder."

⁷ Av. *uruthwan* "abdomen," "womb;" cf. Yt. XIII, 11; Vend V,

51. ⁸ See Pr. *pchlû*.

4. And the utterance of Zarathushtra spiritually on the laborious (*garân*) bringing forth of (his) head, thus:—"Speak¹ forth unto me Thou who art the Zōti, what (his) the will of the Spiritual Lord;" and the reply of Ahuramazda, thus:—"So do I announce thee as Ratu as regards whatever righteousness² proceeds from righteous enlightenment;³ thou art likewise the most valued, and thou art the most righteous, and thou art the most intelligent; and thou shalt announce the Religion of Ahuramazda unto the creatures of all kinds." 5. Through that announcement an arrow reaches spiritually unto the demons, just as from a mighty noble man (*air*) who was a warrior of Kai Vishtâspa,⁴ and like him, through a mountain-dwelling, who has shot an arrow for an attack⁵ against those clad in mail.⁶ 6. (And thereat) the Evil Spirit growled out to the demons, thus:—"Evil has befallen you who are demons; you shall be rendered invisible⁷ (now)." 7. So likewise Zarathushtra proclaimed life free from the control of the demons, when he uttered just these (words), thus:—"As is the will of the Spritual Lord;"⁸ and on the demons falling upon Zarathushtra to smite him, his angelic spirit stood up to offer them resistance, and to repel them through that weapon⁹ from Zarathushtra. 8. And he announced again, thus:—"The Religion of the Benefactors"¹⁰

¹ In other words, indicating that his thought and effort would be exerted nobly, that his burden would be holy righteousness, that his heart and desire would be for benevolence and charity, that his exertions would be for the Revelation, and that his aspirations would be after the Glory of the Kayânians.

² This is the Pahlavi translation of the constant formula "Yathâ-ahû-valryô yô zaôtâ..." ³ Cf. Yas. XXIX, Yt. XIII, etc.

⁴ The sovereign who finally supported the new Religion of Zarathushtra. The reference probably here is to the hero Prince Bastvairi, the son of Zarir, and nephew of Vishtâspa, who shot the mighty enemy Vidarafsh by an arrow. See Yâdgâr-i-Zarîrân, §§ 92 and 105. ⁵ See Pr. *kuftun*, "to split," "to smite." ⁶ Pr. *pûsh*, "wearing," and *jushna*, "coat-of-mail."

⁷ See Yas. IX, 15, and Yt. XIX, 81, according to which the demons became invisible by Zarathushtra reciting the Ahuna-vairiya, a reference to which occurs in the next section.

⁸ The opening words of the Pahlavi translation of the Ahuna-vairiya.

⁹ The Ahuna-vairiya. See Yas. LVII, 22; Yt. XVII, 20; Vend. XIX, 4, etc. ¹⁰ Meaning the *Saöshyants* of the Avesta.

proceeds on there in which he has joy from righteousness owing to the good actions of (his) soul;”¹ and through that utterance there reaches spiritually at the demons an arrow ten times as powerful as the one first mentioned; and, at the demons falling upon Zarathushtra for destruction, the spirit stood against them, that weapon from Zarathushtra kept them back. 9. The third utterance of Zarathushtra on the bringing forth of his arms² (was) as follows (*aîgh*):—“Those which are the laws of the first (primeval) world should be so practised with care by him who is the spiritual chief, (*viz*) the righteous³ doing of actions (by the *dastur*),”⁴ and through that utterance an arrow a hundred times as powerful as that mentioned before (*fratûm*), reaches spritually at the demons; and on the demons falling upon Zarathushtra for his death, the angelic spirit kept the demons back from Zarathushtra.

10. And when the entire body of Zarathushtra was brought forth a panic⁵ fell upon the demons, and the demons fled in a hurry to the Evil-abode; (there was) increase of light among the creatures, and the rejoicing of the entire creation of the Beneficent spirit, and the pronouncement of happy times.

11. And Ahuramazda in order to protect Zarathushtra held him in beatitude, and Aredvi-sura, Ashish-vanguhi, and the primeval Glory of the Kayânians spoke unto Zarathushtra on the equipment⁶ of the body of Zarathushtra by Him who is Ahuramazda:—“Devote (thy) thought unto the Wise One!”

12. And Zarathushtra uttered spiritually in reply thereto, thus:—“I⁷ am a worshipper of Ahuramazda, and do homage to the worship of Ahuramazda in the way of Zarathushtra,”⁷

¹ This is the Pahlavi of Yas. XXXIV, 13 b. *Daēna i sūd-aōmandân tamâ sâtdnêd mûn baēn zak pavan hâ-kardânih, amulash Daēna i nafshâ khâp kard yegavimânêd, ash min yasharâjih âuravâkhamânih.* ² Comp. Av. *bâzu*, “the arm.” ³ Av. *raz*, “to rectify,” *raji*, “devoted.”

⁴ This is the Pahlavi of Yas. XXXIII, 1 a, b. *Zak pavan nigirishna âdûn varzishna mûn dâd ahvân i fratûm . . . pavan ôlâ i Ratû kûnishna râzînishna (pavan dastôbar.)*

⁵ See Pr. *âsib*, “trouble.” ⁶ See Av. *much* “to put on.”

⁷ This is the Pahlavi of the Avestan formula of faith, *Mazdayasnô ahmi, Mazdayasnô Zarathushtrish.* See Yas. XII, 8.

that is to say:—"I am the Apostle of Ahuramazda¹, and am sent by Him."

13. Ahuramazda spoke unto Zarathushtra, thus:—"Extol the Divine Being, (and) aspire to union with Him, and wish² for alienation from all demons, and practise good thoughts and good words and good deeds, and abstain from evil thoughts and evil words and evil deeds." 14. And also about venerating the angels observantly, and the reward owing to it; and (about) not strengthening the evil, and not weakening³ the good, and treating⁴ with contempt⁴ those that would injure the Religion, and dealing charitably with the accepters of the Religion, and never turning from the Revelation for the love of the body and the soul. 15. And the acceptance by Zarathushtra of the very admonitions spiritually, and his glorifying Ahuramazda for creativeness, and sovereignty, and all-goodness, and the archangels (*Amesha-spentas*) and other primeval good creations severally according to their essence and glory.⁵ 16. And afterwards the growling of Aharman with malicious intent to injure, thus: "I have created for the injury of the upholder of thy Religion 99999 sorcerers, 99999 wolf-worshippers,⁶ and 99999 apostates."

17. The speaking of Ahuramazda unto Zarathushtra thus: "Maintain this Religion with firm faith, because by the help of this Religion I who am Ahuramazda shall be with thee, the omniscient wisdom will be thine, to thy discipleship

¹ Lit. "by the Most Wise Lord."

² Reading *zûsh*; but if the word be *niyôsh* as in DM, it may be rendered "seek".

³ *Vizûritîdan*. (Av. *vî* and *zura* "strength.") West thinks that it stands for *nizdrîtidan*.

⁴ Reading *nikûhtîdan*; see Pr. *nikûhtîdan*, "to treat with contempt." West however reads *nikikhtan*, and translates "expounding."

⁵ Or, if the words here be *mâdag î nisâ*, "special soul."

⁶ The reference evidently is to the "wolf-bipeds" mentioned in the Avesta, and evidently referring to men of wolfish nature. Av. *vehrka-yâza*.

hall come Maîdhyômâh¹, and Parshat-gav,² and Saêna,³ and Kai-Vishtâspa, and Frashaoshtra, and Jâmâspa⁴ the instructor of public duties and will unto the righteous, and unto numerous men who are diligent and not diligent, (and) their good deeds and thanks will be owned by thee.⁵" 18. And also about Ahuramazda demonstrating the Religion objectively⁶ (*stihig*) unto Zarathushtra, and the accepting of the Religion by Zarathushtra on reflection⁷ and faith,⁷ and the reverence of Zarathushtra for the Ahuna-var.

19. And also about the creation of the creatures by Ahuramazda in the spiritual condition (primarily), and its forward creation in the corporeal; the superiority of the righteous man over the rest of the creation; and, among mankind, of him who has firm faith in the reform of the law, and is unflinching from goodness, and is a pupil (*âmûkhtâr*) of the sacred beings, and a preceptor⁸ of the exalted state of the Religion. 20. And a summary⁹ one about the collection of that fire which is the residue of the fire in the house¹⁰, and the reverence of the water which is nearest to (one's) dwelling, and that of one's own spirit¹¹; as to one who leaves that fire

¹ See §1 above.

² See Yt. XIII, 96, and Bând XXIX, 5. The word however might also be *Frâldûyân* representing the Avestic *Frâdhidaya* of Yt. XIII, 97, a name associated with Saêna.

³ *Saêna* of the Avesta, see Yt. XIII, 97. He is said to have been the first Zarathushtrian holy teacher who had a following of a hundred disciples. See West's note 6, p. 230.

⁴ The minister of Vishtaspa who with his brother Frashaoshtra was a great support to the Religion of Zarathushtra.

⁵ By having brought them to the path of virtue.

⁶ As proved by the facts of life.

⁷ *I.e.* not on mere faith. It is a beauty in the Zarathushtrian Religion that it claims to be founded on reason, and on the faith which reason establishes in one. ⁸ Pers. *âmûzgâr*, "teacher" (of prophets).

⁹ *I.e.* a summary chapter. ¹⁰ *I.e.* the domestic fire in the hearth which is kept constantly glowing under the cover of ashes even at night after the day's use. ¹¹ In other words, one has to give special consideration to things associated with oneself, and not to neglect them and regard others at their sacrifice or with preference.

and water and spirit, and owing to a like¹ desire reveres other fire and water and spirit, of none of them the reverence is acceptable; and (about) the acceptance by others of that man's reverence so occurred when those (former) three are revered by him.

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XXIV.

VARSHT-MÂNSAR NASK II.

1. The second fargard, the *Yathâ-ahû-vairiyô*,² about the worthiness as to worldly and spiritual goodness in bestowing the position³ of the sovereign and the *dastûr* 3; (and) those are fit for sovereignty and dastûrship in whom exist other virtues alongside⁴, with which sovereignty and dastûrship are appropriated, and which sovereigns and dastûrs themselves possess.

2. "Love Me⁵ thou, O Zarathushtra! through the temporal power and spiritual eminence⁶, as thou art, O Zarathushtra! provided with temporal power and spiritual eminence, so that they would hold thee as the dastur when thy advancement (has been) so far⁷; aye, so that thou shouldst be saved when thou mightst have an encounter with the demons, that is to say, when thou hast a dispute with the apostates⁸; verily do not hold such a sovereignty or dasturship as is associated with the nature and institutions of the

¹ I.e. to reverence fire, water and spirit.

² Written *Yatâ-yâhûg vairiyôg*. 3.³ *Khûdâi-dârîh va dastôbar-dârîh*.

⁴ Alongside the powers to govern in temporal and spiritual matters.

⁵ West renders "My wish", and the rest to harmonize with that. The utterance evidently belongs to the Lord and is perhaps a quotation from some original Avesta text. ⁶ I.e. "exercise thy temporal power and spiritual eminence in such a way as to prove thy love of Me." ⁷ I.e. "Thy personal worth would impress them in a way as to appoint you to the dasturship at once." ⁸ Apostates are thus identified with demons here.

demons." 3. And (about) the Ameshaspentas holding Ahuramazda as sovereign and dastur, and Ahuramazda having sovereignty co-existing with (His) creatorship.¹ 4. And this, too, that owing to (his) righteousness the *ratû* (spiritual lord) (becomes) an absolute authority (pavan kâmag khûdâi), and sage, and benefactor, and cherisher, and purifier (*âsnîdâr*)² unto the poor (*darwishes*) (in spirit).² 5. And (about) the fitness for *garôthmân* (the supreme heaven) of all those who hold faith in the Religion which (has come) from Zarathushtra.

Perfect righteousness is the prosperity (spiritual).

CHAPTER XXV.

VARSHTMÂNSAR NASK III.

1. The third fargard, the *Ashem-vohû*,³ is about the admonition regarding the glorification of righteousness which itself consists in the true veneration of Ahuramazda; and (about) the perfection of existences, and the excellence of the prayers, and the sublime (*mahist*) fellowship of righteousness;⁴ and the good breeding, and the good⁵ descent,⁵ and the proper guidance in spiritual matters,⁶ and the great joyfulness, and the peace and enlightenment of the soul; and the equipment of him who (is) acting as the *dastur*, viz., the righteousness and the worshipfulness, and the adorability of the Spirit of Righteousness.

Perfect righteousness is (spiritual) prosperity.

¹ It is generally understood that the Ahunavar asserts the sovereignty of Ahuramazda.

² Comp. Av. *âsnatar*, *âsnâtar*, "the priest who purifies." It can be read *âsnîdâr*, "the proscriber of propriety." This is apparently the sense because it could not be that he was not to be the same guide to those in worldly affluence as to those in poor circumstances. Evidently it is the spiritual poor who have to remove their spiritual poverty by means of his wisdom and piety.

³ Written *Ashemvohûg* in the text. ⁴ I.e., regarding the brotherhood of righteousness above every other form of human tie. It is meant all along here that the adoration of righteousness consists in every sort of righteous practice. ^{5.5} West reads *avô-patagîh*, and translates "humility."

^{6.6} Reading *mafnôg jûvadargîh*, West sticking to the form of the text reads *avôtarsîh*, and translates "awe".

CHAPTER XXVI.

VARSHTMÂNSAR NASK IV.

1. The fourth fargard, the *Yênghê-hâtâm*, (is about) Ahuramazda's address unto Spitâmân Zarathushtra, thus: "Recite the words of worship and adoration of us who are Ahuramazda and Ameshaspentas, even as thou verily, O Zarathushtra ! hast adored the (holy) water and adored (saps) in the (holy) plant, and adored the spiritual *fravâhars* of the righteous ones, and adored the¹ spiritual *yazad* who has been appointed also over the worldly existences."¹ 2. And Zarathushtra responded thus: "I utter the words of Ahuramazda, which oppose harm, and which are the laws of Ahuramazda, (and) the words of worship and adoration of you who are the Ameshaspentas."

Perfect righteousness is (spiritual) prosperity.

CHAPTER XXVII.

VARSHTMÂNSAR NASK V.

1. The fifth fargard, the *Yânîm-manô*², is about the goodness (and) worthiness of Zarathushtra owing to the straightness of his thoughts, words and deeds;³ and (about) the priority of Ahuramazda,⁴ and the prior association of his adoration, and the sincere (*minishnîg*) performance⁵ of the adoration of the *yazatas*, and the comprehensive (*hamâg*) virtuousness of the adoration of the *yazatas*, and the acknowledgment of the

¹ Probably Sraôsha who is specially appointed to watch and guard over the worldly existences.

² These are the opening words of the benediction which precedes the Gâthic text. The Pahlavi form here is *Yânîmanôg*.

³ This refers to the *Yânîm-manô* benediction itself.

⁴ See Yas. XXVIII, 1b.

⁵ Probably indicated by the *ustânazastô* of the original.

supremacy of the righteous man,¹ and the respectful treatment of the (holy) fire, and the upholding of the good Religion, and the unrivalled wisdom of the Creator, and the adaptation of every act to His will and creation, and the evident indication as to increasing discrimination, and the doing which would be according to the teaching of the advancers (of the world), and the self-inclination² of Zarathushtra towards the Religion being unique from first to last owing to perfect reasoning thought solely through the obeisance to the *yazatas*.

2. And this, too, that:—"Thou art come to the supreme heaven³ (*garô-demâna*), O righteous Zarathushtra ! and thou art aware, O Zarathushtra ! of the acts that have been done as well as those that are being done in the corporeal existence, and the Divine Being has determined mankind as capable of attaining to good works⁴.

3. And about the marvellous nature of the *garôdemâna* (the heaven of bliss) being just this that whoever has attained to that state cannot die after being born in it ; and (about) the *garôdemâna* being drawn down to the (heaven of the) starry-stage,⁵ and the Earth being drawn up to there at the time of the Renovation, and Vohûman being called up for all purposes to the conference ; and whenever they call him, the observation of Mithra⁶ subsisting just there owing to righteousness, and through truthful words the coming up for assistance of the Ameshaspentas (arch-angels), and the breaking down of the harm of the distressers by the help of the Ameshaspentas and the righteous Sraôsha ;⁷ and the Ameshaspentas rendering help unto Zarathushtra when he proceeded to render futile the wicked (*avârûn*) law of Irân.⁸

¹ Seen in the substance of Yas. XXVIII, 2. ² See Pr. *âhikhtan*, "to incline". ³ See Yas. XXVIII, 4a. ⁴ See Yas. XXVIII 4c.

⁵ The stages of Heaven are denominated not according to the intrinsic nature of the luminaries, but after their apparent brilliance, and hence the Heaven named by the stars is the lowest because the radiance of the stars is the lowest in appearance. See Ardâ Viraf VII-X and XVII, 27, and M. Kh, VII, 9-12, 20, 21, etc., and West's note 3 to Sh.-Lâ-Sh. VI, 3.

⁶ See West's note 3 to Dink., Bk. VIII, chap. XLIII, 16.

⁷ See Yas. XXVIII, 5b. ⁸ See Yas. XXVIII, 5c, and 6c.

4. In respect of Zarathushtra even this, too, (is said) in the words of Ahuramazda, thus:—"Thou art our own, O Zarathushtra! and this liberality unto thee is unto ourselves, (so that) anything one bestows on thee, is given by him to us;"¹ and (about) the happy announcement² unto Zarathushtra as to the coming of Vishtâspa, and (his coming) to his help, and the strength unto him of his sovereignty.³

5. And about the discipleship and veneration shown by Frashōshtra and his people (unto Zarathushtra), and the praise of Frashōshtra for having advanced the true Religion, and having transmitted it through the Word of Ahuramazda; and (about) the complete righteousness of the people of Frashōshtra on account of their being attached to the Faith.⁴

6. About this, too, (being) in praise of Zarathushtra:—"Thou hast never transgressed our path in inspiration (*yân*),⁵ nor in questionings, nor in public (*frâj*) announcement even when revealing the Religion unto others, nor in anything else, O Spîtâmân! in respect of ourselves who are Ameshaspentas; and (when thou hast) as a benefit to them given away to the needy food and clothing dedicated to us, which (after consecration) become useless as regards the worship of the sacred beings."⁶

7. And about guarding a friend,⁷ and improving one who is unfriendly, and protecting men where there is no shelter, nor truth, nor honesty (unto them); and (about) the share⁸ of the unworthy person who requiring to perform a great good deed or virtuous act, would perform a trivial one.⁹

¹ This is apparently taken from some text now lost. ² See Pr. *navîd*, "happy news." ³ See Yas. XXVIII, 7.

⁴ See Yas. XXVIII, 8.

⁵ See Pr. *yân*, "trance." See Yas. XXVIII, 9a. Reading *pavan jân*, "throughout life."

⁶ This settles that of the things dedicated to Him, God does not, according to Zoroastrianism, need anything for Himself. See Yas. XXVIII, 9b.

⁷ See Yas. XXVIII, 9c. ⁸ See Pr. *bahar-i*, "a share."

⁹ See Yas. XXVIII, 10.

8. And also (about) this, viz.:—"Thou art likewise aware, and even knowest it deeply (*baên*,) O righteous Zarthushtra ! with the sagacity of my wisdom, as to which was the first among existences, and also which shall remain so up to the last existence." ¹

Righteousness is perfect excellence.

CHAPTER XXVIII.

VARSHTMÂNSAR NASK VI.

1. The sixth fargard, the *Khshmaibyâ*,² is about the complaint of Geush-urvan (the spirit of the living world)³ unto Ahuramazda at the time she was summoned⁴ at the creation in the assemblage of the Ameshaspentas, as regards the abundant afflictions and misery which she beheld spiritually, as would come upon her in the physical condition through smiting, and slaying, and wounding, and stealing, and plundering,⁵ and yielding to vicious acts and wicked desires, as a bribe⁶ unto him who is an evil-ruling tyrant, and the operation thereof (*viz.*):—The bad ownership, and the wrongful inquiries, and the false evidence,⁷ and the oppressive man of wrath leading (her) astray through avarice and jealousy from the warm cowshed ; and about the able and diligent guardianship of the *pasush-haurvo* (the herd's dog) to the place which is cold and hastily constructed, and the wolfish separation (of her) from (her) offspring by the unrelenting hand of those that might seek food.⁸

¹ See Yas. XXVIII, 11c.

² The opening word of Yas. XXIX, 1. The Pahlavi has *Khshmaîbya*.

³ See *Sûdgar Nask*, fargard XV, § 3 ; Yt. IX, 1 ; Bûnd. IV, 2-5 ; Sh.-lâ-Sh. XXII, 14 ; Yas. I, 2 ; XXXIX, 1 ; LXX, 2 ; etc.

⁴ Av. *nî-vidh*, "to summon," "to invoke."

⁵ See Yas. XXIX, 1. ⁶ See Pr. *pârah*, "bribe."

⁷ All this would show that the reference here is to the whole living world with the inclusion of mankind.

⁸ And would slaughter animals to get food. Cf. again Yas. XXIX, 1.

2. And (about) the abandoning and overthrowing,¹ and the distress of various kinds caused thereby by those "who are not troubled² by sympathy² when the cold wind or the hot wind comes upon me, and who are not troubled by sympathy² when I miscarry,³ and they destroy (my offspring), and who are not troubled by sympathy,² when the snake and the vampire-bat (*khun-garâi*)⁴, and even the most loathsome noxious creatures gnaw me."

3. And (about) the prayer of Geush-urvan, viz.:—"Do not appoint me to a worldly existence so awful and so corrupt; and shouldst thou appoint me to a (worldly) existence, produce it for me there without (corporeal) life in order that I might be without perception, or might not feel⁵ that painful distress; produce it for the mighty people who are capable of affording me help and protection even though⁶ the Kîgs and Karaps exist."⁶

4. And with the right complaint of Geush-urvan, and with a considerate regard of that complaint by the Ameshaspentas, there was the creation of the creatures even in the end, amongst whom great and excellent (are) men who could fight and vanquish the Adversary⁷; and by virtue of the accompaniment of the complaint for hurt and pain such as Geush-urvan (had advanced) against creation, and alongside the inability of the Kîgs to offer resistance,⁸ Geush-urvan lived in supremely ordered existence.

5. Owing to the necessity of mankind living and progressing by the help of animals, Geush-urvan was appointed in the

¹ Pr. *kâstan*, "to diminish," "to destroy." K has *kûstan*, which may mean "hurting" or "afflicting." West suggests "explanation and extenuation," "fining and beating."

^{2,3} Lit., "Which is no affliction to them (*mânshân lâ bêsh-i*).

³ Cf. Pr. *shikam*, "womb." Lit., "when (the offspring in) my womb is cast away."

⁴ West understands "leech."

⁵ Comp. Pr. *yâbidan*, "to wish," "to feel;" Pahl. *ayâvidan*.

^{6,6} Or "notwithstanding there being....."

⁷ Av. *aibi-gainti*, lit. "much stinking," the epithet of the Evil Spirit. Also read *aib-dad*, "blemish-giver." See Yas. XXIX, 5c. The Bâdahishna agrees with this view. ⁸ Resistance to the ordered existence.

world in corporeal state and for the help of men; and in order to perceive less the worldly distress the animals were made dull¹ in intelligence,¹ and arrayed in the habit of strife;² (about) Geush-urvan being delighted at the appointment of Zarathushtra for the help of animals,³ and Zarathushtra establishing in the world the Holy Creed of the worship of Ahuramazda, and redeeming animals and other good creation to perfection, and causing satisfaction at the advancement of the Religion.⁴

6. This also was said to Geush-urvan, *viz.*:—"I announce unto thee the removal of devastation,⁵ that a remedy for the distress from Aharman exists; because I would not be creating the world,—I who am Ahuramazda,—had I not known the remedy against the distress from him."⁶ 7. This, too, that Aharman wished thus:—"Mayest thou never produce a creature, Ahuramazda! and may there never be here the institution of temporal power nor of spiritual;⁷ and may there never exist a desire for excellent righteousness, nor necessity for virtue and good deed!" 8. And the inquiry of Geush-urvan, thus:—"For whom am I appointed and formed?"⁸ and the reply to her, thus: "For him who is industrious and moderate."⁹

9. And (about) the solicitation of Geush-urvan for a helper, and for the nourishment (*srâyiishna*) of cattle;¹⁰ and the granting

^{1.1} *Mâdinidan* from Av. *mad*, "to intoxicate." West reads *mâyinitan*, and translates "breeding." ² In order to help them to experience distress in every circumstance.

³ See Yas. XXIX, 2-8. Yas. XXIX, 9, shows that the Geush-urvan was unable at first to see the great power in Zarathushtra, and was disappointed at the divine choice having fallen on him. It seems, however, that she soon saw her mistake and realized the power of Zarathushtra for helping the world, as is made evident in the Gâthâs themselves, *viz.*—in Yas. XXIX, 5.

⁴ West translates differently.

⁵ See Av. *khshub*, "to decay." West renders, "the passing away of the devastation."

⁶ See again Pahl. Yas. XXIX, 6a.

⁷ Cf. Yas. XXIX, 6b.

⁸ See Yas. XXIX, 1a.

⁹ Cf. Yas. XXIX 6c. Zarathushtra is here indirectly meant.

¹⁰ See Yas. XXIX, 1c. Generally meant for the living creatures.

by Ahuramazda of the righteous man for the help of cattle, and the sweetness in water and plants for the nourishment of cattle;¹ so that the feeding and keeping of cattle should be the privilege of him who would provide them pasture in reality, and also of him who would strive industriously for provision for cattle, that is, of him who would give them pasture;² the fitness for that guardianship of cattle being demonstrated in one who makes cattle fully develop, and also in him who conquers, *i.e.*, inflicts defeat on the wicked one, which is Wrath the ignoble, so that he may make Wrath stupefied³.
 10. About the development of cattle by Ahuramazda, and the advice unto mankind to eat in moderation, and the great sin of him who gave unlawful distress to the cattle on whom Goush-urvan has the kindly eye (*hû-chashm*) in spiritual condition, in her personal contact with the Ameshaspentas, and in her personal contact with the light of the Sun, and her sympathetic insight,⁴ so that her hands are the stronger (in their behalf),—she who replies to the sacred beings, and the sacred beings reply to her.

11. About the utterance of Ahuramazda, there is this, too, *viz.*:—"I take into account those words, which are words that people of the world utter in respect of both the existences;⁵ and I am acquainted with the deeds which demons and men perform in the corporeal existence;⁶ and I am the Lord of decision in respect of whatever they perform; and things happen according to my will⁷ till the evolution of the final state of existence; and I can see by my wisdom and discretion that which has been, that which is, and that which ever shall be."

12. And about Ahuramazda having determined (*tâshîd*) the reward for the people of the world by means of the

¹ Yas. XXIX, 7b.

² *Ibid.*, 2b. West "who is also diligent in the production of cattle."

³ *Ibid.*, 2c.

⁴ West identifies *kâmak-dôisra* with Av. *vouru-dôûhra*, and *saûka*, "prosperity," an epithet of *râta*, "liberality;" but evidently the sense is distinct as *vouru* is not exactly *kâmak* in Pahlavi.

⁵ See Yas. XXIX, 4a.

⁶ *Ibid.*, 4b.

⁷ *Ibid.*, 4c.

Mānθra-spenta,¹ which has been the precursor of the beneficent workers; i. e., the power to benefit, and knowledge, which are full of every advantage in the high-priest (*dastōbār*), are owing to the Mānθra-spenta.

13. And about the unique and unparalleled position of Zarathushtra among mankind in respect of the desire for righteousness, and the cognition of the means of vanquishing the Blemish-giver, and the teaching of the creatures.²

Righteousness is the most excellent goodness.

CHAPTER XXIX.

VARSHTMĀNSAR NASK VII.

1. The seventh fargard, the *Ad-tā-vakhshyā*,³ relates to the Revelation and the spirit of the Mānθras as being worthy of veneration and homage;⁴ and this, too that the spirit of veneration of him who is well-intentioned,⁵ well-informed, and wise man, is quickly mixed with the radiance of the sun, and is associated with the fulfilment of the wishes and joys of the Ameshaspentas. 2. About the choice of will by mankind, and the way to the heavenly reward being in accordance with (such) choice.⁶ 3. And respecting the admonition unto mankind about seeking that condition in which it is possible for one to remain long with pleasure, and about reciting and teaching⁷ the Revelation of the Divine Being. 4. And about the statement of Zarathushtra regarding the

¹ See Yas. XXIX, 7a.

² *Ibid.*, 8.

³ The opening words of Yas. XXX, or the third hymn of the Ahuna vaiti Gāthā. The text writes *At-tāc-va:hshya*, or *At-tāc-va:hshē*.

⁴ See Yas. XXX, 1a. ⁵ See Yas. XXX, 1c.

⁶ And not according to the blind following of some creed. See Yas. XXX, 2b. ⁷ See Yas. XXX, 2c.

demon Aresh (Malice)¹ chattering to mankind (thus): "Ahuramazda and Aharman having been two brothers in one womb,² and of them the arch-angel³ (of the demons)³ loved what was evil⁴, when he proclaimed to those who knew him, the worship of the demons, and this, too, viz. :—'After that dedicate cattle to the planetary existences (*apākhhtarīgān*) and the demons.'"⁵ 5. And about the lying of the demon Aresh¹ and the separate origin of light and darkness,¹ and the goodness of the world of light, and the evil of that of darkness, in respect to choice and action.⁶

6. The growling of the Evil Spirit (Aharman) thus: "I am he whose thoughts are wicked, O Beneficent Spirit! I am he whose words are wicked, I am he whose deeds are wicked;⁷ (my) garb is of utter darkness, which is very thick and frightfully gloomy (*khirtar*),⁸ such that howsomuch the more it extends the darker (it grows);⁹ my nourishment consists in evil thoughts, in evil words, and in evil deeds; and I love those who subsist in that (state) through evil thoughts, and evil words, and evil deeds." 7. And the speaking of Ahuramazda thus: "I am he whose thoughts are good, O Evil Spirit! and I am he whose words are good, and I am he whose deeds are good;¹⁰ my garb consists of the firmament which was first created from that worldly substance, which had been produced from the stone-substance which is superior than every (other) stone-substance;¹¹ that is, it is adorned with all kinds of

¹ The demons generally are represented to play a similar part in Bānd, XV, 18.

² See Yas. XXX, 3a. It seems that Pahlavi writers attributed the dualistic idea here indicated, to the misguiding of the Demon of Malice. West draws attention to what the Armenian writer Eznic has to say on the point; see Hang's Essays, p. 13.

³ Meaning the arch-demons. The demon would call the leading demon by this appellation. ⁴ See Yas. XXX, 5a. ⁵ See Bānd., XV, 19, etc. ⁶ See Yas. XXX, 3c.

⁷ See Yas. XXX, 3b. ⁸ Pr. *khīr*, "darkness."

⁹ See Bānd. I, 3; XXVIII, 47.

¹⁰ See Yas. XXX, 3b.

¹¹ See Yas. XXX, 5b. It seems that the Pahlavi writers had this view of the heavens.

precious stones; good thoughts, good words and good deeds are my nourishment, and I love those who subsist in that state through good thoughts, and good words and good deeds."

8. And (about) this, too, that they, the demons of evil knowledge, never choose aright;¹ nor do they choose aright whose will is that of Akôman (Evil Mind).² 9. And about the demons causing sickness in the worldly state³ of men, through men causing deceit unto men owing to the deceptions of the demons; and (about) mankind arriving at the state³ leading to evil progress in that worldly condition.

10. And (about) the sovereignty and wisdom of the Revelation being sent⁵ by Ahuramazda, for the salvation of the (human) creatures; and (about) the sending of prophets again, whereby harm and suffering are caused on the demons;⁶ and the sovereignty returning to Ahuramazda,⁷ and (the people) attaining to the reward of Vohûman,⁸ and the recompence they deserved from the sacred beings; and in the end (there will be) the dominion of men over the demons, and of the good over the wicked, and of the righteous over the sinners.⁹

10A. And about the nature of those who would bring about the Revelation.¹⁰ 11. And this, too, viz. :—"The manifestations of those that would bring about the Renovation exist, O Spitâ mân Zarathushtra! they are the stalwarts¹¹ among the existences, and armed (*zayanâvand*)¹² with the desire for righteousness, and independent-voiced;¹³ and through the inspiration of

¹ See Yas. XXX, 6a, 3c.

² *Ibid.*, 6b.

³ West seems to take the term *ahû* as signifying, "the patron spirit" or the "spiritual lord." But the Avesta seems to support our meaning.

⁴ See Yas. XXX, 6c.

⁵ West, too, thinks that the word *lakhvâr* suggests the later missions of Hâshîdar, Hâshîdamâh and Sôshâns.

⁶ See Yas. XXX, 8a.

⁷ *Ibid.*, 7a.

⁸ *Ibid.*, 8b.

⁹ *Ibid.*, 8c.

¹⁰ *Ibid.*, 9a.

¹¹ West reads *girakhtô* and translates, "have escaped," but cf. Pr. *darakht*, "a huge tree," "a column."

¹² "Vigilant," is the rendering of West, recalling Av. *zûnargha*.

¹³ Pr. *subûk*, "independent." I.e., their appeal is so independent as to receive an honest reply.

righteousness they would advance in righteousness any object that is straight forward. 12. As to the statement of the Staôta Yasht, in which it has been recited about them, that is, it has been said in the Gâthâs, viz. :—"So we are with those who belong unto Thee ; that is, we are Thine own, and we shall be bringing about the Renovation in the world."¹ 13. And about the perpetual (*hamîshag*) conference of the Ameshaspentas² in respect of the production of the final embodiment.

14. And this, too, that through the Illuminator of the Days they smash the army of the *drûj* (fiend),³ and they are clothed in the light of the Sun ;⁴ and also (about) those whose virtuous persons are glowing, they are those who are the priests, the warriors, the husbandmen and the male-sovereigns, in whose company would be Ashi-vanguhi and the Spirit of Liberality ;⁴ and they meditate with good thoughts and pleasure,⁵ and with pleasure to themselves they give the world into the sovereignty (*sardârîh*) of Ahuramazda, and likewise of Asha-vahishta,⁶ when they accept Ahuramazda and the Religion as the ruling powers. 15. And about (this) too, that, as to him whose mind is devoted to the *dastur* of the world, he always contemplates what is virtuous, and his sagacity increases.⁷

16. And about the admonition to mankind in respect of three things, owing to which arise the Renovation and the happy progress of the creatures, viz. :—The longing for the true Religion,⁸ the abstaining from the corruption of the creatures,⁹ (and) the striving for the happiness of mankind.¹⁰

The prosperity of righteousness is the best.

¹ See Yas. XXX, 9a.

² *Ibid.*, 9b.

³ *Ibid.*, 10a. ⁴ Taking *shaôta* as a contraction of *hware-shaôta*. ⁴ See above, ch. XXIII, § 3. ⁵ See Yas. XXX, 10b. ⁶ *Ibid.*, 10c. ⁷ See Yas. XXX, 9c, gloss. ⁸ See Yas. XXX, 11a. ⁹ *Ibid.*, 11b. ¹⁰ *Ibid.*, 11c;

CHAPTER XXX.

VARSHTMÂNSAR NASK VIII.

1. The eighth fargard, the *Tâ-vê-urvâtâ*,¹ is about the admonition as to reciting² the Revelation, and the knowledge therefrom unto the faithful; (and) by that means conveying that knowledge unto the unfaithful through preaching on manifest temperance³ and on conspicuous wisdom,⁴ and reflecting on anything whatever that may be accepted, and even on that which may not be accepted; (and) on inviting (men) to the Faith, and the advantage from attracting (*hâkhtan*) them to the Faith by which a numerous following of the Religion results; and from numerous disciples (there arise) the increasing greatness in the corporeal world, and a grand recompense in the spiritual, and the (consequent) progress of the Faith of Ahuramazda even among people of the evil creed as well as among apostates.⁵

2. And (about) this, too, that life and also every other blessing for the creatures of Ahuramazda (proceed) from Ahuramazda,⁶ (and) even reward and recompense proceed from Ahuramazda, according to (men's) fulfilment of His divine will.

3. Whereas the creatures of Aharman proceed from Aharman, (and) all (their) troubles come from Aharman; (and) when they worship him, Aharman becomes worse, more oppressive, and more producer of misery.

4. And about the establishment and organisation in their own (respective) spheres by both the spirits, (and) the respective operations of their own appliances; (and) each one planning his own destructive⁷ operation against the other through his own natural resources;⁸ and the advancement by

¹ The text writes *Tât-ve-rat*.

² See Yasna XXXI, 1a.

³ *Andâzag* : *paêdâgig*, lit., "the temperance which is manifest."

⁴ I.e., the exemplary conduct of the adherents to the Faith will impress even the wicked in a way as to win them also over to its doctrines.

⁵ See Yasna XXXI, 1c.

⁶ *Ibid.* 2c.

⁷ Av. *gadha* "brigand," "murderer"; or Av. *gadhd*, "a cudgel."

⁸ See Yas. XXXI, 3c.

Ahuramazda of the spiritual lordship, and of the *dasturship* (*ratûih*), and of the true faith in the good Religion;¹ (whereas) Aharman is contesting these owing to his antagonism to the creatures of Ahuramazda. 5. And for the suppression of that contesting influence, Ahuramazda, as the giver of true knowledge, has bestowed speech and the ritual of ordeals;² and (about) the invocation of God for help, and the approach of an angel to the invokers of help,³ and the removal of their distress, and the bestowal on them of freedom and also of rectitude,⁴ and also the peace of the good ruler Ahuramazda,⁵ and the restoration of bodies (*viz.*, the resurrection, which is) the hope of all the good creatures through the invocation of God for help, and (His) approach; that is, the meditation on the beneficent wisdom of the good Religion, through Vohûman, which comprises any good knowledge whatsoever in respect of all that exist, that have existed, and that shall exist.⁶

6. And about the shouting out of the demon Aresh⁷ unto Zarathushtra, and the reply of Zarathustra according to the admonitions of Ahuramazda, and whatever is on the same subject; just as the Revelation declares, *viz.*, that the demon Aresh said to him thus:—"Then recite⁸ the profession of faith⁹ in me, O Zarathushtra! before the assembly of the demons who will sit on account of thee in the same session for three nights and four days." 7. Zarathushtra also inquired of him thus: "O Aresh! (thou art) to me the most deceitful, if I should adore you in words, what reward would there be to me

¹ Ibid 3b.

² Ibid. 3c.

³ Ibid 4a.

⁴ *I.e.*, the purity which rectitude deserves to attain in the body and in the physical state of the mind. See Yas. XXXI 4b.

⁵ See Yas. XXXI 4c.

⁶ Ibid. 5, a, b.

⁷ Ibid 5b. Thus it would appear that the *Yazat* of the Avesta is represented in the Pahlavi by *Yazat* Aresh, but the meaning attached by Pahlavi translators is doubtful. See West's note 7, p. 246.

⁸⁻⁹ *Franâman*. West rightly thinks that the reference is to the formula of the Zarathushtrian profession of the Faith, beginning with the word *Av. fravarâne*=Pahl. *franâman*.

for that?" 8. Thereon Aresh, the most deceitful of the demons, replied unto him thus:—"Thou shalt be king among men, with such absolute (*kāmag*) gifts (*dahishnih*) over the existences just as thou wouldst have for thyself; and thou shalt be immortal, O Spitânân!"¹ 9. Zarathushtra also inquired of him thus:—"O Aresh! (thou art) the most deceitful of the demons as to men who would worship you for the birth of a son, or for seeking immodest women for enjoyment, (gifts) which they considered as being specially in your possession;² how can anyone be immortal among them?"³ 10. And Aresh, the most deceitful of the demons, could not give him much information about it.⁴ 11. Zarathushtra spoke to him thus: "I am of Him,⁵ I love Him; that is, I am His own, and I fulfil His objects, and would recite the law and the benedictions of Him. Who is the most wise Ahuramazda, Who is the gratifier of desires."

12. And about the salvation of all the creatures through the Mânthras;⁶ and as much as they are forcibly promulgated by them, there result the bringing about (*nivârihaitan*) and the advancement (*afzûdan*) of the immortality of the different creations at the Renovation,⁶ (and) the existence of purity and the increase of the good creatures, (and) perfect currency of the Mânthras owing to the goodness in the world, when he who is a good king arrives.⁷

13. The existence of the spiritual creation, the first thought of Ahuramazda;⁸ Ahuramazda creating the first creatures spiritually, the formation and making of the corporeal next, and (His) uniting the spiritual with the corporeal, and

¹ Cf. Vend. XIX, 6. ² I.e., Passion is a leading demon and is rampant in the lowly act here mentioned.

³ In other words, acts of corporeal waste and physical degradation cannot possibly help immortality to result.

⁴ I.e., the answer he gave was not convincing.

⁵ Meaning Ahuramazda.

⁶ See Yas. XXXI, 6b.

⁷ Perhaps the reference is to Vâhrâm Varjâvand, the glorious prince who is to help in the bringing about of the Renovation.

⁸ See Yas. XXXI, 6b.

advancing the creatures thereby, and establishing¹ by His wisdom, the righteousness of Vohûman in the creatures, (and) impelling thereby all the good creatures into purity and happiness.² 14. And also about this that the perfect understanding of things is owing to Vohûman having made a home in one's conscience (*vârôm*).

15. And about the great reward of him who shows goodness to the animals;³ whereas the idle (*a-varzidâr*) apostate obtains no reward by simulating religiousness, or by hypocrisy (*dân-mînishnih*), practised deceptively and with false humility,⁴ and by preaching righteousness and practising⁵ evil,⁵ and along with that the recitation of righteousness even hypocritically (*dâvânsîhâ-ich*). 16. And about the work of the Creator in the completion, the highest is recognised to be that when He formed the world and the law of the Religion,⁶ and when He gave life to corporeal beings,⁷ and when He created instinct and action,⁸ and when he granted free will to beings capable of volition,⁶ in order that one may most appropriate the share in what is corporeal and spiritual.⁹

17. (About) one in whose body the right-mindedness is lodged by practising consultation with the right-minded ones;⁹ and about one coming under the influence of either of the two Spirits⁹ according as one happens to be good, and one even happens to be evil, by the several means by which they act individually;¹¹ and about the operation of the Religion of

¹ *Ibid.* ² *Ibid.* 6a. West, "and all good creatures being goaded (*zakhamîhastan*)."

³ *Ibid.* 10a. ⁴ *Ibid.* 10c. ⁵ The *dâvânsîhâch* of the text evidently represents the *davâschina* of the Avesta Yas. XXXI, 10c; and the Pazand *dâvânsîhach* in its Pahlavi. ⁶ *Ibid.* 11a. By making the law of moral conduct operative in the world, God has fulfilled the supreme object of creation.

⁷ See Yas. XXXI, 11b. ⁸ *Ibid.* 11c.

⁹ Owing to having deserved them through the exercise of the good mind. ¹⁰ See Yas. XXXI, 12c.

¹¹ *I.e.*, according to the nature and strength of the motive power in individuals they come under the influence of either of the two Spirits. Such impulse itself would be the result of previous acts of a like nature which one's disposition would lead one to perform, but which could have been controlled by one's reason.

Ahuramazda on life and mind; about exercising great care in the foiling of and finding remedy by mankind against their ruin by sin, ¹ because Ahuramazda is perfectly aware of all they practise, ² that which is open and that, too, which is concealed. 18. And (about) the grand reward of him who bestows gifts upon the righteous man out of his own fortune (*chabûn*); ³ and also (about) this that whoever grants a gift to the wicked to achieve a foul end (*avârân âmîd râi*) ⁴ aids darkness, and not light.

19. This, too, that the worst sovereign is that one who is of evil religion and evil deeds, who would cause no happiness even for a bribe; ⁵ (it is) he who is the destroyer of the innocent; and (that) the heavy punishment in hell (is) of him who shall make such a sinner as sovereign. ⁶ 20. And an admonition unto mankind for-appointing judge and chief over every house, ⁷ (and) the test of a person through his appointment to that great duty; (and about) the prosperity of the entire creation of the world when its sovereign is wise.

21. And about the Evil Spirit upsetting ⁸ the man of right thought, right word, and right deed; and (about) the righteous man applying ⁹ a remedy ⁹ against the opposition of the Evil Spirit, (against) the wicked who is evil-reciting, and the apostate who is immorally conducting; and the enticement ¹⁰ of men by the apostate to wrong ways (*avârîhâ*) rather than their being won over to the righteous man on the right path; ¹¹ and then in the end the discomfiture of the forces of the *drâj* by him who is the beneficent man. 22. And (about) the admonition unto mankind about abstaining from following (*âkharîh*) the apostate, and not listening to him, and seeking from him the

¹ Evidence by means of right reason.

² See Yas. XXXI, 13a. ³ Ibid. 14b. ⁴ Ibid. 14c.

⁵ Yasna XXXI, 15b:—*Amatash pârug yehabând. anshûtâ i zîndag barâ lâ shehkânayên*, "when they give him a bribe, they would not release any living man." ⁶ Ibid. 15a:—*Olâ pavan vinâsishna pâdfrâs validânayên, mûn avô olâ i darvand khûdâyîh validânayên*. ⁷ Ibid. 16a. [*Mîzd afush yehabân-hât*] *mûnash zak i hû-dânâg baên demâna khûdât*. ⁸ See Pr. شکیدن, "to upset". *shiklidan*, "to tear," "to disturb." ⁹ See Pr. گزردن *guzardan*, "to apply a remedy." ¹⁰ See Pr. لوسیدن, *lûsîdan*, "to cheat." ¹¹ See Yas. XXXI, 17a.

Avestâ and Zand of the sacred beings; ¹ and (about) this effect conduct ² and slandering, and discord and death, ² and frightfulness in the world, which come from the apostates. 23. And the admonition unto the upholders of the Religion about thoroughly recognising the remedy against the apostates, and (about) making and holding weapons against them (i.e. for their destruction), ² so that he who is a fearless sovereign would be most eager for truthful speaking; and when he would be loving the Religion of Ahuramazda, he would then have an eagerness for truthful speaking and other righteous virtues. ³

24. And (about) the coming of the beneficent Fire ⁴ (*Spenishda*) at the third night (after death) for the assistance and the salvation of the righteous ones for what is achieved (by them), and the constant lamentation of him who deceives and torments the righteous man, ⁵ and the dragging of the wicked ones down to hell owing to their own deeds for which they deserved (such punishment.) ⁶ 25. This, too, that the complete worthiness of the blessings of Hvardat and Amerdat (wholesomeness and immortality) ⁷ is of him who exercises the sovereign power which is his, and which he holds through honest ways; ⁸ (and) who deems it a duty to befriend whatever is the reflection of his own spirit in action, ⁹ in the same way as the Creator is with respect to his own creatures. 26. And this, too, that whatever man is so excellent in the world, when every one thinks, speaks and acts just as his spiritual guide and *dustur* (would do); ¹⁰ in other words (*aîgh*), he (would be) a good

¹ Ibid. 18a: —*At aîsh aêdân min lekêm min ôlâ dareandânân sar nyôkshâd amûkhtishna*, [*aîgh min yasharmogân Avistâg va Zand al nyôkshâd*.] ² Ibid. 18c.

³ Ibid. 19b: —*Arshôkht gôbishna ôlâ i pâdakhshâi [i arîlm] parân hîzwân kâmagînishna* [*aîgh-ash ghal gôbishna i râst i frârln âvâyast barâ debrînishna*.]

⁴ Yas. XXXI, 19c: —*Havâ i luk âlîsh i sukhra, Auhermîzda, vijârishna barâ yehabûnêd avô putkârdârân* [*aîgh bâkht va âirikht pîlây barâ vabîdûn-ayên*.] See chap. XII, 4. ⁵ Ibid. 20a, b: —*Mân yâtûnêd avô yasharûbân pavan frîpîshna ôlâ min âkharash shîvan* [*aîgh-ash pavan rubân shîvan yehevûnêd*.]

afash dêr yâtûnishna bân tem ⁶ Ibid. 20c: —*Avô tem ghrân . . . atân kûnishna zak i naf-hî va Dâna yezrûnêd*. ⁷ Ibid. 21a, and chap. XIX, 1. ⁸ Ibid. 21b. ⁹ Ibid. 21c: —*Mân ôlî zak i nafshâ mâinîy pîrvan kûnishna dût*. ¹⁰ Ibid. 22a. In other words his conduct would be so exemplary that

mankind would follow him as a sample of virtue and as a holy guide.

in the, he would be practising beneficent acts alongside his truthful utterances.¹ 27. This, too, that Ahuramazda in this world abides most in the body of such a ruler,² and that abiding is quite manifest in him.

The excellence of righteousness is perfect.

CHAPTER XXXI.

VARŠHTMĀNSAR NASK IX.

1. The ninth fargard, the *Hvaetumaiti*³, is about the coming of three deceitful demons,⁴ and their deceitful (or clamorous) attitude⁵ towards Ahuramazda⁶, so that owing to that deception He might have regard for, and might reward (them), and they might attain to the strength (required) for destroying the (good) creatures.⁷ 2. The rushing⁸ out of those demons from an abyss (*zōfar*) to the vault (*būrz* of Heaven), deceitfully clamouring (*āivāchihā*); one thus:—“(I am) an ally of undeceitfulness”⁹; and one thus:—“(I am) a helper¹⁰ of undeceitfulness”; and one thus:—“(I am) the peer opposed to deceit,” (and) their speaking to this effect (*aigh*):— “We are of that spirit which is noble, and mutually helping and friendly,¹⁰ (and) we do not deceive one another; we are not really such as not to be Thy mediums;¹¹ we fulfil the Religion and the Law which are Thine, and the Will which is Thine; and we are helpers of Thy adherents, and imprecators¹² of Thy opponents; we beseech Thee to allot us a place in Heaven, and the reward which is the reward of the worthy.”

¹ Ibid. 22b:—*Shapīr zak i khūlāi mūn yasharāyih pavan gōbishna pavan-ich kūnishna ghal valī lūnāyēn.* ² Ibid. 22c:—*Zak i lak Aūharmazda būrdār tanū hāil [aigh-at-al būēn stih māmānih pavan tanū i ōlā.]*

³ The name given to Yas. XXXII, from its opening words which contain the term *hvaetu*.

⁴ Mentioned in § 2 below.

⁵ See Av. *rāz*, “to cry out aloud,” and Pers. *lāch*, “deception.”

⁶ See Yas. XXXII, 1a.

⁷ They entertained such an hope through their perverted mind.

⁸ *A-khvārdan*, “to disgorge,” lit. “to rush out.”

⁹ Or, “partisan of deceit,” if the text is read *āivāchishna*.

¹⁰ See Av. *vāreman*, “support,” “helper.” ¹¹ See Yas. XXXII, 1c.

¹² See Av. *zu*, “to curse.”

3. The reply of Ahuramazda to them (was) to this effect (*uîgh*):—"You have been rushing about in the depths of gloomy¹ darkness as benighted ones,² so your race is from a demoniac source, (and) your origin is from Akôman (Evil Mind);³ that is, your origin is from there where (are) Akôman (Evil Thought)³ and Varûna which is destructive, and also Âz which is well accumulating,⁴ and, likewise, *Indra*⁵ (Malignity) which smashes up the Religion, (and) the Spirit of Apostasy which deceives men of the world as to good living and immortality,⁶ and first of all blindfolds their intelligence. 4. They shall first do this, so that the intelligence of mankind should be blindfolded from beneficent objects, (and) their eloquent words and prominent deeds perverted from the ceremonial of us who are Ameshapentas⁷; they thereby destroy their wisdom, and also consider as most excellent righteousness⁸ what is loved by the demons;⁹ they utter false words, and thereby they extol the wicked deeds of men; with libation many of you worship more deceitfully and arrogantly than falsehood and arrogance, they thereby enhance (their) greatest worship, so that they practise (those vices) thereby more and more. 5. And owing to their love of you who are the demons, and through (their) discord, they smite with a smiting those that dislike (*lâ-khûrsandih*) to offer you the precedence, when the leader they would choose becomes a destroyer; so in the end, too, it happens that it is he who even causes destruction; they would take you as leaders, they would cause destruction. 6. You demons become (positively) wicked

¹ See Pr. *lîîrah*, "gloomy."

² See Pahl. Vend. XIX, § 47. ³ See Pahl. Yas. XXXII, 3a.

⁴ The common evil powers of Akôman, Varûn, Âzi and Indar are constantly discussed in the Pahlavi literature. The last, though supposed to be identical with the Indian Indra, has invariably a bad sense attached to it, and the meaning may be taken from the Av. root in "to malign", "to be vindictive". ⁵ According to Bund. I, 27, and XXVIII, 8, Indar seduces men from virtue, and leads them to despise the sacred vestures.

⁶ See Pahl. Yas. XXXII, 5a. ⁷ See Pahl. Yas. XXXII, 4a. gloss.

⁸ See Pahl. Yas. XXXII, 4c. Wisdom and righteousness grow by good living only. ⁹ See Pahl. Yas. XXXII, 4b.

in the congregation where they speak of avoiding you, and wicked at the (divine) worship and adoration where the preacher of righteousness arrives, and all light becomes manifest in the world; you also foil the admonition (given) unto mankind about harbouring (*māhmânîndan*) in themselves perfect mindfulness about abstaining from the demons."

7. And this, too, namely:—"Worst are you who are wicked, and you worship the demons with good libation (and) words, that are accepted by them as vicious libation, the retribution for which is the horrible hell."

8. And this, too, namely:—"As to those malicious (*kinig*) demons,¹ I will first describe to thee, having knowledge thereof, what the nature of their law was when they came to the world, that is, when they rushed into it at first:—9. For thirty centuries² those of My world were immortal and undecaying, O Zarathushtra! (but) when the thirtieth century elapsed,³ O Spitāmân! then there appeared to My Gâyôgmard the sweat⁴ produced by the demons who produce harm, which lasted for just so much time as would take a man to recite this prayer of Ahunavar relating to the *Ahu* and the *Ratu*.⁴ 10. And when he had emerged from that sweat, he became defenceless (*a-sâig*), that is, darkness came unto him;⁵ I recited then this prayer with the formula on the *Ahu* and the *Ratu*, and when I had uttered the word *vâstîrem* (of the Ahunavar) the demons then fell⁶ into darkness."

11. And about the harm (which proceeds) from the demons even this (was said by Him), *viz.*:—"The Evil Spirit destroys My creatures by his misinterpretation of the formula (of Ahunavar)⁷ which is to them My (divine) wealth, and for

¹ See Pahl. Yas. XXXII, 7a. and 8a.

² See Bûnd. I, 8, 20, 21.

³ See Bûnd. III, 3.

⁴ See Bûnd. III, 19. According to the Bûndahishna, the sweat is said to have been necessitated by the appearance of the demons. ⁵ See Bûnd. III, 20.

⁶ West also reads *ziflânî* formed from the aorist of Chaldæ *nifal*, and translates, "fell." ⁷ See Pahl. Yas. XXXII, 9a.

throwing¹ up¹ the pursuit of the compact;² and about the desire for holding that (divine) wealth, which is due to Vohuman (Good Mind); that is, it is necessary that they shall hold it with honesty. 12. And about that Yima, the son of Vivanghau, who rendered mankind happy, who made animals of the good creation³ happy, so when, O Zarathushtra! in speech he addressed mankind, he spoke thus:—‘Ye who are the mankind for cattle, that is, you yourselves through a sub-division (are distinguished) as men, you eat meat, and through that division⁴ there is superabundance of meat for you (who) are men; neither owing to greed, nor owing to malevolence, do you let the intestinal fat⁵ (of the animal) be thrown away, nor do you let that fat be thrown away when you slaughter (the animal) for the profession of slaughterers, so that thus it may be good for you, and for your domestics.’”⁶

13. And this, too, viz.:—“Even that man is produced by him, who is the wicked Evil Spirit, for the annihilation of Mine;⁷ the life of that man is of prolonged blindness, who announced contempt (*a-slâyishnêh*) of righteousness and dispraise (*a-yazishnêh*) of the righteous man; unto him the latter spoke thus⁸:—‘You are men that produce ruin (*siy dâtâr*)

¹ See Pahl. Yas. XXXII, 9b which has *barâ âvôrd* for the *apayantâ* of the Avesta:—*Mûnshân barâ zak i li îshlî âvôrd | palman kard dâsthand khvâstâg i pavan Dâstôbar i li âvâgâd dâsthan* Hence *sipôrd* of the text seems to be a mistake for *âvôrd*. ² See Pahl. Yas. XXXII, 9b.

³ See Yas. XXXII, 8a. Comp. Av. *hulhâiongh*, “of the good creation.”

⁴ Ibid. 8b:—*Land i gâu bisrayâ pavan bagishna vashlamânê!* [.... *pavan sinak masîh va bâzêi masîh*]. “O ye of us, eat ye flesh in pieces [.... of the size of the breast or the length of the arm.]” ⁵ Comp. Pers. *patah*, “fat,” and *râd*, “intestines.”

⁶ This whole paragraph is favourable to Yima's repute as a good sovereign. The fat is to be preserved for the use of it in certain ceremonials. West has translated the whole of this obscure passage very much in a different way.

⁷ Yas. XXXII, 10a:—*Ôlâ gabrâ avô denâ li srôb marenchinishna yehabûnd* [*aigh-ash a-rûbâgîh avô Dâsna yehabûnd*.] The Gâthâ here refers to the Religion.

⁸ Translating—*mûnash gûft ôlâ âegh*, “about whom he spoke thus”—it might be the description of the righteous man by a wicked adherent of Aharman.

for their pastures; that is, you are co-operating (*ham-bârdâr*) for the enhancement of (their) ruin; that is, you are causing the progress thereof; and you are men who continue on as destructive in their pasture, who remain for entertaining ruin of their pasture, who destroy it altogether; ye are men, you cause ruin to their pasture¹ by fire, and you cause barrenness¹ by other objects, too, that exist, so that you are causing belief among them in the false statements (or creed) of unreality; you are (men) who enjoy long life (*khvêshêh-î-dîrang-jân*) owing to greediness which has come to you to a great extent (*mêh*) from the Spirit of Deceit.”

14. And about the harm from the demons this, too, (is said) namely: “They treated with contempt these My (good) creatures, and robbed, too, of peace the righteous man, as well as the hero (*châr*) by (the leading of the demons to) the burial of corpses.” 15. And (about) this, too, thus:—“Those men are the most harmful to the treasures of the Religion in this world, who carry² corpses on domestic animals and on beasts of burden.” 16. This, too, namely:—“The men who deliver, i.e., carry, to a borough the corpse of the dead by a domestic animal (*puh*), or by a beast of burden, promote a dreadful trouble for the living; they cause harm to the fire, and also to the water flowing down the mountains,³ and also to the bodies¹ of liquids⁴ which are of ten (kinds), and the juices⁵ of trees which are of four (kinds) in a thousandfold, that is, they come out a thousand at one time; they are the most helpful (in this promotion of trouble) who carry (thus) the corpse of a sinner.

¹ See Yas. XXXII, 10c:—*Amat-ich-ash vâstar viyivânînid*, [*a:gh-ash tapâh barâ kird, afash marenchînishna yehabünd*], *amat-ich-ash puvan pâêtûgîh aûshishna yehabünd avô yasharûbân* . . .

^{2,2} Which is considered as a heinous sin in the Vendidad.

³ In Yas. LXVIII, 6. *Av. thraôtg-stâtascha*, and in Yas. XXXVIII, 3, the *Av. lêbrainti* are rendered by *garân-tachishna*.

^{4,4} West mentions “liquids of the body,” that is, of the human body, referring to Bûnd. XXI, 1.

⁵ West reads *âevanô*, and translates “saps (of plants).”

17. "Also about those (men) I tell thee, O Spitâmân Zarathushtra! that in those ninth and tenth centuries¹ shall arise those that happen to be the brood of the *Drûj* and the midden² of the Harmful Spirit; every one of them, too, is more to be destroyed than ten worshippers of demons (*daêvi-yast*); there must be^{2a} made a clean stripping of them,^{2a} i.e., they must be rendered void (*ûhîg*) of all property, who (should be) priests without (*barâ*) divine meditation and elevation (*bûrzišna*). 18. And (about) the peasant who after fatal pests³ such as the weevil⁴ and the frog, would prevent them, i.e., keep them back from mankind; and about him who would cause bewilderment to the innocent men, and their execution of the evilly-worked-out commands.⁵ 19. And they, too, inflict destruction on this which is Mine, on this My Religion, who speak of how to live, thus:—'If it is necessary to live (it shall be) in our way; and they are wicked, too, and degrade⁶ themselves in greatness, that is, as leaders and as guardians of those who are of Thy Religion; and they commit sins and pronounce destruction of Thine foolishly, O pure Spitâmân!' "

20. "They, too, declare destruction of those who profess thy Religion which adores Ahuramazda; they damage (*rîshin-and*) the property and possessions of those they plunder, O Zarathushtra! and they think scornfully of this Thy worship, and scornfully of (Thy) reverence; and they think scornfully of both the creeds of the Avestâ and Zand, which

¹ West observes that the erroneous chronology of the Bândahishn would point to the reign of Yazdagard who was called *Bazhajar* (the Sinner) by the priesthood, because he tolerated other religions and the heretic Mazdak, when religious and social troubles had arisen in Irân, and to the rise of the Arabs. See West's interesting note 4, p. 257.

² See Pr. *rîkh*, "excrement," and *rîkh-lâr*, "a cesspool."

^{2a, 2a} *Mîn ôlâ avîzag vabîlûnând*. ³ See Pr. *pûs* "sour", "grim."

⁴ See Pr. *dirak* "weevil." ⁵ In obedience to the Harmful Spirit.

⁶ See Pahl. Yas. XXXII, 11a:—*Olâshan-ich avô denâ i lî merench-nishna ychabând, mûn zivishna-âomand* [*yemelelând aîjh amat zîvâstan shâyâd pavân râs i lenâ*] *va darvand havând, va pavân masîh kâhînênd vatarîh* [*aîjh pavân peshopâyêh va pasôpâyêh vinâs vabîlûnând*].

I Who am the Most Beneficent of Spirits, revealed to thee. 21. And they spoil the ceremonial of him who is most righteous, and the obeisance that might arise from him who was the disciple of Zarathushtra the Spítāmān; (and) they chant as an excellent act unto men² what is established (*hankhetānt*) as a vicious (*sarītar*) malevolence,³ who declare the most evil action as a matter of joy.”⁴

22. “And they seek sovereign power by dishonest gifts,⁵ i.e., they seek kingly authority by means of bribery; they are very wicked in (their) abode in respect to this, i.e., they are craving in the mind for this, thus: — ‘For the one hundred given to the other, I shall take two hundred from that other;’⁶ they destroy the best state of existence;⁷ they destroy their own souls; they destroy the corporeal world.” 23. Then those who are the ruling people, (*viz.*) the Kigs and the Karaps,⁷ shall seize the sovereign power; those who are the most wicked rulers in the country, (shall rule) over the most excellent rulers in the household and the borough, in the town and the country; then both (these parties) shall raise an uproar (*kālā*), the good ruler as well as the wicked ruler; and the wicked ruler gets smitten, and to the most excellent ruler is entrusted the sovereign power. 24. Then whoever in that (state of things) seeks by every such dishonest gift⁵ those that are animate as well as those that are inanimate, (would be) he who has a desire for assault (and) complaint; (whereas) he who has an awful regard for My righteous man, would allot to him comfort, and it is he who protects those who are

¹ Ibid. 11c. ² Ibid. 12a. ³ See Pr. *rīg*, “malevolence.” ⁴ See Pahl. Yas. XXXII, 12b. ⁵⁻⁶ Ibid. 13a, gloss:—*Mān khādāyih pavan Grehmag barhūnēd*, [*aīgh pādakhshāyih pavan pūray barhūnēd*], *ash zak ī sarītar baēn demān pavan mīnīshn*, [*aīgh patan aē mīnīshna barhūnēd*, *aīgh 100 bard yehabūnam*, 200 *lakhvār yansgūnām-āc.*] *Grehmag* is taken by Mills as the proper name of some impious chieftain. West, *pavan grehmagō*, “(who seeks) for a devouring.” “See Av. *grah*, “to devour”, *grehmag* means “bribery,” “dishonest gifts.”

⁶⁻⁶ Ibid. 13b. *Ahrān merenchīnīār havā-and.*

⁷ Ibid. 14a. and 15a. The enemies of Zarathushtra, namely, Dūrāsrob Brātrog-rēsh, Vāēdvōisht and Jeshmag.

'observant of holiness,¹ and who shall deal out punishment upon sorcerers and witches." ¹

25. And (about) this, too, namely:—"Vengeance demands many a malicious ones, that is, they shall inflict punishment upon the sinners;² (after which) when they put life into the body,³ i.e., (when) they give back life to the body³; but as to that metal⁴ in molten state, it lies abundant on the earth³ in such a manner that it does not wreak vengeance on him who is righteous, while it wreaks vengeance on him who is wicked; I Who am Ahuramazda shall (thus) achieve the Renovation in the world. 26. Thus, too, the world as it was once at first but never afterwards, becomes perfect, with a perfection which is thus Mine, that shall no longer be corrupt (*vīmār*), whose being owing to Me is now even immortal, its manifest constitution exists being of ancient nature;⁵ and through that (divine) sovereignty of Mine they are also aware that, apart from Me, the corporeal world of righteousness is even now in a state of immortality."

Righteousness is the best prosperity.

¹ Ibid. 13c.

² Ibid. 16c.

³ That is, when the body is renovated at the Tan-i-Pasin in the Resurrection, and when all men are to be purified in molten metal which hurts only the sinners.

⁴ Comp. Av. *ayungh*, "metal."

⁵ Because if the souls were not immortal there could be no punishments to beings.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેનાં નવમાં પુસ્તકનાં પેહલા ભાગની
અસલ પહલવી એખારત, ઇંગ્રેજ અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજ તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,
નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વૉલ્યુમ સતરમું,

દીનકર્દના નવમાં પુસ્તકમાં આવેલા અવસ્તા ગાથાઓ:
સૂદ્ગર, વર્ષત-માન્સર, અને બગ ને લગતાં
નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,
ભાગ ૧ લો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ દ્રાન્સ્વેશન ફાંડના વસ્તી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

મુખર્ષ.

બ્રિટીશ-ઇન્ડિયા પ્રેસ.

ચમ્બરલી સને ૧૨૯૧, ઇસ્વી સને ૧૯૨૨.

મુખર્ષ મધે, મી૦ બી. મીલરે, ધી બ્રિટીશ ઇન્ડિયા પ્રેસમાં મજગાંમ, લવલેનમાં
દીનકર્દનું આ ૧૭ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે.

અને

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંગ્રહા, બી. એ., એ
નં. ૮૫, ખંખાલા હીલ, મુખર્ષ, મધે પ્રગટ કાધું છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક ૯ મું. (બાબ ૧-૩૧)

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

પાના.

શરૂઆતની દોઆ	...	...	...	...	...	૧.
પહેલવી દિવાઓ...	...	...	...	...	...	૧.

ભાગ પેહલો—સૂદગર નસ્ક.

દોઆ	...	...	...	...	...	...	૧.
બાબ ૧	હો, અહૂનવદ/યઃ યથા-અહુ-વદયોનું બાણતર (ફ. ૩); અને તેની અસર (ફ. ૪).	...	...	...	...	...	૨-૩.
બાબ ૨	હો, અધેમ-વોહુ.	...	...	...	...	...	૩.
બાબ ૩	હો, ચેફહે-હાતામ, માણસની બનાવટ (ફ. ૧); જીંદગીના આશિર્વાદ (ફ. ૨); સખાવત.	...	...	...	...	...	૩.
બાબ ૪	હો, યાનીમ-મનો; માણસનો શરીરનો વધારો; દહાકની ખામીઓ; ગરીબોને મદદ (ફ. ૭);...	...	...	...	...	...	૪-૫.
બાબ ૫	હો, ખશમધ્યા: સગાંઓ તરફની બેપરવાહી; એક દસ્તુરનું પરદેશમાં ગુજરી જવું.	...	...	...	...	...	૫.
બાબ ૬	હો, અહ-તા-વખશ્યા: પાંચ આશિર્વાદોની શ્રેષ્ઠતા; દોલતની પદવીઓ (ફ. ૩); સુખ આપનાર ચાર સ્ત્રીઓ, તથા પાંચ ભતની દોલત (ફ. ૫-૬); છાકટાં માણસો; એરાક કેમ લેવો.	...	...	...	...	...	૫-૬.
બાબ ૭	હો, તા-વે-કર્વાતા: જરૂરિયાતને દીનની બચાવત; અને ચાર હજાર-રૂપિયા; દીન તથા પાદશાહીનો નારા.	...	...	...	...	...	૭.
બાબ ૮	હો, હવઝ્મંતુમહતિ: અહમ્મન તથા ખીજ બુરી શક્તિઓની પરસ્પર કરવાનું પરિણામ; ખાતાં તથા પીતાં બોલવાનો ગુનાહ (ફ. ૮); સ્ત્રીઓ તથા ખીજ યજ્ઞોની પરસ્પર કરવાનો વખત.	...	...	...	...	...	૭-૮.
બાબ ૯	હો, યથા-આદર્શ: ગુલામ બારગી કરનારનો ગુનાહ; અહમ્મન સાથે પાપમાં એક સરખા છે એવા સાત જણ.	...	...	...	...	...	૯-૧૦.
બાબ ૧૦	હો, યા-શ્યઝ્ઝાયના: આતરાનાં મીનોની ફરિયાદ; આકાશમાં અઘવાની આતરાની ખાહેશ (ફ. ૧૧); આતરાની સંભાળ.	...	...	...	...	...	૧૦-૧૨.
બાબ ૧૧	હો, યસ્ત: યજ્ઞોની મજલસ; દુન્યામાં આતરાનું કામ; અને તેનો ઉપયોગ; આતરાની સંભાળ લે તેઓનો બદલો (ફ. ૫-૬); અને તેને નુકસાન કરે તેઓની સજા (ફ. ૧૧-૧૨);	...	...	...	...	...	૧૧-૧૨.

- યજ્ઞદાનની પરસ્પર નહિ કરવી (ક્ર. ૧૪); અસ્ત-વીદાદનું આવવું પાના. (ક્ર. ૧૮); બહેરાત, ક્રશીગર્દ તથા રસ્તાખીજ છે એમ માનવું (ક્ર. ૧૯); મરણ પામેલાંઓ સાથે વિલાપ (ક્ર. ૨૦); જીવ્યાણ તથા કળાઈ (ક્ર. ૨૨-૨૪); જોતિની ચુંટણી (ક્ર. ૨૫-૨૭); યુનાહને તોડવો (ક્ર. ૨૮); વચન તોડવું નહિ ... ૧૨-૧૬.
- આખ ૧૨ મો, ઉશતવધતિ: જરથુશ્ત્રની ઉંચી પદવી; માંત્ર બરાબર બાલુવા (ક્ર. ૩); આધરાઓની હાલત (ક્ર. ૪-૫); અમેશાસ્પંદોની બલાઈ, જરથુશ્ત્રના ચેલાઓને મદદ કરે તેઓનો બદલો ... ૧૬.
- આખ ૧૩ મો, તત્-સ્વા-પેરેસા: દરનના મીનોની શકિત ... ૧૭.
- આખ ૧૪ મો, અત્-કવણ્યા: કૃશ્ણાસ્થના રવાનને જરથુશ્ત્રને જોવું; કૃશ્ણાસ્થનાં સાહસકર્મો ... ૧૮-૧૯.
- આખ ૧૫ મો, કાંસ-નેમોઈ-જમૂ: અસ્ત-વિદાતનું આવવું, અને શરીરની મરણ પછીની હાલત; મરણ પછીની જીંદગી સાથે તૈયારી, (ક્ર. ૭-૧૦); સાત અમર સરદારો ... ૧૯-૨૨.
- આખ ૧૬ મો, સ્પેન્તા-મહ-ન્યુ: યુનાહગારોની તોળેરા, રવાનનો છુટકારો ... ૨૨-૨૩.
- આખ ૧૭ મો, ચેજ: પાંચ યુનાહો, મેઠાં તથા ઢોરોને ગેરકાયદેસર મારી નાંખવાં વિષે ... ૨૩-૨૪.
- આખ ૧૮ મો, અત-મા-યવા: ખાતી વખતે બોલવાનું પરિણામ; શરીર અને રવાન વચ્ચે વાંધો; અહુનવર તથા અષ્ટેમ બાલુવા વિષે ... ૨૪-૨૫.
- આખ ૧૯ મો, કત્-મોઈ-ઉર્વા: એક દસ્તુરની વખાણ; દોજખ તથા ચિન્વત પ્રલનું વર્ણન; વેશ્યાને સ્ત્રી તરીકે લેવા વિષે (ક્ર. ૫-૭); વચન તોડવા વિષે ... ૨૫-૨૬.
- આખ ૨૦ મો, વોહુ-ખ્રાઝ: દહાકૂની પાદરાહી; યિમે બક્ષેલું સુખ (ક્ર. ૨-૩); દહાકૂની પાદરાહીનું દુઃખ (ક્ર. ૪-૫); ક્રમ્મિ-દુનની દહાકૂ ઉપર ક્રોધ; તે ખબરનો ફેલાવો; ક્રમ્મિદુને આજન્દરાનનાં લોકોને આપેલી હાર ... ૨૭-૩૦.
- આખ ૨૧ મો, વહિશ્તા-ધરિતરા: શ્રેષ્ઠ બંદગી; કાઈ-ઉસનું ક્રોધમંદ રાજ્ય; દેવાનું તેને તોડી પાડવા બેગા થવું (ક્ર. ૪-૬); નધર્યોસંધને ખુશોઈના શબ્દો... ૩૦-૩૨.
- આખ ૨૨ મો, અધર્ધમના: કષ્ટ-ખુશોઈ અને વાચ્મે સાથનો મેળાપ; ક્રશીગર્દ વેળાએ તેણે શું કર્યું. ... ૩૩-૩૪.
- આખ ૨૩ મો, વર્ત-માન્સર તરક, ફરગર્દ ૧. અચ્ચિત્ર પદ્ધતિરા: જરથુશ્ત્રના જન્મની આસપાસ; તેને રતુ તરીકે બહેર કરવું અને તેની દેવાપર થયેલી અસર; તેઓએ તેને મારવાની કૃત્રી કોશીશ, તેનાં ત્રણ વચનો (ક્ર. ૪-૬); તેના જન્મથી દેવોમાં ગભરાટ; અહુરમઝ્દે તેને આપેલા અચાવ, અને તેની જરથુશ્ત્રને શિખામણ; પ્રાણીઓની મીનાઈ પેદાયશ. ... ૩૫-૩૬.

- આપ ૨૪ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨. યથા-અહુ-વધ્યૈઃ પાદશાહી તથા પાના. •
દસ્તુરી; અહુરમજ્દને પાદશાહ તથા દસ્તુર ગણવેા. ... ૩૮.
- આપ ૨૫ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૩. અષમ—વોહુઃ અરોહની વખાણ. ૩૯.
- આપ ૨૬ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૪. યેહુ હાતામઃ અહુરમજ્દે જર-
થુશ્વને શું કહ્યું? ... ૩૯.
- આપ ૨૭ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૫. યાનીમ—મનોઃ જરથુશ્ત્રની લાય-
કાતઃ ગેરોશ્માનની હાલતઃ ફરાઓશ્ત્રનું ચેલાપણું; જરથુ-
શ્ત્રની હોશીયારી. ... ૩૯—૪૧.
- આપ ૨૮ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૬. ખશમધ્યાઃ ગેહિશ ઉર્વનની ફરી-
યાદઃ તેને છેડી દેવું તથા ફેંકવું, પ્રાણીઓની પેદાયશ્ચઃ પ્રાણી-
ઓથી આદમજાતનું આગળ વધવું; પ્રાણીઓને મદદ કરવા
જરથુશ્ત્રની નેમણુકઃ પ્રાણીઓના નાશ સાર અહર્મેનની
આહેશઃ પ્રાણીઓને મદદ કરવા સાર અરો માણસનું પેદા
થવું; માણસે કરેલાં સર્વ કામો અહુરમજ્દ જાણે છે; અને
તેઓનો બદલો નકી કરે છે; જરથુશ્ત્રની બુલંદ પદવી. ... ૪૧—૪૪.
- આપ ૨૯ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૭. અહ—તા—વખ્યાઃ દીન તથા માંઝ
નેમાંજ ને લાયક છે; માણસની મરજીની પસંદગી; અરેરાનું
જીવું બાલવું; અહર્મેનની કે અહુરમજ્દની પસંદગી,
પ્રાણીઓના છુટકારા સાર દીનને મોકલવામાં આવી છે;
ફરોગર્દ લાવનારા લોકો; રોશનીની બ્રાહ્મને તોડવાની
શક્તિ. ... ૪૪—૪૬.
- આપ ૩૦ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૮. તા—ઉર્વાતાઃ દીનનાં બહુતર
બાણવાં; અહુરમજ્દ તરફથી ન્યામત મળે છે; અને અહર્-
મેન તરફથી દુઃખઃ બે મીનોનાં કામો; તેઓનો તંટોઃ
અરેશની ડગાહઃ અરો લોકોને મદદ કરનારાનો બદલો; બુરો
પાદશાહ, બુરો મીનો અરોની સામે છે, તેનો ઉપાયઃ ધર્મ નહિ
માનનારાને માન નહિ આપવું; આતશનું આવવું; ઉર્વતાત્
તથા અમરતાત્નાં આશિર્વાદો. ... ૪૬—૫૦.
- આપ ૩૧ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૯. હવમ્મિનુમહતિઃ ત્રણ ડગારા દેવોનું
આવવું; તેઓના ડગાહનાં શબ્દો; તેઓ માણસોની ચાલપર શું
અસર કરે છે (ફ. ૩—૬); બ્રાહ્મ દુન્યામાં કેમ આવી? [યમે
પેદાયશને સુખી કેમ કીધી? ખરાબ માણસ ખેતીનો નાશ કરે
છે; પાણેલાં પ્રાણીઓ તથા આરબરદારી જનવરોપર લાસને
લખ જવી; બુરાં માણસો અને તેઓની ખરાબી; બહી દીન
વાળાઓનો તેઓ નાશ મળે છે, અને ક્રિયાઓ બગાડે
છે; કીંગો તથાકરપોઃ યુનાહગારોની સજા; દુન્યાનું સંપૂર્ણ થવું. ૫૧—૫૫.

દીનકર્દ.

પુસ્તક ૯ મું.

દીનના પવિત્ર ગાથાઓનો સાર તથા સમજણ વિષે.

શરૂઆતની ઢાઝા.

દાદાર અહુરમઝ્દ (જે સર્વોત્તમ હજાપણુનો સાહેબ છે તે) ની મીનોઈ ખુશાલી હમેશાં પાર પડે, અને અહુરમઝ્દની પરસ્તેશ કરનારાઓની અશો દીનને નમાજ હોજે !

પહેલવી દીખાઓ.

નવમું પુસ્તક જુદી જુદી અશો વિધાના ભાગો અને કેતાઓને^૩ લગતું છે, અશો વિધાના દરેકમાંના જુદા જુદા ભાગો અને વિભાગોને લાયક વિસ્તારમાં રજુ કરવા અને તેમાં આવેલાં અખુટ જ્ઞાનનો હુંક સાર રજુ થાય એવી રીતે તેમાંથી ચુંટેલાં લખાણોની પુરતી સમજણ આપવા સાફ (એ પુસ્તક રચ્યું છે).

ભાગ પહેલો.

સૂદ્ગર્ નસ્ક.

ઢાઝા.

જે દીન અહુરમઝ્દની પરસ્તેશ રચાપે છે, જે ખુરી શક્તિઓની સામે થાય છે અને અહુરમઝ્દના કાયદાને માન આપતાં શીખવે છે તેની વખાણ હોજે !

૧. આ નામનો અર્થ “દીનનાં લખાણોનો સંગ્રહ” કરી રાકાય. ૨. દીનકર્દનું નવમું પુસ્તક સર્વ ગાથામાં આવેલી ખાખ્ષદોને પહેલાં ત્રણ નસ્કની અંદર જેવી રીતે દર્શાવવામાં આવી છે તેની સમજણ આપે છે. ખીજાં નસ્કમાં આવેલી ખાખ્ષદો જુદી હતી અને તેથી તેનું વર્ણન આ નવમાં પુસ્તકમાં આપ્યું નથી. ૩. દીનકર્દ પુસ્તક આઠમું દીખાઓ ૬. ૧૯ પ્રમાણે એકવીસ નસ્કના ૧૦૦૦ ભાગો કરવામાં આવ્યા હતા. ૪. આ નસ્કમાં આવેલી ખાખ્ષદોનો કાંઈક વિચાર આપણને આ પુસ્તકના ખાખ ૧-૨૨ માં અને આઠમાં પુસ્તકના ખાખ ૧ લામાં મળે છે.

બાબ ૧ લો, અહુનવર્ધ્ય.

(૧.) સુદગર માં આ વીસ કેતાબો આવેલી છે. એમાંની પહેલી “યથા-અહુ-વર્ધ્યો” છે, કારણકે યથા-અહુ-વર્ધ્યો દીનતું મૂળ છે. (૨) અને તેમાંથી નરકો બનાવ્યા છે, અને તેમાંથી સર્વ જ્ઞાનની ત્રણ મૂળ શાખાઓ ઉત્પન્ન થઈ છે, તેથી તેની પોતાની જગાએ ખીજાં સર્વ જ્ઞાનમાં તેની સર્વોત્તમ પદવી દેખાડી છે.

(૩) અને કામો શરૂ કરતી વેળા યથા-અહુ-વર્ધ્યો ભણવાથી જે હીમત અને ક્ષતેહ મળે છે તેની યાદી અહીં આપી છે:—

(અ) જ્યારે કોઈ કોઈને કહેવા માંગે ત્યારે એક; જ્યારે કોઈ કોઈપાસે કાંઈ માંગણી કરવા માંગે ત્યારે એક; અને જ્યારે કોઈ કાંઈ કામ કરવા જાય ત્યારે એક (ભણવેા જ્ઞેષ્ઠો).

(ક) જ્યારે કોઈ પોતાના આશિર્વાદ આપવા માંગે ત્યારે એ.^૩

(ખ) જ્યારે કોઈ ગાહ્યાબ્યારોની યજ્ઞરતેમાં રાસ્ત આફ્રિન કરવા શરૂ કરે ત્યારે, ચાર.^૪

(ગ) જ્યારે દરજને (એટલે પુરી શક્તિને) હાંકી કાઢવી હોય ત્યારે પાંચ.^૫

(ઘ) જ્યારે હીમત મેળવવી હોય ત્યારે, છ; અને જ્યારે લડાઈમાં ક્ષતેહ મેળવવી હોય ત્યારે, છ.

(૩.) જ્યારે અશો અમેશાસ્પંદાની^૬ યજ્ઞરતે માંડવી હોય ત્યારે સાત, અથવા જ્યારે કોઈ અમેશાસ્પંદાની યજ્ઞરતે કરવા માંગતો હોય ત્યારે સાત.

(ચ) જ્યારે કોઈ અશો સેકિનાં ફરોહરોની યજ્ઞરતે કરવા માંડે ત્યારે આઠ.^૭

(છ) જ્યારે કોઈ પોતાની જમીનમાં ખી નાંખવા માંગે ત્યારે નવ.

(જ) જ્યારે કોઈ હમેશ રહેવાની આશા રાખે ત્યારે દસ.^૮

(ઝ) જ્યારે કોઈ સ્ત્રી માંગવા જાય ત્યારે અગીઆર.

(બ) જ્યારે કોઈ પહાડની ઉપર જવા ધારે ત્યારે બાર.^૯

૧. જરોશ્ટરી કેતાબોની ગાથા, હથ—માંત્ર, અને દાત એવા ત્રણ વિભાગોમાં વહેંચણી કરવામાં આવેલી છે તે ત્રણે અહીં ધરાયે કરવામાં આવ્યા છે. અહુનવર્ધ્યની ત્રણ લીટીઓ જે સર્વ જ્ઞાનનાં મૂળ તરીકે ગણવામાં આવી છે તે અનુસાર આ વિભાગો કરવામાં આવ્યા છે. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૬ સુ, દીખાઓ ૩. ૪—૬ અને કુટનેઝ. ૨. જુઓ રાયસ્ત-લા-રાયસ્ત બાબ ૧૯ માં, અને બહમન પુણ્યાની રવાયત. ૩. વળી આફ્રીન્ગાન્—ઈ—દહાન્માં. ૪. આફ્રીન્ગાન્—ઈ—ગાહ્યાબ્યારમાં. ૫. આફ્રીન્ગાન્—ઈ—સરોરામાં. ૬. અને યજ્ઞદોની. ૭. અને આફ્રીન્ગાન્—ઈ ગાથામાં. ૮. આફ્રીન્ગાન્—ઈ—અહુમજ્ઞદમાં પણ દસ ભણવામાં આવે છે. ૯. જ્યારે આફ્રીન્ગાન્—ઈ—સ્પીચીન ભણાય ત્યારે પણ બાર ભણવામાં આવે છે.

(૮) જ્યારે કોઈ વસ્તીવાળી જગાએ જવા માંગે ત્યારે તેર; જ્યારે કોઈ એક રસ્તાપરથી જાણુએ ફરવા માંગે ત્યારે, અથવા જ્યારે કોઈ નાણું પગે પસાર કરી જવા માંગે ત્યારે તેર.

(૪) તેજ પ્રમાણે દેવેતે તોડવામાટે યથા-અહૂ-વધર્થો ક્યાં પહેલાં બાણુવે બેઠાં તે વિષે; અને જરૂરશુન ને બાણુવાનાં દરેક બાણુતરનો દુંક સાર જે અહૂનવર છે તેના શબ્દો બરાબર બાણુવાથી મળતાં ફાયદાકારક પરિણામ વિષે; અને અશો મન સાથે અહૂનવરનો દરેક શબ્દ મોટે સાદે બાણુવાથી દેવો નબળા થાય છે અને પુરા દુશ્મનથી તન અને માલને રક્ષણ મળે છે તે વિષે.

(૫) અહૂનવરની પહેલી, બીજી, અને ત્રીજી લીટીઓ મુજબ એકવીસ નરકાના ભાગ પાડવા વિષે.

(૬.) ઉદાર વિચાર, ઉદાર શબ્દો, અને ઉદાર કામેથી પ્રાણીઓનો વધારો જે અશો દરુતરથી આગળ વધે છે તે વિષે; અને તેને જે સંપૂર્ણ માન આપવું બેઠાં તે વિષે; અને તેના બદલાની હયાતી વિષે.

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

ખાખ ૨ જો, અષેમ્-વોહુ.

(૧.) બીજી ફર્ગદ “અષેમ્ વોહુ”^૨ અશોઈ જે દીનનો બદલો છે તેની વખાણુ વિષે છે; અને અશોઈની સામે જવાના ગુનાહને ધિક્કારવા વિષે.

અશોઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

ખાખ ૩ જો, યેડ-હે-હાતામ્.

(૧.) ત્રીજી ફર્ગદ “યેડ-હે-હાતામ્”^૩ ધીમી અને ચાલુ વધારાથી માણસની બનાવટ અને તેઓ પચાસ વરસ હવે ત્યારે તેઓનાં ખાક થઈ જવા વિષે છે, અને

૧. આ “અશોમ્-વોહુ” બાણુતરના રાજઆતના શબ્દો છે, અને તે દરેક બાણુને છેડે આશિર્વાદ રૂપે દીનકદમાં મુકવામાં આવેલા છે. ૨. પહેલવીમાં અષેમ્-વોહુ મળે છે. આ બંદગીનો અર્થ આ છે. “અશોઈ સર્વોત્તમ ન્યામત છે. તે ખુદાઈ સુખ છે. ખુદાઈ સુખ તેને માટે છે કે જે અશોઈ સર્વોત્તમ ચીજ છે એમ સમજી પોતે અશો રહે છે”. ૩. આ શબ્દ અહીં અવસ્તા હરફે લખાયેલો છે. એનો અર્થ આ છે: “હવે અશોઈની લીધે જે કોઈ ધણીનો સવાબ વખાણુની હંદગીમાં વધુ ચઢાયો છે તે અહુરમજ્દ સાચી રીતે પીછાણુ છે. અને અહીં હવે એવાં લોકોમાંનાં નર અને નારી બન્નેને વખાણુએ અને આરાધીએ છીએ.” ૪. DM. માં “૭૦” વરસ મળે છે. એટલી લાંબી ઉંમરે હંદગી ઉતરવા માટે એમ ધારવું બને એમ નથી. વેસ્ટ ઉમરના તથા તપાકા, જાડિયુ, હનફ અને પર્ધરિસ્ત-ખુશુદ ની નોંધ લે છે જેમાંના પહેલાં ફરહમ—ઈ—આઈમ્ મુજબ ૫૦ જે વરસે રાજ થાય છે.

માણસોમાં સર્વથી વધુ સુખની હંદગી ભોગવનાર માણસની હંદગીમાં પણ તેની હંદગીની આખેરીએ મ્હોતના આવવા વિષે. (૨.) અને હંદગીના ખરા આશિર્વાદો ફક્ત લાયક માણસોને તેઓના અશોષિ માટેના ત્યારને લીધે મળે છે, અને બીજા દરેક સ્ત્રીજાના થાય છે. (૩.) અને આ પણ કે એક પુરતાં સાધનવાળો માણસ જે કોઈ બીજા લાયક માણસને તે જ્યારે કોઈ માંગે ત્યારે તેને કોઈ આપતો નથી તે તેથી દેવોનો કાયદો ચાલુ કરે છે, અને દેવોને જોર આપે છે.

અશોષિ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૪ થો, યાનીમ્-મનો.

(૧.) ચોથી ફર્ગદ, “ યાનીમ્-મનો, ”^૩ સેવટનાં શરીરમાં દૂરનો વધારો સર્વથી સરસ ક્રમ છે તે વિષે છે;^૪ અને, બીજું, કે હાલની હાલતમાં જ્યારે ડહાપણ, અને વિદ્વાતા બર્ચુ સુખાપણ, અને ઉલટ અને ખંત, જે હંદગીને તેનાં ખરાં કામે લગાડે છે તે સાથે હોય, અને જ્યારે આ પાંચ એટલે કે લોભ, શક્તિની ગેરહાજરી, આળસાઈ, બેવકુફી, અને પાપી વહેવાર, જે હંદગીને બગાડે છે તે સાથે ન હોય ત્યારે વધારો સર્વથી સરસ હોવા વિષે. (૨.) અને આ વિષે કે આ પાંચ ખામીઓ દહાડામાં હતી, અને તેથી ફરેદૂન ઉરકેરાયો અને તેણે ચિમનો કીનો લેવા સાર તેને હરાવ્યો.

(૩.) અને આ ચાર દુર્ગુણોની ગંભીરતા વિષે અને તેથી થતા ખુરા વધારો વિષે, જે દુર્ગુણો આ છે:—છાકટપણું, હલકી સંગત, ધર્મનો ત્યાગ, અને આપમતઝખીપણું. (૪.) અને વળી આ કે ચિમે આ ચાર દુર્ગુણોને દુન્યામાંથી બહાર હાંકી કાઢ્યા, અને પછી તે દુન્યામાં અમર્ગી ફેલાવી શક્યા. (૫.) અને દીનતું જ્ઞાન ધરાવનાર ધણીના શબ્દોની ચતુર પરિક્ષાથી જે ગભરાઈ જાય, અને પોતાની જાતનો દીનતાં જ્ઞાનવાળો પુરૂષ જે તે નામ ધરાવવાને લાયક ન હોય તેના વિચાર વગરના શબ્દોનો બચાવ શોધે તેને દુર રાખવા વિષે. (૬.) અને વળી આ પણ કે જે કોઈ દુન્યામાં પાપી ફરમાન ફેલાવે તે પોતાનું જીવ જીવણાંની બાજુએ સોંપે છે.

(૭.) અને દુઃખી ગરીબ લોકોની ફરિયાદના સર્વથી સારા ઉપાય વિષે, અને દુઃખની ફરિયાદોથી દુઃખી લોકોને બચાવવા વિષે, અને નાકબુલાત, અને અમાન્યતા.

૧. ફા. બરીન. “ સર્વથી ઉંચું ” અહીં એક માણસ સર્વથી વધુ કેટલો જીવી શકે તે વિષે ધારો છે. ૨. બીજા શબ્દોમાં રવાન, અને સવાબ, અને તેનો બદલો એટલી સ્ત્રીને હંમેશા માટે રહે છે; જ્યારે બીજું સર્વ કંઈ થાય છે. ૩. આ શબ્દો આપ્મા ગાથાની શરૂઆતમાં આવે છે. પણ અહીં તે પહેલા ગાથાના પહેલા હા સાર વપરાયલા છે. ૪. જ્યારે ખુદ આ દુન્યામાં સર્વ સ્ત્રીને મનિષ હાલતમાં મુકી શકે ત્યારે તે માણસનાં રવાનને લાંબી લઢાઈ કરવાની ફરજ કાં પાડતો હશે તે સવાલનો જવાબ, દીનદાર લોકોને સમજવવા સાર, અહીં આપવામાં આવ્યો હશે. ૫. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બાબ ૧૨ થો, ફ. ૮-૯, અને ત્યાં આપેલી નોટ. ૬. જે માણસ સમ્યક્ષની પરિક્ષામાં બોલો રહી શકતો નથી અને એટલા શિક્ષકોની સાથે મંબંધ રાખે છે તેણે માણસ નથી, અને તેને આખરદાર લોકોએ દૂર રાખવો જોઈએ. એ ફકરાનો અર્થ વેસ્ટ જુદી જ રીતે કરે છે.

અને બલકાં મનની હસ્તિ વિષે. (૮.) અને એક સાચી વાજખી ફરિયાદવાળા દુઃખી લોકોનું દુઃખ દુકું કરવા વિષે; અને સર્વથી ઉતરતી પદવીના જડજથી તે સર્વથી શ્રેષ્ઠ લવાઈ જે અહુરમજ્દ છે તેઓનો સર્વ પદવીના લોકોથી સાચી ફરિયાદોમાંની વાજખી ફરિયાદોનો નિકાલ કરવા વિષે.

અશોષની ન્યામત ઉત્તમ છે.

ખાખ ૫ ભો, ખશમઈખ્યા.

(૧.) પાંચમી ફર્જદ “ખશમઈખ્યા”^{૨૨} વખતના અરસામાં લાગણીનો જોસ વધી જવાથી અને ગુમાવવાથી ખાપની દિકરા તરફની, અને દિકરાની ખાપ તરફની, અને ભાઈની ભાઈ તરફની, અને દોસ્તની દોસ્ત તરફની, અને ધણીની ધણીઆણી તરફની અને ધણીઆણીની ધણી તરફની બેપરવાહી વિષે; અને ગાથાને ચાહનાર અજ્યાસીઓ અને ભણનારાઓ તરફ ગાથાનો મીનો કદી પણ બેદરકારી દેખાડતો નથી તે વિષે. (૨.) જ્યારે એક એરવદ અથવા દરતુર પરદેશમાં ગુજરી જાય અને તેનું શરીર તેના સ્વદેશમાં પાછું આવતું નથી ત્યારે ગાથાના મીનોની ફરિયાદ વિષે; આ સંજોગો હેઠળ કેવી જાતનો જન્મ થાય છે, અને દીન છોડનાર લોકોનો જીલ્લમ તેઓના પોતાના દેશમાં જ થાય છે. (૩.) અને ગાથાનો મીનો અને વળી સખાવત દોજખમાંથી રવાનને ખચાવવા સર્વોત્તમ શક્તિ છે તે વિષે.

ઉત્તમ ન્યામત અશોષ છે.

ખાખ ૬ ઠો, અત્-તા-વખશ્યા.

(૧.) છઠી ફર્જદ “અત્-તા-વખશ્યા”^{૨૪} પાંચ સુખની શ્રેષ્ઠતા વિષે છે; પહેલું અશોષથી, અને બીજું ઉંચાં ખાનદાનથી, ત્રીજું આખાદ જમીનથી, અને ચોથું મેદાનાં ટાળાંથી, અને પાંચમું ધંધાની કુશળતાથી. (૨.) મહેનતુ લોકોને તવંગરી, અને આળસુ લોકોને ગરીબી આપવા વિષે. (૩.) બેસીને કામ કરનાર એક ગણી, અને ફરતાં લોકો બે ગણી, ઉતાવળે કામ કરનાર ત્રણ ગણી, અને ધસીને કામ કરનાર ચાર

૧. જોખ્યાથી ખની રાકે તેખ્યાએ દુઃખી લોકોનાં દુઃખો ટાળવાં જોઈએ. કોઈખી રીતે ખુદાઈ રાકિતખ્યા તેજ અંત સાફ કામ કરે છે, પણ તેજ મુજબ માણસાઈ રાકિત-ખ્યાએ પણ તેવીજ રીતે કામ કરવું જોઈએ. ૨. પહેલા ગાથાના ખીજ હા (૫૨૧ હા ૨૬ મો, ફ૦ ૧) નો પહેલો શબ્દ. પહેલવીમાં “ખશમઈખ્યા” લખાયેલો છે. ૩. જીખ્યા હા. ૨૬ મો ફ૦ ૧ લો, જ્યાં આ દુન્યાનો મીનો પોતાનાં સર્વ દુઃખો વિષે ફરિયાદનો પોકાર ઉઠાવે છે અને તેમાંથી પોતાને ખચાવનારની મદદની માગણી કરે છે. અને તેનાં પરિણામે જરૂરજરૂરને તે મહાન કામ ચાફ નેમવામાં આવે છે. ૪. અહુન્વધતિ ગાથાના ત્રીજા હા (૩૦ મો, ફ૦ ૧) ના રાફ આતના શબ્દો. પહેલવીમાં અત્-તા-વખશ્યા મળે છે.

ગણી, અને ઘોડેસવારી કરનાર પાંચ ગણી, અને રથમાં હંકારી જનાર છ ગણી, કાંચદો જાણી સમજવનાર સાત ગણી, અને દોલતને પુરી સાચવી જાણનાર આઠ ગણી, જમીન ખેડવાના કુશળ ધંધામાં રોકાયલા હોય તેઓ નવ ગણી, અને આંધ-સ્પેન્ત શીખવવામાં રોકાયલા હોય તેઓ દસ ગણી દોલત મેળવે છે તે વિષે.

(૪.) જવાનીમાં પસાર કરેલી આળસામને લીધે એક માણસને ખુદાપામાં જે પસ્તાવો થાય છે તે વિષે. (૫.) તે ચાર ચીજ વિષે જે જ્યારે એક માણસ પોતાની જવાનીમાં એકઠી કરી હોય ત્યારે તે ધણીજ સુખી થાય છે; પહેલી, ભલી વિદ્યા; બીજી, આવક આપનારી દોલત; ત્રીજી, નેક ધણીઆણી; અને ચોથી, આબાદ ઘર. (૬.) સંપૂર્ણ આબાદીના પાંચ ભંડાર વિષે: ધંધો, અને મહેનતુપણું, અને સંતોષ, અને સમયસુચકતા, અને યુક્તિઓ ધરાવવી.

(૭) છાકટા માણસોની સંગતમાં બેસવાથી પરહેજ રહેવા વિષે. (૮) અને આ પણુ કે જે કોઈ હદ બહાર શરાબ પીવાથી આવળી બુદ્ધિનો થાય છે અને બીજા લોકોને અને ફરજ બજાવનારાઓને તેઓનાં કામમાં કંટાળા રૂપ થઈ પડે છે તે યજ્ઞ-દોની મંજુરીથી શરાબ પીતો નથી. (૯) અને આ પણુ કે જ્યારે તમે તમારું ખાણું ખાવો ત્યારે તે લાયક જગાએ લેવું; અને તે ગમે ત્યાં લેવામાં આવે તોખી તે ભારી નહીં અને હલકું હોવું જોઈએ; કે જેથી તે તે ખાધા પછી તું સવાળનાં કામો કરે, અને ગુનાહથી પરહેજ રહે કે જેથી તે ખાધા પછી તને અમર ખુશાલી મળે; અને જ્યાં અરો બિશ્નુકો હોય ત્યાં તારે તેઓનો ભાગ જુદો રાખવો જોઈએ, અને તે બિશ્નુકો તને દોઆ દેશે, અને અરો બિશ્નુકો વિષેનો ઠરાવ એ છે કે તેઓની દોઆ સર્વથી સરસ છે.

સર્વોત્તમ ન્યાયત અરોઈ છે.

૧. વેસ્ટ આ રાખ્દને ફા. રાઈ સાથે સરખાવે છે અને તરજુમા “ રસ્તા ” કરે છે. પણ આ રાખ્દ અવળે રથ રાખ્દ પહલવી રૂપમાં લખાયેલો લાગે છે. કદાચ લડવૈયાઓ જેઓ પોતાના દેશને ખાતર લડે તેઓ વિષે અહીં ધિશારો હોય. ૨. જેણે ભારી ખોરાક લીધો હોય તે કુદરતી રીતે કંઈ રાકતો નથી. ૩. ખરા દ્રીગૂશ્ કદાચ ધરધર બિલ્લા માંગવા જતા ન હોવા જોઈએ. પણ તેઓ એકાંતમાં અથવા મકામાં રહેતા હશે જ્યાં તેઓને જંદગીની જરૂરની ચીજો સધળી દીનદાર લોકો પુરી પાડતાં હશે. ખ્રિસ્તી ધર્મગુરુઓમાં અથવા હિંદુ અને બુદ્ધ ધર્મ પાળનારા લોકોમાં જેમ સાધુ સન્યાસીઓને પાળવામાં આવે છે તેમ જરૂરની મોઝેદા પણ પોતાના ટોળાના એક ભાગ તરીકે સાધુઓને પાળતા હતા તે કોઈ નહીં જણાવું નથી. કદાચ એમ ન હોય પણ ઉપર જણાવેલા અને દીનકર્દ. પુ. ૬ મું D. બાબ ૩ નામાં આવેલા ફકરાઓ ઉપરથી આપણે એવું માની શકીએ કે અક્ષબ જરૂરોશ્તી લોકોમાં દ્રીગૂશને ચઢતો દરજ્જો આપવામાં આવતો હતા.

આખ ૭ મો, તા-વે-ઉર્વાતા.

(૧) સાતમી ફર્જદ્ “તા-વે-ઉર્વાતા” જરથુસ્ત્રના હજારામાં ચાર જમાનાના ચાર પ્રકારનું જરથુસ્ત્રને જણાવવા વિષે છે; પહેલો સુનેરી, જેમાં અહુરમઝદે જરથુસ્ત્રને દીન દેખાડી તે, ખીન્ને રૂપેરી, જેમાં વિશ્વાસ્થે જરથુસ્ત્ર પાસેથી દીન કબુલ કરી તે; ત્રીજો પોલાદી જે જમાનામાં માહરસ્પંદનો છોકરો આતરોપાતર જેણે અશોધને આરાસ કરી તે જન્મ્યો હતો તે, ચોથો લોઢાં સાથે ભેળાયેલો જમાનો છે, આ તે જમાનો હતો જેમાં દીનને છોડનારા અને ખીજા યુરા લોકોનાં રાજનો પુષ્કળ ફેલાવો થનાર હતો.

(૨) તેજ જમાનામાં ધરિની દેશોમાં દીન અને હકુમતના નાશ થવા વિષે, અને દરેક જાતની ભલામી અને સવાળ ઓછો થવા વિષે, અને ખાસીયત તથા હહાપલુ કિતરી જવા વિષે.

(૩) અને ભલાં લોકોની જાંઘળી લેવાની ઇચ્છા, જે તે જમાનામાં જરૂરી હાલત થાય છે, તેથી તે જમાનામાં થતા ઘણી જાતના યોગદાન અને કુખનો અહેવાલ આપવામાં આવ્યો છે.

સર્વોત્તમ ન્યાયત અશોધ છે.

આખ ૮ મો, હવએતુમઘતિ.

(૧) આઠમી ફર્જદ્, “હવએતુમઘતિ” અહર્મનની પરસ્તેશથી થતી આદમ-જાતમાં દીનમાં આકીનની ગેરહાજરીથી દુર રહેવા વિષે છે; અને અન્દર અને સાવરની પરસ્તેશથી પવિત્ર કપડાં વગર ફરવાની ટેવ; અને તાઊરીવ અને રી-

૧. ૫૪. હા ૩૧ મો, પહેલા ગાથાના ચોથા હાના પહેલા શબ્દો પહેલવીમાં “તા-વે-રત” મળે છે. ૨. જુઝ્મા બહમન યશત, ૧ ક. ૧-૫. વેરટ આ સાથ ૫૪. હા. ૩૧ મો, ક. ૧૪ માનો સંબંધ બરાબર દેખાડે છે. ૩. જુઝ્મા દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું દીખાચો ક. ૨૧ મો અને કુટનોટ. ૪. ૫૪. હા. ૩૨ મો, પહેલા ગાથાના પાંચમા હાને આપેલું નામ. પારસી માળેદા એને અએતુમઘતિ વાંચે છે, અને પહેલવીમાં એ શબ્દ અવેતુમઘતિ લખાય છે. ૫. અહીં જે બાબતની ચરચા કરવામાં આવી છે તેજ આપણને ૩૨મા હાના પહેલા ફકરાઓમાં મળે છે. ૬-૮. હિંદુ દેવોનાં નામોમાં મળતા ઇન્દ્ર દેવતા, વંદીદાદ ક. ૧૦મી ક. ૯ અને ૧૦, તથા વંદીદાદ ક. ૧૯મી ક. ૪૩ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે એકેમ-મનો, ઇન્દ્ર, સાઉર, નાએમધધિય, તઉર, અને જ. ઇરિય એ સઘળી ખરાબ શક્તિઓ વોહુ-મનો, અશ વહિરત, ખશ-વધ્ય, સ્પેન્ત આરમઘતિ, હઉર્વતાત્, તથા અમેરેતાત્ ની દરેકની સામે કામ કરે છે. એ વિષય વિષે પહેલવી લખાણોમાં પુરતો ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે. જુઝ્મા બુન્દહીશત, બાખ ૧ લો, ક. ૨૭. બા. ૨૮ મો. ક. ૭-૧૩, બા. ૩૦ મો ક. ૨૬; માનુ-સ્પીહરતાં લખાણો પત્ર ૧ લો, ૧૦, ૯; પહેલવી ચંદ્રને હા ૪૭ મો ક. ૧ વિગેરે એને મળતા હિંદુ દેવતાઓમાં આપણને ઇન્દ્ર, શર્વ (રિશ્વનું એક નામ); નાસત્ય, અને સંસ્કૃત શબ્દો વુર “દરદવાળું” અને જરસ્ “નારા”. એવું દેખાય છે કે હિંદુ લોકોમાં એ શબ્દોનો શું અર્થ થાય છે તે સમજ્યા વગર આ સામસામી શક્તિઓની હારમાળા ધરિનીઓએ હિંદુ બાહ્યધર્મી છુટા પડતાં રચી હતી. બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ક. ૮ માં પવિત્ર કપડાં વગર ફરવાનો ચુનાહ અન્દરની અસર હેઠળ થાય છે એમ જણાવ્યું છે.

ચૂની પરસ્તેશથી એકવડાં પગનાં પહેરણ સાથે ફરવું, અને અકતશની^૨ પરસ્તેશથી ચીન્નેનો ખરાબ વિચાર કરવો^૩; અને સર્વ દેવોની પરસ્તેશથી સર્પને મારવાનાં હથિયાર^૪ વગર રહેવાની દેવથી પરહિજ રહેવા વિષે અને તેઓનું ખાસ જ્ઞાન.

(૨) જે માણસ ખાતાં અને પીતાં વાત કરે તેની ભૂખી ખાસીયત વિષે^૫; અને તે કારણથી દેવોને થતી ખુશાલી^૬, તથા ખાતાં અને પીતાં શબ્દો ન ઉચ્ચારવાની શિખામણ વિષે. (૩) ખાવા અને પીવા પહેલાં, તથા પુરું કર્યા પછી યજ્ઞદાનો આભાર માની તેઓને ખુશાલ કરવા વિષે; અને તેની અશોષની વખાણથી મ્હોકું પાક કરવા વિષે.^૭ (૪) અને તે માણસ વિષે જે દીનનાં ફરમાનો બરાબર ન પાળવાથી કાંઈ સવાળનાં કામ કરતો નથી, અને તેથી સર્વથી સરસ જગા એટલે બહેશતમાં તે પહોંચતો નથી.

(૫) અને અશોષ અમોશની^૮ યજ્ઞને કરવાનો વખત રાતના પહેલા ભાગના

૧. જુઝ્મો બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૧૩, જ્યાં આ યુનાહ તાજિરીયથી થતો જણાવ્યો છે: અને સરખાવો અદા-વીરાફ, બા. ૨૫ મો, ફ. ૫. અહીં પગપર ચ્ચિકલાં મોજ પહેરી ફરવાવિષે ધરારો હોય, એમ લાગે છે. પણ જે જે શબ્દને આપણે અર્થે વાંચીએ તે બૂલ હોય અને ખરો શબ્દ અર્થે અથવા અવી હોય તો તેનો અર્થ "બુટ વગર," "ઉંઘોડે પગે" થાય. ૨. જુઝ્મો બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૨૦, જ્યાં આ યુનાહ પહેલવી અકતશ, અવન અકતશ થી થતો જણાવ્યો છે. જુઝ્મો વંદીસદ ફ. ૧૦ મી, ફ. ૧૩, અને ફ. ૧૯ મી, ફ. ૪૩; અને બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૨૦; આ સર્વ ફકરાઓમાં અર્થેશમ સાથે તેનો મ્હોટો સંબંધ દર્શાવ્યો છે. ૩. ચીન્નેને માટે ઉલટો વિચાર કરવો એ પણ બુરી વાસ્તા ધરાવવા જોવાજ યુનાહ છે, એ દેખીતું છે. ૪. જુઝ્મો બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૨૧, ૨૨. અને દીનકર્દ પુ. ૮ મું બા. ૧૮ મો, ફ. ૨. વોલ્યુમ ૧૫ માં એમનો તરજુમો જુદી રીતે કરવામાં આવ્યો છે, અને ત્યાં પ્રફુલ્લ જોવાજ ગણવામાં આવ્યો છે. જુઝ્મો પહેલવી વંદી ૬૦ ૧૮ મી, ફ. ૬. ૫. સરખાવો બુન્દ. બા. ૧૮ મો, ફ. ૩, શાયસ્ત લા-શાયસ્ત, બા. ૪ મો, ફ. ૬, બા. ૫ મો, ફ. ૧-૭ દીનકર્દ પુ. ૮ મું, બા. ૪૨ મો, ફ. ૩૭. અર્થેપતસ્તાન પુ. ૧ લું. બા. ૭ મો, ફ. ૩, ૬, ૮; દાદીસ્તાન દી-દીનક સ. ૭૯-મો, ફ. ૮ વિગેરે અસલી લોકોમાં આણું ખાતી વેળા ગંભીર રહેવાને એટલી અગત્યતા આપવામાં આવતી હતી કે જમવાની બાજુ ધર્યા પછી તે છેડે ત્યાં સુધી વાત કરવાની મનાઈ કરવામાં આવી હતી. એ મનાઈ ખાસ કરીને ધાર્મિક જમણમાં, અને મોઝેદામાં હંમેશાં ખાતી અથવા પીતી વખતે અને ક્રિયાઓ કરતી વખતે પાળવામાં આવતી હોવી જોઈએ. ૬. કારણ કે લોભના દેવને તેથી જોર મળે છે. અહીં એમ કહેવામાં આવે છે કે ભ્યારે લોકો જમતી વખતે વાત કરે ત્યારે તેઓ દુન્યવી ચીજો માટેના સંતોષની ખુશાલી દેખાડે છે, અને તેથી હલકી વાસ્તાઓને ટેકો આપે છે. ૭. કારણ કે બાજુ છોડવા અગાઉ મ્હોકું બરાબર વોઈ સાફ કરવું જોઈએ. વળી એમ પણ મનાઈ હતી કે બાજુ ભણવામાં સાફ અને પાક કરવાની રાજીત છે. અહીં નોંધ લેવા લાગે છે કે બાજુ છોડતી વખતે અશોષની વખાણ સાર અર્થે વોલ્યુમ વાર ભણવામાં આવે છે. ૮. જુઝ્મો પહેલવી યજ્ઞને હા ૧ મો ૬૦ ૨૨; બુન્દ. બા. ૧૯ મો ૬૦ ૩૩; બા. ૩૦ મો, ફ. ૩૦; જુદસ્પરમ બા. ૬ મો, ફ. ૭ શાયસ્ત લા-શાયસ્ત બા. ૧૩ મો, ફ. ૪૩, બા. ૧૭ મો ૬૦ ૩, બા. ૨૨ મો, ફ. ૧૭; દીનકર્દ પુ. ૮ મું. બા. ૮ મો, ફ. ૩. વિગેરે.

દરમ્યાનમાં છે તે વિષે; અને મીનોઈ દુનથી તેનું રક્ષણ માંગવા માટેની આરાધના કરનારની નમ્ર અરજ; અને રશનૂર તથા આશતાદની આરાધના કરવાનો વખત અગ્રિયકીન ગાહમાં, ધણોખરો તે વખત પછી છે, અને અનાજની આબાદીને માટે તેઓની આરાધના કરનારની નમ્ર અરજ; અને બહોળી પેદાયશવાળા માંથની તથા મીનોઈ ખુશલીવાળા રમનની આરાધના કરવાનો વખત, ધણો ખરો હાવન ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની મેઠાંના ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને અશ-વહિરતની તથા અહુરમજ્દના આતશની આરાધના કરવાનો વખત ધણોખરો રમિથન ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની અશોઈનાં ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને નારીઓના મ્હોટા સાહેબ, પવિત્ર પાણીના ઝરાતું મુળ અને અહુરમજ્દે પેદા કરેલા આપાનની આરાધના કરવાનો વખત ધણોખરો અગ્રિયકીન ગાહમાં છે, અને શૂરવીર લોકોનાં ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને અશો લોકોનાં, ફરોહરોની, તથા શૂરવીર લોકોનાં ટોળાંવાલી નારીઓની, તથા સારા રહેઠાણવાળાં વરસની અને અમ (ખાહુરી), જે સારી બનાવેલી, અને ખુબસુરત અને અહુરમજ્દે પેદા કરેલી તથા ક્તોહમંદ છે તેની અને ક્તોહમંદ અધિયાતાપણાંની શક્તિની આરાધના કરવાનો વખત ધણોખરો અગ્રિયકીન ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની હરેક જાતની આબાદી બરપા થવા માટે અને અશોઈનાં દરેક જાતનાં ફળ દેખાવા માટેની નમ્ર અરજ.

અશોઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

આખ ૯ મો, યથા-આઈશ.

(૧.) નવમી ફર્જે. “યથા-આઈશ” પુલામખારગી કરનાર માણસની દુનના જેવી હાલત, ખોરેહનું તુટવું, સંપૂર્ણ રીમની, બારી બદલો, મ્હોટા ચુનાહ, અને દરેક મીનોઈ તેમજ દુન્યાની ન્યામતને તેનાથી થતા જુલમ વિષે છે. (૨.) અને મ્હોટા ચુનાહની તોજેશ તથા ઉંચાં સવાખનાં કામેનું જે ધણી દુઃખ દેતો હોય તેનું પોતાના કરી લેવું, અને તે ચુનાહગારને વખાણે તેની મ્હોટી ચુનાહગારી વિષે. (૩.) અને તે સાત જણ વિષે જેઓ અહુર્મન સાથે મ્હોટાં પાપમાં એક સરખા છે—જેવાકે

૧-૧, જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞને હા ૧ લા માં આવેલો રાખ્દ, નિવદીકીનમ્, જ્યાં તે આવું નિ-વચ્ચેધેમિ ને બદલે વપરાયો છે. એ રાખ્દ યજ્ઞનેમાં દરેક બલી શક્તિઓની આરાધના સારૂ વાપરવામાં આવ્યો છે. ૨. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞને હા ૧ લો, ફ. ૨૩; રાખસ્ત લા રાખસ્ત, આ. ૧૭, મો. ફ. ૪. ૩. જુઝ્મો નીરંગીસ્તાન, પુ. ૨જુ, આ. ૫ મો. ફ. ૨-૩; બુન્દ. આ. ૨૫ મો. ફ. ૯. ૪. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞને હા ૧ લો, ફ. ૬, દાદીસ્તાન—ઈ-દીનીક સં. ૧૪ મો. ફ. ૩. ૫. પહલવીમાં “યાસા-આઈશ” મળે છે. અહુનવર્ષતે ગાથાના છઠ્ઠા હાના આ પહેલા રાખ્દો છે. ૬-૬. જુઝ્મો દાદીસ્તાન ઈ-દીનીક, સં. ૭૨ મો. ફ. ૨-૬ જ્યાં જુઝ્મો વિષે પુરતો ખુલાસો આપેલો છે.

જાનુઆરીમાં અબ-ધ-દહાફી, અને બચકરપણામાં અબ-ધ-સોબર, અને બુરી પેદાયશ પેદા કરવામાં વદફ, અને અશો લોકોનો નાશ કરવામાં તૂર-ધ-શાદર, અને મોટી શુનાહગારીમાં દીનને તજનારા—ગુલામખારગી કરનાર તથા કરાવનાર ધણી-ઓની મોટી શુનાહગારી સર્વથી વધુ છે એમ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

સર્વોત્તમ ન્યામત અશોષ છે.

બાબ ૧૦ મો, યા-શયઓથના.

(૧.) દસમી ફર્જદે “યા-શયઓથના” માણસના સાત વર્ગોના સંબંધમાં મીનોઈ આતશની અદુરમજદને ફરિયાદ કરવા વિષે છે. (૨.) પહેલી, ધરના લોકોનું તેની તરફ વિષ્કાર સાથે અને માન વગર વર્તવાથી અને વગર વિચારે તેને રંજીદા કરવાથી, અને હાથ ધીવા વગર તેને વાપરવાથી; અને એક કન્યા પોતાનાં પગનાં તળીયાં નીચે એક સળગતો કાલસો ધરીને બચડે તેનાથી, અથવા જે કોઈ તેનાં બળતાં અંદર પોતાનો જોડો લાવે તેનાથી. (૩.) બીજી, જે ધરમાં આતશની લાયક સંભાળ લેવાનો કાયદો હોય તે ધરમાંથી જે ધરમાં આતશની લાયક સંભાળ કરવાનો કાયદો ન હોય તે ધરમાં આણસોએ આતશને લઈ જવાથી થતી ફરિયાદ; અને ત્યાં, દેવોના આવી પહોંચવાથી અને છંદાવાથી એક ખહાદુર જવાન જે તાપની અસરવાળો અને સુરત હોય, તેની માફક તે ગભરાયલો પડી રહે છે; અને તે નાપાકીનો ઉપાય તેની આગળ લોખાન, અથવા બુશખો, અથવા સુખડ, અથવા દાડમનું સુબું, અથવા બીજું કોઈ ધણા સુવાસવાળું લાકડું લઈ જવાથી છે. (૪.) ત્રીજી, એક ધરવાળી સ્ત્રીને લીધે થતી ફરિયાદ, જેથી તેણીમાં પેદા થતાં દરતાનને લીધે, તેની (એટલે આતશની) આગળ દરતાનને ફર્જદ અને રીમની લઈ જવામાં આવે અને તેથી ઉપર લખ્યા મુજબની બિમારી અને ગભરાટ પેદા થાય. (૫.) ચોથી, ફરિયાદ એક ધરવાળી સ્ત્રીને લીધે છે જેણી

૧. જુઓ દીનકર્દ પુ. ૮ સુ., બા. ૧૨ મો, ફ. ૮, અને બા. ૩૪ મો ફ. ૧૩. છેલ્લા ફકરામાં દહાફ અને સોબરના મુખ્ય શુનાહો બદલી નાખવામાં આવ્યા છે. ૨. જુઓ દીનકર્દ પુ. ૮ સુ., બા. ૩૪ મો, ફ. ૧૩. ત્યાં એનો મુખ્ય શુનાહ “જુદાલું” જણાવ્યો છે. ૩. દહાફની માતા. જુઓ દાદોસ્તાન સં. ૭૨ મો, ફ. ૫; સં. ૭૩ મો ફ. ૨; બ. ૬૦ બા. ૩૧ મો ફ. ૬. ૪. અહુનવધતિ ગાથાના સાતમા હાના રાજ આતના રાખ્દો. અસલ લખાણમાં “યા-શયોસ્તા” મળે છે. આ બાબમાં આવેલું વિવેચન જાણે એમ દેખાડે છે કે હા ૩૪ માનો ૪ થો ફકરો એ હાના મુખ્ય ભાગ તરીકે ગણવામાં આવ્યો છે. ૫. જુઓ ફા. ૩૦ ગીવહ, “જુટ” “જોડો”. ૬. જુઓ વંદી. ૬. ૮ મો, ફ. ૨, ૩, ૪, ૬ મો, ફ. ૩૨; ૧૪ મો ફ. ૩૩; અને ૨૮ મો, ફ. ૭૧, જ્યાં ધુપાવવાની ચીજોનાં નામો મળે છે. આ રાખ્દ અવં ઉર્વારનને બદલે અહીં મુકાયેલો છે. વેસ્ટ એનો તરજુમો “સુખડ” કરે છે. ૭. અવં વોહુગ્યોન વેસ્ટ અને ખીજમ્મા એનો તરજુમો “લોખાન” કરે છે. ૮. અવં વોહુ-કોર્તે. એ રાખ્દ કદાચ ગુજરાતી “સુખડ” રાખ્દ હોય. વંદીદારમાં એનું પહેલવી રૂપ હુકદી મળે છે. ૯-૯. હદનપદ, અવં હદાનએપત.

આતશની જગાને પોતાનું ધુટણ લગાડી પોતાનો ચોટલો છોડે, અને તેમાંથી આતશ પર આલ્પની સાથે લીનાશ તથા પરસેવાનું પડવું; અને તેનું કંઠાળાથી ખાવું, અને તેથી થતી ખિન્નરી તથા ગભરાટ. (૬.) પાંચમી, ફરિયાદ એક છોકરાંના બાપ અને વાલીથી છે, જે છોકરાંને આતશથી દુર ન રાખવાથી થાય છે. અને શરીરનો નસો તથા બીજી નાપાક ચીજો જે છોકરાંઓથી તેને પહોંચે તે વિષે. (૭.) છઠી, ખરાબ વર્તણૂકથી થતી ફરિયાદ જે યુરી દીનવાલો એક નાપાક માણસ તેની ઉપર મ્હોડેથી યુરી ડુકે ડુકાને આપે છે; અને જે તેના ફરમાવેલા ઉપયોગમાં બેશુમાર હોય છે. (૮.) સાતમી ફરિયાદ જે બીજી ફરિયાદો કરતાં વધુ ભયંકર અને વધુ ગંભીર છે, જે ભરસા સાર આતશની કસોટીમાંથી પસાર થાય છે, અને તે બેશુનાહ અને ચુનાહગાર છે તે જણાયા પછી બંને પક્ષકારો તેના ચુકાદા સાર જુદા પડે છે ત્યારે થાય છે. (૯.) અને આ ફરિયાદોમાંની એક રીમન અને ઘણી ખરાબ ચીજ બીજી ચીજ જે પાકે હોય તે સાથે આતશ પર મૂકવા વિષે છે, અને બંને જરૂરી હોય તેમ એકજ વખતે તેના બળવા તથા સળગવાથી એક ખરાબ તથા ગેરકાયદાસર કામ માટે તેનું સળગવું. (૧૦.) અને અયોગ્ય તથા ઝડપથી બળવા તથા સળગવા વિષે જેથી રીમની બળવાથી નાશ પામે છે; અને એક ગેરકાયદાસર કામમાં તેના બળવાથી આતશને તુકસાન, બને બાખતમાં જરૂર થાય છે, તે વિષે.

(૧૧.) અને આપણને તે એમ કહે છે કે:—“હું અહીંનો નથી, અને અહીંથી હું ઉચે ચઢવાનો છું. એટલે કે દુન્યાપરથી આરમાન સુધી;” હું એકલો તારો દીકરો છું, અને દુન્યાનાં બીજાં કોઈથી પ્રાણી કરતાં તારી આગળ હું વધારે છું.” (૧૨.) અને અહુરમઝ્દે તેને જવાબ આપ્યો કે:—“ઓ આતશ તું એમજ સર્વોપરી રહે જે. અને મીનોઈ હાલતમાં તારાં કામને માટે તે શુરજ લઈ જશે, તે મેં આપેલું એવું મજબુત હથિયાર છે કે જેથી તું સર્વ હાડમંદ દુન્યાને ફેરવે છે,” કંટલાંકને સંપૂર્ણ રાશની તરફ, અને કંટલાંકને સંપૂર્ણ અંધારાં તરફ.”

(૧૩) અને આ પણ કે જે આતશની લાયક સંભાળ લેશે, તે અહુરમઝ્દે તરફ સર્વથી વધુ માન દેખાડશે.

૧. એટલે કે, જે લોકો પોતાનો તોટા આતશની કસોટીથી ચુકવવા કબુલ થાય અને પાછળથી તેનો ચુકાદો કબુલ કરવા ના પાડે તો તે એક ગંભીર ચુનાહ કહેવાય. ૨. નસો બાળવાથી જે ખરાબ હવા ઉત્પન્ન થાય તેથી. ૩. એટલે આતશની શક્તિ. આ ચુકતેગો તરફમાં આવેલાં પહેલવી લખાણપરથી લીધેલી જણાય છે. ૪. બળતું હમેશાં આકાશ-ભણી ઉચું ચઢે છે, તે વિષે અહીં ઈશારો હશે. ૫. આ નામ અવસ્તામાં “આતશ યુશ અહુરહે મજદાઓ.” એ રૂપે આતશને એકલાનેજ હમેશાં લાયુ પડેલું મળે છે. ૬. જુઓ આતશ નીચાણોની રાજઆત જ્યાં આતશને રથએશતાર કહેવામાં આવ્યો છે અને વંદી ૦ ૬૦ ૮ મી ૬૦ ૮૦ મો જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આતશ યુરી પેદાયશનો નાશ કરે છે. ૭. જુઓ જાદુસ્પરમનાં સુદ્રી કાઢેલાં લખાણો, ૮ મું ૬૦ ૮, જ્યાં જણાવ્યું છે કે સર્વ દુન્યાને આતશની રહેબૂદી નીચે ચુકવામાં આવી છે. ૮. જુઓ, વંદી ૦ ૬૦ ૧૬ મી, ૬૦ ૩૪. જ્યારે અશો રવાનો સુખની હાલત તરફ પસાર થાય છે ત્યારે નઈર્ધોસંધ આતશ તેઓની સાથે હોવા વિષે જણાવેલું છે. જુઓ આતશ નિયાયેશ ૬૦ ૧૨ અને ૧૮ અથવા યજ. હા ૩૪ મો, ૬-૪, જે પ્રમાણે આતશ બલાં રવાનોને બહેશ્ત તરફ પહોંચવીને મદદ કરે છે, અને યુરાં રવાનોને મારે છે.

(૧૪) અશી લોકોની ખુરતુદી સર્વથી સરસ ચીજ છે, અને તેઓને કંઠાળે આપે તે સર્વથી ખરાબ છે; જ્યારે તેઓ ખુશ થાય છે ત્યારે તેઓ અહુરમઝ્દના કાયદાને આગળ કરે છે, એટલે કે, તેઓ તેને વધારે છે; જ્યારે તેઓ કંઠાળે છે, ત્યારે તેઓ દેવોને દુઃખ આપે છે, એટલે કે તેઓનું જીવે ઓછું કરે છે.

સર્વોત્તમ ન્યાય અશીઈ છે.

બાબ ૧૧ માં, યસ્ન.

(૧) અગ્નીઆરમી ફર્ગદ “યસ્ન (હૃતંગ-હાષ્ટિ)”^૧ આતશની ફરિયાદ પર વિચાર કરવા સાઈ મીનોઈ યજ્ઞોનાં ભેગા થવા વિષે છે; અને તે સભામાં આતશની ફરિયાદ જાહેર કરવા વિષે, તે વળી એમ કહે છે કે:—“હું અહીંનો (એટલે આ દુન્યાનો) નથી. અને અહીંથી હું પોતાને ઉચ્ચે ચઢાઉં છું, આ દુન્યા પરથી આકાશ તરફ અને જેમ ચંદ્ર, સુરજ અને વળી અહુરમઝ્દે પેદા કરેલા તારાઓ જેઓ પોતાની રાશનીથી ઝળકે છે તેમ હું ખી આ જમીનના સાતે કેશ્વરોપર ચળકાશ.”^૨ (૨) અને આતશની રાસ્ત ફરિયાદ માટે અહુરમઝ્દનાં બોલવા વિષે, અને દુન્યાની પેદાયશથી થતી બદીની વચ્ચે આતશને સંકટથી દૂર રાખવો અશક્ય છે તે વિષે, અને દુન્યાની પેદાયશ સંકટ વગર હસ્તિ ધરાવતી ન હોવાથી આતશને પણ સંકટ લાગુ પડતું અટકાવવું અશક્ય છે તેને લીધે આતશ પણ સંકટ વગરનો પેદા થયો નથી તે સાઈ હોવાને કારણે આતશને મળતી ખુશાલી વિષે; એવી રીતે તેની સંભાળ માટે આ મીનોઈ જાહેરાત છે.

(૩) આતશનું બોલવું આ હતું કે. “જો, મેં જેમ ઇચ્છા દર્શાવી છે તેમ એક રીત ન હોય કે હું રાશની આપું, ઓ અહુરમઝ્દ ! તું જાણે છે કે પેદાયશોમાં એવી ચીજ મને આપવી અશક્ય છે, તો ઓ અહુરમઝ્દ ! તું મને લઈ જા, તો ઓ અહુરમઝ્દ ! મને તું ત્યાં આપ અને ધરિનવેજની ૩ વચ્ચે મને લઈ જા !”

૧. અથવા “સાત બાબવાળી યસ્ન” એટલે કે યજ્ઞસ્તોત્ર હા ૩૫ થી ૪૧. જુનાં લખાણમાં કેટલેક ઉકાણે એને ફક્ત “યસ્ન” કહેવામાં આવી છે. જુઓ. નિરંગીસ્તાન પુ. ૧, પ. ૬૦ ૧-૫. જાણવું કે યજ્ઞ. હા ૩૬ માં આતશ વિષેજ છે. ૨. એટલે આતશનો મીનો આ દુન્યામાં જુદા જુદા ઉપયોગ સાઈ તેને કામમાં લેવામાં આવે તે સામે વાંધો દેખાડે છે અને આકાશમાં ઝળકવું વધુ પસંદ કરે છે. પણ અહુરમઝ્દ પોતાનાં ડહાપણથી તેને તેની બુદ્ધિ દેખાડે છે અને આ દુન્યામાં તેનાં ઉપયોગીપણાંની સમજણ આપે છે, અને તેજ વખતે તેની દરેક સંભાળ લેવાને આપણને ફરજ પાડે છે. એથીજ જરૂરજની દીનમાં આતશની એમટલી સંભાળ લેવા ફરમાવ્યું છે. ૩. અવસ્તાનું અધ્યયનેષુ વચ્ચે. એ આઈ લોકોનું અસલ મથક હતું અને સઘળી દુન્યાનો સર્વથી સરસ ભાગ હતો, જ્યાં જરૂરજને પોતાની દીન પહેલાં ફેલાવી. જુઓ વંદી ૬૦ ૧ લી ૬૦ ૧-૩; ૨ જી, ૬૦ ૨૨; જુનું. બા. ૨૦ માં, ૬૦ ૩૨; બા. ૩૨ માં, ૬૦ ૩. અધરિન વેજનાં લોકો આતશની બહુ સંભાળ લેતાં હોવાને લીધે આતશ ત્યાં જવા પોતાની ખુશી ખતાવે છે.

(૪) કાયદાવાળા ઉપયોગ સાર અને માણસને અને કુદરતને સહાયકારી મદદ તરીકે દાદાર અહુરમજ્દે વૃદ્ધિકારક આતશને ઘરમાં મૂક્યો; અને આ શબ્દો બોલ્યો કે “એવો, યો મારા આતશ, તું છે ! દરેક ઘર કે જેમાં તું આવે તેમાં તારો પોતાનો વધારો થશે, દરેક ગામમાં, દરેક પ્રાંતમાં, દરેક દેશમાં, અને એમ તેઓ તારી પદવી ઉઘી કરશે, પાણીઓ અને ઝરો, અને ધણી તેઓ કે જેઓ અશે. લોકોનાં ફરોહરો છે તેઓ, જ્યારે ઈજેલી ભેટ તારી આગળ લાવશે, અને આદમજાત તારી પાસે સુકું લાકડું જે રોશનીમાં તપાસેલું હોય, તે લાવશે;” તેથી એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે:—“આ પવિત્ર આત્રા-ગોસ્તરપર છે”.

(૫.) બાળવાનું લાકડું કાપનાર, તપાસનાર, અને સળગાવનારનો બદલો સરખો છે તે વિષે—જ્યારે સધળા ત્રણે જણા પોતાનું કામ તેના પ્યારને લીધે કરે ત્યારે તેઓ અશોઈ સાથે જોડાયલા છે. (૬.) આતશ—ખવાનની બાજુઓ જે ધણી ધોય અને જે સાફ અને જે સ્વચ્છ કરે તેના બદલાની જાત વિષે, અને જે બાળવાનું લાકડું આતશપર મુકે, અને જે પાણીથી આતશનું ધુપદાન સાફ કરે, અને જે આતશ સળગાવે, અને જે દેગ અને બીજી એવીજ ચીજોના વાજબી ઉપયોગ સાર ગંભીર કરમાનો મુજબ તેની પાસે બાળવાનું લાકડું લઈ જાય તેના બદલાની જાત વિષે, અને આતશને હેરાન કરે તેના શુનાહ વિષે. (૭.) અને જે આતશ—ખવાનની બાજુનો નાશ કરે તે વિષે. (૮.) જે આતશપર બીનાશવાલું લાકડું લઈ જાય તેને વિષે. (૯.) જેઓ તેને સંતોષ આપે તે માણસો ઉપર આતશના આશિર્વાદ વિષે. (૧૦.) ચોર અને વાટપાડુઓના જીલમથી જે ચીજ મળી હોય તે આતશ આગળ ન લાવવાની શિખામણ વિષે, અને જે માણસ આતશ પાસે નાપાક ચીજ લઈ જાય તેના મ્હોટા શુનાહ વિષે, અને આતશને થતી ઈજા જે દેવોની ખામીને લીધે થઈ હોય તે અને જે સારી ભેટથી તેને ઈજાવાને લાયક હોય તેથી થાય તે.^૨ (૧૧.) અને આ પણ કે, આતશની બરાબર સંભાળ ન લેવાને લીધે એમ થાય કે જ્યારે એક સ્ત્રી હમેલદાર થવાની હાલતપર આવી હોય^૩ ત્યારે દરેક દસતાન વખતે તેઓ તેને છોકરાના હમેલ આપશે નહીં. (૧૨.) જે માણસને આતશની રખેવાળી કરવાનું કામ મળ્યું હોય અને જે તે રખેવાળી કાયદા મુજબ કરે નહીં તેથી આતશના સંબંધમાં કાયદાની સામેનાં બીજાં કામો ચાલુ કરવાની તોજેશ વિષે.

૧. જુઓ યુ-૬૦ આ. ૧૭ મો, ક્ર. ૩, ૭ જે મુજબ દુન્યાને આગળ વધારનાર જીંદગીના ત્રણ તબક્કાઓમાંનો એક એક છે. એમ કહેવામાં આવે છે કે ચેચરત સરોવરની નજદીક, અસ્તવન્ત પહાડની ઉપર આજરખાઈજાતમાં કુર્મખુશ્તોએ આ આતશ સાર એક આતશકદેહ સ્થાપ્યું હતું બીજા બે એટલે આતશો શ્રોત્રગ અને ખુર્જન-મિત્રો છે. ૨. અને જે અજાનપણમાં દેવોની મુચનાથી આતશને તેવી નાલાયક ભેટ આપે. ૩. ૫૪૦ હા ૬૨ મો, ક્ર. ૫ મા મુજબ દીનદાર પરસ્તેરા કરનાર પર જે આશિર્વાદ આતશ આપે છે તેમાંના એક સરસ છોકરાં છે કુદરતીજ જે માણસ પોતાની તંદરોસ્તીની બરાબર સંભાળ લે છે અને પોતાની જીંદગીના આતશને પાક જોરમાં રાખે છે તેને સવંથી સરસ છોકરાંનું મુખ મળે છે.

(૧૩.) અને કાંઈ જે કાંઈ ખાય તે માટે યજ્ઞદાનનો ઉપકાર માનવાની અને એવી રીતે જે કાંઈ ઈન્નયલું ન હોય તે ન ખાવાની જરૂરિયાતને મળેલી શિખામણ વિષે.

(૧૪.) લોકો યજ્ઞદાનની પરસ્તેશ અને વખાણ ન કરે, અને સરદાર અને દરગુર ન ધરાવે કે જેથી તેઓને પ્રમાણીક કામ કરવાની ઇચ્છા ન થાય એવી અહર્મનની ખાહેશ વિષે. (૧૫.) અર્ને સર્વોત્તમ યજ્ઞનેથી યજ્ઞદાનની પરસ્તેશ કરવાની જરૂર સાર શિખામણ વિષે. (૧૬.) અને ગુનાહ વગરના ધર્મશુર વિષે, અને વચલી પદવીવાલા ધર્મશુર વિષે જેમાં એક અરેદૂશથી^૨ વધુ ગુનાહ હોતો નથી અને જે પહેલો ગુનાહ ન હોય; અને સર્વથી નીચલી પદવીના ધર્મશુર વિષે જેનો ગુનાહ એક ખોરથી^૩ વધુ હોતો નથી અને જે પહેલો ગુનાહ ન હોય. (૧૭.) અને જે કોઈ મજ્જાપરસ્ત લોકોનાં ગામમાં પંદર વરસની ઉંમર પછી જરૂરિયાત ગાથા ભણતો નથી તે એક કુતરો જેને તેઓ ખાવાના ટુકડા નાંખે તેના જેટલો ગુનાહગારીમાં છે, અને કવખતના બક-બકારનો ગુનાહ તેનાથી શરૂ થાય છે, અને માંઝ-સ્પેન્તથી^૪ તેનું રવાન સ્વીકારાતું નથી. (૧૮.) અને અસ્ત-વીદાદ જે શરીરના ભાગો છુટા પાડનાર દેવ છે, તેનું સધળાં જનવરો તરફ સધળી વખતે આવવા વિષે, તેઓ પાસે કે જેઓનો મરણનો વખત નજદીક આવ્યો હોય,^૫ અને તેઓ તરફ કે જેઓનો નજદીક ન હોય. (૧૯.) અને ધુરા લોકોના એ વિચાર વિષે કે બહેરત જેવી જગા નથી, કે કૂશોર્ગદ થતો નથી, અને કે રીસ્તાખીજ^૬ થતો નથી, એટલે તે વખતે મરણ પામેલાંઓને પાછાં ઉભાં કરવામાં આવતા^૭ નથી, અને કે એવો ફેરફાર થઈ શકતો નથી; અને આ પણ કે એવા ધુરા લોકો પોતાના વિચારોનું જુદાણું જોશે કારણકે બહેરત હરિત ધરાવે છે, બલાં લોકો કૂશોર્ગદ પામશે, અને તેથી મરણ પામેલાંઓ ઊભાં થશે અને એવી રીતે ફેરફાર કરવામાં આવશે. (૨૦.) અને ગુજરેલાં પર વિલાપ અને રૂદન ન કરવાની શિખામણ વિષે; અને ગુજરેલાં પર વિલાપ અને રૂદન કરી દરેક દીન પાળનાર ભલા માણસનાં રવાનને મીનોઈ દુન્યામાં ચાલી જવા પછી તેનું દુઃખ તેથી ન વધારવા વિષે; અને આ પણ કે અશો લોકોનાં ફેરાહરો તેઓ પાછળ વિલાપ અને રૂદન નહીં પણ અશો લોકો તરફથી યજ્ઞને તથા આફ્રિગાન માંગે છે. (૨૧.) અને આ વિષે પણ કે દરેક માણસનું શરીર રવાન સાથે એકમત થતું નથી, કારણકે ખોરાક શરીરની ખાહેશ છે અને તેમજ પૈસા એકઠા કરવા એ પણ શરીરની ખાહેશ છે; જ્યારે અશો ચાલચલણ એ રવાનની

૧. એક સરદાર અને દરગુર વગર લોકોમાં ગેરબંદાબસ્ત અને લાંચરશાવત ચાલુ થાય.
૨. એ ગુનાહની મીનોઈ કિંમત ૧૨૦ દિર્હમ જેટલી ગણવામાં આવી છે. જુઓ વંદીદાદ, ફ. ૬ ટી, ફ. ૧૭, દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, ખાખ ૧ લો ફ. ૬૮, વિગેરે.
૩. એ ગુનાહ અરેદૂશથી એવો છે.
૪. સરખાવો વંદીન ફ. ૧૬ મી, ફ. ૩૪ મો જ્યાં એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે અશો લોકોનાં રવાનો બહેરતમાં દાખલ થાય છે ત્યારે નહપૈસંધ જે માંઝ-સ્પેન્તનાં જેવાજ વિચાર છે તે તેઓની સાથે જાય છે.
૫. એટલે પુખ્ત ઉંમરે.
૬. જુઓ યજ્ઞને હો ૩૦મો, ફ. ૬; હો ૧૨ મો, ફ. ૩; વંદીદાદ ફ. ૧૮ મી ફ. ૫૧; યશત ૧૩ મી, ફ. ૫૮; યશત ૧૯ મી, ફ. ૧૧-૧૨.
૭. જુઓ યશત ૧૯મી ફ. ૧૧; જુ-૬૦ ખાખ ૩૦ મો.

ખાહેશ છે, અને તેમજ જે ભેટો તેઓ ખુશીથી આપી દે તે પણ રવાનની ખાહેશ છે. (૨૨.) એ કોણ છે કે જેણે સઘળી બંધાઈ તથા સરસાઈને પોતામાંથી દૂર કરી છે અને જે તે છતાં એમ ધારે કે તેણે દૂર કરી નથી, અને તે ખોટ સાચું દલગીર થતો નથી તે માટેના અશી નરશુશ્ર્તના સવાલ વિષે. (૨૩.) અને અહુરમઝદનો જવાબ કે તે તે માણસ છે કે જે શમ્દો બોલવાથી પોતાનીજ જામે ઠગાંપોર હોય જેથી તે જીવું બોલવા સાચું મ્હેતને લાયક થાય છે. (૨૪.) અને આ પણ કે તેથી તે અહર્મનનું હથિયાર અને છે, તેથી સંપૂર્ણ મન ધરાવવું એ સ્પંદામઝદની આસ્થત છે, અને તેથીજ જ્યારે એક માણસ નખળાં મનને લીધે ખરાબ વિચારોને જવાબ આપતો નથી એટલે કે નખળાં મનને લીધે જીવું બોલતો નથી ત્યારે જુદાણાના દેવતરફથી ભલી દીનને જોર મળે છે. (૨૫.) અને આ પણ કે જે કોઈ એક જોતિની જગા ઉપર એક માણસ જે નાવર થઈ મોખેદી કરવા લાયક થયો ન હોય તેને એક ડાહ્યા તથા શિખેલા જોતિની ઉપર ખેસાડે છે તે ગોયા દેવોને હજાર ગણાં જાઓતરખ એટલે ભેટ સાથે ઇજે છે. (૨૬.) અને આપણું કે:—“એક માણસ જે નાવર થયો હોય તેનેજ અને નહીં કે ન થયો હોય તેને તારે જોતિની જગા આપવી, કારણકે એમજ તું ગરોતમાન માં પહોંચશે.” (૨૭.) અને આ પણ કે ખરાબ જોતિપણાં કરતાં એક ખરાબ મનવાળો જોતિ વધારે ધુરો છે.

(૨૮.) અને આ પણ કે વિચાર જે ગુનાહને વશ કરે છે તે ગુનાહને તાબે કરવામાં પહેલો છે, પછી પરતાવો,^૬ અને પછી શરમ, અને પછી સમજીતી; પણ છેવટે ગુનેહગારપણાના દેવથી એક જણ નીતિની જોખમદારીનો ભંજ કરે છે. (૨૯.) અને આપણું કે સઘળાં માણસો^૭ જેઓ જખમ કરે છે તેઓ પર એક મંડળમાં કામ ચલાવવું જોઈએ, કે જે મંડળ એક ગાથા બજાનાર દસ્તુર, અને વળી એક તેજ જીજ્ઞાનો દસ્તુર, અને એક ખીજ જીજ્ઞાનો દસ્તુર, અને એક દસ્તુર જે તેઓનો સગો હોય તેઓનું ખતેલું હાલું જોઈએ.

(૩૦.) “જો સ્પીતામાન હું તને એમ કહું છું કે વચનનો ભંજ ધવો ન જોઈએ જોકે તે વચનના ટેકામાં જે સાહે થયું હોય તે ખરાબ માણસ સાથે હોય અને તે

૧. અપારીનીદ્, (અવ૦ અપર, “દૂર”), અથવા અપારીનીદ્, “નાશ થયેલું,” “જખમાયેલું.” ૨. જુઓ ૬૧૦ જીવ, “ઠગાઈ.” ૩. જે પોતાનો ગુનાહ છુપાવવા સાચું જાણી જાઈને જીવું બોલે અને તે માટે જરા પણ ખેદ કરે નહીં. ૪. જુઓ નિરંગીસ્તાન, પુ. ૧ લું, બા. ૧ લો. ૫. કારણકે ક્રિયા કરતી વખતે એવો જોતિ એટલી ખુલો કરે કે તેની જાઓતરી ખરબાદ જાય એટલુંજ નહીં પણ જુરી રાક્ષિઓને જોર આપી ઉલટુંજ પરિણામ નીપજાવે. જુઓ નિરંગીસ્તાન, પુ. ૨જી, બા. ૭ મો ૬. અને બા. ૨૩ મો ૬૦ ૨ અને ૫; જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે કોઈ પાણીને અધારાના વખતે ભેટ આપે, અથવા જ્યારે કોઈ અહુનવર બાલવા વગર અથવા આતશ તરફ જોયા વગર ભેટ રેડે, ત્યારે એમ થાય છે. ૬. પહેલવી, આવો-ખસાપિશનીદ્, એનો અર્થ બુણાખરો “મારી” થાય છે. ૭. કદાચ અહીં ક્રિષ્ના મોખેદ વર્મના લોકો વિષે ખરાબોરો હોય.

કાયદામાં કાયમ રહે એવો કાંઈ સખખ ન હોય,^૧ કે જ્યારે તે પોતાના બધી કીનના લોકો સાથે થયું હોય અને કાયદામાં તે કાયમ રાખવા થોડાક સખખ હોય કારણકે અને જોખમદાર વચન છે પછી તે ખરાબ માણસ સાથે હોય કે અશો સાથે.”^૨

અશોઈની આખાદી સર્વથી સરસ છે.

ખાખ ૧૨ મો, ઉશ્તવધતિ.

(૧.) ખારમા ફર્જદ “ઉશ્તવધતિ”^૩ આવાં યજ્ઞની ખુશુદી કરવાથી જરથુશ્ત્રને મળતી હોયી પદવી, અને તેમાં^૪ રહેતી સધળી પેદાયશની આશા^૫ વિષે છે. (૨.) અને જે કોઈ દસ્તુરની^૬ મદદ વગર માંથી બણે તેનું બહુતર નાલાયક હોવા વિષે. (૩.) અને આ પણુ કે એક માણસ જે ખામીવાળો અને નીતિવગરનો હોય તે એક ખામીવગરની એટલે પવિત્ર જગાએ માંથી બણે તે વિષે.^૭ (૪.) અને આ પણુ જાહેર છે કે જ્યારે એક લોકી માણસ જેનું પેટ હદથી વધુ ભરેલું હોય તે ફક્ત શરીરના સંતોષ સાથે હોય છે, ત્યારે જેમ એક ફાંસીનાં ચોકડાંપર સધળી નાપાકી લટકે છે તેમ તેનાં માથાપર દરેક ચુનાલ લટકતો હોય છે. (૫.) આ પણુ કે પવન તેઓનેખી ફાડી^૮ નાંખે છે એટલે કે દેવોથી ઉત્પન્ન થતા લોભને લીધે જેઓ કમર આગળ મ્હોટા થયા હોય તેઓને પણુ તે મારી નાંખે છે. (૬.) અને આ પણુ કે બોલતી વખતે મનમાં, અથવા કાંઈ ચીજ કરતી વખતે બોલવામાં, અથવા નિખાલસપણાથી કામમાં યજ્ઞદાનની પરસ્તેશ કરવી અસરકારક છે. (૭.) અને અમેશાસ્પદની પવિત્ર ભલાઈ વિષે, અને વિચાર, બોલ તથા કામમાં તેઓ સધળાની એકત્રતા,^૯ અને તેઓની પેદાયશ, પરવરેશ તથા ખ્યાવથી યજ્ઞદાનની દુન્યાની થતી આખાદી. (૮.) અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને પોતાના જેવી ભલાઈ સાથે પેદા કરવા વિષે. (૯.) આ પણુ કે જે કોઈ જરથુશ્ત્રના ચેલાને કાંઈ આપશે તેનું ઈનામ તથા બહોલો જરથુશ્ત્રને પોતાને તે ભેટ આપી હોય તેવાજ ખરાબર છે તે વિષે.

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

૧. એટલે કે કાયદા મુજબ કામ ચલાવવાનો પુરાવો ન હોય ત્યારે કાયદાની મદદથી તે વચન અમલમાં મુકાવી રાકાય એવું ન હોય તોખી. ૨. જુઝ્મો. યશ્ત ૧૦ મી. ફ. ૨. અસલ ઈરાનમાં નીતિનું હિંચુ શિક્ષણ આપવામાં આવતું હતું એટલુંજ નહીં પણ સધળી વખતે ત્યાં તે માનપૂર્વક સાચવવામાં આવતી હતી. ૩. અસલ લખાણમાં અઉશ્તવાઈત્ર મળે છે. આ યજ્ઞને હા ૮૩ માનું નામ છે. ૪-૪. જુઝ્મો યશ્ત ૧૩ મી ફ. ૯૩ મો. ૫. કારણકે તે કેમ બહુતર તે સર્વથી સારી રીતે બણે છે. અહીં કાંઈ એમ જણાવ્યું નથી કે ખીજાઓએ બહુતર નહીં, પણ તેઓ બણે તેની અસર દરગુરનાં બહુતર કરતાં ઓછી ગણી છે. ૬. એટલે કે જો બહુ ખરાબર હોય અને બહુનાર પોતેજ સારો ન હોય તો તે બહુતર નાલાયક છે. ૭. જુઝ્મો અવં વેર્થ, ફાડવું. ૮. જુઝ્મો યશ્ત ૧૩ મી. ફ. ૮૩.

બાબ ૧૩ માં, તત્-શ્વા-પેરેસા.

(૧.) તેરમી ફર્કદ " તત્-શ્વા-પેરેસા " ૧ દરનના મીનોની શક્તિ તથા બેર વિષે છે.^૨

(૨.) આ પશુ કે દરેક રાતે દોજખમાંના દેવો આ દુન્યામાં પેદાયશોના બગાડ તથા નાશ સાર દોડી આવે છે; અને બ્યારે તેઓ દરન ઈજે ત્યારે તેની મીનોઇ શક્તિ દેવોને મારવા તથા હાંકી કાઢવા નીચે કુદી પડે છે અને દેવો સાથે લડવા સાર નબળાઈ વખત નીચે ઉતરે છે; તે તેઓને મારે છે અને બેલાન કરે છે, અને આ દુન્યાને નાશ કરતાં તેઓને અટકાવે છે.

(૩.) અને આ પશુ કે તે માણસોમાંના કોઈપણ જેઓ આ શબ્દો (એટલે હા ૪૩ માં) બહુતરમાં બહુશે તેઓ અશો થશે,^૩ સિવાય કે તે માણસો કે જેઓ ખુશીથી તથા બહુ બેઠને ધુરાં કામનો હુકમ બળ લાવે છે અને પોતે ઉચ્ચારેલા શબ્દોથી હજે છે અથવા ખીજને હમવા દે છે; તેજ પ્રમાણે તેઓ કે જેઓના ધુરાં વિચાર સારા વિચાર કરતાં વધુ છે, જેઓના ધુરાં શબ્દ સારા શબ્દ કરતાં વધુ છે, અને જેઓનાં ધુરાં કામ સારાં કામ કરતાં વધુ છે.^૪

(૪.) એકાનની મજબુતી બેસાડે તેવી ઘીજને દૂર કરવા વિષે; તેથી મહોતને લાયકનાં યુનાહથી ખીજ સઘળા યુનાહો તદન નાબુદ થાય છે, જેમ એકે ભયંકર તથા મજબુત પવન મેદાનમાંથી સઘળું ધસડી બળ તેમ.^૫

અશોષ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

૧. યજ્ઞશ્ને હા ૪૪ માના રાત્રીઆતનાં શબ્દો. પહેલવીમાં " તત્-શ્વા-પેરેસ " મળે છે.
૨. જુઓ દીન્કર્દ પુસ્તક ૮ મું, બાબ ૩૬ માં, ફ. ૫ માં; અને નિરંગિસ્તાન, પુસ્તક ૧ મું બાબ ૬ માં, વધારો. ૩. અહીં યજ્ઞશ્ને હા ૪૪ માનાં પહેલવી લખાણનો ઇશારો છે. ૪. આવાં માણસો કદી પશુ પાક મન સાથે બહુતર બહુ શકે નહીં, અને તેથી આવાં બહુતર કોઈપણ મીનોઈ સવાબ મેળવી શકે નહીં. ૫. જુઓ વેદી ૫૦ ૩, ૬૦ ૪૨, અને તેનો પહેલવી તરજુમા, અને મહાનુગ-૪-અત્ બા. ૫૨ માં, ફ. ૧૬ માં.

બાબ ૧૪ મો, અત્-ફવજશયા.

(૧.) ચઉદમી ફર્ગદે: “અત્-ફવજશયા” અહુરમજ્દે જરથુશ્તરને કહેસારપર તું રવાન બનકર હાલતમાં દેખાડવા વિષે છે; અને તે બનકર હાલત તથા પશોમાનીથી જરથુશ્તરને થયેલો ગભરાટ; અને જેથી માણસોને તેણે સુધાર્યા તથા જેથી તેણે તેઓને ચુનાહથી દુર રહેતાં શીખવ્યું જેવી તેની અસંખ્ય લઠાઇઓ વિષે કહેસારપર બોલવું; અને તેણે આતશને માર્યો તેનું દાદાર અહુરમજ્દે નજરે નજર બેવું.

(૨.) અને સર્વથી સરસ જગા એટલે બહેરતને સાર અહુરમજ્દને કહેસારપરના કાલાવાલા પોતે કરેલાં મહાન કામોને લીધે જેવાં કે જ્યારે તેણે સોઅર^૩ સર્પને માર્યો અને તે દુશ્મનના જીલ્લમને ખતમ કર્યો; અને જ્યારે તેણે સોનેરી^૪ તોડાવાળા ગંદરેવને^૫ હરાવ્યો અને તે દરજની અબ્બયમ શક્તિઓને જીતી; અને જ્યારે તેણે નીવીગ^૬ તથા દાશાનીગ^૭ની જુરી આલાદને મારી અને તેઓથી દુન્યાને થતાં બારે નુકસાન તથા ધબ્બો નાશ કર્યો; અને જ્યારે તેણે જોરાવર પવનને^૮ શાંત પાડ્યો તથા તેને દુન્યાને નુકસાન કરતો અટકાવી બનવરોના કાયદામાં લીધો; અને આ કામ માટે પણ કે જ્યારે દહાક પોતાના બંદ તોડી છુટો થશે અને દુન્યાનો નાશ કરવા દોડશે અને પેદાયશને ફના કરવા ધારશે ત્યારે કહેસારપ ઉઠશે કે જેથી તેને અથવા તે બનકર દરજને હરાવીને આ દુન્યાનાં બનવરોને સુખ આપશે.^૯

(૩.) અને તેણે તેને દુઃખ દેવાને લીધે કહેસારપ તરફની આતશની દુશ્મની, અને તેનું તેને બહેરતમાં દાખલ થતાં અટકાવવું; અને તેણે તેને કરી આપેલી આપાદીને લીધે ગેઉશ-ઉર્વનની^{૧૦} તેને મદદ તથા દોષજથી તેનો બચાવ. (૪.) અને તેના

૧. યજ્ઞશને હા ૪૫ માના રાશ આતશના રાખેલા. ૨. ધરાનના જોરાવર પહેલવાનોમાંનો એક કહેસારપ છે. તેનાં કામોનાં વર્ણન ઘણીક કેતાબોમાં મળે છે, જેવી કે: યશત ૧૯ મી ૬૦ ૩૮-૪૪; યજ્ઞશને હા ૯ મો, ૬૦ ૧૦-૧૧; યશત ૫ મી, ૬૦ ૩૭-૩૮; યશત ૧૩ મી ૬૦ ૧૧; બુન્દ-બાબ ૨૯ મો, ૬૦ ૭-૯; ફાર્સી કહેસારપ નામું, વિન્. રાહનામાં મુજબ રાહ ગસોરપે કચ્ચે-કોઆદની અગાઉ ધરાનમાં રાજ કર્યું હતું. કહેસારપનામાંનો લખનાર તેને પહેલવાન રસ્તમ કરતાં વધુ માન આપે છે, અને તેમાં અવસ્તાનાં લખાણોનો તેને ટેકો મળે છે. ૩. જુઝ્મો યજ્ઞશને હા. ૯ મો ૬૦ ૧૧; યશત ૧૯ મી ૬૦ ૪૦. ૪-૬. જુઝ્મો યશત ૫ મી, ૬૦ ૩૮; યશત ૧૫ મી, ૬૦ ૨૮; યશત ૧૯ મી, ૬૦ ૪૧. ૫. વર્દી ૩. ૧૦ મી, ૬૦ ૧૪ માં આવતા વાત દચ્ચેવની યાદ અહીં સ્પષ્ટ આપે છે. ૬. જુઝ્મો ફા. ૭૪, “હુકમ તોડવો.” ૭. આ જમાનો પુરો થતાં કહેસારપને આ મહાન કામ કરવાનું છે; જુઝ્મો બુન્દ-બાબ ૧૨ મી, ૬૦ ૩૧; બાબ ૧૯ મો, ૬૦ ૯. ૮. વેસ્ટના પારવા મુજબ આ કામ તે છે કે જ્યારે કહેસારપે આતશ સળગાવ્યો હોતો પણ સોઅર પોતાનું રાસીર દાઝવાને લીધે હલાવવાથી તે આતશનો નાશ થયો હોતો. ૯. યજ્ઞશને હા. ૧૯ મો. તથા બુન્દ-બાબ ૪ મો. આ દુઃખી દુન્યાનો મહાન મદદગાર તો જરથુશ્તર હોતો, પણ તેની આગમજ કહેસારપે પણ આ દુન્યાને દુઃખમાંથી છોડવવા ધણું કરેલું હોવાને લીધે બને જણાવ્યું અટકે જરથુશ્તરે તથા ગેઉરાઉર્વને તેની સિકારસ કીધી.

શુભાદમાંથી તેને છાડવા માટે જરૂરરત્ને આતશ આગળ જણાવેલી ખાહેશ, અને આતશ જરૂરરત્ની ખાહેશનું કબુલ કરવું, અને ફરસારૂપનાં રવાનનું હમેસ્તગાનમાં અથવા એક સરખી જાદગીની હાલતમાં^૧ જવું.

અગ્રોપી અનેથી અગમ આગત નો

આખ ૧૫ મો. કામ-નેમોઈ-જામ.

(૧.) પંદરમી ફર્જ કામ-નેમોઈ-જામ^૨ કાઈની મરણની જગાપર અસ્તુ-વિદાત્^૩ આવી પહોંચવા વિષે છે; અને આદમજાતમાંથી કાઈનાથી તેનાથી છુટકારો નથી; અને આ મરણ પામનાર શરીરને કાલાવાલા કાંઈ કામના નથી તે વિષે; અને માણસનું સુખ હમેશનું નથી તે વિષે. (૨.) અને આ પણ કે અસ્તુ-વિદાત્ દરેક જણને તે બેઠી પણ જણીતી રીતે યુગળાવીને^૪ લઈ જશે, અને તેનાથી એક પણ જણ છટકશે નહીં, પણ દરેક જણ પોતાનાં રવાનને ખ્યાવશે. (૩.) આ પણ કે ફક્ત મીનોઈ હાલતમાંજ રવાન મીનોઈ બદલો અને સળ શું છે તે સમજી શકે છે, અને શારીરીક હાલતમાં તે જોઈ શકતું નથી; કારણ કે જો તે શારીરીક હાલતમાં જોઈ શકતું હોતે તો શરૂઆતથીજ કાઈ પણ જાતની મઝા અને દુન્યવી સગવડને ખાતરથી ચોડાપણ શુભાદ કરતે નહીં અને પહેલેથીજ સવાબનાં કામોથી દૂર થતે^૫ નહીં. (૩.) અને મરણ પછીની એક માણસનાં શરીરની બદલુરત અને લયંકર હાલત વિષે; અને સમજી જરૂરી ચીજોમાં જે સર્વથી કીમતી ગણવામાં આવી હોય તે પણ કોહતી હાલતમાં મરી થઈ જવા વિષે; અને તે કે જે સર્વથી નજદીકનો સગો હોય તેને પણ જીવતાં માણસોથી છુટા એક લયંકર જગોએ^૬ રાખવા વિષે. (૪.) અને વળી જ્યારે બાનવાળું રવાન શરીરની પાસે હોય તેજ વખતે કુતરો અને પક્ષી શરીરથી માંસ છુટું પાડવા જાય છે, ત્યારે બાનવાળું રવાન તેઓને જોઈને જેમ એક મેદું વર આગળ ધુળે તેમ ધુળે છે; અને તેનું કુતરા તથા પક્ષી સાથે તેઓને શરીરથી માંસ છુટું પાડવા સામે લડવું, અને તેનું પહેલાં

૧. હમેસ્ત ગાન, એ ખાહેશ અને દોજખની વચ્ચેની હાલત છે. જુઓ દાદીસ્તાન ઇન્દીક સવાલ ૨૦ મો, ક્ર. ૩; મીનો ખેરદ, આ. ૭ મો, ક્ર. ૧૮, આ. ૧૨ મો, ક્ર. ૧૪ ૨. પહેલવીમાં અહીં કમ-નમએજ મળે છે. ઉશતવહિત ગાયાના ૪ થા હાના આ રાઝઆતના રાખ્દો છે. ૩. મરણ અથવા શરીરને છુટા પાડનારો દેવ. ઉપર જુઓ આખ ૬ મો, ક્ર. ૧૭ એમ માનવામાં આવે છે કે એક ખરાબ માણસનું રવાન મીનોદ દુન્યામાં ઘણા લયંકર દેખાવો જોએ છે, અને નાસીપાસીથી હા ૪૬ માના રાઝઆતના રાખ્દો બોલે છે. જુઓ યશત ૨૨ મી, ક્ર. ૨૦; અહાવિરાફનામું, આખ ૧૭ મો ક્ર. ૭ મીનો ખેરદ આખ ૨ જો, ક્ર. ૧૫૬ છતાં. ૪. સરખાવો ક્ર. ૧૫, “યુગળાવવું.” વેસ્ત અફદ, “અમલકાર” વાંચે છે. ૫. સરખાવો ક્ર. ૧૦ મન્શીદન, “સુગાવું,” “કંડાળવું.” ૬. દખમાં. જુઓ વંદીદાદ ક્ર. ૧ કી, ક્ર. ૪૪-૫૧; ક્ર. ૭ મી, ક્ર. ૪૫-૫૦; ક્ર. ૮ મી, ક્ર. ૧૦ અને દાદીસ્તાન ઇન્દીક સવાલ ૧૮ મો. ૭. જુઓ યશત ૨૨ મી, ક્ર. ૨—૪ ૨૦—૨૪; દાદીસ્તાન ઇન્દીક, સ. ૧૬ મો, ક્ર. ૭ પા.

તેઓને તે શબ્દો મીનાઈ રીતે બણીને હાંકી કાઢવું, અને તેનાં શરીરને તે હજી જીવંત છે એમ ધારવું. (૬) અને આખરે જ્યારે તેઓ તે શરીર પરનું માંસ છુટું પાડે ત્યારે ભાનવાળાં રવાનનું તે શરીર આગળ જોવી રીતે એક મંદી પોતાનાં બચ્ચાં પાસે જાય તેમ ધસી જવું, અને તેના તરફ ધણાં દુઃખથી જોવું, અને એમ વિચારવું કે એકવેળા તે બચકર શરીર કેવી સુંદર હાલતમાં હતું અને હાલ તે કેવી પીડામાં પડ્યું છે. (૭) અને જ્યારે તે શરીર જીંદગીમાં યુનેકગાર હોય ત્યારે તેની જીંદગી દરમ્યાનમાં તે શરીરને યુનાહથી દુર રહી તથા સવાખનાં કામો કરી તે ધણીને ઉચે ચઢાવવાની ભાનવાળાં રવાનની સમજાવટ કમુલ ન કરવા વિષે. (૮) અને આ પણ કહેવાય છે કે: “તારાં સુખનો વખત ટુંકો થયો છે, પણ દુઃખનો લાંબો છે.” (૯) અને આ પણ કે:—“આ દુન્યામાં જે લોકો સો વરસ જીવે છે તેઓ જે લોકો સો વરસ નથી જીવતા તેઓનાથી સવાખમાં ઓછા હલકા છે; અને જીંદગીનું ધીમેથી પસાર થઈ જવા વિષે, અને જીંદગી એકદમ ધબી જવા વિષે; સ્ત્રી તથા મીલકત અને ખીજી દુન્યવી ચીજો જે તમારી ઉપર આધાર રાખે છે તેઓનું તમેને એકદમ છોડી જવું અને ખીજી ધણી પાસ આવવું.” (૧૦) અને આ પણ કે જ્યારે માણસ જાત તે રસ્તો જે દોરતી બરેલો કે અદાવતવળો હોય તેને માટે ચુટી કાઢેલા અસખ્યાની ખરેખરી યાદી ધડી કાઢે અને તે પુરતો ધરાવે ત્યારે તે અમર જીંદગી માટે જરૂરી હોય તે ચુટેલો અસખ્યા અને ખીજી ચીજો પસંદ કરતાં, તૈયાર કરતાં, અને પોતાની સાથે લેતાં એ ધણું લાભકારક છે.

(૧૧.) અને જ્વનીરસના પ્રદેશમાં પેદા થયેલા સાત અમર સરદારો વિષે, અને તેઓની બહેદી કાંતિ તથા જોર, અને તેઓને મદદ કરનારોની સારી શક્તી, અને તેઓનું જીવતા હોવું અને બન્ને દુન્યામાં તેઓની રાજ કરવાની સત્તા:—

૧. અહીં ડયા શબ્દો વિષે ધારારો છે તે સમજ પડતી નથી. કદાચ વચ્ચેને હા ૪૬ માના રાફ આતના શબ્દો હોય. ૨. જ્યારે માણસો એક પળની મત્રા ખાતર કાંઈ યુનાહ કરે, અને તે યુનાહનું દુઃખ કેટલો લાંબો વખત ખમવું પડશે તેનો વિચાર ન કરે ત્યારે. ૩. આ જીંદગી અચોક્કસ તથા બરોસા વગરની છે, અને કોઈ પણ પળે મોતને સાફ તૈયાર રહેવાની માણસની ફરજ તથા આવતી જીંદગીનાં સુખ સાફ સવાખનાં કામો કરી તૈયારી કરી રાખવાની જરૂર વિષે અહીં વર્ણન કર્યું હશે. જીએ ૧૦ માં ફરો. ૪. એટલે તે મુમાફરી બહેશ તરફ કે દોળખ તરફ કરવાની હોય. ૫. દુન્યાનાં સાત કેશરો કે જેમાં આપણે વચ્ચે છીએ તેમાંના વચ્ચે પ્રેશ. જીએ ૫૭-૬૦ બાં ૫ માં, ૬૦ ૬; બાં ૧૧ માં, ૬૦ ૨-૬. ૬. જીએ ૫૭-૬૦ બાં ૨૬ માં. ૬૦ ૫, ૬; અને દાદીસ્તાનું ૬ દીનીક, સવાલ ૯૦ માં. આ સરદારોનાં નામ વિષે આ લખાણો એકમત નથી. એમાંના ચાર બધાં લખાણોમાં એક સરખા મળે છે:—(૧) વળ-ઈ-જવીત-ખીસ, (૨) ગમ્માક-પત; (૩) પેશ્ચાતન; અને (૪) ફદખ્શત-ઈ-ખુખ્ખીકાન્ બકીના ત્રણ દીનકર્દમાં આ છે: (૫) અશવાજ્-ઈ-પોઝિફદખ્શત; (૬) ખ્રાજ્; (૭) કમ્મે ખુસ્માય: દાદીસ્તાનમાં આ છે: (૫) અશવાજ્-ઈ-પોઝિફદખ્શત; (૬) અલ્લાઈ-ઉશત-ઈ-ફિયાન્ અને (૭) પોશ્તો-ઈ-ફિયાન્; જ્યારે ખુન્દહિશ્તમાં આ છે: (૫) ઉરવતદ્દન; (૬) અલ્લાઈ-ઉશત બગડેલાં રૂપમાં, અને સાતમાં તે નામજ નથી. ૭. ખુન્દ-૬૦ બાં ૨૬ માં ૬૦ ૬ માં ખીજી અમર માણસોનાં નામ મળે છે જેમાંના બે જણા દીનકર્દના સાત સરદારોમાં ગણવામાં આવ્યા છે. જીએ બહમન ફરશ બાં ૨૦ માં ૬૦ ૧.

અધિરાનવેળમાં વોઉકેશ જગામાંનું વન-ઇ-જવીત-બેશ (કુખો દે કરનાર
ગ્રાડ) અને ધિરાનની બાહેરના પ્રદેશમાં ગચ્ચોક્-પત્ત; અને વિસ્તારપનો દીકરો,
પેશોતનું કંગદજમાં જે સો ખાઈવાળું અને વાગટવાળું જે ત્યાં અસંખ્ય છે તેનું
અને કાળા નોળીઆના વાળના કોટ પહેરેલા ઉમરાવ લોકો જેઓ વિસ્તારપના
પેશોતનના ચેલા હોવાને લીધે દીનના અશો સાંભળનારા છે તેઓનું શહેર છે, અને
હુશગનો ડોકરો કાદખશત્ ખુબચક, જે ઉડાં પાણી ઉપર પાદશાહ છે; અને

૧. યશ ૧૨ મી કું ૧૭; ખુ-૬૦ બાં ૯ મો, કું ૫; બાં ૧૮ મો, કું ૨, ૩,
અને મીનો ખેરદ બાં ૬૨ મો, કું ૩૭-૪૨ જેવાં અસલ લખાણોમાં આપેલાં વર્ણન
મુજબ આ ગ્રાડ તદ્દન અત્તરીક છે. એમ્મી પ્રમાણે વોઉકે-કશ દર્બમાં સફેદ
હચ્ચામની પાસે તથા અર્દવી સૂર નદીનાં મૂળ આગળ તે મુકવામાં આવ્યું છે. વળી
એમ માનવામાં આવે છે કે અમરૂશ અથવા સમ્પેન-શુ નામનું પક્ષી તેને મથાળે બેસે
છે અને ત્યાંથી દુ-યાના ફાયદા સાર પોતાનું ખીજ ફેલાવે છે. આ સમ્પેન-શુ તે
શાહનામાંનું પ્રખ્યાત સીમૂર્થ પક્ષી હોય. અને તેની સાથે સંબંધ ધરાવતું ગ્રાડ તે
અમર્ગનાં ગ્રાડ પાસે આવેલું માનવું ગ્રાડ હોય. ૨. કારણ કે તે તુરાની વંશનો છે.
એ સઉકવસ્તાન એટલે તુર્કસ્તાન તથા ચીનની વચ્ચે આવેલા એક પ્રેશ અથવા
ગચ્ચોતન ધિરાનવેળની સરહદ પર આવેલા એક પ્રેશનો રખેવાળ છે. જુમ્મી ખુ-૬૦ બાં
૨૬ મો, કું ૧૩; અને દાદીસ્તાન-ઈ-દીનીક સં ૬૦ મો, કું ૪. મીનો ખેરદ મુજબ એ
ખુદ ધિરાનવેળનો રખેવાળ છે. ૩. એ સાધારણ રીતે ગચ્ચોતન શાહ ને નામે જણાયેલા
છે જુમ્મી બહમન યશ ૫૦ રજો, કું ૧, ખુ-૬૦ બાં ૨૬ મો, કું ૫, બાં ૩૧ મો,
કું ૨૦, ૨૨. ખુ-૬૦ ૨૬, કું ૫ મુજબ એ અફ્રસિયાબનો બાઈ અખેરસ છે, પશુ ખીજ
ઉકાણે એને અખેરસનો છોડો ગણ્યો છે. ૪. પહલવીમાં એ નામ પેશોતન મળે છે
અવં પેશોતનું. એ વિસ્તારપનો સર્વથી વડો દીકરો હતો, વળી એ દુ-યામાંના સર્વથી
અશો લોકોમાંનો એક હતો. ૫. જુમ્મી શાહનામું જરેતાશ નામું યશ ૫મી, કું
૫૪, ૫૬; ખુ-૬૦ બાં ૧૨ મો, કું ૨; બાં ૨૦ મો કું ૩૧; બાબ ૨૬ મો. કું ૪, ૫
૧૦; બાબ ૩૨ મો, કું ૫; વિગેરે, શાહબદા શ્યાવશીને તે તુરાનમાં હતો ત્યારે આ કિલ્લો
ખોદાસ્મીઆમાં બાંધ્યો હતો. આવાં યશમાં એવી સુચના છે કે આ કિલ્લાનું ખર્
નામ અશ-સચ્ચોક હતું શાહનામાં જણાવ્યું છે કે કચ્ચે ખુશ્ચાએ તેની તુરાનની
અઠાઈ જેળા આ કિલ્લા પર હલ્લો કર્યો હતો. ૬. બહમન યશ, બાબ ૩ જો, કું ૨૭, ૩૬,
૪૨ મુજબ એ લોકોની સંખ્યા ૧૫૦ ની છે. દુ-યાને પાછી ઉભી કરવાનાં મહાન કામમાં
એમ્મી પેશોતનને મદદ કરી એવી આરા રાખવામાં આવી છે. ૭. જુમ્મી યશ ૧૩
મી, કું ૧૩૮; અને ખુ-૬૦ બાં ૨૬ મો, કું ૫. ૮. ખુ-૬૦ બાં ૨૬ મો, કું ૫ મુજબ
એ નામ તેને એ સખમથી આપવામાં આવ્યું હતું કે ખુશ્ચ અથવા બરણીમાં તેને રહેડો
કરવામાં આવ્યો હતો. એ કદાચ ખર્ હોય અને બચપણમાં નાજુક હોવાને લીધે તેને કાંઈ
સગવડબધો વાસણમાં રાખવામાં આવ્યો હોય. અથવા એ નામ તેનાં રહેડાણના
આકારપરથી આપેલું હોય. ૯. જુમ્મી ખુ-૬૦ બાં ૨૧ મો, કું ૬; પણ બાબ ૨૧ મો,
કું ૪, ૫, મુજબ એનો સહાર ખીજેજ છે.

પોહિરૂદ્ધર^૧ નો છોકરો અશવાજ્ઞ^૨ ને પેશિનાસ^૩ નાં મેદાનમાં સર્વથી ઉચી જગાઓનો સરદાર છે; અને અશવાજ્ઞ^૩ ને કાશેશને ટેકા આપે છે; અને આદમે પ્રખ્યાત કંઝે, એ વિશ્વારૂપ, ને કંઝે ખુસોએ ને નામે જણાયેલા છે જેણે પશુ અહુરમજ્દ પરસ્ત દીનને ફેલાવી, અને જે તે સમજ્યો; અને જે મારી સારી રીતભાતમાં હંચુ આકીન સ્થાપે છે જેથી તે મારાં કામો તે એક આકીનવાળી દુન્યા આગળ પસંદ કરાવે છે.^૪

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

બાબ ૧૬ મો, સ્પેન્ટા-મઈન્યુ.

(૧.) સોળમી ફ્રગર્દ “સ્પેન્ટા-મઈન્યુ”^૫ દીનમાં જેમ જણાવ્યું હોય તે પ્રમાણે કરવાની શુનેહગારોની તોજશ વિષે છે. (૨.) અને પુરૂષ તથા સ્ત્રી માટે કરવાની કીયા વિષે એમ ફરમાવ્યું છે કે સ્ત્રીની કીયા મરદની પહેલાં કરવી જોઈએ,^૬ અને કોઈએ પોતે કીયા બહુવાથી અથવા ગએતી-ખરીદ કીયા^૭ કરવાથી બહેશતને માટેની મળતી લાયકાત વિષે.

(૩.) અને અશો માણસને એક કીમતી ઘોડો, અથવા એક ખેડાયેલી જમીનનો^૮ ટુકડો અથવા એક અશો સ્ત્રી આપવાથી દોળખાંથી થતા રવાનના છુટકારા વિષે^૯; અને વળી અશો માણસને લગનમાં પોતાને આપનાર સ્ત્રી વિષે; અને સખાવતનાં બધાં કામો વિષે જે વખતે વખતે તથા દહાડે દહાડે વધતાં જાય છે.

૧-૧. જુઓ ૫૨૫ પમી, ફૅ ૭૨, અને ૫૨૫ ૧૩ મી, ફૅ ૧૧૨ જ્યાં અશવજ્ઞ^૨ ધ પોહિરૂદ્ધાખ્શતયન નામ મળે છે. ૨. જુઓ ૫૨૫ પમી, ફૅ ૩૭; ખૂદૅ બાબ ૨૯ મો, ફૅ ૭, ૧૧; બહમન ૫૨૫, બાબ ૩ જો, ફૅ ૫૯-૬૧, જે મુજબ ઝમે મેદાન કાબુલિસ્તાનમાં આવેલું છે. કેસાસ્પ ત્યાં પોતાની લાંબી ઉંઘમાં સુતેલા છે અને રસ્તાખીજ વખતે ત્યાંથી ઉઠી તે દહાકનો નારા કરશે. ખૂદૅ બાબ ૨૧ મો, ફૅ ૨૦, અને મીનો ખેરદ, બાબ ૬૨ મો, ફૅ ૨૦ મુજબ ઝમે મેદાન દમાવંદ પહાડની પાસે આવેલું છે. ૩. ખૂદૅ બાબ ૨૯ મો, ફૅ ૬ માં આવેલા ધખધરજ્ઞ ઝમે હોવો જોઈએ. વેરૂ ધારે છે કે ૫૨૫ ૧૩ મી, ફૅ ૧૦૧ માં આવેલાં અવસ્તા નામ વશાજ્ઞ નું પહલવી રૂપ હોવું જોઈએ. ૪. આ ફકરો પહલવી તરજુમામાંથી લીધેલો જણાય છે. ૫. યજ્ઞને હા ૪૭ મો, ફૅ ૧ તા શરૂઆતના રાખ્દો પહલવીમાં સ્પેમઈત મળે છે. ૬. જરયુશ્તની દીનમાં સ્ત્રીનાં રવાનના લાભને મરદનાં રવાનના લાભ જેટલીજ અથવા તેથી પણ વધુ અગત્યતા આપવામાં આવી છે. ૭. આ ક્રિયા ગએતી-ખરીદ તરીકે જણાયેલી છે. જુઓ ખૂદૅ બાબ ૩૦ મો, ફૅ ૨૮, અને ત્યાં આવેલી વેરૂની ટુટનોટ. આ ક્રિયા કરતી વેળા નવ દિવસ સુધી યજ્ઞને કરવામાં આવે છે. સિતહ-જેજ્ઞનાં રાખ્દોમાં ગએતી-ખરીદ નો પહલવીમાં ખરાખર તરજુમા કરવામાં આવ્યો છે. ૮. સરખાવો ફૅ ૧૪ મી અને ખાસ કરીને ફકરા ૧૩ તથા ૧૫ જે અહીં લાગુ પડે છે.

(૪.) અને જે માણસ મરણ પછીની ત્રણ રાતમાં વિલાપ કરે^૧ તથા જે કુંજીસ હોય તેની તોજેશ વિષે, એ માણસ તેના જોવો છે કે જેનાં ગળામાં તેઓ તે જીવતો હોય ત્યારે પીગળાવેલી ધાતુ પાછી રે. (૫.) અને એક સ્ત્રીની સગલ વિષે જેણી પોતે એક અશો માણસ સાથે શાદી કરે અને તેની પાસેથી પ્રાણી આવે, જાણે તેણીનાં પેટમાંથી એક સાડડી ચાલુ અંદર જતી અને બહાર નીકળતી હોય; અને તેથી તે સ્ત્રીનો બહેરત તરફનો રસ્તો કપાઈ જવા વિષે. (૬.) અને બલિષ્ઠની છંદગી એટલે તન-ઈ-પસીન ચાય ત્યાં સુધી પુરા માણસોનાં રવાનનો છુટકારો નથી તે વિષે.^૨ (૭.) અને પુરા ચુનેહગારો માટેની સગલ વિષે; આ વળી એવી જાતની છે કે જાણે એક મેદાને જીવતું પગોથી માથું નીચું રાખી બાંધ્યું હોય અને તેની બરડાની કરોડમાંથી નાકમાંથી પગનાં આંગળાંમાં પાણી વહેતું હોય.

(૮.) અને મીનોઈ કસોડીને^૩ લગતા ગાથા વિષે, જે કસોડીમાં પતંગ્યાંની માફક તે ગાથાના અશો ગાવાવાળામાં સર્વ જાતના ચમત્કારો સમાયલા છે.

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

બાબ ૧૭ મો, ચેજી.

(૧.) સતરમી ફગર્દ “ ચેજી ”^૪ દીનથી ઉલટો થઈને, આ પાંચ ગુનાહ કરે કે જેથી તેની છંદગી તથા દોલત કમી ચાય તે ધણી વિષે છે:—જ્યારે એક માણસ પુરીથી^૫ એક દેવની પોતાના દુન્યવી સાહેબ કે દીનના દસ્તુર તરીકે પરસ્તેશ કરે; અને જ્યારે દીનમાં આકીન ધરાવનાર માણસ આકીન ન ધરાવનારની પરસ્તેશ કરે; અને જ્યારે એક માણસ જે શિખવનાર મહેતાજી હોય તે મહેતાજી ન હોય પણ અજ્ઞાન હોય તેને માન આપે; અને જ્યારે એક માણસ જે ગાથાનું જ્ઞાન ધરાવતો હોય તે ગાથાનું જ્ઞાન ન ધરાવનાર અને અણસમજી હોય તેને માન આપે; અને જ્યારે પેદાયશને મદદ કરનાર પેદાયશને મદદ ન કરનાર ધણી જે ડહાપણ વગરનો હોય તેને માન આપે.

૧. જુઓ ૬૧૦ ન્યૂઈદન, “ મહેરોથી રડવું.” ૨. આ ફકત એવા માણસોને લાગુ પડે છે કે જેઓ પોતાના ગુનાહ માટે તોજેશ કરતા નથી. જેઓ તોજેશ કરે છે તેઓનાં રવાનોને તો કેટલીક વેળા તુરત છુટકારો મળે છે. અહીં ફકત એટલું જ જણાવ્યું છે કે ધણી જ આપ ગુનાહગારો દોષખમાં રહેશે અને તેઓનો છુટકારો તેઓના સામે થવા છતાં રસ્તાએ જ વખતે થશે કે જ્યારે સઘળાં મરણ પામેલાંઓને પાછાં ઉભાં કરી તેઓને નવાં રાશીરો આપવામાં આવશે. ૩. વેસ્ટ અહીં પ્લાન ખેંચે છે કે આ ફકરામાં પહેલવી ચળશે હા ૪૭ મો, ક્. ૬ નો ધારો ખુલ્લો છે. ૪. સ્પેન્તામર્ધન્યુ ગાથાના ખીજ હા અથવા ચળશે હા ૪૮ મો, ક્. ૧ નો પહેલો રાખ્દ, પહેલવીમાં ચેજી લખાયેલો છે. ૫. ખૂસંદીજા. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે જે એક માણસ કોઈના ત્રાસને લીધે કોઈ ગુનાહ કરે તો તેવી વેળાએ એ ગુનાહની તોજેશ જુદી જ હતી.

(૨.) અને આ પશુ કે જેઓ મેંદાં અથવા દોર ગેરકાયદેસર મારી નાંખે તેઓની પશુ જીંદગી તથા દોલત ઓછી થાય છે. (૩.) અને તેમજ ઓ પવિત્ર તથા અશો રખીતામાન ! વળી તેઓની કે જેઓ અકુરમજદ માટે તથા પોતાની દીનને માટે તથા અશો ચેલાઓમાં બેરને માટે ધિક્કારથી વિચાર કરે.

જે બલાઈ સર્વથી સરસ છે તે અશોઈ છે.

બાબ ૧૮ મો, અત્-મા-યવા.

(૧.) અદારમી ફગદ “અત્-મા-યવા” જે માણસ ખાતી તથા પીની વેળાએ યનાહગારીયા ખુદાઈ તથા અમદાઈની સામે^૩ બકબકાટ કરે તેથી થતા દેવાના વધારા વિષે છે, અને જે માણસ ઉભો રહીને પેશાબ કરે,^૪ અને જે મની બરબાદ કરે; અને ધરની સ્ત્રી જે સુરજ અસ્ત થાય પછી કાંઈ દોળે,^૫ અને જે રાત્રે અહુનવર બધ્યા વગર ખોરાકના ટુકડાઓ ઉત્તર બણી ફેંકે તેઓથી દેવાના વધવા વિષે.

(૨.) અને આ વિષે કે એકાંત હાલતમાં રવાન હુમેશાં શરીરની આહેશ રાખે છે, વળી આ શબ્દોમાં કે:—“ઓ મરણ પામનાર શરીર, અશોઈ દુનવી હાલત છે; અને જ્યારે તું ઉંચી કેળવણીમાં સુસ્ત પડી રહે છે અને જ્યારે તું પાઠળ હરે છે ત્યાર અશોઈ આગળ વધારે છે; અને જવાનાં કામ શિવાય દરેક આવવામાં અશોઈ તાના જેવીજ છે; તારાં રવાનને સારો બદતો, અને પુરતો બદતો, અને અશોઈનો બદતો જીંદગી લાવતાં અને લઈ લેતાં મળે !” (૩.) અને જ્યારે શરીર એ પ્રમાણે વર્તે ત્યારે રવાન ખુશ થાય અને શરીર ઉપર એ પ્રમાણે દુઆ યુગરે કે:—“ઓ મરણ પામનાર શરીર કે જેને મેં ઉચુ કર્યું છે અને જેને મેં સર્વથી સરસ જગા એટલે બહેશતની નજદીક પહોંચાડ્યું છે, તું સુખી થજે.” (૪.) અને જ્યારે શરીર રવાનનો સુધારો કબુલ ન કરે, અને કહે છે કે ઉંચી કેળવણીમાં તે નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, અને આગળ વધવામાં નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, અને દીનમાં રવાનને ઉંચે ચઢાવવામાં નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, ત્યારે રવાન આ પ્રમાણે ફરિયાદ

૧. જુઓ યજરને હા ૪૫ મો, ફ૦ ૫ની છેવટની લીટી. આ ઉપરથી સમજ પડતો નથી કે માંસના ખોરાકને નાકાયક ગણવામાં આવતો હતો, જુઓ યજરને હા ૩૨ મો, ફ૦ ૧૨. ૨. યજરને હા ૪૯ મો, ફ૦ ૧ ના રાઈઆતના રાખ્દો. આ રખેન્તા-મઈન્યુ ગાથાનો ત્રીજો હા છે, અને તેના રાઈઆતના ફકરાઓ ખુરા માણસો સામેની લડાઈને માટે લખાયા છે. ૩. જુઓ બાબ ૯ મો, ફ૦ ૨; અને રાાયસ્ત-લા-રાાયસ્ત બાબ ૧૫ મો, ફ૦ ૨૫-૨૬. ૪. આ સામે અમ વાંચે છે કે તેથી જમીન તથા શરીરની ગલીચી નકામી વધે છે. જુઓ રાાયસ્ત-લા-રાાયસ્ત, બાબ ૧૦ મો, ફ૦ ૫. ૫. જુઓ ૫૨૧ ૫મો, ફ૦ ૯૪-૯૫ અને નિરંગીત્તાન પુસ્તક રજુ, બાબ ૭ મો, ફ૦ ૪ થી જ્યાં એને મળતો વિચારો મળે છે. ૬. યજરને હા ૪૯ મો, ફ૦ ૩ ની ઉપરથી આ ફકરો લખાયેલો ફરો.

કરશે કે “હુ ખાં છે તું ઓ મરણ પામનાર શરીર । તું કે જે વહેતાના જેવું થયું છે અને તું કે જે દોળખની નજદીક પહોંચ્યું છે.”

(૫.) અને તે માણસ વિષે કે જેનામાં ખુરી, અપૂર્ણ, તથા છુપી દુઃખી જીવંતીની નિશાનીઓ હોય, તેના ઉપાય અહુનવર તથા અષેમ્ બળવામાં છે; અને આ પણ કે જ્યારે તું પેશાય કરવા બેસે ત્યારે તારે એક અહુનવર બળવો, અને જ્યારે પછી ઉઠે ત્યારે એક અષેમ્ કે જેથી દુઃખનો દેવ તને ધણી ઓછી ઈન્ના કરે. (૬.) અને જ્યારે તું તારી સ્ત્રી પાસે અંદર જાય ત્યારે પહેલાં એક અહુનવર બળ, અને પછી જ્યારે તું સાથે થાય ત્યારે એક અષેમ્; કારણકે એમ કરવાથી અષેમ્ બળવાને લીધે તારું છોકરું વધુ અશો તથા ફતેહવાળું થશે. (૭.) આ પણ કે જ્યારે તું એક ધરમાં દાખલ થાય ત્યારે તે ધરના આત્મા સાથે અને દુન્યાની દરેક અશો યીજ જે તે ધરમાં છે, તથા હતી, તથા થશે તેને સાર અહુનવરને નમસ્કાર કરીને બળ.

(૮.) અને^૩ દુષ્ટ માણસોને લીધે થતાં દુઃખ વિષે, અને દેશમાં ગેરકાયદેસર તેઓથી થતી ગમગીની^૪ વિષે.

અશોઈ સંપૂર્ણ ન્યામત છે.

આખ ૧૯ મો, કત-મોઈ-ઉર્વા.

(૧.) ઓગણીસમી ફૂગઈ “કત-મોઈ-ઉર્વા” ૫ આ વિષે છે કે જ્યારે રવાનો ભેગાં મળે છે ત્યારે તેઓ એક અશો દસ્તુર જે તેને તુકસાન ન કરવાને લીધે, તથા તેને દોળખમાંથી બચાવવાને લીધે તેનાં રવાનનો દોસ્ત છે તેનાં રવાનની વખાણ કરે છે.

(૨.) દોળખમાંનાં અધારાં, ઉંચાઈ અને દૂરના છેડા વગરનો અધકાર તથા ભગાઈની ગેરહાજરી વિષે; અને દોળખમાંનાં લોકાની નજદીકની ગંદી અને નજદીકનું છુપાવવું,^૧ અને દુઃખ બધું સુતું, અને વિત્રાપ કરતું આવવું, અને દુઃખ તથા પીડા અને ભયંકર હાલત વિષે.^૨ (૩.) આ પણ કે ધરાન વેળમાં આવેલાં દાહતી^૩ શિખર ઉપરથી અહબૂજ^૪ સુધી ચિન્વત્ પૂલ^૫ ખુલે મૂકાય છે; અને તેની નીચે વચમાં દોળખનો

૧. ફારસી ફૂથકું, “વહેતું.” ૨. ફાં ખામ્, “કાચું.” ૩. યજ્ઞને હા ૪૯ માના ૧૧મા ફકરા પરથી આ લખાવલું છે. ૪. જુઓ ૬૧૦ મૂલીદન, “વિલાપ કરવો.” ૫. યજ્ઞને હા ૫૦ માના ૨૬ આતના રાખ્દો. ૬. વેસ્થ અહીં અર્થો વિરાફ નાનું ખાખ ૫૪ મો, ક્ર. ૫૮ ની યાદ આપે છે કે જ્યાં ખુરાં સજ ખમતાં રવાનની ભયંકર એકલી હાલતનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ દાદિસ્તાન સવાલ ૨૭ મો. ૭. અર્થો વિરાફે આવાં લખાણો ઉપરથીજ પોતાનું વર્ણન આપ્યું હશે. ૮. જુઓ ખૂ-૬૦. આખ ૧૨ મો, ક્ર. ૭; પહેલવી વંદીદાદ ૬૦ ૧૯ મો, ક્ર. ૧૦૧ મો, એનો રાખ્દાર્થ “ચુકાવાનું શિખર” થાય છે. ૯. હર અરેજ્ઞદીત, આ પ્રશ્નપરનાં અહબૂજ પહાડ સાથે એને જૂલથી બેલી નાંખવામાં આવ્યો છે. ૧૦. ચીન્વત્ પૂલ નો રાખ્દાર્થ “ચુટણીનો પુલ” થાય છે. જુઓ દાદિસ્તાન ષ-દીનીગ્, સવાલ ૨૧ મો. ક્ર. ૨૭; યજ્ઞને હા ૫૦ મો, ક્ર. ૭. રાસ્તીનો રસ્તો એકજ છે જ્યારે જૂલ ધણી રીતે થાય છે. તેથી જ્યારે એક બહો માણસ રાસ્તીનો રસ્તો રહેલથી પસાર કરી જાય છે ત્યારે એક ખુરો માણસ તેજ રસ્તાપર પડી જવાના સંભવ રહે છે. જુઓ ખૂ-૬૦ આખ ૫ મો, ક્ર. ૩૫.

દરવાજો છે; અને સઘળાં અશો તેમજ ખુરાં લોકોનો એ રસ્તો છે; અને અશો લોકોને માટે તે ઉપરનો રસ્તો દરેક બાથો ત્રણ કાડી જેટલો લાંબો એવા નવ બાલાની લંબાઈનો થાય છે; જ્યારે ખુરાં લોકો માટે તે એક અસ્તરાની તીક્ષ્ણ ધાર જેવો થાય છે.

(૪.) ૧ “ઓ સ્પીતામાન્ ! હું તને એમ કહું છું કે ચીન્વત્ રસ્તો જે વળી ધણો બણીતો અને પવિત્ર પુલ છે તે ઉપરથી રાસ્ત માણસ આગળ ચાલી જાય છે; કારણકે ભલો અશરતાત્ જે દુન્યાનો વધારો કરનાર છે અને વળી બહોળાં ખેતર વાળો મિશ્ર^૨ જાણે તેઓ હજાર સીપાહોનું લશ્કર હોય તેમ રાસ્ત માણસને દુઃખમાંથી છોડવે છે.”

(૫.) “ઓ સ્પીતામાન્ ! હું તને એમ કહું છું કે મિશ્ર આગળ કદી પણ તું જુકું ખેલનાર થતો ના, ખુરા માણસો સાથે વહેવાર હોય ત્યારે ખી નહીં તથા તારી પોતાની દીનતાં અશો લોકો સાથે હોય ત્યારે ખી નહીં; કારણકે ખુરા સાથે તથા અશો સાથેનો વહેવાર પ્રમાણીક છે. ઓ જરથુશ્ત્ર ! એક વચન જે બધાં સાંચનાં વર માટે આપ્યું હોય તે પણ બંધનકર્તા છે; પણ, ઓ સ્પીતામાન્ ! એક વેશ્યાને આપેલું વચન સર્વથી ભયંકર છે.” (૬.) “ઓ સ્પીતામાન્ ! હું તને એમ કહું છું કે એક વેશ્યાને તારે કાંઈ કામ સારૂ ધરવી ન જોઈએ, એટલે કે તેણીને સ્ત્રી તરીકે લેવી ન જોઈએ અને તેણી સાથે રહેવું ન જોઈએ, એટલેકે તેણી સાથ સંબંધ ન જોઈએ. (૭.) અને જે જખરીથી^૩ તેણીને કામ સારૂ પકડે અને તેણી સાથ તું રહે, તો તે તેણીને પાછળથી છોડી દેવી ન જોઈએ, દુઃખમાં ખી નહીં ને સુખમાં ખી નહીં; ન શરીરના પ્યાર સારૂ કે ન રવાંનના; કારણકે જે કોઈ એક અનીતિવાન સ્ત્રીને કામ સારૂ જખરીથી પકડી અને તેણી સાથે રહે અને તેણીને શરીરના કે રવાંનના પ્યાર સારૂ છોડી દે તે તેથી વચનનો ભંગ કરનાર થાય છે, ધરના, તથા ગામના તથા પ્રાંતના અથવા જે રાજે તેણીને છ'દગી આપી તથા પોપણ પુર પાડ્યું તેના સંબંધમાં, તથા તેણીનાં શરીરમાંનાં રવાંનના સંબંધમાં.” (૮.) તેમજ વળી તેઓથી જે છોકરાં જન્મે તેઓ પર પણ તેથી ખુરાઈ શિખવાથી તે વચનનો ભંગ ઉતરે; અને તે કે જે ખુરો છે તે દોજખની નીચે છોકરાં વગરનો પડી રહેશે. (૯.) ખરેખર અહુરમજ્દે જે ઉદાર બક્ષિસ પુરતી આપી છે તે પણ યુનાહગાર લોકો ભોગવતાં નથી.”

સર્વથી સરસ અશોઈ ન્યામત છે.

૧. વેસ્ત ધારે છે કે આ પછીના ફકરાઓ અસલ પહેલવી લખાણમાંથી આપ્યા ઉતારી લીધા છે. ૨. મિશ્ર તથા રશ્તુ ચુકાદો આપે છે, ઈન્સાફ અથવા સરચાઈ સાક્ષી આપે છે, અને સચ્ચોશ અથવા નીતિના કાયદાનો મીનો ઈન્સાફની જગા આગળ રવાનોને લઈ જાય છે. જે અશો લોકોનાં રવાનો પવિત્ર પરિક્ષા પસાર કરી સુખની હાલતમાં જાય છે તેને વોહુમનો (બલાઈ) ત્યાવકાર આપે છે. ૩. જુઓ કાં અસ્તત્, “હુમલો કરવો.” ૪. વેસ્ત કહે છે કે ય્મવી રીતે તેણીને છોડી દીધાથી તેણીનું શરીર કાંઈ ફરીયાદ કરી શકે નહીં, પણ જે કોઈ માણસ તેણીને વળગી રહે તો તેણીનાં રવાનને ફાયદો થાય, તેમજ વળી એક ખરાબ સ્ત્રી લોકોમાં ફરતી બંધ થવાથી પ્રજાને પણ સલામતી મળે. જે એક માણસ તેણીને તણ ન દે તો તેણીનાં શરીરનો પણ વધુ બગાડ થતો અટકે એમ લાગે છે.

આખ ૨૦ મો, વોહુ-ખશથ.

(૧.) વીસમી ફર્ગદં “વોહુ-ખશથ” સાત ફેરવર ઉપર દહાકૂનાં રાજનાં જીલ્લામાં બધાં કામો વિષે છે; અને કાર્તિના નાશને લીધે તેના હુકમનો ફેલાવો.

(૨.) ચિમને ફાર્સી દીધા પછી અને દહાકૂનાં રાજમાં સધળાં લોકોનાં દુઃખનાં કારણના સંબંધમાં અન્યુમનને દહાકે પૂછ્યા સવાલ વિષે, અને દહાકૂને જવાબમાં લોકોનું કહેવું કે: “આ દુન્યવી તંગી તથા ગરીબાઈ, અને ભૂખ તથા તરસ, અને બુઢાપો તથા મરણ અને વિલાપ તથા શોક, અને હલ્ખહારની થંડી તથા ગરમી, અને દેવાનું માણસ સાથે ભેળાવું, ચિમે દૂર રાખ્યું હતું.” (૩.) અને આ વિષે પણ કે: “ચિમ સુખનો આપનાર હતો, એટલે કે, તેણે એવાં કામો કર્યા કે તેથી માણસોને સુખ મળ્યું, અને તે લોકોની ખાદેશ પુરી પાડનાર હતો, એટલે કે, નેકાની કિંમત તે ભેટાથી પિછાણતો હતો, એટલે કે, માણસો તેનાં પ્રમાણિકપણાં માટે તેને માન આપતાં હતાં.

(૪.) “અને અઝીઢકું જેણે ઉદાર ચિમ જે બહોં ભરવાડ હતો તેનામાં દુન્યવી ખાદેશને માટે ગરવાજખી લોભ પેદા કર્યો, અને જે જખરી મારામારીથી તેની ગરરીથીપ માર્યો ગયો, જેણે તંગી તથા ગરીબાઈ, અને દુઃખ તથા લોભ, અને ભૂખ તથા તરસ, અને ઘાતકી હથિયારોવાળો ગુસ્સો, અને ખેતર વગરની ખતંગ હાલત, ખીક, અને છુપો કામ કરતો નાશ, અને બુઢાપાની પડતી, અને ઈજ્જત ન બેઠેલો એવા સાત દેવોને પેદા કર્યા. (૫.) અને આ પણ કે: “જેઓ દીકરાની ખાદેશ રાખે તેઓને તે દીકરા વગરના કર્યા; તેઓનું છું નરીખ જે તેઓપર આવી પડે છે તે તું લાવે છે, અને તે કાંઈ આફતકારક બનાવોથી થતું નથી, તેથી તેને કાંઈ ઉપાય મળી શકતો નથી, તેઓ પોતાનાં બચ્ચાને મળી શકતો નથી. એટલે કે તેથી ઓલાદ આગળ વધતી નથી. (૬.) “અને તું એક છુટથી ફરતું મેંદું છે, જે પેહરેગીર કુતરાને માણસથી દૂર રાખે છે, અને તે હમારી પાસેથી તેને બુન્યવી લીધો છે, જે પ્રખ્યાત, રોશન, અને પ્રતાપી ચિમ હતો જે એક ભલો ભરવાડ હતો, જે સર્વ જગતની બાઈબંધી મેળવવાને લીધે ફરેક શિયાળામાં ઘણી ગરમીથી પ્રકાશતો.

૧. યજ્ઞને હા. ૫૧, ક્ર. ૧ લાના અંતે ચોથા ગાયત્રી રાજઆતના રાખ્દો. ૨. જુઓ. યજ્ઞ ૧૯ મી, ક્ર. ૯૫; અને ખૂદ્દો બા. ૧૭ મો, ક્ર. ૫, બા. ૩૧ મો, ક્ર. ૫. ૩. જુઓ વંદી. ક્ર. ૨૭; યજ્ઞ ૫મી, ક્ર. ૨૫; યજ્ઞ ૧૭ મી, ક્ર. ૨૮ ઇત્યાદિ. ૪. અમ કહેવાય છે કે આ નામ દહાકૂની માતાનું હતું અને તે ઉપરથી તે વદકાનું કહેવાયો છે. જુઓ ખૂદ્દો બા. ૨૮ મો, ક્ર. ૧૬, બા. ૩૧ મો, ક્ર. ૬; દાત્-ઈ-દીનીક સં. ૭૨ મો. ક્ર. ૫; સં. ૭૮ મો, ક્ર. ૨; દીન્કદે પુરતક ૬ મુ, બા. ૬ મો, ક્ર. ૩. નખરાંબાજના દેવને આ નામ આપેલું જણાય છે; જુઓ પહલવી વંદી. ક્ર. ૧૮ મી, ક્ર. ૭. અને અવસ્તા વંદી. ક્ર. ૧૬ મી, ક્ર. ૯. ૫. સરખાવો ફા. તહી, “ગરરી.” ૬. જુઓ વંદી. ક્ર. ૧૦ મી, ક્ર. ૬, ૧૦; ક્ર. ૧૬ મી, ક્ર. ૪૩; ખૂદ્દો. બા. ૧ લો, ક્ર. ૨૭; બા. ૨૮ મો, ક્ર. ૭-૧૩; બા. ૩૦ મો, ક્ર. ૨૯, વિગેરે. આ સાત દેવોનાં અવસ્તા નામો આ છે: અંધ-અંધન્યુ, અંધ-અંધન, ઈન્દ્ર, સઉર, નાચ્ચોધિધિય, તઉર, અને જંધરિસ. ૭. સરખાવો દહાકે વિષેની કથા કે તેને થયલાં કાંઈ દરદના ઉપાય સાર તિઓનાં બેળ મેળવવા માટે દરદાજ તે જવાનાઓને મારી નખાવતા. પરંતુ ધારે છે કે દહાકૂનાં ઘાતકીપણાંથી લોકો વાંઝ્યાં થઈ જવા વિષે અહીં ઈશારો છે.

હતો, એટલે કે તે દરેક જગા સુખ ભરેલી કરવામાં ફતેહ પામ્યો હતો. (૭.) “તું હેશિચાર છે, આ એવરારૂપ !” વળી તું કહે કે આ મન એમ કેમ છે કે એક પુરો પાદશાહ એટલી બધી ખરાબ ચીજ છે; એક બલો પાદશાહ હમારી ખાહેશ છે; હમો તેને જે કરે એટલે તે ભરથું, જે જે લોકો આપે તે જે બલો પાદશાહ હોય તેને લાયકતા તેઓ થાય.”

(૮.) અને ક્રમ્પેદૂને દહાકૂને હરાવવા વિષે, અને તેની શરીરની બાબુપર, જીગર ઉપર, અને માથાની ખોપરીપર પણ તેને મારી નાંખવા માટે ચુરજ મારવો; અને તે મારથી દહાકૂનું ન મરી જવું. (૯.) અને સેવટે તેને તલવારથી મારવો, અને પહેલા, બીજા, તથા ત્રીજા માર વખત દહાકૂનાં શરીરમાંથી ધણીક જાતનાં પુરાં પ્રાણીઓનું નીકળવું.^૨ (૧૦.) ઘણર અહુરમઝદે ક્રમ્પેદૂને એમ કહેવું કે: “જો દહાકૂ છે તેને મારતો ના, કારણ કે જે તું દહાકૂને મારી નાંખશે તો તું આ જગતને સર્પ, અને દેકાઓ, અને વીંછીઓ, અને ગીંધારીઓ,^૩ અને કાચળાઓ અને દેડકાઓથી ભરેલી કરશે,” તેને લીધે તેને મજબુત બંધથી બાંધવો એ કેદની^૪ સર્વથી સખત સખ છે.

(૧૧.) અને આ વિષે કે જ્યારે દહાકૂને બાંધવામાં આવ્યો ત્યારે સાતે કેરવર-માંથી ખબર આવી કે અઝ-ઈ-દહાકૂ માર્યો ગયો છે, અને કે યુલન્દ તથા જોરાવર આસ્વીગાન^૫ ના ક્રમ્પેદૂને તેને માર્યો છે. (૧૨.) અને દસમા શિયાળામાં અથવા વરસમાં આ બાબતો માનવામાં આવી હતી,^૬ અને તેઓ એમ બોલ્યા કે, ચિમને લીધે^૭ તેઓએ હવે અઝ-ઈ-દહાકૂને માર્યો, કારણ કે જે સારી ખબરો છે તે હજી સાતે કેરવરોપર એકકી થઈ નથી, અને જે ખરાબ ખબરો છે તે અઝને માટે કાંઈ કહેતી નથી; વળી તેઓ પોતાની ખાહેશમાં નથી ભલી કન્યા માંગતા, કે નથી દોલત માંગતા.^૮ (૧૩.) અને આ પણ કે જ્યારે તેને સ્ત્રીઓ તથા ધન જે મેળવવા લાયકનાં હોય તેની ખબર મળતી, ત્યારે તેઓને તે એક સોનેરી ચુકામાં દાખલ કરતો, અને જે તદન જીવાય તેવું ન હોય તે અણુદીઠ જગાએથી અઝ-ઈ-દહાકૂનાં રહે-દાણમાં આવતું. (૧૪.) અને આ પણ કે જે કોઈ ભાઈને, અથવા છોકરાને, અથવા પિતાને, અથવા કોઈ નજીદીકનાં સગાંને મારશે તેને તે કામ ઘણું ગંભીર જણાશે નહીં, અને તેઓ મનમાં પણ વિચારશે નહીં, એટલે કે તેની યાદ પણ રાખશે નહીં; અને તેઓ એમ કહે કે, મકાનનો માલિક તે છે કે જે મારે છે, દેવોને (દેવપરસ્ત લોકોને) માટે બેઠતા સથળા આતશને તે મારી શકે,^૯ અને કે ધરતો સાહેબ પાદશાહ હોવાને

૧. એટલે “સંજ્યા બંધ થાડાવાણા,” એ દહાકૂનો એક એ ૯ કામ છે. ૨. દહાકૂનાં ખભાંપર ઉગેલા એ સર્પની વાત વિષે અહીં ઇશોરો હોય એમ જણાય છે. ૩. જુએ કા. કિર્મસૂ, ગીંધારી. ૪. એને દસાવંદ પહાડ ઉપર કેદ કરવામાં આવેલો કહેવાય છે. ૫. અવ. અથવાન. આથવ (ચજરને હા. ૬ મા. ૬. ૭) અર્થતઃએમ અથવા ક્રમ્પેદૂનના બાપ હતો. જુએ ખૂન્દ. બા. ૩૧મા અને ૩૨મા. ૬. કદાચ એમ હોય કે તે વખતે ખબર એક જગાથી બીજી જગાએ ફેલાવાનું મુશ્કેલ હોવાને લીધે દહાકૂની હારની ખબર દૂરના દેશોમાં ફેલાવાને દસ વરસ લાગ્યાં હોય. ૭. કારણ કે ખૂન્દ. બા. ૩૧ મા. ૬. ૭, ૮ મુજબ ક્રમ્પેદૂન ચિમનો નવમો વંશજ હતા, અને તેથી તેણે પોતાના મહાન વડાના કીનો લીધો એમ કહી શકાય. ૮. જે કામ દહાકૂનાં જુલમાંટ અર્થા રાજમાં તેનાં લોકો કરવાની હિમત કરતાં હતાં. ૯. અહીં દેવપરસ્ત લોકો માણસને એક પોતાના દેવતાઓને આપતા હતા તે રસમ વિષે ઇશોરો હશે.

પ્રીતિ તે જોવાની ઉપર સાહેબ છે તેઓને તે મારી શકે છે. (૧૫.) અને આ પણ સધળી જગ્યાઓ પર કે જ્યાં તે આવે ત્યાં લોકો મરડાથી જે આકૃત આવી પડે તથા બચાવ સાથે એક મોટો આતંક સળગાવે. (૧૬.) અને આ પણ કે ભેળથી થયેલું એક બહુ કામ અજ-ઈ-દહાકુંનું પુરું કામ થાય છે.

(૧૭.) અને દહાકુંની હાર પછી ખવનીરસ તરફ ફરીને, રૂએદૂનને હાંકી કાઢ્યા માટે માજેન્દરાનના દેશોએ ભરેલી સભા વિષે; તેમાં રહેવાના ઈરાદાથી તેઓનું તેમાં મોટી સંખ્યામાં તુટી પડ્યું; તેઓની મોટી ઉચાધને લીધે વોઉરકશ દર્દી તેઓની જાગની વચમાં સુધી, અથવા ડુંડી સુધી પહોંચ્યા, અને સર્વથી ઉડી જગાએ તે તેઓનાં મોહોડાં સુધી પહોંચ્યા. (૧૮.) અને જ્યારે તેઓ આ પ્રદેશ સુધી આવી પહોંચ્યા અને તેઓના પેહલવાનો ભંધકર તુકસાન કરવા અને ત્રાસ આપવા મંક્યા ત્યારે લોકો રૂએદૂન પાસે ફરિયાદ લઈ ગયા અને બોલ્યા કે: “તે અજ-ઈ-દહાકુંને શું કામ માયે, જે રાજમાં સારો પાદશાહ હતો; એટલે કે બીકને તેણે દૂર રાખી હતી, અને તેના તપાસ રાખનારાઓ માજેન્દરાનના દેશોથી આ પ્રદેશનો બચાવ કરતા હતા?” (૧૯.) માજેન્દરાનના લોકોની ધુરાઈ તથા તેઓથી આ પ્રદેશનાં લોકોની થતી ખરાબ હાલત વિષે તેઓએ આ પણ કહ્યું; એટલે કે તેઓ ત્યારે એમ બોલ્યા કે: “કારણ કે તેઓની રીતો એવી ખરાબી ભરી છે, એટલે કે જમીનની નીચે કાંધેલા ગુફાઓમાં નાપાકી તેઓની છે, એટલે કે ગુફાઓ તેઓના છે, અને તેઓ નામ ધરાવે છે, એટલે કે તેઓ એકમેકને નામથી બોલાવે છે; હમે માણસો પણ તેઓ વિષે વિચાર ક્યેં છીએ તથા તેઓ માણસ છે એમ ધારીએ છીએ.”

(૨૦.) અને રૂએદૂનનું પેશાનીકનાં મેદાનમાં માજેન્દરાનનાં લોકોની સામે થયું, અને તેઓને એમ કહેવું કે: “તમે માજેન્દરાનનાં લોકો મારી કે જેણે અજ-ઈ-દહાકુંને માયે છે તેની સામે થયા છો; જે દુન્યામાં સર્વથી મોટો હતો, જે સધળાં માણસો તથા દેવો ઉપર સખ્ત પાદશાહ હતો; અહુરમજ્દે મને તેના નાશ સાથે પેદા કર્યો છે, આ શરીરના અવયવોનાં જોરથી મારા દુરમનને હરાવવા માટે સર્વથી વધુ જોરાવર હરાવનાર તરીકે મને પેદા કર્યો છે; અને પછી તમે કે જેઓ માજેન્દરાનના દેશના છે તેઓ આ મારા દેશને નાશ કરો છો.” (૨૧.) અને માજેન્દરાનનાં લોકોએ રૂએદૂન માટે હાલકો વિચાર બાંધ્યો, અને હસી કાઢીને તેને કહ્યું કે: “પરેખર જે તેમ હોય કે અજ-ઈ-દહાકું જે દુન્યામાં સર્વથી મોટો હતો અને જે દેવો તથા માણસો ઉપર એક ભણે પાદશાહ હતો તેને જે તં માયે હોય, અને તેને મારવા સાથે અહુરમજ્દે તને તારા અવયવોના જોરથી મહાન હરાવનાર તરીકે પેદા કર્યો હોય, તો પણ અમે અહીં રહીશું, અને આ જગોમાં હમારાં રહેકાણુ કરીશું; અને તું મોટો મૃતી, બીજાં લોકોમાં પહેલવાન જેવી બોલી

૧. જ્યાં તેઓના ઘર તથા મીલકતને લાગેલી ગલીઓ આતંકથી બળીને નાશ પામે. સરખાવા શ. આશુસ્ત, “મસાલ.” ૨. આ ફકરાપરથી જણાય છે કે માજેન્દરાન ખનીરસની બહાર હતું.

ધરાવે એવું તું ફક્ત ઘણું જોરવાળું અને ઘણું વધી ગયલું મેંદું છે; અમે તને અહીં દાખલ થવા દઈશું નહીં.”

(૨૨.) આ પછી કે આખરે તેઓ નાશી ગયા, અને ફતેહમંદ કચ્છેદૂન નજદીકનાં પહાડો સુધી તેઓની પાછળ ગયો; તેથી તેનાં નરકોરાં સળગ્યાં, તેથી તેઓ છુટાં પડી ગયાં, અને તેનાં જમણાં નરકોરાંમાંથી ખરક નીકળ્યું જેમાંથી સખત તેજ-વાળા શિયાળાની સઘળી થંડી બહાર પડી; અને તેનાં ગળાં નરકોરાંમાંથી પથરા પડ્યા જેઓએ ધર જેટલા મ્હોટા પડતાં સખત તેજવાળા મ્હોટા આતશ બહાર પાડ્યો અને ફેલાવ્યો. (૨૩.) જવાન તઉરસ આર્મીયૂન^૧ પાછળ પડ્યાથી ફતેહમંદ તથા જોરાવર કચ્છેદૂને તેઓને ખરાખર બાંધીને હાંકી કાઢ્યા; અને તેણે તેઓને દૂરના પહાડો સુધી હાંકી કાઢ્યા જેથી તેઓ પથર જેવા થઈ ગયા; અને તેણે માજેન્દરાન દેશના લોકોને, પચાસમાં, સોમાં, હજારમાં, દસ હજારમાં, અને અસંખ્ય સંખ્યામાં માર્યા.^૨

(૨૪.) ફતેહમંદ તથા જોરાવર કચ્છેદૂને બે ત્રીતીયાંઉસ જેટલાં માજેન્દરાનના દેશનાં લોકોને માર્યા, અને તેઓમાંના એક ત્રીતીયાંઉસ જેટલા હારેલાં અને બીમાર પાછાં ફર્યા; અને એ સ્પીતામાન જરથુશ્ત્ર ! ત્યાર પછી માજેન્દરાનના દેશનાં લોકો ખનીરસ દેશ પર કદી ચઢઈ લાવ્યા નહીં; તેઓએ મનમાં એવો વિચાર પણ ન કર્યો કે : “આપણે ત્યાં જઈશું”; સિવાય કે તેઓ કે જેઓનાં નામો આ હતાં : સ્પાન્સ્નાયોશ નો છોકરો સ્પીતીયોશ,^૩ અને સ્પાન્સ્નાયોશનો છોકરો અરેજાસ્પાહ જેઓ અહીં જ્ઞાન મેળવવાની ખાહેશથી આવ્યા હતા, અને હુવોત્ કુટુંબના કશઆસ્ત્ર^૪ પાસે ગયા હતા. સર્વથી સરસ ન્યામત અરોઈ છે.

બાબ ૨૧ મો, વહિરતા-ઇશિતશ.

(૧) એકવીસમી ફર્જદ “વહિરતા-ઇશિતશ”^૫ બહી દીન મુજબ કર્મ બંદગી સર્વથી સરસ છે તે વિષે છે :—મિથની બંદગી સઘળી દુન્યામાંના ગુરસાનો^૬ નાશ કરવા તથા કમી કરવા એક વાર તથા આળસાઈની^૭ માટે જેવાર દર રાત્રે; ત્રીજી

૧. ખુન્દ બા. ૩૧ મો, ફ. ૮ મુજબ એ કચ્છેદૂનનો બાઈ હતો.
૨. જુમ્મા પહલવી વદી. ફ. ૭ મી. ફ. ૧૩૭, ૧૩૯; ૪૨૧ પમી, ફ. ૫૮, ૫૮, ૧૧૭.
૩. ખુન્દ બા. ૨૯ મો. ફ. ૧ માં સ્પીતોઈત્ ઈ અઉસ્પોસીનાન્ તથા અરેજાસ્પ ઈ અઉસ્પોસીનાન્ નામો મળે છે. ત્યાં તેઓને કદદકશ, અને વીદધકશ ને લગતા જણાવ્યા છે. ન્યારે અહીં માજેન્દરાન્ થી આવતા કહ્યા છે તે ઉપરથી એ જોરાવરો અને માજેન્દરાન્ એકજ હોવાં જોઈએ. એઓનાં અવસ્તા નામો સ્પિતાઈશ ઉસ્પાંસ્નઆશ તથા અરેજાસ્પ ઉસ્પાંસ્તુ ૪૨૧ ૧૩ મી, ફ. ૧૨૧ માં મળે છે.
૪. એ જરથુશ્ત્રનો સગો તથા તેનો મહાન મેલો હતો. ૫. પાંચમા ગાથાના એટલે યજ્ઞને, હા ૫૩ માંના પહેલા રાખ્દો. ૬. ગુરસાના તથા આળસાઈના દેવો સાથે અહીં ઈશારો છે. ૭. આ ઉપરથી એમ ન ધારવું કે યજ્ઞોમાં સરસાઈની જુદી જુદી પદવીઓ છે, પણ મીનોઈ કાયદા સાથે બહુતરોની જુદી જુદી અસર થાય છે એમ જણાવ્યું છે. એ આ વાત ઉપરથી ખુલ્લું જણાય છે કે જુદાં જુદાં કામોને સાથે ખુદ મિથની બંદગી જુદી જુદી અસરવાળી છે એમ લખ્યું છે.

અશો સ્ત્રીઓશની,^૧ અને ગોથી વધારામટેની ભેટો તથા વધારે ભેટો મેળવવા સાર દાહમાન્ આક્રીન્ની,^૨ અને તેઓમાં સર્વથી વધુ ખચાવવાળી દહમાન્ આક્રીન્ની છે. (૨.) અને આ પણ કે, નારીઓમાં સર્વથી સરસ શરીર વિશ્વાસ્પનો માનવંત કુટબવાળી હુમાએનુ^૩ હતું; અને ઘોડાઓમાં સર્વથી સુંદર ઘોડો વિશ્વાસ્પનો^૪ હતો; અને ગોધાઓમાં જીવાન બળદ^૫ બર્માયુન; અને મેંઢાંઓમાં ધણુજ પ્રખ્યાત મેંદુ જે જાડું, સફેદ જડબાવાળું,^૬ શરીરના ઉપલા ભાગમાં તારાઓના શણગારથી મઢાયલું, અને સર્વથી ઉપરના પીળા ભાગમાં સોનેરી શોભાવાળું છે; અને તોખી એક અશો માણસ, એક દાહમ, જે બધાં લોકોની દાહમાન્ આક્રીન્ બણે તેનાથી હજારમા ભાગ જેટલી મ્હોટાઈ પણ તેઓમાંનું કાઈ મેળવતું નથી.

(૩.) અને આ વિષે કે જેટલી એક પુરૂષ તથા સ્ત્રીના સંબંધમાં બલાઈ છે તેટલીજ એક વ્યભિચારી પુરૂષ તથા વેશ્યાના સંબંધમાં બુરાઈ છે.^૭

(૪.) અને કાઠ-ઉસે તેનું રાજ સાતે કેશવરના દેવો અને માણસો ઉપર ફતેહમંદ રીતે ચલાવવા વિષે,^૮ અને તેના હુકમનો ફલાવો હાથ હલાવવા કરતાં વધુ ઝડપી હતો; અને અદ્યુર્જ પહાડની વચ્ચે તેના સાત^૯ મહેલ બાંધવા વિષે; એક સોનાનો, અને બે રૂપાનો, અને બે પોત્તાદના, અને બે કાચના, અને તેણે ધણાક દેવો

૧. વેસ્ટ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બા. ૬ માં, ફ. ૩ ની યાદ આપે છે.
૨. જ્યે “અશો લોકોની દોઆ” નામની બદંગી છે. અહીં આક્રિન્ગાન-ઈ-દાહ-માન્ કે આક્રિન્-ઈ-દાહમાન્ વિષે ધરાયે છે. તે માટે વેસ્ટ ચોક્કસ નથી પણ પાછળું બાબતર ધણું ખરું પાનદંદમા છે. જ્યારે આગલામાં ધણાક પવિત્ર લખાણો સમાવેલાં છે. તે ઉપરથી લખનાર તેને વિષેજ લખતો હોય જ્યેમ જણાય છે.
૩. સરખાયા સાહનામાંમાં આવેલા ચુલવાડા બરેલા અહેવાલો. ૪. દંતકથા જ્યેમ છે કે જરથુસ્ત્રે આ ઘોડાને મોજાને કરીને સારો કર્યો હતો. જોકે જ્યે અહેવાલમાં જણાવેલા કાળો ઘોડો કાંઈ ખરેખરો ઘોડોજ ન હોયો જોઈએ, પણ વિશ્વાસ્પની ઝાંખી પોલી સમજ રાજીત હશે જે જરથુસ્ત્રે પોતાનાં આર મુજ સિદ્ધાંતો જણાવી હોશિયાર કરી. ૫. લખનાર અહીં જ્યેને બળદ સમજેલા લાગે છે પણ બર્માયુન કેએદુનનો ભાઈ હતો જ્યેમ આપણને ખૂંદ. બા. ૩૧ માં, ફ. ૮, અને દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બા. ૨૦ માં, ફ. ૨૨ ઇત્યાદી ઉપરથી જણાય છે; મ્હોટાં શાવીરીક બળવાળાં માણસ વિષે જ્યે નામ વપરાયું હશે. ૬. જીગ્યા ખૂંદ. બા. ૨૪ માં ફ. ૩, અહીં આપેલું વર્ણન મેંઢાંને લાગુ પડતું નથી, પણ અહીં શાને માટે જણાવ્યું છે તે નથી કરવું રહેલું નથી. જીગ્યા વેસ્ટ નોટ ૩૭. ૭. યજ્ઞશને હા પડમા સાથે આ ફકરાને ધણી સંબંધ છે. વેસ્ટ પણ કહે છે કે, “૧લા તથા ૨જ ફકરાનો યજ્ઞશને હા પડ, ફ. ૧ સાથેનો સંબંધ રહેલાઈથી જણાય છે; અને ફ. ૩ અને ૪ યજ્ઞશને હા પડ, ફ. ૬૦ ના પહેલવી તરજીબાનો જણાય છે.” ૮. સાહનામા મુજબ કાઈ-ઉસે એક મહાન જીત મેળવનાર પાદશાહ હતો તેની ચઢાઈઓની કેટલીક યાજનાઓ એટલી જોખમભરી હતી કે તે પોતે દુઃખમા આવી પડતો અને તેને ફક્ત મહાન પહેલવાન ફત્તમજ ખચાવી શકતો. તેનાં રાજ તથા ચઢાઈઓનાં સુંદર વર્ણન સાથે જીગ્યા સાહનામું. ૯. વેસ્ટ ધારે છે કે કદાચ સાહનામાંમાં જણાવેલાં ફત્તમ તથા ઇસ્કેન્દિયારનાં સાત હકેતખાનો અથવા અતીરામ લેવાની જગ્યાઓ આ ઉપરથી નીકળ્યાં હશે.

તથા માજનીઅન્ ટોળાને દુન્યાને નાશ કરતાં અટકાવવા વિષે, અને તેઓને તેઓ નાજ કામમાં શેકી રાખવા; અને તેનાં પેલાં રહેઠણો આગળ એક માણસનું જવું અને તેની ફરતે ઝડપથી ફરવા વિષે, જે માણસનું જોર યુદ્ધપાથી અવાઈ ગયું હોય અને તેની જીંદગી તેનાં શરીરમાંથી ચાલી જવાની ધારતી હોય; અને યુદ્ધપાનું તેની આગળથી કાઢી નાંખવું, અને તેનું જોર તથા જવાની તેને પાછાં મળવાં; ખરેખર તેણે એવો હુકમ કાઢ્યો કે તેના મહેલના દરવાજા આગળથી કાઢીથી માણસને પાછો ફરવો નહીં અને તેઓને અવગ્રહવું અને પંદર વરસની જવાન ઉમરનાં કરવાં.

(૫.) પછી કાઈ-ઊસનાં મ્હોત સાર એક સભા ખોલાવી, અને સુરસાના દેવે તેનું મ્હોત નીખળવવાનું માથે લીધું, અને તેનું કાઈ-ઊસ આગળ આવવું, અને તે સાતે કેશવશે ઉપર એવી મહાન પાદશાહી ધરાવતો હતો તોખી તેને અસતોષી બનાવવું; અને તેને આસ્થાન તથા અમેશાસ્પંદોનાં રહેઠાણની પાદશાહી મેળવવા સાર ખાદેશ ધરાવવી. (૬.) અને અમેશમ અને ખીબ દેવો જેઓ તેના નાશ સાર ભેગા કામ કરતા હતા તેઓએ ઊભા કરેલા લોકોને લીધે કાઈ-ઊસ યજ્ઞદાનની સામે થવાનાં અને તેની નાખુશી પોતાપર ખેંચી લેવાનાં કામથી પાછો ફર્યો નહોતો. (૭.) અને ધણીક દેવો, દરવદો, તથા માણસો સાથે તેનું અલ્પમુર્જની પેલીપાર અંધારાંની હદ સુધી ધસી જવું; અને કયાનની ખોરેહ તે કિનારા ઉપર માટીના આકારની થઈ જવાના સમય વિષે; અને કાઈ-ઊસનું તેનાં સર્વે લશ્કરથી વધુ છુંડે પડી જવું. (૮.) અને તેથી તેની અગ્નિતાને લીધે યજ્ઞદાનને ફરી સામે થવાનાં કામથી પાછું ન ફરવું. (૯.) અને આખરે યજ્ઞદાને કયાનોની ખોરેહ પોતા પાસે પાછી લઈ લેવી, કાઈ-ઊસનું લશ્કરનું તે ઉચાઈએથી નીચે પડવું, તથા કાઈ-ઊસનું વોઉર-કશ દયો તરફ ઉડી જવું.

(૧૦.) અને આ પણ કહેવાય છે કે કાઈ^૩ તેની સાથે અને કાઈ પાછળ ઉડ્યું જણે કે તે^૪ તેની સાથે જોડાયેલો હોય, અને તેની પાછળ તે માણસને પાછો ફરવવા માટે દુન્યાને વધારનાર નધર્થો-સંઘ દોડ્યો. (૧૧.) અને હજી જન્મ પામનાર ખૂસ્તોઈ જેણે ગોયા પુષ્કળ લશ્કર ભેગું કર્યું હતું તેની યુમ આ હતી કે : “ ઓ દુન્યાને વધારનાર નધર્થો-સંઘ, તેને તં મારવો ન જોઈએ ! કારણકે ઓ દુન્યાને વધારનાર નધર્થો-સંઘ જો તું તે માણસને નાશ કરશે, તો પછી તુરાનને પાક કરનાર દરુર^૫ જન્મ ન પામશે; કારણકે તે માણસથી એક માણસ સીયાવક્ષ નામનો જન્મશે, અને સીયાવક્ષથી હું જે ખુસ્તોઈ છું તે જન્મશે, જે તુરાનમાંથી ભલી દીનની

૧. કાઈ-ઊસની માજેન્દરાનની ચઢાઈનું રાહનામાં આપેલું વર્ણન ધાણુંજ વાંચવા લાયક છે. ૨. જેઓ રાહનામું ન્યાં, કાઈ-ઊસનાં આ દીવાનાના જેવાં સહાસ વિષે ખુલાસાથી વિગતો આપી છે. હજી પણ આ કથા શું જણાવે છે તે સમજ પડતી નથી. ૩. જેણે તેને તેનાં કોકટનાં કામથી પાછો ફરવવાને ધણીક કોરીરા કરી અને તે માટે તેની પાછળ કેટલેક છેટે ગયો હતા. ૪. આગળ આવતાં લખાણપરથી જણાય છે કે આ કાઈ-ખૂસ્તોની કવશી હતી. ૫. કદાચ કાઈ-ખૂસ્તો પોતેજ. વેસ્ટ આ રાખ્દને તુરાન સાથે જોડી જુદીજ સમજણ આપે છે.

ખહાદુરીને સાર સર્વથી ખહાદુર માણસને પણ દરજ્જે લઈ આવીશ, જે પહેલવાનો તથા લશ્કરોનો નાશ કરશે, એટલેકે હું પહેલવાનો તથા લશ્કરોનો નાશ કરીશ; અને જે ટુરાનના શાહને દુરના પ્રદેશ સુધી હાંકી કાઢશે.” (૧૨.) આ શબ્દોથી ખૂસોઈના કવાઈરે દુન્યાને વધારનાર નહિયો-સંધને પુશ કર્યો; અને તે શબ્દોને લીધે તેણે પૂક છોડી, તથા તેથી કઈ-કોઈ કહ્યો થયો.

અશોઈની આખાદી સર્વથી સરસ છે ।

આખ ૨૨ મો, અર્ધ્યમન.

(૧.) આવીસમી ફર્જ “અર્ધ્યમન” કઈ-ખૂસોઈ તથા લાંબી જીંદગી વાળા સાહેબ વાઝેના ફરીશાહ વખતે થનારા મેળાપ વિષે છે, અને અસલનાં માણસોમાંથી જે લોકોનાં મહોટાઈ તથા કીર્તિમાં પહેલા હતા તેમાંના કેટલાક તેણે મારવા વિષે, કઈ-ખૂસોઈએ લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ વાઝેને પૂછેલા સવાલ. (૨.) અને તેઓને મારવા વિષેના લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ વાઝેનો જવાબ; અને તે જવાબ ઉપરથી કઈ-ખૂસોઈએ લાંબી જીંદગીવાળા વાઝેને પકડવું તથા તેને ઉઠના રૂપમાં ફેરવવું, અને તેનું તેની ઉપર સ્વાર થવું, અને ધરિની કામના સરદારો સાથે જ્યાં ગેઉવંતો અમર છોકરો હુઆઈશિત્ મીનોઈ બાનમાં સુતેલો છે ત્યાં જવું, અને તેનું તેને ત્યાં સુવા દેવું; અને તેનું તકરાર તોડનાર તૂસુ જ્યાં મીનોઈ બાનમાં સુતેલો છે ત્યાં આગળ જવું, તથા તેને ત્યાં સુવા દેવું; અને તેનું કઈ-અપીવિહુ જ્યાં સુતેલો છે ત્યાં આગળ જવું, અને તેનું તેને ત્યાં સુવા દેવું.

૧. અહીં કોણને વિષે ઈશારો છે તે સમજ પડતી નથી. ૨. અકાસ્યાબને. ૩. તેના રાજઆતના રાખ્દા, આ અર્ધ્યમા ઈશ્યો, ઉપરથી આપેલું યજ્ઞરત્ન હા. ૫૪માંનું નામ. ૪. ધરિનના કયાનીઅન પાદશાહોમાંનો ત્રીજો પાદશાહ. ૫. આ બાબમાં આવેલા અહેવાલ સાથે સરખાવવા આપણને કોઈ પણ બીજું હયાત લખાણ મલતુ નથી. વેસ્ત ધારે છે કે યજ્ઞરત્ન હા. ૫૩ મો, ફ. ૧-૭માં આવેલા વયુઅરેદુખ્યો તથા વયોઈ સાથે આને કાંઈ સંબંધ હોય. તે વળી દાદિસ્તાન સ. ૩૫ મો, ફ. ૩૭૧-ની યાદ આપે છે, જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કઈ-ખૂસોઈ ચાલી ગયા તેમાં વાઝેનો હાથ હતો. ૬. આ નામ કોણનું છે તે સમજવું સહેલ નથી. વેસ્ત યશ ૧૩મી, ફ. ૧૧૮ માં આવેલા યુશત ગાઉર્વયાનૂની યાદ આપે છે. પણ વળી અમ ધારે છે કે અમક અમર્ગ માણસને મળતું નામ યશ ૧૩મી, ફ. ૧૨૦ માં આવેલુ યોઈશિત ક્રિયાલુનું છે, જેને બહમન યશત આ. રજી, ફ. ૧ તથા દાદિસ્તાન સ. ૬૦ મો ફ. ૩માં અમર્ગ કહ્યો છે. ૭. પેશદાદીઅન શાહાબદો જેણે પહેલા કયાનીઅન પાદશાહોના વખતમાં અમક મહાન સરદાર તરીકે નામના મેળવી હતી. ખુન્દ. બા. ૨૯મો, ફ. ૬ તથા દાદિસ્તાન સ. ૩૬ મો, ફ. ૩ મુજબ અમ અમર લોકોમાંનો અમક હતો. ૮. ખુન્દ. બા. ૩૧ મો ફ. ૨૫ તથા ૨૮ મુજબ અમ કઈ કોઆદનો દીકરો તથા કઈ કાઊસનો આપ હતો, અમ વળી લોહરાશ્વનો આપના આપનો બપાવો હતો.

(૩.) તેઓથી દૂર તેતું હજી આગળ વધવું અને ત્યાં રસ્તામાં વૃદ્ધિ કરનાર અને કૃતોદ્ધમંદ સોશાંસ સાથે મળવું; અને કૃતોદ્ધમંદ વૃદ્ધિ કરનારે તેને એમ પૂછ્યું કે: “લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ પ્રાચીની ઉપર તેને ઉઠના આકારમાં ફેરવીને સ્વારી કરનારો તું કોણ માણસ છે?” (૪.) અને કંઈ-પૂછોઈતું સોશાંસને જવાબમાં કહેવા વિષે કે: “હું કંઈ-પૂછોઈ છું.” (૫.) અને એવસ્ત સરોવરના કિનારા ઉપર આવેલાં જુતાપરસ્ત દેવળોનો નાશ કરવાર માટે તથા જાદુગર^૨ અક્રાસીયાખતે મારી નાંખવા માટે સોશાંસે કરેલી કંઈ-પૂછોઈની વખાણ; અને માજદયસ્ની દીનની કંઈ-પૂછોઈએ કરેલી વખાણ.

(૬.) અને તેઓની આગળ જોરાવર કેરેસારપના હાથમાં ગુરજ સાથે ગેસ^૪ જાદુગરનાં રહેકાણ પાસે આવવા વિષે; અને ત્યાં કંઈઆને નાચુદ કરનાર તૂસનું આવવું, અને તેતું કેરેસારપને પવિત્ર ગાથામાં તથા તેઓની સાથ મળજુત સંબંધ ઘરાવતી ચીજોમાં ભરસો રાખવા માટે કહેવું; અને કેરેસારપે અરોઈની વખાણ કરવી અને તેથી હાથ તોડનારને^૫ હરાવવો.

(૭.) એઓ માટે પણ તે કહે છે કે આ માણસો જેમ આ ક્રગદમાં તથા બીજી જગાઓમાં જણાવ્યું છે તેમ કશોગદ પુરો કરવા સાર એકદા મળે છે; તેઓ સખળાઓ પ્રખ્યાત તથા સાહસકર્મ કરવાવાળા છે, અને સખળા ઝડપવાળા તથા જોરાવર છે, અને આ દુન્યા હમેશ અને હમેશ સુધી જુઠાપા વગરની તથા અમર્ગ, અને જૂખ વગરની તથા તરસ વગરની થાય તે સાર કશોગદ પુરો કરશે.

સર્વથી સરસ ન્યામત અરોઈ છે.

૧. આ સરોવર હાલમાં જેને ઊરમિયા સરોવર કહે છે તેજ હતું; જુઓ પૃ. ૬. ખા. ૨૨મો, ક. ૨; યશત પમી, ક. ૪૯ ઇત્યાદી. ૨. કંઈ-પૂછોઈનાં આ મહાન કામોનું વર્ણન આપણને શાહનામામાં પણ મળે છે. ૩. ક્રકત તેને હલકો પાડવા માટે આ વિષેશણ વાપર્યું છે. તે કાંઈ ખરેખર જાદુગર ન હતો. ૪. પેસ્ટ સુચના કરે છે કે આ નામ કદાચ વેશકને બદલે બુજર્થી લખાયું હશે (જુઓ ખા. ૧૫મો, ક. ૨ માં આપેલી વેશકની ઓળાદ.) કારણકે કેરેસારપના કોઈકાણ અહેવાલમાં કોઈ ગેસ નામના જુરો માણસ સાર જણાવ્યું નથી, જ્યારે ઝિન્ટુ સંબંધમાં વેશક નામ મળે છે, અને ગેસ કદાચ ઝિન્ટુ બગડેલું રૂપ હોય. ૫. સરખાવો અવ. અરેઓ-જત, “હાથમાંથી ફેંકેલું,” અથવા ઝિ શબ્દ પુરૂષ જદાર ઝિટલે “નાશમાં મગા લેનાર” વચ્ચે. ઝિ શબ્દ દહાકું અથવા અહમનું સાર વપરાયો છે જેને કશોગદ વખતે કેરેસારપ મારનાર છે.

આખ ૨૩ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફરગદ્ ૧.

(૧.) વર્ત-માન્સરની તેવીસ ફર્ગદ્ છે. (૨.) પહેલી ફર્ગદ્ અઝેથ પધતિશ^૧ જરથુશ્ત્રનો જનમ^૨ તથા તેનાં દીનને મેળવવા વિષે મધ્દામાહે^૩ જરથુશ્ત્રને પુછેલા સવાલ વિષે છે. અને તેના જન્મ વખતે જાદગી આપનાર તથા જાદગીનો નાશ કરનાર^૪ એ હરીફ મીનોના સાથે મળવા વિષેનો જરથુશ્ત્રનો જવાબ. (૩.) અને આ પછુ કે જ્યારે તેની માનાં ગામના લોકોએ તેનું માયું જોયું ત્યારે તેઓએ તેને અરેદ્દી-સુરતું ખજું ધાયું; તેની છાતી તથા પીડને અશિશ-વંધુહિનાં, અને તેનું સીતું તથા પેટ સખાવતના મીનોનાં ખભાં ધાર્યાં; અને દીન તેનાં શરીરની બાજુએ લાગી, અને કયાનીઅન ખોરેહ તેની છાતીએ લાયું^૫.

(૪.) અને તેનાં માયાના જન્મ વખતની મહેનત વિષે જરથુશ્ત્રનું મીનોઈ રીતે બોલવું, આ ક્રે: “તું કે જે જોતિ છે તે મને કહે કે મીનોઈ સાહેબની ખાહેશ શું છે?” અને અહુરમજ્દનો જવાબ ક્રે: “અશો જ્ઞાતથી જેથી અશોઈ મને તેના સંબંધમાં મેં તને રતુ જાહેર કર્યો છે; તેજ પ્રમાણે તારી કોમત સર્વથી વધુ છે, અને તું સર્વથી વધુ અશો છે, અને તું સર્વથી વધુ હોશિયાર છે; અને સર્વ જાતની પેદાયશો વચ્ચે તું અહુરમજ્દની દીન જાહેર કરશે.” (૫.) આ જાહેરાતથી દેવોને એક તીર મીનોઈ રીતે લાગે છે, જાણે તે એક મહાન ઉમરાવ જે કઈ વિસ્તારપ^૬ નો ચોદ્દો હોય તેણે માર્યો હોય, અને તેની માફક એક પહાડી રહેલાણુમાંથી, જેણે બખ્તર પહેરેલાં

૧. આ વિભાગના ટુંક અહેવાલ વિષે જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, આ. ૩ જે ગાથાનાં લખાણોના સંબંધમાંજ આ લખાયેલો છે, અને બાણતરોની અગત્યતા બતાવોને લાયુ પાડીને સમજાવવામાં આવી છે. એ જાણવું જોઈએ કે આ પહેલાં આખ કોઈ ન જાણાયેલી કેતાબનો સાર છે. જેમાં અશો જરથુશ્ત્રનો ઉચ્ચામાં ઉચો દાખલો આપી એક દીનના સાહેબના શુભો, શક્તિઓ, તથા દોઆઓ વિષે સમજણ આપવામાં આવી હતી. આ રાખ્દ પહેલવીમાં અસપાઈતશ લખાયેલો છે. વેસ્ઠ ઘટ્ટી નોંધ કરે છે કે એ નામ પુસ્તકનાં લખાણપરથી કે તેના પહેલા રાખ્દોપરથી લેવામાં આવ્યું છે તે નકી તથી. ૨. દીનકર્દ પુસ્તક ૭માં જરથુશ્ત્રના જન્મ તથા જાદગીના કેટલાક મોજેજોમાંનું વર્ણન આપેલું છે. ૩. જરથુશ્ત્રનો પીત્રાઈ તથા તેનો પહેલો ચેલો. ૪. આ ખાસ કરીને મીનોઈ દુન્યાને લગતા છે. જુઓ વંદીદાદ ક. ૧૯ મી. ૫. વર્ત ૧૬મી, યજ.રને હા ૨૧મો વિગેરે. ૬. ખીજ રાખ્દોમાં કહીએ તો તેના વિચાર તથા કામોમાં ઉદારતા રહેશે. તેનો બાર પવિત્ર અશોઈ રહેશે, તેનું દીલ તથા આહાર ઉદારતા તથા, સખાવત સાથે રહેશે, તેની કોરોશો દીનને સાથે તથા તેનો લાભ કયાનીઅન ખોરેહ મેળવવા સાથે રહેશે. ૭. આલું બાણતર “યથા-અહુ-વધયો-યો-જઓતા” નો આ પહેલવી તરજૂમો છે. ૮. આ પાદેરાહે જરથુશ્ત્રની દીનને આખરે ઘણા ટેકા આપ્યો હતો જહીરનો છેકરો પહાદુર રાહજોદો બસ્તવધીર જે વિસ્તારપ નો ભત્રીજો હતો અને જેણે મોટા દુશ્મન વિદરફરને એક તીરથી માર્યો હતો તેને વિષે અહીં ઇશારો હશે. જુઓ યાદગાર-ઈ-ઝરીરાન ક. ૯૨, તથા ૧૦૫.

લોકોપર હુમલો કરવા માટે તીર માર્યો હોય. (૬.) અને તે ઉપરથી દેવોને અંધ મધન્યુશ બડબડ્યો કે : “તમો કે જેઓ દેવો છો તેની ઉપર આક્રમણ આવી પડી છે ; હવે તમો અણદીઠ થઈ જશો.”^૧ (૭.) તેજ પ્રમાણે જરથુશ્ટ્રે જીંદગીને દેવોની સરદારીથી છુટી થયલી જાહેર કરી જ્યારે તે ફક્ત આ શબ્દો બેલ્યો કે : “જેવી તે મીનોઈ સાહેબની મરજી ;”^૨ અને દેવોનું જરથુશ્ટ્રને મારવા માટે તેની ઉપર તુટી પડવું, તેના મીનોઈ ફરેશતાનું તેઓની સામે થવા તથા જરથુશ્ટ્ર તરફનાં હથિયારથી^૩ તેઓને હાંકી કાઢવા બિલ્કુલ થવું. (૮.) અને તેણે ફરી એમ જાહેર કર્યું કે : “ફાયદા-કરનારાની^૪ દીન ત્યાં જાય છે જ્યાં તેના સ્વામીનાં બધાં કામોને લીધે અશોષથી તેને પુશાલી મળે છે,”^૫ અને તે બોલવાથી દેવોને મીનોઈ રીતે એક તીર પહોંચે છે જે પહેલાં જણાવેલા તીર કરતાં દસગણો વધુ મજબુત છે ; અને જ્યારે જરથુશ્ટ્રનો નાશ કરવા માટે દેવો તેની ઉપર તુટી પડ્યા ત્યારે મીનોઈ શક્તી તેની સાથે થઈ અને જરથુશ્ટ્રથી મળેલાં હથિયારોથી તેઓને દૂર રાખ્યા. (૯) જરથુશ્ટ્રનું ત્રીજું બોલવું જ્યારે તેની હાથની બાજુઓનો^૬ જન્મ થયો ત્યારે આ હતું કે : “જે મીનોઈ સરદાર હોય તેણે પહેલી દુન્યાના કાયદાઓ એવી રીતે સંભાળથી અમલમાં મુકવા જોઈએ એટલે કે દસ્તુરે અશોષથી કામો કરવાં જોઈએ,”^૭ અને આ બોલવાથી એક તીર આગળ જણાવેલા તીરથી સો ગણો મજબુત મીનોઈ રીતે દેવોને લાગે છે ; અને તેના મ્હોત સાથે જ્યારે દેવો જરથુશ્ટ્રપર તુટી પડે છે. ત્યારે મીનોઈ ફરેશતાઓએ તેઓને જરથુશ્ટ્રથી દૂર રાખ્યા.

(૧૦.) અને જ્યારે જરથુશ્ટ્રનું આખું શરીર બહાર આવ્યું ત્યારે દેવો ગભરાટમાં પડ્યા, અને દેવો ઉતાવળથી દોજખમાં નાસી ગયા ; પેદાયશોમાં રાશની વધી, અને સ્પેન્ટા મધન્યુની એટલી સઘળી બધી પેદાયશ પુશાલ થઈ, અને સુખી વખતો જાહેર થયા. (૧૧) અને જરથુશ્ટ્રને બચાવવા માટે અહુરમજ્દે તેને ધરી રાખ્યા, અને અરેક્ષિ-સુર, અશિશ વંધુહિ, અને અસલ કયાનીઅન ખોરેહ એ ત્રણેયે અહુર-મજ્દે જરથુશ્ટ્રનું શરીર શણગારવા સાથે જરથુશ્ટ્રને એમ કહ્યું કે : “તાજ મન તે ઝાપણવાલા સાહેબને આપ ?” (૧૨) અને તેના જવાબમાં જરથુશ્ટ્રે મીનોઈ રીતે કહ્યું કે : “હું મજ્દયસ્ની છું, અને જરથુશ્ટ્રની રીતે અહુરમજ્દની પરસ્તેશને નમાજ કરે છું,” એટલે કે- “અહુરમજ્દનો હું પએગમબર છું અને મને તેણે મોકલ્યો છે.”^૮

૧. જુઓ પાન ૨૧૨ હા. ૬ મો. ફ. ૧૫; અને યશ ૧૬ મી. ફ. ૮૧ જે સુજબ જરથુશ્ટ્રે અહુન-વર્ધ્યે બાણતાંજ દેવો નાશ્વદ થઈ ગયા હતા જે વિષે આગલના ફકરામાં જણાવેલું છે. ૨. અહુન-વર્ધ્યેના પહેલવી તરજુમાના રાજ આતના શબ્દો. ૩. એટલે અહુન-વર્ધ્યેથી. જુઓ પાન ૨૧૨ હા. ૫૭ મો. ફ. ૨૨; યશ ૧૭ મી. ફ. ૨૦; સંદી ૩. ૧૬ મી. ફ. ૪. ૪. એટલે અવસ્તામાં જણાવેલાં સમ્પ્રેશ્યન્તો. ૫. પાન ૨૧૨ હા. ૩૬, ફ. ૧૩, લી. ૧નો આ પહેલવી તરજુમા છે. ૬. સરખાવો અવન બાણ, “બાણ.” ૭. પાન ૨૧૨ હા. ૩૩ મો. ફ. ૧. લી. ૧૨ નો આ પહેલવી તરજુમા છે. ૮. જુઓ પાન ૨૧૨ હા. ૧૨ મો. ફ. ૮.

(૧૩.) અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને કહ્યું કે: “યજ્ઞદોની વખાણુ મા અને તેઓ સાથે અક થવાની ખાહેશ રાખ; અને સર્વ દેવોથી જુદા થવું પસંદ કર; સારા વિચાર અને સારા શબ્દો અને સારાં કામ તું કર, અને જુરા વિચાર જુરા શબ્દો, અને જુરાં કામોથી તું દૂર રહે”. (૧૪.) અને વળી યજ્ઞદોને ધ્યાનથી માન આપવા વિષે, તથા તેથી મળતો બદલો; અને જુરાં લોકોનું જોર ન વધારવા વિષે, અને બધાં લોકોને નબળાં ન કરવાં, અને દીનને તુકસાન કરનારાઓ સાથે ધિક્કારથી વર્તવું, અને દીન કબુલ રાખનારાઓ સાથે ઉદાર રીતે ચાલવું, અને શરીરના કે રવાનના ખ્યાર સાફ પણુ દીનથી કદી ન ફરવા વિષે. (૧૫) અને આજ શીખામણો મીનોઈ રીતે જરથુશ્ત્રે કબુલ કરવી; અને તેનું અહુરમજ્દની તેની પેદા કરવાની શક્તિ, તથા પાદશાહી, તથા સમર્થતા બલાઈ સાફ, અને અમેશાસ્પેન્તોની તથા બીજી અસલ બધી પેદાયશોની તેઓની ખાસીયત તથા કીર્તિ પ્રમાણે જુદી જુદી વખાણુ ગાવી. (૧૬.) અને પછી હેરાન કરવાની જુરી ખાહેશથી અહર્મનનું બડબડવું કે: “તારી દીનને ટેકા આપનારા લોકોને હેરાન કરવા સાફ મેં ૯૯૯૯૯ બદુગરો, ૯૯૯૯૯ વરૂની પરસ્તેશ કરનારાઓ^૧ તથા ૯૯૯૯૯ દીન છોડનારા લોકોને પેદા કર્યા છે”.

(૧૭.) અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને કહેવું કે: “મજ્બુત આકીનથી આ દીનને રાખ, કારણ કે આ દીનની મદદથી હું કે જે અહુરમજ્દ છું તે તારી સાથે રહીશ; સર્વ જોનાર ડહાપણુ તારું થશે, તારી આગળ શીખવાને મદદ્યોમાહ, અને પર્શત્-ગાવ્, અને સમ્યેન,^૩ અને કમ્-વિશ્તાસ્પ, અને ફશર્મ્યોશ્ત્ર, અને જામાસ્પ^૪ જે અશો લોકોને જાહિર ફરજ તથા ખાહેશ શીખવનાર છે તેઓ આવશે અને ધણાક લોકો જેઓ ઉલોગી તથા ઉલોગ વગરના છે તેઓનાં સવાખનાં કામો તથા આભાર તારાં થશે.”^૫ (૧૮.) અને વળી અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને દલીલો સાથે દીન દેખાડવા વિષે, અને જરથુશ્ત્રે વિચાર^૬ તથા આકીનથી^૬ દીનને કબુલ કરવી, અને જરથુશ્ત્રે અહુન-વર ને આપેલું માન.

(૧૯.) અને વળી અહુરમજ્દે સર્વ પેદાયશને પ્રથમ મીનોઈ રૂપમાં પેદા કરવા વિષે, અને પછી તઓનું હાડમંદ રૂપમાં પેદા થવું; અશો માણુસની બીજી સર્વ પેદાયશ ઉપરની સરસાઈ; અને માણુસોમાં તેની કે જે કાયદાના સુધારામાં મજ્બુત

૧. અ.વ. વેર્ડક-યાજ્ઞ. વરૂની ખાસીયત ધરાવનારા માણુસો. ૨. જુમ્મો યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૯૬, અને યુન્દ૦ ખા. ૨૯ મી, ફ. ૫. આ રાષ્ટ્ર કદાચ યશ્ત ૧૩ મી ફ. ૯૭ માં આવેલા ફ. ધીદય. રાષ્ટ્રનું ખીજુ રૂપ ફ. દાદયાન્ ખી હોય જે નામ સમ્યેન સાથે મળેછે. ૩. અવસ્તાનો સમ્યેન, જુમ્મો યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૯૭ સો ચેલા ધરાવનાર આ પહેલો જરથુશ્ત્રની દીનનો ઉસ્તાદ હતો એમ જણાય છે. ૪. વિશ્તાસ્પનો વજીર. એણે તથા એના બાહ ફશર્મ્યોશ્ત્રે જરથુશ્ત્રની દીનને મોટો ટેકો આપ્યો હતો. ૫. તેઓને બલાહનો રસ્તો દેખાડવા માટે. ૬. એકલાં આકીનથી નહીં. જરથુશ્ત્રની દીનની આ ખુબી છે કે તેનો પાથો વિચાર તથા વિચારથી જે આકીન આવે ને ઉપર રચાયેલો છે.

આકીન ધરાવે છે; અને ભલાઈથી દૂર થતો નથી, અને પવિત્ર શક્તિઓનો શાગેઈ છે. અને દીનની બિચી હાલતનો સીખવનાર છે. (૨૦.) અને એક ટુંક સાર વાળો બાપ ધરમાંના આતશનો બાકો વધેલો આતશ^૧ એકઠો કરનાર વિષે છે, અને પોતાનાં રહેઠાણની પાસે હોય તે પાણીને, તથા પોતાની મીનોઈ શક્તિને આપવું જોઈતું માન; તે ધણી વિષે કે જે તે આતશને, પાણીને, તથા મીનોઈ શક્તિને છોડી જાય, અને તેવીજ ખાહશથી બીજાં આતશ, તથા પાણી, તથા મીનોઈ શક્તિને માન આપે, તેઓમાંથી કોઈનીબી પરસ્તેશ કબુલ રખાતી નથી; અને જ્યારે તે આગલાં ત્રણને માન આપે ત્યારે તે માણસની પરસ્તેશ બીજાઓએ કબુલ રાખવા વિષે.

અશોઈ સર્વોત્તમ ન્યામત છે.

બાપ ૨૪ મો, વર્ત-માન્સર નરક, ફ. ૨.

(૧.) બીજી ફર્ગદ યથા-અહુ-વધર્થો દુન્યવી તથા મીનોઈ ભલાઈની પાદશાહ તથા દસ્તુરની જગા આપવાની લાયકાત વિષે છે; અને તેઓ પાદશાહી તથા દસ્તુરીને માટે લાયક છે જેઓ દુન્યવી તથા મીનોઈ બાપદોમાં રાજ કરવાની શક્તિ સાથે બીજા ગુણોબી ધરાવતા હોય, જે ગુણોથી તેઓ પાદશાહી તથા દસ્તુરી પોતાની કરે છે અને જે પાદશાહો તથા દસ્તુરો પોતે ધરાવે છે.

(૨.) “ઓ જરથુશ્ત્ર! દુન્યવી બળ તથા મીનોઈ મ્હોટાઈ મળ્યાં છે કે જેથી તારો વધારો એટલો વધે ત્યારે, તેઓ તને દસ્તુર નેમશે, ખરેખર, કે જેથી તને દેવો સાથે લડવું પડે ત્યારે તું બચી જાય, એટલે કે જ્યારે દીન દુરમતો સાથે તકરાર કરવી પડે ત્યારે, બચીત, દેવોની જાત તથા કાયદાઓ સાથે સંબંધ ધરાવતી પાદશાહી કે દસ્તુરી તું લેતો ના.” (૩.) અને અમેશાસ્પંદાએ અહુરમજ્દને પાદશાહ તથા દસ્તુર તરીકે ગણવા વિષે, અને અહુરમજ્દે તેની પેદા કરવાની શક્તિ તથા પાદશાહી સાથે ધરાવવા વિષે.^૨ (૪.) અને આ પણ કે તેની અશોઈ ને લીધે એક શત્રુ, એટલે મીનોઈ સરદાર ગરીબ લોકોને માટે એક સ્વતંત્ર સાહેબ, અને હાપણવાળો, અને કાયદો કરનાર, અને બચાવનાર, અને પાક કરનાર^૩ થાય છે. (૫.) અને જરથુશ્ત્રથી મળેલી દીન જેઓ કબુલ કરે તેઓની ગરોઈમાનૂ માટેની લાયકાત વિષે.

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

૧. સધળા દહાડાના ઉપયોગ પછી રાત્રે પણ ધરનો આતશ બળતો રાખવો જોઈએ. ૨. એમ જણાય છે કે અહુરમજ્દની પાદશાહી અહુનવરમાં દર્શાવેલી છે. ૩. સરખાવો અવં આસ્નાતર “પાક કરનાર મોષદ”. એ આવીનીદાર, “નીતિ દેખાડનાર” બી વંચાય અને એજ અર્થ હોવો જોઈએ. કેમકે તવંગર તથા ગરીબ લોકો માટે તે એકસરખો સહબર નથી. મીનોઈ દાલતમાં ગરીબ હોય તે માને તેઓની મીનોઈ ગરીબાઈ હાપણ તથા અશોઈથી કાઢી નાખવા સીખવવાનુંકામ એમ હોવું જોઈએ.

બાબ ૨૫ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૩.

(૧.) ત્રીજી ફર્ગદ, અષેમ્-વોહુ, અહુરમજ્દનાં ખરાં માનમાં સમાયલી અશોઈની કીર્તિના સંબંધની શિખામણ વિષે છે; અને પેદાયશોની સંપૂર્ણતા, અને બંદગીની ઉત્તમતા, અને અશોઈની મ્હોટી દોસ્તી વિષે; અને મીનોઈ બાબદોમાં સારી ઓલાદ, તથા સારો વંશ, તથા સારી રેહબરી વિષે; અને રવાની મ્હોટી ખુશાલી, અને શાંતિ, અને રોશની; અને જે દસ્તુર તરીકે કામ કરતો હોય તેની તૈયારી એટલે કે, અશોઈ, અને અશોઈના મીનોની પરસ્તેશ કરવાની શક્તિ.

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

બાબ ૨૬ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૪.

(૧.) ચોથી ફર્ગદ, ચેહહે-હાતામ્, અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને કહેવા વિષે છે, એમ કે: “ઓ જરથુશ્ત્ર હમો કે જેઓ અહુરમજ્દ તથા અમેશાસ્પંદો છીએ તેઓની પરસ્તેશ તથા વખાણના શબ્દો તું બળુ, જેવી રીતે ખચીત તે પવિત્ર પાણીને ઈંચ્યાં, અને પવિત્ર ઝડોને ઈંચ્યાં, અને અશો દોષ્ટાનાં મીનોઈ ફવાહરોની તે આરાધના કરી, અને તે મીનોઈ યજ્ઞદર જે દુન્યવી પેદાયશો ઉપર પણ નેમાયલો છે તેની તે આરાધના કરી તેમ.” (૨.) અને જરથુશ્ત્રે જવાબ આપ્યો કે: “અહુરમજ્દના શબ્દો હું બોલું છું જે નુકસાનની સામે યાય છે. અને જે અહુરમજ્દના ફાયદા છે, અને તમો કે જેઓ અમેશાસ્પંદો છો તેઓની પરસ્તેશ તથા વખાણના શબ્દો હું બોલું છું”.

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

બાબ ૨૭ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૫.

(૧.) પાંચમી ફર્ગદ યાનીમ્-મનો,^૩ તેના વિચાર, શબ્દો, તથા કામોની સરળતાને લીધે જરથુશ્ત્રની બલાઈ તથા લાયકાત વિષે છે; અને અહુરમજ્દની શ્રેષ્ઠતા,^૪ અને તેની નીયાએશનો શ્રેષ્ઠ સંબંધ, અને યજ્ઞોની નીયાએશ ખરાં મનથી કરવી, અને યજ્ઞોની નીયાએશનો બહોળો સવાખ, અને અશો માણસની શ્રેષ્ઠતા^૫ કમુલ

૧. માણસોની દોસ્તીમાં અશોઈની બાઈબંધી સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે. અશોઈની વખાણ ગાવી એટલે અશોઈ યુજળ ચાલવું એમ સમજવું. ૨. એ કદાચ સ્વપ્નોશ હોય જે દુન્યવી પેદાયશ પર દેખરેખ રાખે છે. ૩. ગાથાની રાજઆતમાં આવેલી દોઆના આ પહેલા શબ્દો છે. ૪. જુઓ યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧, લીટી ૨. ૫. જે યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૨ માં દેખાડેલી છે.

કરવી, અને પવિત્ર આત્મને માન આપવું, અને બલી દીનને ટેકા આપવો, અને દાદાર અહુરમઝ્દાનું ન સરખાવાય એવું ડહાપણ, અને દરેક કામ તેની મરજી તથા પેદાયશની ખરાબર હોવું, અને બરાબર પરિક્ષા કરવાની શક્તિ ખુલ્લી દેખાડવી, અને દુન્યાને આગળ વધારનારા લોકોનાં શિક્ષણ મુજબ કામ કરવું, અને દીન તરફ જરથુશ્ટ્રની પોતાનીજ વળણ, જે દીન યજ્ઞોની નીચાએશથી વિચારાયલા સંપૂર્ણ વિચારોને લીધે પહેલાંથી સેવટ સુધી એકજ ન સરખાવાય તેવી છે.

(૨.) અને આ પણ કે:—“ તું સર્વથી સરસ બહેરત એટલે ગરોદમાન^૧ માં આબો છે, ઓ અશો જરથુશ્ટ્ર ! અને ઓ જરથુશ્ટ્ર ! આ દુન્યામાં જે કામો થયાં છે અને જે થાય છે તે તને ખબર છે, અને અહુરમઝ્દે માણસગતને બધાં કામો કરવાને શક્તિવાન કરાવી છે.”^૨

(૩.) અને ગરોદમાન એટલે સુખી બહેરતની અન્યથા જેવી હાલત વિશે, એ આ છે કે જે કાઈ તે હાલતે પહોંચે છે તે તેમાં જન્મ પામ્યા પછી મરતું નથી; અને ફરીગર્દ વખતે ગરોદમાનને સ્તરપાયાનાં બહેરત^૩ આગળ નીચે અને દુન્યાને તેની આગળ ઉપર ખેંચવા વિશે, અને વોહુમનૂ ને સઘળાં કામો સાફ મસલતમાં બોલાવવો, અને જ્યારે તેઓ તેને બોલાવે ત્યારે મિથ્રની તપાસ જે ત્યાં ફક્ત અશોષને લીધે રહે છે, અને સાચા શબ્દોને લીધે અમેશાસ્પંદોનું મદદ માટે આવવું, અને અમેશાસ્પંદોની તથા અશો સ્ત્રઓશની^૪ મદદથી દુઃખ દેનારાઓનાં દુઃખનું ભાંગી પડવું, અને જ્યારે જરથુશ્ટ્ર ઈરાનનો ખુરો કાયદો રદ કરવા નીકળ્યો ત્યારે અમેશાસ્પંદોએ તેને કરેલી મદદ.^૫

(૪.) જરથુશ્ટ્રના સંબંધમાં આ પણ અહુરમઝ્દના શબ્દોમાં કહેલું છે કે:—“ તું હમારો પોતાનો છે, ઓ જરથુશ્ટ્ર ! અને આ ઉદારતા જે તારી તરફ દેખાડીએ છીએ તે હમો તરફજ છે, તેથી કાઈ જે કાંઈ તને આપે, તે તેણે હમાનેજ આપ્યું છે; ”^૬ અને વિશ્વાસ્થનાં આવવાની જરથુશ્ટ્રને મળેલી ખુશ ખબર વિશે, અને તેનું તેની મદદ સાફ આવવું, અને તેની પાઠશાહીથી તેને મળેલું જ્ઞેર.^૭

(૫.) અને ફરીશ્ટ્ર તથા તેનાં લેહિએ જરથુશ્ટ્રને દેખારેલું ચેલાપણું તથા માન, અને બલી દીનને આગળ વધારવા માટે તથા અહુરમઝ્દના શબ્દોથી તેને

૧. જુઓ યજ્ઞશ્ન હા. ૨૮ મો. ક. ૪, લીં. ૧. ૨. જુઓ યજ્ઞશ્ન હા. ૨૮ મો. ક. ૪, લીં. ૩. ૩. બહેરતના તખ્તકાઓનાં નામો આકાશી ગૃહોની અસલ આસીયતપરથી મૂકવામાં આવ્યાં નથી. પણ તેઓના બહારના દેખાવપરથી આપવામાં આવ્યા છે. તેથીજ તાગઓ કે જોઓના ઝળકાટ દેખાવમાં ઓછો છે તેઓનાં નામનું બહેરત સર્વથી હલકું જણાવ્યું છે. જુઓ અર્ધ વિરાઈ આં ૭-૧૦ અને ૧૭ મો. ક. ૨૭, તથા મીનોખેરદ આં ૭ મો. ક. ૬-૧૨, ૨૭ ૨૧ વિગેરે. ૪. જુઓ યજ્ઞશ્ન હા. ૨૮ ક. ૫, લીં. ૨. ૫. જુઓ યજ્ઞશ્ન હા. ૨૮ મો. ક. ૫, લીં. ૩ અને ૬ લીં. ૩. ૬. આ ફકરાનું અસલ લખાણ હાલમાં મળતું નથી. ૭. જુઓ યજ્ઞશ્ન હા. ૨૮ મો. ક. ૭.

ફેલાવવા વિષે ફરિયાદની વખાણ; અને દીનને કબુલ કરવાની ફરિયાદનાં લેખોની સંપૂર્ણ અશોધ વિષે.^૧

(૬.) આ વિષે પણ કે જે જરથુશ્ટ્રની વખાણમાં છે:—“તું હમારો રસ્તો છોડી દૂર ગયો નથી, નહીં બચારતમાં,^૨ કે નહીં સવાલો પુછવામાં, કે નહીં લોકોને બહેર કરવામાં કે જ્યારે તું બીજાઓ આગળ દીન સમગ્ગને ત્યારે એ જરથુશ્ટ્ર ! હમો કે જેઓ અમેશાસ્પદો છીએ તેઓના સંબંધમાં, અને જ્યારે તેઓના કાયદા સાથે હાજતમંદ લોકોને ખોરાક અને કપડાં જે હમોને અર્પણ થયાં હોય અને જે ઈજા પછી યજ્ઞદેવી પરસ્થ સાથે નકામાં હોય તે તું આપી દે ત્યારે.”^૩

(૭.) અને એક દોસ્તનો બચાવ કરવા વિષે,^૪ અને જે દોસ્ત ન હોય તેને સુધારવા વિષે, અને જ્યાં બચાવ, તથા સમ્બાધ, તથા પ્રમાણીકપણું ન હોય ત્યાં લોકોનો બચાવ કરવો; અને તે નાલાયક માણસના ભાગ વિષે જે એક મ્હોટું કામ અથવા સલામત કરવા બચ અને એક નજીવું કામ કરે.^૫

(૮.) અને આ વિષે પણ કે:—“ઓ અશો જરથુશ્ટ્ર ! તને વળી ખબર છે, અને વળી તું જાણે છે મારાં હાથપણની હુશીયારીથી કે દુનિયાઓમાં પહેલી કઈ હતી, અને સંવત સુધી કઈ રહેશે.”^૬

અશોધ સંપૂર્ણ શ્રેષ્ઠતા છે.

બાબ ૨૮ મો, વર્ત્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૬.

(૧.) છઠી ફર્ગદ, ખરમધખ્યા,^૭ ગેઉશૂ-ઉર્વિનૂ, એટલે જગતના આત્માની અહુરમજ્દને પેદાયશ વેળાએ અમેશાસ્પદોની સભામાં તેને બોલાવવામાં આવી ત્યારે કરેલી ફરિયાદ વિષે છે, એના સંબંધમાં કે તેણી મીનોઈ રીતે ઘણું દુઃખ તથા પીડા ભોગવે છે જે તેણીપર દુન્યવી હાલતમાં મારવાથી તથા ખુન કરવાથી, અને જખમ કરવાથી અને ચોરીથી, અને હુટથી અને ખરાબ રાજ કરનાર જુલમગારને લાંચ^૮ તરીકે બદ કામોને તથા ખુરી ખાહેશને વશ થવાથી આવી પડે છે, અને તેઓનાં કામની રીત જેવી કે:—ખુરી માલેકી, અને ખોટી તપાસ, અને જુઠ્ઠી સાક્ષી,

૧. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૮. ૨. સરખાવો ફા. વાનૂ, “સમાધી” જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૯, લી. ૧. ૩. આ કંકરાઉપરથી ઝમેમ નક્કી થાય છે કે ખુદાને અર્પણ કરેલી ચીજોમાંથી જરથુશ્ટ્રની દીન મુજબ, ખુદા પોતે કાંઈ લેતો નથી. ૪. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૯, લી. ૩. ૫. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧૦. ૬. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧૧. ૭. યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧ ના શરૂઆતના શબ્દો. પહેલીમાં ખરમાધખ્યા મળે છે. ૮. જુઝ્મો મુદ્ગર નસ્ક, ફ. ૧૫ મી, ૩; વસ્ત ૯ મી. ફ. ૧; ખુ-દો બા. ૬ ટો, ફ. ૨-૫; શાયરત લા. શાયરત, બા. ૨૨ મો, ફ. ૧૪; યજ્ઞને હા. ૧ લો, ફ. ૨, હા. ૨૯ મો, ફ. ૧, હા. ૭૦ મો, ફ. ૨. ૯. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧. ૧૦. સરખાવો ફા. પાર્ફ, “લાંચ”.

અને ગુસ્સાવાળા જીવમગાર માણસે તેણીને લોભ તથા અદેખાઈથી તેણીના ગરમ તુબેલામાંથી બહાર લઈ જવી; અને પશુશૂ-હઉવોની એટલે ઢોરોના કુતરાની થંડી તથા ઉતાવળમાં બનાવેલી જૂના સુધી લાયક તથા ખંતીલી રેહ્યરી, અને ખોરાક શોધનારાઓના દયાહીન હાથેથી થતી તેણીની તેણીનાં બચ્ચાંથી વરના જેવી જીદાઈ.

(૨.) અને છોડી દેવા તથા નાશ કરવા વિષે, અને તેથી થતાં જીદી જીદી જનતાં દુઃખો તેઓથી કે “જેઓ મારી ઉપર થંડો પવન કે ગરમ પવન પુકે ત્યારે દુઃખ પામતા નથી, અને જેઓ મને કસુવાવડ થાય ત્યારે પણ દુઃખ પામતા નથી, અને તેઓ મારાં બચ્ચાંનો નાશ કરે છે, અને જેઓ જ્યારે એક સર્પ, કે એક રાક્ષસી વાગળું, કે સર્વથી ખરાબ જનવર મને કરડે ત્યારે પણ દુઃખ પામતા નથી.”

(૩.) અને ગેઉશૂ-ઉર્વનૂની ખાલેશ વિષે આ કે :—“મને તું દુન્યવી હરિત જે ઘણી ભયંકર તથા ખરાબ છે તે માટે નેમતો ના; અને જે તું મને દુન્યવી હાલત આપે તો તે હાડમંદ જીદગી વગરની બનાવ કે જેથી મને લાગણી થાય નહીં, અથવા મને કાંઈ દુઃખ લાગે નહીં; જે કે કીગૂ તથા કરપ લોકો હસ્તિ ધરાવે છે છતાં જે મહાન લોકો મને મદદ કરે એવાં છે તેઓ સાફ તે પેદા કર.”

(૪.) અને ગેઉશૂ ઉર્વનૂની ખરી ફરિયાદ સાથે, અને અમેશારપંદોએ તે ફરિયાદના કરેલા વિચાર સાથે સેવટે જનવરોની પેદાયશ થઈ હતી જેઓમાં તે મ્હોટા તથા શ્રેષ્ઠ માણસો છે જેઓ દુરમન^૩ સાથે લડી તેને હરાવી શકે; અને પેદાયશની સામે ઈર્ભ તથા દુઃખ સાફ ગેઉશૂ-ઉર્વનૂને કરેલી ફરિયાદને લીધે તથા તે સાથે કીગૂ લોકો સામે થવાને અશક્ત હોવાથી ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ બેહતર હાલતમાં રહી શકી.

(૫.) માણસો જનવરોની મદદથી જીવે તથા આગળ વધે એ જરૂરનું હોવાથી ગેઉશૂ-ઉર્વનૂને હાડમંદ હાલતમાં તથા માણસોની મદદ સાફ આ દુન્યામાં નેમી; અને દુન્યવી દુઃખ ઓછું લાગે તે સાફ જનવરોને મંદ જીદિનાં^૪ બનાવ્યાં તથા તેઓને મારામારી કરવાની ટેવ આપી; જનવરોની મદદ સાફ જરથુશ્ટ્રની નેમણુક થવાથી ગેઉશૂ-ઉર્વનૂને લાગેલી જીદાઈ વિષે, અને અહુરમજ્દની પરસ્તેશની પવિત્ર દીન આ દુન્યામાં જરથુશ્ટ્રે સ્થાપવી, અને જનવરોને તેથી બીજી બધી પેદાયશોને સંપૂર્ણતા સુધી છોડવવી, અને દીનના ફેલાવા સાફ સંતોષ નીપજવવો.

૧. જેઓ ખોગક માટે જનવરો હલાલ કરે. સરખાવો યજ્ઞને હા. ૨૬ મો. ૬. ૧.
૨. સરખાવો ૬૦ શીફ્રૂ “ગર્ભ”. રાજદાર્ય: “જ્યારે મારા ગર્ભમાંનું બચ્ચું કાઢી નાંખે”.
૩. અવન અર્ધબ-ગર્ભનિત, “ધણી ગંધાતો” એ અલક્ષ્મીનનો એક એકામ છે. એ અર્ધબ-દદ એટલે “એમનો આપનાર” પણ વંચાણ જીવો યજ્ઞને હા. ૨૬ મો. ૬. ૧.
લી. ૩. ખુદહિરનને આ મત મળતું થાય છે. ૪. માદીનીદન, અવન મદ “છાકડું થવું” ઉપરથી. ૫. જીવો યજ્ઞને હા. ૨૬ મો. ૬. ૨-૮. ૬. ૬. માં દેખાડવું છે કે ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ જરથુશ્ટ્રની મહાન શક્તિ પહેલાં જોઈ શકી નહીં અને ખુદાની પસંદગી તેની ઉપર ઉતરી તે માટે તેણી નાસીપાસ થઈ. પણ તેણીએ જલદીજ પોતાની જીદ અર્ધ અને દુન્યાને મદદ કરવાની જરથુશ્ટ્રની મહાન શક્તિ તેણીએ પિછાણી.

(૬.) ગેઉશુ-ઉર્વનને આ પણ કહ્યું હતું કે:—“નાશથી છુટવાનું હું તને બહેર કરું છું કે અહર્મનથી થતાં દુઃખ સામે ઉપાય છે; કારણ કે તેનાથી થતાં દુઃખ સામેનો ઉપાય તેને ખબર ન હતો તો હું જે અહુરમઝદે છું તેણે દુન્યાને પેદા કરી ન હતો.” (૭.) આ, પણ, કે અહર્મને ઈચ્છ્યું કે:—“અહુરમઝદે, તું એક જનવરને કદી પેદા ન કરે! અને દુન્યવી તેમજ મીનોઈ સત્તાવાળો સાહેબ અહીં કદી હોય નહીં; અને શ્રેષ્ઠ અશોઈ માટેની ખાહેશ, અને સવાળ તેમજ ભલાં કામોની જરૂર ન રહે!” (૮.) અને ગેઉશુ-ઉર્વનનો સવાલ કે:—“મને કાણને માટે નેમવા તથા ખનાવવામાં આવી છે? ” અને તેણીને મળેલો જવાબ કે:—“ જે મહેનતુ તથા મિતાહારી છે તેને માટે.”

(૯.) અને મદદગાર માટે તથા દોરોનાં પોપણ સાથે ગેઉશુ-ઉર્વનની અરજ વિષે, અને દોરોને મદદ કરવા સાથે અહુરમઝદે અશી માણસ આપવો, તથા દોરોનાં પોપણ સાથે પાણી અને ઝાંઝામાં મીઠાસ આપવો; જેથી દોરોને ખવરાવવાં તથા રાખવાં એ તેનો હક થાય કે જે તેઓને ખરેખર ધાસચારો આપે, અને વળી તેનો કે જે દોરોનાં પોપણ સાથે મહેનત કરે એટલે કે, જે તેઓને ધાસચારો પુરા પાડે; દોરોના રખેવાળપણની લાયકાત તેમાં જણાય છે કે જે દોરોને પુરતાં ઊછેર છે, અને વળી જે તેને જીતે છે એટલે કે તે યુદ્ધગારને હાર આપે છે, જે ખરાબ ગુસ્સાનો દેવ છે તેને, જેથી તે ગુસ્સાના દેવને ખેલાત કરે છે. (૧૦) અહુરમઝદથી થતા દોરોના વધારા વિષે, અને આદમજનને મિતાહારપણે ખાવાની શિખામણ, અને તે માનુસના બ્હોટા ગુનાહ વિષે જે દોરોને બોલું દુઃખ આપે છે, જે દોરોપર ગેઉશુ-ઉર્વનની મીનોઈ હાલતમાં, તેણીના અમેશાસ્પંદો સાથના શારીરિક સંબંધમાં, અને તેણીના સુરજની રાશની સાથના શારીરિક સંબંધમાં માયાળુ નજર રાખે છે; અને તેણીની દયાળુ નજર જેથી તેણીના હાથો તેઓ માટે વધારે મજબુત થાય છે, તેણી કે જે પવિત્ર યજ્ઞદોને જવાબ આપે છે, અને પવિત્ર યજ્ઞદો તેણીને જવાબ દે છે.

(૧૧.) અહુરમઝદના કહેવા વિષે, ત્યાં આ પણ છે કે:—“ તે શબ્દોને હું ધ્યાનમાં લેઉં છું, જે શબ્દો દુન્યાનાં લોકો અને જીંદગીને માટે બોલે છે; અને દેવો તથા માણસો હાડમંદ દુન્યામાં જે કાંઈ કામો કરે છે તેની મને ખબર પડે છે; અને તેઓ જે કાંઈ કરે છે તેના યુક્તિઓ હું સાહેબ છું; અને જીંદગીની સેવકની હાલત આવે ત્યાં સુધી સઘળી ચીજો મારી મરજી મુજબ થાય છે; અને મારાં હાથપણ તથા સમજણથી હું સઘળું બાંધું છું, જે થયું હોય, જે થતું હોય, અને જે હજી પછી થશે. ”

૧. સરખાવો અવળ પશુ “નાસ પામવું” ૨. સરખાવો યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧. ૩. જુઓ યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧, લીટી ૧ લી. ૪. યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧, લીટી ૩૭. અહીં જરૂરથી વિષે ઈશારો છે. ૫. યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૭, લીટી ૨. ૬. યજ્ઞને હા. ૨૯ મો, ફ. ૪.

(૧૨.) અને અહુરમજ્દે માંથ્ર-સ્પેન્તથી દુન્યાનાં લોકોનો બદલો કરાવવા વિષે^{૧૬}; જે માંથ્ર-સ્પેન્ત કાયદો કરનારાઓની આગળ જનાર છે; એટલે કે કાયદો કરવાની શક્તિ, તથા જ્ઞાન જે દસ્તુરને હરેક રીતે લાભવાળો છે તે માંથ્ર-સ્પેન્તથી છે.

(૧૩.) અને અદોઈની ખાહેશ, તથા એળના આપનારને હરાવવાનાં સાધનોની પિછાણ, તથા પેદાયશોને દીધેલાં શિક્ષણમાં આદમજનતમાં જરથુશ્ટ્રની વિલક્ષણ તથા ન સરખાવાય તેવી પદ્ધતિ વિષે.

અંશોઈ સર્વથી ટ્રેટ ન્યામત છે.

ખાંમ ૨૯ મો, વર્ત-માન્સર નસ્ક, ૬. ૭.

(૧.) સાતમી ફર્ગ અદૂતા-વજશ્યા,^૧ દીન તથા માંથ્રનો મીનો યજ્ઞને તથા માનને લાયક છે તે સંબંધમાં છે;^૨ અને આ પણ કે જે માણસ સારાં મનવાળો^૩, પુરતાં જ્ઞાનવાળો, તથા ડાહ્યો છે તેની યજ્ઞનેતો મીનો સુરજની રોશની સાથે ઝડપથી મળી જાય છે, અને અમેશાસ્પદને તેઓની ખાહેશ તથા ખુશાલી મળે તે સાથે જોડાય છે. (૨.) માણસોએ ખાહેશની કરવાની પસંદગી વિષે, અને મીનોઈ બદલાનો રસ્તો તે પસંદગી^૪ મુજબ છે. (૩.) અને ખુશાલીમાં લાંબો વખત રહી શકાય એવી હાલત શોધવા વિષે આદમજનતને મળેલી શિખામણ વિષે, અને યજ્ઞદાનની દીન બાણુવા તથા શીખવવા^૫ વિષે. (૪.) અને અરેશ દેવ (કીનાના દેવ)^૬ ના સંબંધમાં જરથુશ્ટ્રે કહેલી હકીકત વિષે, તેણે એટલે અરેશ દેવે માણસોને એમ કહ્યું કે: “ અહુરમજ્દ તથા અહર્મેન બન્ને એકજ ગર્ભના જોડ્યા ભાઈ હતા^૭. તેમાંથી ખુરાઈના અમેશાસ્પદ^૮ જે કાંઈ ખુરૂ છે તે પસંદ કર્યું^૯ જ્યારે તેણે તેને જોઓ પિછાણુતા હતા તેઓને દેવોની પરસ્તેશ કરવાનું જાહેર કર્યું, અને આ પણ કે, ‘તે પછી સેતારાઓને તથા દેવોને દોરો અર્પણ કરો^{૧૦}.’ (૫.) અને અરેશ દેવે જીવું બોલવા વિષે, અને રોશની તથા અંધારાંની જુદી પેદાયશ, અને પસંદગી તથા કામના સંબંધમાં રોશનીની દુન્યાની બલાઈ તથા અંધારાંની દુન્યાની ખુરાઈ^{૧૧}. ”

૧. યજ્ઞને હા. ૩૦ માના રાઈ આતના શબ્દો, એ અહુનવહતિ ગાથાનો ત્રીજો હા છે.
૨. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧, લીટી ૧. ૩. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧, લી. ૩. ૪. અને ત્યાં કે કોઈ ધર્મને આંધળાં આક્રાંતથી પાળવાથી. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૨, લીટી ૨. ૫. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૨, લી. ૩. ૬. ખૂદ. ખા. ૧૫ મો, ફ. ૧૮, મુજબ પણ દેવો આ પ્રમાણે ઝ્રે છે. ૭. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લી. ૧. પહેલવી લખનારાઓ એ ક્રિપ્તથી એમ માનતા હોવા જોઈએ કે અહુરમજ્દ તથા અહર્મેન વચ્ચેની હરીકાઈ કીનાના દેવને લાધે છે. ૮. એટલે દેવોમાનો અમેશાસ્પદ. જેવી રીતે યજ્ઞદોમાં મુખ્ય અમેશાસ્પદો છે એમ દેવોની પોતાના વડા દેવોને અમેશાસ્પદો કહેતા હશે. ૯. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૫, લી. ૧. ૧૦. જુઓ ખૂદ-ખા. ૧૫ મો, ફ. ૧૯. ૧૧. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩.

(૬.) અહિંમનૂનું એમ બડબડૂં કે: “ઓ ફાયદો કરનાર મીનો! હું તે છું કે જેના વિચારો ખુરા છે, હું તે છું કે જેના શબ્દો ખુરા છે, હું તે છું કે જેનાં કામો ખુરાં છે; મારાં કપડાં તદ્દન કાળાં અંધારાંવાળાં છે, જે અંધારૂં ઘણું ધીર તથા બચકર છે એવું કે જેટલું તે વધે છે તેટલું તે વધુ અંધારૂં થાય છે; મારો ખોરાક ખરાબ વિચાર, ખરાબ શબ્દો, તથા ખરાબ કામો છે; અને જેઓ ખુરા વિચાર, ખુરા શબ્દો તથા ખુરાં કામોથી જીવે છે તેઓને હું ચાહું છું. ” (૭.) અને અહુરમજ્દે એમ કહેવું કે: “ઓ ખુરા મીનો! હું તે છું કે જેના વિચારો બધા છે, હું તે છું કે જેના શબ્દો બધા છે, હું તે છું કે જેનાં કામો બધાં છે; મારાં વસ્ત્રો આરમાનનાં બનેલાં છે, જે પહેલાં તે દુન્યવી પદાર્થમાંથી પેદા થયું હતું, અને જે પત્થરનો પદાર્થ જે બીજા દરેક પત્થરના કરતાં ચઢતો છે તેમાંથી પેદા થયું હતું; એટલે કે તે સઘળી જાતનાં જીવોમાંથી મધ્યસ્થ છે; નેક વિચાર, નેક ખોલ તથા નેક કામ મારો ખોરાક છે, અને જે લોકો નેક વિચાર, અને નેક ખોલ, તથા નેક કામોથી જીવે છે તેઓને હું ચાહું છું.”

(૮.) અને આ વિષે પણ કે જે ખુરાં જ્ઞાનના દેવો છે તેઓ સમ્યક્ કદી પસંદ કરતા નથી; તેજ સુજ્ય જેઓનું મન અકોમનું (ખુરું મન) જેવું હોય તેઓ પણ સમ્યક્ પસંદ કરતા નથી. (૯.) અને દેવોની ઠગાઈથી જે માણસો માણસો પર ઠગાઈ કરે તેથી માણસોને દુન્યવી હાલતમાં દેવોથી થતી ખિમારી વિષે; અને તે દુન્યવી હાલતમાં ખુરા સુધારાની હાલતપર આદમજાતના આવવા વિષે.

(૧૦.) અને માણસોના બચાવ સાર અહુરમજ્દે પાદશાહી તથા દીનનું ઝહાપણ મોકલવા વિષે; અને પેગમ્બરોને ફરીથી મોકલવાથી દેવોને થતું નુકસાન તથા દુઃખ; અને પાદશાહીનું અહુરમજ્દે આગળ પાછા ફરવું, અને લોકોએ વોહુમનનો બદલો મેળવવો, અને યજ્ઞદો તરફથી મળતી ભેટને લાયક થવું; અને સેવટે માણસો દેવોની ઉપર રાજ કરશે, અને બધાં માણસો ખુરાંની ઉપર તથા અશો લોકો યુનેહગારની ઉપર.^{૧૦} (૧૦ અ) અને ફરોગદ^{૧૧} કરનારાં લોકોની ખાસીયત વિષે.^{૧૨} (૧૧.) અને આ પણ કે: “ઓ સ્પીતામાન જરથુશ્ત્ર! જેઓ ફરોગદ^{૧૩} લાવનાર છે તેઓ દેખાવ દે છે, પેદાયશોમાં તેઓ ગ્રહોટા છે, અને અશોઈની ખાહેશનું હથિયાર ધરાવે છે તથા સ્વતંત્ર અવાજવાળા^{૧૪} છે; અને અશોઈની બશારતથી જે

૧. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લી. ૨. ૨. જુઓ ૫૫૬૦ ખા. ૧, ફ. ૩; ખા. ૨૮ મો, ફ. ૪૭. ૩. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લી. ૨. ૪. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૫, લી. ૨. ૫. ઉપરથી પહેલવી લખનારાઓના આરમાન વિષેના વિચારો શું હતા તે જણાય છે. ૬. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૬, લી. ૧. ફ. ૧૩, લી. ૩. ૭. લખવાર રાખ ઉપરથી વેરડ પણ ધારે છે કે હુશીદર, હુશીદરઆહ તથા સોશાંસના પાછળનાં કામો વિષે અહીં ધરાવે છે. ૮. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૮, લી. ૧. ૯. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૭, લી. ૧. ૧૦. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૮, લી. ૨. ૧૧. જુઓ ૪૪૨ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૮, લી. ૧. ૧૨. ફા. સુષુક, “સ્વતંત્ર”. એટલે કે તેઓની અરજ એટલી સ્વતંત્ર હોય છે કે તેનો પ્રમાણીક જવાબ તેઓને મળે છે.”

ચીજ સીધા છે તેને અશોકમાં આગળ વધારે છે.” (૧૨.) સ્તમ્બોત્પત્તિ યશતના અહેવાલ વિષે, જેમાં તેઓને વિષે કહેવામાં આવ્યું છે, એટલે કે, ગાથામાં કહેવામાં આવ્યું છે કે: “તેથી જે ભોકે તારા છે તેઓની સાથે હમો છીએ; એટલે કે હમો તારા પોતાના છીએ, અને હમો દુન્યામાં ક્રીશ્નાગર્દ લાવશું.”^૧ (૧૩.) અને સેવટની શારીરિક હાલત પેદા કરવા માટે અમેશાસ્પદોની હમેશની યુક્તિઓ વિષે.

(૧૪.) અને આ પણ કે દહાડાના રાશની આપનારની મદદથી તેઓ દુજ એટલે દેવનાં લશ્કરને મારે છે,^૩ અને તેઓ સુરજની^૪ રાશનીમાં લપેટાઈ જાય છે; અને તેઓ કે જેઓનાં સદ્યુષ્ઠી શરિરો પ્રકાશે છે તેઓ આ છે જેઓ મોખેદો તથા લડવાયાઓ, તથા ખેડુતો, તથા નર પાદશાહો છે, જેની સાથે અશિ-વંધુહિ તથા સખાવત્પ હોય છે; અને તેઓ બલા વિચાર તથા ખુશાલી સાથે વિચાર કરે છે,^૬ અને પોતાની ખુશી સાથે જ્યારે તેઓ અહુરમજ્દને તથા દીનને પાદશાહ તરીકે કબુલ કરે છે જ્યારે અહુરમજ્દને તથા અશ-વહિશતને^૭ દુન્યાની પાદશાહી આપે છે. (૧૫.) અને આ વિષે પણ કે જેનું મન દુન્યાના દસ્તુરને સોંપેલું હોય, તે હમેશાં સદ્યુષ્ઠનોજ વિચાર કરે છે અને તેની દુશ્મીયારી વધે છે.^૮

(૧૬.) અને તે ત્રણ ચીજો વિષે આદમજાતને મળેલી શિખામણુ વિષે, જે ચીજોથી ક્રીશ્નાગર્દ તથા પેદાયશોનો સુખી સુધારો વધારો થાય છે, તે આ છે:—ખરી દીનને માટેની ખાહેશ,^૯ પેદાયશોને બગાડવાથી દૂર રહેવું, અને આદમજાતનાં સુખ-સાર મહેનત કરવી.^૯

અશોકની આબાદી સર્વથી સરસ છે.

બાબ ૩૦ મો, વર્ષત-માન્સર નરક, ફ. ૮.

(૧.) આઠમી ફર્ગદ, “તા-વે-ઉર્વાતા” દીનનાં બહુતરો બહુવાની શિખામણુ^{૧૦} વિષે છે; અને દીનદાર લોકોને તેથી મળતું જ્ઞાન, અને જાણીતાં મિતાહાર પણાં પર તથા જાણીતાં જ્ઞાનની ઉપર^{૧૧} બાબલુ કરવાથી દીનની બહારનાં લોકોને જ્ઞાન આપવું. અને જે કાંઈ કબુલ રખાય એવું હોય તે ઉપર વિચાર કરવો, અને વળી જે કબુલ ન રખાય તેવું હોય તે ઉપર; અને દીનમાં લોકોને બોલાવવા વિષે, અને દીનમાં તેઓને ખંચવાથી થતો ફાયદો જેથી દીનના ઘણા ચેલા થઈ શકે; અને ઘણા ચેલાઓ થવાથી

૧. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૯, લી. ૧. ૨. જુઓ યજ્ઞ ક્રીશ્નાની ૨૭ લી. ૧. ૩. જુઓ ફ. ૧૦, લી. ૧. ૪. અહીં^{૧૨} શમ્બેત, ઉપરે શમ્બેતનું ટુકું ૩૫ હોય જોઈએ. ૫. જુઓ ઉપર બાબ ૨૩ મો, ફ. ૩. ૬. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લી. ૨. ૭. હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લી. ૩. ૮. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૦ મો, ફ. ૯, લી. ૩. ૯-૯. જુઓ હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૧, લી. ૧, ૨, ૩. ૧૦. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૧ મો, ફ. ૧, લી. ૧. ૧૧. એટલે કે દીનદાર લોકોની ધોડા લેવા લાયક ચાલની અસર પાળી લોકોપર પણ થાય અને તેઓ તેથી દીન કબુલ કરે.

હાડમંદ દુન્યાની મ્હોટાઈ વધે, અને મીનોઈ દુન્યામાં મ્હોટો બદલો મળે, અને તેથી અહુરમઝ્દની દીન ખુરી દીનવાળાં લોકોમાં તથા દીન વગરનાં લોકોમાં ફેલાય.^૧

(૨.) અને આ વિષે પણ કે જીંદગી તથા અહુરમઝ્દની પેદાયશો માટેની સર્વ સારી વીજો અહુરમઝ્દ તરફથી મળે છે,^૨ અને જેવી રીતે માણસો તેની ખુદાઈ મરજી મુજબ ચાલે છે તે પ્રમાણે તેઓને અહુરમઝ્દ તરફથી સવાખ તથા બદલો મળે છે. (૩.) તેજ મુજબ અહર્મનની પેદાયશો અહર્મન તરફથી મળે છે, અને તેઓનાં દુઃખો અહર્મન તરફથી મળે છે; અને જ્યારે તેની પરસ્તેશ કરે છે ત્યારે અહર્મન ધણો ખુરો, વધુ જીલમગાર તથા વધુ દુઃખ આપનાર થાય છે.

(૪.) અને બન્ને મીનોની તેઓની જીદીજીદી હાલતમાં રચાપના તથા રચના વિષે, અને તેઓનાં પોતાનાં હથિયારોનાં જીદાંજીદાં કામ; દરેક જણ તેનાં પોતાનાં કુદરતી સાધનોથી બીજાની સામે પોતાનાં નાશકારક^૩ કામોની તૈયારી કરવી,^૪ અને અહુરમઝ્દે મીનોઈ સરદારી, તથા દસ્તુરી, તથા બલી દીનમાં ખર્ચ આકીન વધારવું,^૫ અને અહર્મન તેની અહુરમઝ્દની પેદાયશોની સામેની દુશ્મનાઈને લીધે તેઓની સામે થાય છે. (૫.) અને તે દુશ્મનાઈની અસર તોડ્યા માટે અહુરમઝ્દે, ખરાં જ્ઞાનના આપનાર તરીકે, વાચા તથા કસોટીની ક્રીયા આપી છે;^૬ અને મદદને માટે યજ્ઞદાનવું બોલાવવું; અને મદદ માંગનારાઓની પાસે એક યજ્ઞતત્વ આવવું,^૭ અને તેઓનાં દુઃખતું દૂર કરવું, તથા તેઓપર છુટાપણાંની તથા વળી અશોઈની બક્ષિસ,^૮ અને વળી બલા પાદશાહ અહુરમઝ્દની શાંતિ,^૯ અને શરીરને પાળાં ઊભાં કરવાં એટલે કે રસ્તાખીજ જે મદદને માટે યજ્ઞદાનને બોલાવનાર સર્વ બલી પેદાયશોની આશા છે તે, અને તેવું આવવું; એટલે કે વોહુમનની મારફતે બલી દીનનાં કાયદાકારક કહાપણુ પરનો વિચાર જે હાલ છે, જે હતું તથા જે થનાર છે તે સધળાંનાં સંબંધમાં સારાં જ્ઞાનમાં સમાયલો છે.^{૧૦}

(૬.) અને અરેશુ દેવનું^{૧૧} જરથુશ્ત્રને ખુમે પાડીને કહેવા વિષે; તથા અહુરમઝ્દની શિખામણ મુજબનો જરથુશ્ત્રનો જવાબ, અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે; જેવી રીતે દીન જાહેર કરે છે કે અરેશુ દેવે એમ કહ્યું કે:—“ઓ જરથુશ્ત્ર! પછી દેવોની અનુમન જે તારે લીધે એકજ ખેડકમાં ત્રણ રાત અને ચાર દિવસ બેસશે

૧. જુઓ યજ્ઞે હા. ૩૧ મો, ફ. ૧, લીં. ૩. ૨. જુઓ ઝેજ હાના ૨ જા ફકરાની ૭ લીંટી. ૩. સરખાવો અવ૦ ગદ્ય, “લુટારો,” “ખુની” અથવા અવ૦ ગદ્ય, “દંકુલો.” ૪ જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૩, લીં. ૧. ૫. જુઓ ફ. ૩, લીં. ૨. ૬. જુઓ ફ. ૩, લીં. ૩. ૭. જુઓ ફ. ૪, લીં. ૧. ૮. એટલે કે જે અશોઈ શરીરમાં તથા મનની શારીરીક હાલતમાં હોવી જોઈએ તે. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૪, લીં. ૨. ૯. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૪, લીં. ૩. ૧૦. જુઓ ફ. ૫, લીં. ૧, ૨. ૧૧. જુઓ ફ. ૫, લીં. ૨. અહીં અવસ્તા રાખ્દ છાઈ ને પહલવીમાં અર્થ લખ્યો હોય એમ જણાય છે, એકે પહલવીનો અર્થ શક બને છે.

તેની આગળ તું મારો દીનનો કલમો લેજી.” (૭.) જરથુશ્ત્રે પણ તેને એમ પૂછ્યું કે: “ઓ અરેશુ! મારી તરફ તું ધણોજ ઠગાઈ ભર્યો છે, જો હું તને શબ્દોથી વખાણું તો તેને માટે મને શું બદલો મળશે?” (૮.) તે ઉપરથી દેવોમાં સર્વથી વધુ ઠગાઈવાળો અરેશે તેને જવાબ વાળ્યો કે: “તું માણસોમાં પાદશાહ થશે, અને તું માંગે તેવી તારી મરજી માફકની બેટ પેદાયશોમાં તને મળશે; અને ઓ સ્પીતામાન! તું અમર થશે.” (૯.) જરથુશ્ત્રે તેને વળી એમ પૂછ્યું કે: “ઓ અરેશુ! જે માણસો એક છેકરાના જન્મ સાથે તને આરાધે તેઓમાં, તથા જે માણસો મજાને સાથે એક વેશ્યાની ખાદેશ રાખે^૩ કે જે ભેટો ખાસ તારા હાથમાં છે એમ તેઓ ધારે છે તેઓને માટે તું સધળા દેવોમાં સર્વથી વધુ ઠગાઈવાળો છે ત્યારે તેઓમાં કોઈ અમર કેમ થઈ શકે?” (૧૦.) અને અરેશુ જે દેવોમાં સર્વથી વધુ ઠગાઈવાળો છે, તે તેને કાંઈ વધુ ખચર આપી શક્યો નહીં. (૧૧.) જરથુશ્ત્ર તેને એમ કહ્યું કે: “હું તેનો એટલે અહુરમજ્દનો છું, હું તેને ચાહું છું; એટલે કે હું તેનો પોતાનો છું, અને તેની ચીજો પુરી પાડું છું, અને તેના કાયદા તથા અશિર્વાદો હું બણીશ, તે કે જે સારાં ડહાપણવાળો અહુરમજ્દ છે તથા જે ઉમેદો પાર પાડે છે.

(૧૨.) અને માંથથી સર્વ પેદાયશને મળતા છુટકારા વિષે^૫ અને જેટલી તે જોરથી ફેલાય તેટલી ફેશોગર્દ^૬ વખતે જુદી જુદી પેદાયશોનાં અમરપણાંનો વધારો થાય છે,^૭ અને જ્યારે એક બલો પાદશાહ આવે ત્યારે અશોઈની હસ્તિ, તથા બલી પેદાયશોનો વધારો અને દુન્યામાંની બલાઈને લીધે માંથનો સંપૂર્ણ ફેલાવો થાય છે.

(૧૩.) અહુરમજ્દના પહેલા વિચારથી મીનોઈ પેદાયશનું હસ્તિમાં આવવું;^૮ અહુરમજ્દ પહેલી પેદાયશ મીનોઈ રીતે પેદા કરવું, પછી હાડમંદ પેદાયશને રચવું તથા બનાવવું, અને તેણે મીનોઈને હાડમંદ સાથે જોડવું, અને તેથી પ્રાણીઓને આગળ વધારવાં, અને તેનાં ડહાપણથી પ્રાણીઓમાં વોહુમનની અશોઈ સ્થાપવી, અને તેથી સધળાં બલાં પ્રાણીઓને અશોઈ તથા સુખ તરફ વાળવાં.^૯

(૧૪.) અને આ વિષે પણ કે ચીજોની સંપૂર્ણ સમજણ એક માણસના જીગરમાં વોહુમનનું ધર કરવાથી થાય છે.

(૧૫.) અને જનવરો તરફ બલાઈ દેખાડે તેના મ્હોટા બદલા વિષે,^૬ જ્યારે એક આજસુ દીન વગરનો માણસ ધર્મપણાંનો દેખાવ કરવાથી અથવા ખોટા દેખાવથી.

૧. ક્રનામઝ, વેસ્ટ બરાબર ધારે છે કે ઝ્મિ રાબ્દ જરથુશ્ત્રની દીનનો કલમો જે અવગ રાબ્દ ફવરને (પહેલવી ક્રનામઝ) થી રાફ થાય છે તે વિષે અહીં ધરાયો છે.
 ૨. સરખાવો વદીદાદ ફ. ૧૯ મો, ફ. ૬. ૩. ઝ્મિટલે કે હવસ ઝ્મિક મુખ્ય બુરો દેવ છે અને આ ફકરામાં જણાવેલાં હવસી કામમાં તે જણાય છે. ૪. ખીજ રાબ્દોમાં રાફીરનો નારા કરે તથા તેને નીચું પાડે ઝ્મિવાં કામિથી અમરપણું મળી શકવું નથી. ૫. જુઝ્મો યજ્ઞને હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૬. વરંહરામ વર્જવન્દ નામનો માનવંત રાહાજોદો જે ફેશોગર્દ લાવવામાં મદદ કરશે તેને વિષે અહીં ધરાયો હોય ઝ્મિમ લાગે છે.
 ૭. જુઝ્મો હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૮. હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૯. ઝ્મિજ હા. ફ. ૧૦, લીં. ૧.

દુઃખવાળા ચાલથી, અને ખોટી નમનતાથી,^૧ અને અશોઈનું શિક્ષણ આપી જુરી ચાલ ચલાવવાથી,^૨ અને તે સાથે ખોટા દેખાવ છરી અશોઈનાં બહુતર બહુવાથી બદલો મેળવતો નથી. (૧૮.) અને દાદાર અહુરમઝદનાં કૃમમાં સંવંથી એટ તેણે જ્યારે દુન્યા તથા દીન બતાવી^૩ તેને ગણવામાં આવ્યું છે, અને જ્યારે તેણે હાડમંદ પેદાયશોને જીવ આપ્યો,^૪ અને જ્યારે તેણે પ્રેરણા તથા કામ પેદા કર્યા,^૫ અને જ્યારે તેણે ખુશી મુજબ કામ કરી શકે એવાં પ્રાણીઓને બરજનું છુટાપણું આપ્યું,^૬ જેથી કોઈ માણસ હાડમંદ તથા મીનાઈ જંદગીમાંનો પોતાનો ભાગ લઈ શકે.

(૧૭.) તે માણસ વિષે જેનાં શરીરમાં અશો મનનાં લોકા સંયે મસતત કરવાથી અશો મન વાલો કરે,^૭ અને એક જણનાં બે મીનોમાંના એકની અસર હેઠળ આવવા વિષે, જે મુજબ પોતાનાં યુદ્ધાં જુદાં સાધનોથી કામ કરે તે ઉપરથી કોઈ ભલો હોય છે, અને કોઈ વળી ખુરા હોય છે, તે મુજબ,^૮ અને જંદગી તથા મનના ઉપર અહુરમઝદની દીનની અસર વિષે; તેઓનો યુનાદથી નાશ થાય છે તે સામે તે રદ કરવા માટે તથા તેનો ઉપાય શોધવા સાર માણસોએ લેવી જોઈતી મહોટી સંજોગ વિષે; કારણ કે અહુરમઝદ તેઓ જે કોઈ કરે તે જાણે છે,^૯ જે ખુલ્લું હોય તે, તથા જે છુપું હોય તે. (૧૮.) અને જે કોઈ પોતાની હાલતમાંથી અશો માણસને ભેટ આપે તેના મહોટા બદલા વિષે;^{૧૦} અને આ વિષે પણ કે જે કોઈ એક પાપી માણસને તેનાં ખરાબ કામ સાર^{૧૧} ભેટ આપે છે તે રૈશનીને નહીં પણ અંધારને મદદ કરે છે.

(૧૯.) આ પણ કે, સર્વથી ખુરા પાદશાહ તે છે કે જે જુરી દીનવાળો તથા ખુરાં કામોવાળો છે, જે લાંચ લઈને પણ સુખ આપે નહીં;^{૧૨} તે નિર્દોષ લોકોનો નાશ કરે છે; અને જે માણસ એવા યુનેહગારને પાદશાહ કરે તેને હોજબમાં ભારે સજા મળે છે.^{૧૩} (૨૦.) અને દરેક ધરપર એક જડજ તથા એક સરદાર નેમવા માટે આદમજાતનું શિખામણુ; અને તે મહાન ફરજસાર નેમણુક કરવાથી એક માણસની પરિક્ષા; અને જ્યારે તેનો પાદશાહ કાલો હોય ત્યારે દુન્યાની સર્વ પેદાયશની આખાદી વિષે.^{૧૪}

(૨૧.) અને રાસ્ટ વિચાર, રાસ્ટ શબ્દ, તથા રાસ્ટ કામવાળા માણસને ખુરા મીનો (અહુર્મન) ઉધો વાળો^{૧૫} છે તે વિષે; અને ખુરા મીનોની દુશ્મનાઈની સામે

૧. યજ્ઞસ્તે હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૩. ૨. ફ. ૧૦, લીં. ૩. માં આપેલા અવગ રાખ્દ દવાંસ્થિના ને પહલવી લખાણમાં દાવાન્સીહચૂ લખ્યો છે. ૩. ફ. ૧૧, લીં. ૧. નીતિના કાયદાને દુન્યામાં ચાલુ કરી, અહુરમઝદે પેદાયશની સર્વથી એટ નેમ પાર પાડી છે. ૪. જુઝ્મો હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૧, લીં. ૨. ૫. જુઝ્મો ફ. ૧૧, લીં. ૩. ૬. બલાં મનનાં કામોથી ઝમે છુટાપણું તેઝ્મો લાયક થયાં તેથી. ૭. જુઝ્મો હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૨, લીં. ૩. ૮. દરેક માણસ પોતાની રાક્ષિતની જાત તથા જોર મુજબ બે મીનોમાંના એકની અસર નીચે આવે છે. ઝમે જોર તેણે પોતે તેવાંજ કામો જે આગળ કર્યા હોય તેથી મળે એ પણ તે ઉપર તેનાં મનનો કાબુ રહે છે. ૯. જુઝ્મો હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૩, લીં. ૧. ૧૦. જુઝ્મો ફ. ૧૪, લીં. ૨. ૧૧. જુઝ્મો ફ. ૧૪, લીં. ૩. ૧૨. જુઝ્મો હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૫, લીં. ૨. ૧૩. જુઝ્મો ફ. ૧૫, લીં. ૧. ૧૪. જુઝ્મો ફ. ૧૬, લીં. ૧. ૧૫. જુઝ્મો ફ. ૧૭, લીં. ૧. "જિહુ વાગકુ" શિક્ષકીજ્ઞ, "ફાડકુ," "કટાળો આવેલો."

થવાને, અને યુદ્ધ બળુનાર યુનેદગારની, તથા અનીતિવાન જીંદગીવાળા દીન વગરના માણસની સામે થવાને ઉપાયો લગાડવા વિષે; અને અશો માણસે લોકોને ખરે રસ્તે લઈ જવાને બદલે, દીન વગરના માણસે તેઓને ખોટું રસ્તે પુસલાવીને લઈ જવું;^૩ અને પછી એવટ કાયદો કરનાર માણસથી દુન્યા સીપાહેનું હારી જવું. (૨૨.) અને આદમનગરને મોંઘી શિષ્યામણુ વિષે, કે તેઓએ દીન વગરના માણસના કહેવા મુજબ ચાલવાથી દૂર રહેવું, અને તેને ધ્યાન ન આપવું. અને તેની પાસેથી ચળદાની અવસ્થા તથા જૂદ ન મેળવવી;^૪ અને દીન વગરના લોકોથી દુન્યામાં આવતી ખુરી ચાલ, અને નિંદા, અને દુસંપ, અને મરફી,^૫ અને ગભરાટ. (૨૩.) અને દીનદાર લોકોને દીન વગરના લોકો સામે થવાના ઉપાયની ખીજાણ કરવાની શિષ્યામણુ વિષે, અને તેઓના નાશ સાડે હથિયારો બનાવવા તથા ધરાવવા વિષે; તેથી જે બીડ વગરના પાદશાહ હોય તે સાચું બોલવા માટે ઘણો આતુર રહે; અને જ્યારે તે અહુરમઝદની દીનને ચાહે ત્યારે તે સાચું બોલવામાટે તથા બીજા સહયુક્તો ધરાવવા માટે આતુર રહે.

(૨૪.) અને અશો લોકોએ જે કાંઈ મેળવ્યું હોય તેને સાડે તેઓની મદદ તથા છુટકારા માટે મરજુની ત્રીજી રાતે ફાયદાકારક આતશના^૬ આવવા વિષે; અને જે અશો માણસને હોય તથા દુન્યા દે^૭ તેના ચાલુ વિલાપ, અને તેઓનાં કામો જેને લીધે તેઓ એવી સમજને લાયક થયાં હોય તે સાડે યુનેદગાર લોકોને દોનખમાં નીચે ધસાડી જવા.^૮ (૨૫.) આ પણ કે ઉવદાત્ તથા અવદાત્ (સંપૂર્ણતા તથા અમર્ગી)^૯ ના આશિનાદોને પુરેપુરું લાયક થવું તેને માટે છે કે જે પોતે પ્રમાણિક રીતે મેળવેલી પાદશાહી^{૧૦} જે તેની હોય તે ચલાવે છે, અને જેવી રીતે અહુરમઝદ પોતાની પેદાયશો તરફ વસ્તે છે તેવીજ રીતે તે કામોમાં જે કાંઈ પોતાના મીનોના^{૧૧} પડઝથો હોય તેની સાથે દોરતી કરવાની ફરજ માને છે. (૨૬.) અને આ પણ કે જ્યારે તેના મીનોઈ ગાહપર તથા દરતુર કરે તે પ્રમાણે વિચારે, બોલે તથા કામ કરે ત્યારે કોઈથી માણસ દુન્યામાં એવો શ્રેષ્ઠ થાય છે;^{૧૨} બીજા શબ્દોમાં જે કોઈ પોતાની સાચી વાણી સાથે ફાયદાવાળાં કામો કરે તે બધો પાદશાહ નીવડે.^{૧૩} (૨૭.) આ પણ કે અહુરમઝદ આ દુન્યામાં એવા પાદશાહનાં શરીરમાં ઘણો રહે છે,^{૧૪} તેવું રહેવું તેમાં તદન પુલ્લું છે.

અશોઈની શ્રેષ્ઠતા સંપૂર્ણ છે.

૧. જુઓ કાં ૭૦૪૩ ગુર્જદન. “ઉપાય લાગુ કરના.” ૨. જુઓ કાં ૭૦૪૩ જુસીદન, “હાવવું.” ૩. જુઓ હા. ૩૧ મા, ક. ૧૭, લી. ૧. ૪. જુઓ ક. ૧૮, લી. ૧. ૫. જુઓ ક. ૧૯, લી. ૨. ૬. જુઓ ક. ૧૯, લી. ૩. ૭. આખ ૨૧ મા, ક. ૪. ૮. જુઓ ક. ૨૦, લી. ૧. ૨. ૯. જુઓ ક. ૨૦, લી. ૩. ૧૦. જુઓ ક. ૨૧, લી. ૧. અને આખ ૧૯, ક. ૧. ૧૦. જુઓ ક. ૨૧, લી. ૨. ૧૧. જુઓ ક. ૨૧, લી. ૩. ૧૨. જુઓ ક. ૨૧, લી. ૧. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તેની ચાલ એવી થોડી લેવા લાયક હોય કે બીજા લોકો એક અશો ગાહપરની માફક તેને પગલે ચાલે. ૧૩. જુઓ ક. ૨૨, લી. ૨. ૧૪. જુઓ ક. ૨૨, લી. ૩.

ખાખ ૩૧ મો; વર્ષ-માન્સર નરક, ફ. ૬.

(૧.) નવમી ફર્દ, હવએતુમહતિ,^૧ ત્રણ હોંસા દેવનાં આવવા વિષે છે, અને તેઓની અહુરમઝદ તરફની હાથબરી ચાલ,^૨ જેથી તે હોંસાને લીધે તેઓ એમ ધારે કે તે એટલે અહુરમઝદ તેઓને મનમાં રાખશે, તથા તેઓને બદલે આપશે, અને લલી પેદાયશોને નાશ કરવા ઘટતું જોર તેઓ મેળવશે.^૩ (૨.) એક ખીણમાંથી આ દેવોનું આકાશના ધ્રુવ સુધી ઘસી જવું, અને હોંસાથી જુઓ પાડવી, એક એમ કે: “હું હોંસા ન કરવાની શક્તિનો મિત્ર છું;” અને એક એમ કે: “હું હોંસા ન કરવાની શક્તિનો મદદગાર છું;” અને એક એમ કે: “હું હોંસાની સામે થનાર સાહેબ છું;” અને તેઓનું એ મુજબ જોલનું કે: “હોંસા તે મીના જે ઉદાર, અને એકમેકને મદદ કરનાર,^૪ અને મિત્રાચારી ભયો છે તેના છીએ, અને હોંસા એકમેકને હગતા નથી; હોંસા એવા નથી કે તારાં હથિયાર ન બની શકે;^૫ હોંસા તારી દીન તથા કાયદો અને તારી મરજી બર લાવીએ છીએ; અને હોંસા તારા દોરતના મદદગાર છીએ તથા તારા દુશ્મનોએ આપ આપનારા^૬ છીએ; હોંસા તારી પાસે આ માંગીએ છીએ કે હોંસાને બહેશતમાં જગા આપ તથા લાયક માણસોને મળે એવો બદલો આપ.”

(૩.) અહુરમઝદે તેઓને જવાબ આપ્યો કે: “તમે રાત્રીનાં પ્રાણીઓ માફક ધાર^૭ અંધારામાં દોહ્યા કરો છો,^૮ તેથી તમારી આજ્ઞા દેવોથી છે, અને તમારી તોખમ અકોમન એટલે જુરાં મનથી છે;^૯ એટલે કે, તમારી તોખમ આંધી છે કે જ્યાં અકોમન એટલે જુરાં વિચાર. તથા વરૂન જે નાશકારક છે તે તથા વળી આજ્ઞા જે ઘણું એકઠું કરનાર છે તે, તથા તેમજ ઇંદ્ર જેટલે અદાવત, જે દીનને મારી નાખે છે તે, અને દીન વગરનો મીના, જે દુન્યાનાં લેખોને સારી જીંદગી તથા અમર્ગીના સંબંધમાં છેતરે છે^{૧૦} અને તેઓની જુદીને પહેલાં અંધળી બનાવે છે, તે રહે છે. (૪.) તેઓ પહેલાં આ કરશે, તે જેથી આદમજાતની જુદી કાપકારક કામો કરવાથી

૧. યજ્ઞશને હા. ૩૨ માનું નામ, એના રાજ્યાતના રાજ્દોમાં હવએતુ મળે છે.
૨. જુએમાં અવં રાજ, “મ્હોટેથી કમ પાડવી,” અને કાં લાચ, “હોંસા.”
૩. જુએમાં યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧, લી. ૧. ૩. તેઓ પોતાનાં મનમાં એવી ખોટી આરામ રાખે છે.
૪. જુએમાં અવં વારેમન, “ટેકો,” “મદદગાર.”
૫. જુએમાં યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧, લી. ૩. ૬. જુએમાં અવં જુ, “આપ દેવા.”
૭. સરખાવો કાં ખીરહ, “અંધાર.”
૮. જુએમાં પહલવી વંદીદાદ ફ. ૧૬ મો, ફ. ૪૩. ૯. જુએમાં પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ફ. ૩, લી. ૧. ૧૦. પહલવી લખાણમાં અકોમન, વરૂન, આજ્ઞા તથા ઇન્દરની જુરી રાજિત્તિની અરયા વારેખડીએ મળે છે. ઇન્દર જેકે હોંદી ઇન્દરને મળતોજ છે તે પછુ તે હમેશાં જુરા અર્થેજ વપરાય છે, અને તેના એ અર્થ અવં ધાતુ ઇન્, “નિંદા કરવી,” “ખાર રાખવો.” એ ઉપરથી બીકેજો છે.
૧૧. જુન્દો આં ૧ લો, ફ. ૨૩ તથા આં ૨૮ મો, ફ. ૮ મુજબ ઇન્દર માણસોને સવાખનાં કામોથી કુસલાઈ દુર રાખે છે, અને પવિત્ર ક્રિયાઓને બિધારનાં રાખવે છે.
૧૨. જુએમાં પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ફ. ૫, લી. ૧.

આંધળી થાય, અને તેઓના સારા શબ્દો તથા સારાં કામો હશે. અમેશાસ્પંદાનીય ક્રીયા કરવાથી ફરી જાય, તેઓ તેથી પોતાનાં ડહાપણનો નાશ કરે છે, અને જે દેવો ચાહે છે તેને સર્વેથી સરસ અંશોઈ ગણે છે,^૩ તેઓ જુદા શબ્દો બોલે છે, અને તેથી તેઓ માણસોનાં જુરાં કબોની વખાણ કરે છે, તમોમાંના ધણાક જુદાણું તથા મગરૂરી કરતાં વધુ ડગાઈ તથા મગરૂરીથી જોઈએ અથવા ભેટા સાથે તેઓને આરાધા છે, તેઓ તેથી તેઓની ઝૂંટી વગરને વધારે છે, જેથી તેઓ તેઓનાં પાપો વધુ અને વધુ કરે. (૫.) અને તમો કે જેઓ દેવો છે તેઓના પ્યારને લીધે તથા તેઓના કુસંપને લીધે જેઓ તમોને આગળ કરતા નથી તેઓને તેઓ માર મારે છે; જ્યારે તેઓ જે સરદાર નેમ તે નાશ કરનાર થાય, જેથી એવટે એમ થાય કે તેજ નાશ કરનાર થાય; તેઓ તમોને સરદાર તરીકે લે અને તેઓ નાશ કરે. (૬.) તમો દેવો જે અન્ગુમનમાં તમોને દૂર રાખવાનું બોલે ત્યાં ખચીત જુરા થાઓ છે, અને જ્યાં અંશોઈ શિખવનાર આવ્યો હોય અને દુન્યામાં સર્વ રોશની ફેલાય તે વગરને તથા આરાધનામાં તમો જુરા થાઓ છો; તમો વળી આદમખતને દેવોને દૂર રાખવા માટે પોતાનામાં સંપૂર્ણ મનની ધરાવવાની મળેલી શિખામણનો નાશ કરો છો. ”

(૭.) અને આ પણ કે: “ તમો કે જેઓ શુનાહગાર છો વધુ જુરા છો, અને તમો સારી ભેટ તથા શબ્દો સાથે દેવોની આરાધના કરો છો; જે તેઓ ખરાખ ભેટ તરીકે કશુલ રાખે છે, તેનો ખદલો ભયંકર દોજખ છે. ”

(૮.) અને આ પણ કે: “ પેલા કીનાવાળા દેવો^૪ વિષે, હું તને પહેલાં તેનું જ્ઞાન હોવાથી, જ્યારે તેઓ દુન્યામાં આવ્યા, એટલે કે તેઓ તેમાં પહેલાં દોડી ગયા, ત્યારે તેઓના કયવાની ખાસીયત શું હતી તેનું વર્ણન આપીશ:—(૯.) ઓ જરથુશ્ટ્ર ! ત્રિસ સદી સુધી^૫ મારી દુન્યા અમર્ગ તથા નાશ થયા વગરની હતી, પણ જ્યારે ત્રીસમાં સદી પુરી થઈ,^૬ ઓ સ્પીતામાનૂ ! ત્યારે તુકસાનકારક દેવોએ પેદા કરેલો પરસેવો^૭ મારા ગાયોમર્દને લાગ્યો, જે અહું તથા રતુને લગતી આ અહુંનવરની ખંદગી બહુતાં એક માણસને જેટલો વખત લાગે તેટલો વખત ચાલુ રહ્યો. (૧૦.) અને જ્યારે તે પરસેવામાંથી બહાર પડ્યો ત્યારે તે બચાવ વગરનો થયો, એટલે કે તેની ઉપર અંધાઈ આવી પડ્યું;^૮ એટલે કે, ત્યારે અહું તથા રતુને લગતાં બહુતર વાળી આ ખંદગી મં બહી; અને જ્યારે હું અહુંનવરનો વાસ્તારેમ્ શબ્દ બોલ્યો ત્યારે દેવો અંધારામાં પડી ગયા. ”

૧. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ક. ૪ લીં. ૧ ની સરેહ. ૨. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ક. ૪, લીં. ૩. ડહાપણ તથા અંશોઈ સારી જુદગીથીજ વધે છે. ૩. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ક. ૪, લીં. ૨. ૪. જુઝ્મો પહલવી યજ્ઞશને હા. ૩૨ મો, ક. ૭. લીં. ૧. અને ક. ૮, લીં. ૧. ૫. જુઝ્મો ખુન્દ૦ બાં ૧ લો, ક. ૮, ૨૦, ૨૧. ૬. જુઝ્મો ખુન્દ૦ બાં ૩ જો, ક. ૩. ૭. જુઝ્મો ખુન્દ૦ બાં ૩ જો, ક. ૧૬. બુદદહિશ મુજબ આ પરસેવો દેવોના દેખાવ દેવાથી કુટી નીકળ્યો હતો. ૮. જુઝ્મો ખુન્દ૦ બાં ૩ જો, ક. ૨૦.

(૧૧.) અને દેવોથી થતાં નુકસાન વિષે તેણે વળી આ કહ્યું કે: “ અહર્મન મારી પેદાયશેતે અહુતવરનાં બળતરનીં ખોટી સમજણ આપી તેઓના નાશ કરે છે, જે બળતર તેઓને એક મીનોઈ દોલત છે, તથા જે સાઠાં મુજબ ચાલવાનું ફેડા દેહે,^૨ અને વૌહુમનથી મળતી મીનોઈ દોલત ધરાવવાની ખાહેશ વિષે; એટલે કે આ જરૂરનું છે કે તેઓ તે પ્રમાણીયણે ધરાવે. (૧૨.) અને તે વીવંધાઉ ના છોકરા યિમ વિષે જેણે લોકોને સુખી બનાવ્યાં, જેણે લક્ષી પેદાયશવાળાં પ્રાણીઓને સુખી કર્યાં,^૩ તેથી, ઓ જરૂરશુશ્ર ! જ્યારે તેણે બાવળથી લોકોને કહ્યું ત્યારે તે એમ બોલ્યો કે: ‘તમે કે જેઓ દેરોને માટે માણસો છો,’ એટલે કે તમેને વિભાગ પાડીને^૪ માણસ તરીકે છુટા પાડવામાં આવ્યા છે, તમે માંસ ખાવો છો, તમે જેઓ માણસો છો તેઓ માટે પુરતું માંસ છે; લોભથી તેમજ દુશ્મનાઈને લીધે પણ તમે પ્રાણીનાં આતરડાંમાંની ચરખી^૫ ફેડા દેશો નહીં; અને તમે હલાલ કરવાના ધંધા સાર એક જનવરને હલાલ કરો ત્યારે પણ એ ચરખી ફેડા દેવા દેશો નહીં; એટલે કે તે તમેને તથા તમારાં ધરનાં લોકોને માટે સારૂ છે.”^૬

(૧૩.) અને આ પણ કે: “જુરા અહર્મને માણસને મારી દીનનો^૭ નાશ કરવા પેદા કર્યો છે, તે માણસની છાંદગી આખી અંધાપાની છે જે અશોઈ માટે ચિકાર તથા અશો: માણસ માટે હલકું મત જાહેર કરે છે, તેને માટે તે એમ બોલ્યો કે: “તમે માણસો તેઓનાં ખેતરો માટે નાશ પેદા કરો છો; એટલે કે, તમે તેઓના નાશનો વધારો કરવા સાર એકમેકને મદદ કરો છો; એટલે કે, તમે નાશનો વધારો કરો છો, અને તમે માણસો તેઓનાં ખેતરોના નાશ કરવાનું ચાલુ રાખો છો, જેઓ તેઓનાં ખેતરોમાં નાશ નીપજવવા સાર રહે છે, જેઓ તેને એકદમ નાશ કરો છો; તમે માણસો છો, તમે તેઓનાં ખેતરોને આગથી તારાજ કરો છો,^૮ અને બીજી બીજે જે હોય તેથી તેઓને વળી દુષ્ણ વગરનાં બનાવો છો, જેથી ખોટી દીનમાં તેઓને આકીન રાખતાં કરો છો, તમે માણસો છો જેઓ ડગાઈના દેવથી ધણે ભાગે અંગેલા લોભથી લાંબી છાંદગી ભોગવો છો.”^૯

(૧૪.) અને દેવોથી થતાં નુકસાન વિષે આ પણ કહેલું છે કે: “ તેઓએ આ મારાં પ્રાણીઓ તરફ ચિકારભરી ચાલ ચલાવી; અને તેમજ વળી લાસને દાટવાની જગા-પર દેવોને લઈ જઈને વળી અશો માણસની તથા પહેલવાનની શાંતિ લૂટી લીધી

૧. જુઓ પહેલવી યજ્ઞને હા. ૩૨ મે, ક. ૬, લીં. ૧. ૨. જુઓ પહેલવી યજ્ઞને હા. ૩૨ મે, ક. ૬, લીં. ૨. ૩. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૨ મે, ક. ૬, લીં. ૧. ૪. જુઓ હા. ૩૨ મે, ક. ૬, લીં. ૨. ૫. સરખાવો કા. ૫ તહુ, “ચરખી,” અને રદ્, “આતરડું.” ૬. આ આખો કંકરો યિમે, એક સારા પાઠશાહ તરીકે નામના કેમ મેળવી તે દર્શાવે છે. કેટલીક ક્રિયાઓમાં વાપરવા સારૂ આ ચરખી રાખવાની જરૂર છે. આ મુજબણવાળા કંકરોનો અર્થ ડા. વેરટ જુદીજ રીતે કરે છે. ૭. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૨ મે, ક. ૧૦, લીં. ૧. ગાથામાં અહીં દીન વિષે ધરાવે છે. ૮. જુઓ યજ્ઞને હા. ૩૨ મે, ક. ૧૦, લીં. ૩. ૯. અહર્મનના સાગેદ એક અરો માણસનું આ મુજબ વર્ણન આપે છે.

(૧૫.) અને આ વિષે પણ કે: “જેઓ લાસને ધરમાંના પાળેલાં જનવરપર કે દોરપર લઈ જાય તેઓ દીનની દોષતને સર્વથી વધુ તુકસાન કરનારા છે.” (૧૬.) આ પણ કે: “ જે માણસો એક લાસને ધરનાં જનાવરપર કે દોરપર મોહોલ્લામાં લઈ જાય તેઓ જીવતાં માણસોમાં ભયંકર આકૃત ફેલાવે છે; તેઓ આતશને, અને પહાડપરથી નીચે વહેતાં પાણીને, અને પ્રવાહી જે દસ જાતની છે તેનાં શરીરને, અને ઝડોનો રસ જે હજાર ગણામાં ચાર જાતના છે, એટલે કે એક વખતે હજાર નીકળી આવે છે તેને તુકસાન કરે છે; જેઓ એવી રીતે કાંઈ ગુનેહગાર માણસની લાસ લઈ જાય તેઓ આકૃતને સર્વથી વધુ ફેલાવે છે.”

(૧૭.) “ વળી તે માણસો વિષે હું તને કહું છું. ઓ સ્પીતામાનુ જરથુશ્ત્ર ! કે તે નયમી તથા દસમી સદીઓમાં? જુરાઈની એટલે દૂજની ઓલાદ અને અહર્મનુ નો ઉકરડો^૩ ઉભાં થશે; તેઓમાંના દરેકનો પણ દસ દેવપરસ્ત માણસો કરતાં વધુ નાશ કરવો જોઈએ; તેઓને એકદમ સાફ કરવા જોઈએ એટલે કે જેઓ મુદ્દાર્થ વિચાર તથા મ્હોટાઈ વગરના મોખેદો હોય તેઓને સઘળી મીલકત વગરના કરવા જોઈએ. (૧૮.) અને એક ખેડૂત વિષે જે કિલ્લા^૪ તથા હેડકા જેવી નાશકારક આકૃતની પાછળ પડી તેઓને અટકાવે, એટલે કે તેઓને માણસોથી દૂર રાખે, અને તે માણસ વિષે જે નિર્દોષ માણસને ગુન્થવણ કરાવે અને જુરાઈથી રચેલા હુકમો તેઓએ બજાવવા. (૧૯.) અને તેઓ પણ આ જે મારી છે તે પર, આ મારી દીનપર નાશ લાવે છે, જેઓ કેમ જીવનું તે વિષે, એમ કહે છે કે: જો જીવવાની જરૂર હોય તો હમારી રીત મુજબ જીવવું; અને તેઓ ગુનાહગાર છે, અને વળી મ્હોટાઈમાં હલકા થાય છે,^૫ એટલે કે, જેઓ તારી દીનના હોય તેઓના સરદાર તથા વાલી તરીકે; અને ઓ અશો જરથુશ્ત્ર ! તેઓ ગુનાહો કરે છે તથા મુખાઈથી તારી પેદાયશનો નાશ જાહેર કરે છે.”

(૨૦.) “ તેઓ, વળી, જેઓ તારી દીન જે અહુરમઝ્દને આરાધે છે તે કમુલ કરનાર લોકોનો નાશ જાહેર કરે છે; ઓ જરથુશ્ત્ર ! તેઓ જેઓને લૂટે છે તેઓની મીલકત તથા માલમત્તાને તુકસાન કરે છે, અને આ તારી આરાધના, અને તારાં માનને સાફ ચિહ્નરથી વિચાર કરે છે; અને તેઓ અવસ્તા તથા જન્દની બન્ને દીન સાફ ચિહ્નરથી વિચારે છે, જે અવસ્તા હું જે મીનોમાં સર્વથી કાયદાકારક મીનોએ તને જાહેર કર્યાં છે. (૨૧.) અને તેઓ સર્વથી વધુ અશો હોય તેની ક્રિયા બગાડે છે, અને સ્પીતામાનુ જરથુશ્ત્રનો જે ચેલો હોય તેનાથી થતી નીચાયશ બગાડે છે;

૧. વંદીદાઈમાં આ કામને ભારે ગુનાહ ભરેલું ગણાયું છે. ૨. વેરઠ અહીં ધ્યાન ખેંચે છે કે બન્દહિરનો બૂલબૂલો ગણવીથી અહીં મોખેદો જેને અજગર એટલે પાપી કહેતા હતા તે યજ્ઞદર્દ પાદશાહના અમલ વિષે અહીં જણાવ્યું છે, કારણ કે તેણે નારતીક અજ્ઞકની તથા ખીજ દીનોને પાળવાની છુટ આપી હતી, જે વખતે દીનનાં તથા સંસારીક દુઃખો ધીરનપર પડ્યાં હતાં અને આરઓ ચઢાઈ લાળ્યા હતા, જુઓ વેસ્ટની વાંચવા લાયક નોટ ૪ થી, પા. ૨૫૩. ૩. જુઓ કા. રીખ, “ નરક, ” અને રીખદર, “ આજ ક્રેવો. ” ૪. સરખાવો કા. દીરકૂ, “ હીલા. ” ૫. જુઓ પહલવી યજ્ઞને હા. ૩૨ માં, ક. ૧૧, લી. ૧.

અને જેઓ સર્વથી ખરાબ કામને ખુશાલીની ચીજ જાહેર કરે છે તેઓ જે કામ ખરાબ ગુનાહગાર નહીં થયું હોય તેને માણસો તરફનાં સર્વથી શ્રેષ્ઠ કામ તરીકે જાહેર કરે છે.^૨

(૨૨.) “ અને તેઓ અપ્રમાણીક ભેટથી પાદશાહી સત્તાની ખાદેશ રાખે છે, એટલે કે, તેઓ લાંચથી પાદશાહી મેળવવા માંગે છે; તેઓ તેનાં રહેઠાણમાં ઘણાં ગુનાહગાર છે, એટલે કે તેઓ મનમાં આ માંગે છે કે:—‘બીજા સો આપ્યા તેને બદલે તે બીજા પાસેથી હું બસો લઈશ;’^૩ તેઓ બહુરતનો નાશ કરે છે;’^૪ તેઓ પોતાનાં રવાનનો નાશ કરે છે; તેઓ હાડમંદ દુન્યાનો નાશ કરે છે. (૨૩.) પછી રાજ કરનાર લોકો, એટલે કીંગ તથા કરપ^૫ પાદશાહી લઈ લેશે, દેશમાં જેઓ સર્વથી ખરાબ પાદશાહ હશે તેઓ ધરમાંના અને મોહોત્રામાંના, અને શેહરમાંના, અને દેશમાંના સર્વથી શ્રેષ્ઠ પાદશાહ પર રાજ કરશે; પછી બને લોકો એટલે સારા પાદશાહો તથા ધુરા પાદશાહો, ગડબડ ઉભી કરશે; અને ધુરા પાદશાહ માથે જશે તથા સર્વથી શ્રેષ્ઠ પાદશાહને પાદશાહી સોંપવામાં આવે છે. (૨૪.) પછી જે કોઈ તે હાલતમાં એવી દરેક અપ્રમાણીક ભેટથી જે જીવવાળી તથા જીવ વગરની હોય તેથી ખાદેશ રાખે છે તે તે માણસ છે જે મારામરી તથા ધ્રુવિયાદની ખાદેશ રાખે છે: જો કે જે માણસ મારા અશો ખાણસ તરફ ભારે માન દેખાડે છે તે તેને સગવડ બક્ષે છે; અને જે અશોઈ શિખરનાર લોકોને બચાવે છે;’^૬ અને જે જાદુગરો તથા પરીઓને શિક્ષા કરશે. ”

(૨૫.) અને આ વિષે પણ કે:—“કાનો ઘણાં કાનાવાળાં લોકો માંગે છે, એટલે કે, તેઓ ગુનાહગાર લોકોને સજા કરશે;’^૭ જે પછી જ્યારે તેઓ શરીરમાં જીવ મૂકશે,^૮ એટલે કે જ્યારે શરીરમાં જીવ મૂકાય છે ત્યારે, પણ પીગળેલી હાલતમાં ધાતુ પૃથ્વી પર પુરતા જથ્થામાં પડેલી છે એવી હાલતમાં કે તે જે અશો હોય તે પર કાનો લેતી નથી પણ તે ગુનાહગાર માણસો પર કાનો લે છે; તેની ઉપર હું કે જે અહુરમઝદ હું તે દુન્યામાં ક્રૂશોગર્દ મેળવીશ. (૨૬.) વળી એમ મારામાં જે સંપૂર્ણતા છે તેથી કદી નહીં હતી તેવી દુન્યા પહેલાં સંપૂર્ણ થશે; જે હાલ બી અમર્ગ છે તે હવે પછી બગડે નહીં, તેની જાહેર રચના કાનાવાળાં છે; અને મારી મીનાઈ પાદશાહી દેખાડવાથી^૯ તેઓ વળી જાણે છે, કે મારેથી જુદી અશોઈની હાડમંદ દુન્યા હમણાં પણ અમર્ગ હાલતમાં છે. ”

અશોઈ સર્વથી શ્રેષ્ઠ ન્યામત છે.

૧. જુઓ પહેલવી યજ્ઞને હા. ૩૨ મા, ક. ૧૨, લી. ૨. ૨. જુઓ ક. ૧૨, લી. ૧. ૩. જુઓ, ક. ૧૩, લી. ૧ ની પહેલવી મેરેહ. મીસ એમ ધારે છે કે એહમદ કોઈ યુરા મરદારનુ નામ છે. ૪. જુઓ ક. ૧૩, લી. ૨. ૫. જુઓ ક. ૧૪, લી. ૧, તથા ક. ૧૫, લી. ૧. જરયુશ્વના દુશ્મનો જેવા કે દૂરાક્ષોય, પ્રાત્રોગ-રેશ, વએદ વાધરિત અને જેશમગ. ૬. જુઓ ક. ૧૩, લી. ૩. ૭. જુઓ ક. ૧૬, લી. ૩. ૮. એટલે કે રસ્તાખીજમાં તન-ઈ-પસીન વખતે શરીર સજીવન થશે ત્યારે. ૯. કારણકે જો રવાન અમર્ગ ન હોય તો માણસોને શિક્ષા કરવામાં કોઈ ફાયદો નથી. ૧૦. જે દુન્યામાં નીતિનો ફાયદો માલુ કરે છે અને તેથી દુન્યાની પેલયરો અમર્ગ છે એમ દેખાડે છે.

Glossary of Select Words contained in Vol. XVII.

- آزرو** (*ázvarih*), chap. IV., § 1, p. 6.
 l. 8; *n.*, 'avarice,' 𐬰𐬀𐬭𐬀. Cf. Av.
 𐬰𐬀𐬭𐬀 'lustful desire,' 'avarice';
 Pers. آرزو 'avaricious.'
- خانج** (*khanj*), chap. V., § 1, p. 8, l.
 9, *n.*, 'loss,' 𐬕𐬀𐬭𐬀. Cf. Pers.
 𐬕𐬀𐬭𐬀 'lost.' West reads *khung*, and
 translates, 'festivity,' thinking
 of Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀 'happy.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*khung*), chap. X., § 2, p. 17.
 l. 11, *n.*, 'live coal,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀 'live
 coal.' West reads *āvilay*, 'blister.'
 Cf. Pers. آبله *ābilah*, 'blister.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*hanjāflan*), chap. XIV., § 4,
 p. 35, l. 2, *inf.*, 'to comply,'
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀
 'to comply with.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*khap*), chap. XV., § 2, p. 35, l.
 7, *n.*, 'strangulation,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀𐬀.
 Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀 'strangulation.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*khirang*), chap., XXXI., § 3,
 p. 99, l. 12, *adj.*, 'gloomy,'
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀, 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀
 'gloomy.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*davân*), chap. IV., § 3, p. 7, l. 2,
adj., 'mean,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Av. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀
 'mean.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*gushnug*), chap. XVIII., § 4,
 p. 45, l. 2, *adj.*, 'dwarfish,'
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'a
 dwarf.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*gerēstag*), chap. XX., § 13,
 p. 53, l. 7, *n.*, 'den,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf.
 Av. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'burrows,' 'caverns.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*gân*), chap. XXVII., § 6, p. 78,
 l. 8, *n.*, 'inspiration,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀.
 Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀 'trance.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*nîzûdâr*), chap. XXI., § 2,
 p. 99, l. 9, *n.*, 'imprecator,'
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Av. root 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀
 'curse.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*nûginîdâr*), chap. XVI., §
 4, p. 41, l. 1, *n.*, 'mourner,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀
 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀. Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'to cry
 aloud.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀** (*kirbûg*), chap. XX., § 10,
 p. 52, l. 6, *n.*, 'lizard,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀.
 Cf. Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'lizard.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*kasang*), chap. XX., § 10,
 p. 52, l. 6, *n.*, 'tortoise,' 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀.
 Cf. Av. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'tortoise,'
 Pers. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀 'tortoise.' Sans. 𐬕𐬀𐬭𐬀𐬀𐬀,
 'tortoise.'
- 𐬕𐬀𐬭𐬀** (*zûzag*), chap. XVI., § 5, p. 41,

1. 4. *n.*, 'hedgehog,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'hedgehog.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*asfūnāḍ*), chap. XXXI., § 10, p. 102, l. 7. *v.*, 'fell,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' According to West the word is formed from the aorist of Chaldee *nifāl*.
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*pirug*), chap. XXVIII., § 1, p. 80, l. 2, *n.*, 'bribe,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'bribe.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*mīshlan*), chap. XIII., § 4, p. 32, l. 4, *inf.*, 'obliterate,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to rub off.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*pāzīdag*), chap. XVI., § 8, p. 42, l. 1, *n.*, 'chrysalis,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'butterfly.' West following DM. reads *apī-pāstakō*, 'without a footing,' from Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'the foot.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*stīth*), chap. IV., § 1, p. 6, l. 8; *n.*, 'stupidity,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to be stupefied.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*rikhdār*), chap. XXXI., § 17, p. 105, l. 8, *n.*, 'middlen,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'excrement,' and 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'a cesspool.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*rāzug-garīh*), chap. XXXI., § 1 p. 99, l. 1, *n.*, 'deceitful attitude,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Av. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to cry out aloud,' and Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'deception.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*lāsīnīdan*), chap. XXX., § 21, p. 97, l. 1, *inf.*, 'cheating,' 'enticement,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to cheat.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*spāg*), chap. XXIX., § 11, p. 88, l. 9, *adj.*, 'independent,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'independent.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*shāsp*), chap. XII., § 4, p. 30, l. 12, *adj.*, 'hanging,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'leaping,' 'jumping.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*saftēnd*), chap. XIII., § 3, p. 32, l. 11, *v.*, 'deceive,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Av. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to turn upside down.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*sud-kundag*), chap. XV., § 11, p. 38, l. 12, *adj.*, 'of hundred moats,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'a moat.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*samār*), chap. XV., § 11, p. 37, l. 1, *n.*, 'marten' or 'martens fir,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'martens' or 'weasel.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*sāl*), chap. XVIII., § 8, p. 46, l. 4, *n.*, 'grief,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to mourn.' West *sār* 'calamity.'
- 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (*asīlunīdan*), chap. XXX., § 21, p. 96, l. 11, *inf.*, 'upsetting,' '𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥.' Cf. Pers. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 'to upset,' or 'to tear,' 'to disturb.'

20385

ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL LIBRARY

Author.....

Title *Senkaad - Vol. 17*.....

Call No. *295 D. 586. 3.*

Date of Issue	Issued to	Date of Return

Library of the
ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL
 Call No. *295 D. 586. 3.*
 Accession No. *20385*.....